

B i l t e n

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

broj 1-2

**Sarajevo,
januar - decembar
siječanj - prosinac 2024. godine**

B I L T E N S U D S K E P R A K S E
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Valtera Perića 15

ZA IZDAVAČA:

Predsjednica suda DUGONJIĆ mr. BOŽIDARKA

UREĐIVAČKI ODBOR:

dr. Ljiljana FILIPOVIĆ
Radenko BLAGOJEVIĆ
Goran NEZIROVIĆ
Amela AJANOVIĆ – SELIMOVIĆ

PRIPREMA/ŠTAMPA:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Valtera Perića 15

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine

1. Nužna odbrana – istovremenost napada i odbrane – član 26. KZ FBiH

KADA JE OPTUŽENI OŠTEĆENOJ POSLJEDNJE DVIJE POVREDE, OD KOJIH JE JEDNA OD NJIH (POVREDA GLAVE) BILA SMRTONOSNA, ZADAO DOK JE OŠTEĆENA BILA U LEŽEĆEM POLOŽAJU, KADA NIJE BILA SPOSOBNA DA UZVRAĆA UDARCE I KADA JE NJEN NAPAD BIO PRESTAO, ONDA SE NAVEDENE RADNJE OPTUŽENOG NE MOGU SMATRATI POSTUPANJEM U NUŽNOJ ODBRANI ZBOG POSTOJANJA PRETHODNOG PROTIVPRAVNOG NAPADA OŠTEĆENE NA OPTUŽENOG, S OBZIROM DA JE ZA POSTOJANJE NUŽNE ODBRANE U SMISLU ČLANA 26. STAV 2. KZ FBiH PORED PROTIVPRAVNOSTI NAPADA, POTREBNO I DA JE NAPAD ISTOVREMEN ILI DIREKTNO PREDSTOJEĆI.

Iz obrazloženja:

„Potom, branitelj optuženog u žalbi navodi da je prvostepeni sud nesporno utvrdio da je postojao protivpravni napad oštećene mesarskom satarom na optuženog, obzirom da iz nalaza i mišljenja vještaka proizilazi da je optuženi kritične prilike, pored rezne rane na lijevom obrazu koja ima karakter lake tjelesne ozljede, zadobio i druge povrede u vidu uboja sa otokom tkiva poglavine tjemenog dijela glave lijevo, oguljotine lica, otečenost gornje i donje usne. Iz navedenih razloga, po mišljenju branitelja optuženog, pogrešan je stav suda da se nastanak tih povreda ne može dovesti u vezu sa inkriminisanim događajem. Ovo tim prije što je vještak na glavnom pretresu izjavio da se ne može izjasniti o dinamici povređivanja, ko je koga prvi udario, kao ni o redoslijedu napada optuženog na oštećenu sjekirom. Iz navedenih razloga, odbrana je stava da je napad oštećene kritične prilike imao svoju dinamiku i da je u tom napadu optuženi zadobio više udaraca mesarskom satarom ostrim i tupim dijelovima, zbog čega je optuženi postupao u nužnoj odbrani ili u prekoračenju nužne odbrane.

Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog ne dovode u pitanje pravilnost pobijane presude.

Iz razloga datih u pobijanoj presudi (strana 13., pasus zadnji i strana 14., pasus prvi), prilikom ocjene navoda odbrane da je optuženi kritične prilike postupao u nužnoj odbrani, prvostepeni sud je našao da isti nisu osnovani bez obzira što je utvrđeno da je postojao protivpravni napad oštećene. S tim u vezi prvostepeni sud je najprije pošao od zakonske definicije instituta nužne odbrane – da je to odbrana koja je neophodno potrebna da izvršilac od sebe ili drugog odbije istovremeni ili direktno predstojeći protivpravni napad, a koja je srazmjerna napadu, nalazeći da bez obzira što je postojao protivpravni napad oštećene, nije postojala istovremenost radnji optuženog prema tom napadu. Tako je prvostepeni sud, pri donošenju pomenutog zaključka, između ostalog, cijenio da, iako se tokom postupka nije

mogao utvrditi redoslijed nanošenja povreda oštećenoj i optuženom, da je oštećena zadnje dvije povrede, od kojih je povreda u predjelu glave bila smrtonosna, zadobila u ležećem položaju kada nije bila sposobna da uzvraća udarce i kada je napad oštećene prestao da postoji. Stoga, iako u toku postupka prvostepeni sud nije mogao utvrditi da li ostale medicinski verifikovane povrede optuženog potiču iz inkriminisanog događaja (obzirom na mehanizam njihovog nanošenja – djelovanjem tupo tvrdog mehaničkog sredstva ili udarcem stisnute šake kao i prevlačenjem noktiju prsta šake), kao i samu dinamiku događaja kako je to optuženi opisao, cijeneći da iz iskaza te nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine, proizilazi da je oštećena zadnje dvije povrede od kojih je povreda u predjelu glave smrtonosna, zadobila dok je bila u ležećem položaju i kada nije bila sposobna da uzvraća udarce, našao da nije postojala istovremenost napada.

Prema tome, u situaciji kada je prvostepeni sud sa sigurnošću na osnovu iskaza te nalaza mišljenja vještaka sudske medicine, utvrdio da je oštećena zadnje dvije povrede od kojih je povreda u predjelu glave bila smrtonosna, zadobila dok je bila u ležećem položaju i kada nije bila sposobna da uzvraća udarce, dakle kada je napad oštećene prestao da postoji, onda pravilnost zaključka prvostepenog suda da optuženi nije postupao u nužnoj odbrani, nije dovedena u pitanje ukazivanjem u žalbi branitelja optuženog da je postojao protivpravni napad od strane oštećene na optuženog, da je isti imao svoju dinamiku usljed koga je optuženi zadobio ozljede (na koje u žalbi ukazuje), obzirom da je za postojanje nužne odbrane u smislu člana 26. stav 2. KZ FBiH pored protivpravnosti napada, kumulativno potrebno još i da je napad i istovremen ili direktno predstojeći. Slijedom navedenog, ni ukazivanja u žalbi branitelja optuženog, na stranama 4. i 5. žalbe - da je oštećena bila u stanju da uzvraća udarce jer iz nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine proizilazi da je optuženi zadobio povrede za vrijeme dok su povrijedilac i povrijeđeni bili okrenuti sučelice (jedno prema drugom) i da je napad bio srazmjeran odbrani jer je oštećena koristila mesarsku sataru a optuženi sjekiru, da je oštećena prva protivpravno napala optuženog, ne dovode u pitanje pravilnost pobijane presude, obzirom da branitelj gubi iz vida da je prvostepeni sud sa sigurnošću na osnovu iskaza te nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine, utvrdio da je oštećena zadnje dvije povrede od kojih je povreda u predjelu glave bila smrtonosna, zadobila dok je bila u ležećem položaju i kada nije bila sposobna da uzvraća udarce, dakle kada je napad oštećene prestao da postoji. Stoga, imajući u vidu navedeno, ni tvrdnja branitelja optuženog da je istovremenost napada oštećene postojala i iz razloga što je sjekira već bila u hodniku pored šporeta, odnosno optuženi nije nigdje morao da ide po sjekiru, a što je prvostepeni sud propustio cijeliti, ne dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude, iz razloga što istovremenost napada postoji kako onda kada je napad aktuelan (kada traje i sve dok ne prestane), tako i onda kada neposredno predstoji, što u konkretnom nije slučaj.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 023571 24 Kž 7 od 15.07.2024. godine)

2. Odgovornost pravnih osoba za krivična djela – osnovi odgovornosti pravne osobe – član 128. KZ FBiH

ČLANOM 128. KZ FBiH PROPISANO JE DA ZA KRIVIČNO DJELO KOJE JE UČINITELJ UČINIO U IME, ZA RAČUN ILI U KORIST PRAVNE OSOBE, ODGOVARA PRAVNA OSOBA, IZMEĐU OSTALOG, KADA SMISAO UČINJENOG KRIVIČNOG DJELA PROIZILAZI IZ ZAKLJUČKA, NALOGA ILI ODOBRENJA RUKOVODEĆIH ILI NADZORNIH ORGANA PRAVNE OSOBE (TAČKA A), PA KADA OPTUŽNICA NE SADRŽI NAZNAKU DA SMISAO UČINJENOG KRIVIČNOG DJELA PROIZILAZI IZ

ZAKLJUČKA, NALOGA ILI ODOBRENJA RUKOVODEĆIH ORGANA PRAVNE OSOBE, NEGO SADRŽI NAVODE DA ODGOVORNOST PRAVNE OSOBE PROIZILAZI IZ NALOGA N.A. KAO RUKOVODEĆEG ORGANA PRAVNE OSOBE, NITI SADRŽI NAVODE DA JE N.A. POSTUPAO U IME, ZA RAČUN ILI U KORIST PRAVNE OSOBE, TO IMA ZA POSLJEDICU DA OPTUŽNI AKT NE SADRŽI ČINJENICE I OKOLNOSTI KOJE PREDSTAVLJAJU MATERIJALNI OSNOV ODGOVORNOSTI PRAVNE OSOBE, USLJED ČEGA JE OPTUŽENA PRAVNA OSOBA OSLOBOĐENA OD OPTUŽBE NA OSNOVU ČLANA 299. TAČKA A) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Kada je u pitanju optuženo pravno lice „JK“ d.o.o. L, istom se optužnicom stavlja na teret da je počinilo krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. i članom 128. tačke a) i c) KZ FBiH navodima u optužnici „pa očigledno da odgovornost pravne osobe proizilazi iz naloga N.A. kao rukovodećeg organa pravne osobe, te je pravna osoba kao posljedicu djelovanja N.A. u svom redovnom poslovanju, raspolagala punim iznosom prethodno navedenog iznosa protivpravne imovinske koristi“.

Prije svega, prema odredbi člana 406. ZKP FBiH, sadržina člana 300. ZKP FBiH, odnosi se i na presudu pravnoj osobi, pa slijedom toga, ista mora sadržavati za koje krivično djelo se optuženi oglašava krivim (u ovom slučaju odgovornim), uz navođenja činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Krivičnog zakona (tačka a. člana 300. ZKP FBiH). Iz optužnice, slijedi da je osnov odgovornosti optuženog pravnog lica „JK“ d.o.o. L. (nakon što su opisane radnje optuženog N.A.), opisan navodima „pa očigledno da odgovornost pravne osobe proizilazi iz naloga N.A. kao rukovodećeg organa pravne osobe, te je pravna osoba kao posljedicu djelovanja N.A. u svom redovnom poslovanju, raspolagala punim iznosom prethodno navedenog iznosa protivpravne imovinske koristi“. Prema odredbi člana 128. tačke a) i c) KZ FBiH, kojom je propisano da za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba kada smisao učinjenog krivičnog djela proizilazi iz zaključaka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe (tačka a), i kada pravna osoba raspolaze protivpravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom (tačka c). Imajući u vidu imperativni karakter odredbe člana 300. ZKP FBiH koja se shodno odredbi člana 406. ZKP FBiH, odnosi i na pravne osobe, to naprijed citirani dio optužnice ne sadrži naznaku da smisao učinjenog krivičnog djela proizilazi iz zaključaka, naloga ili odobrenja rukovodećih organa pravne osobe, nego sadrži navode da odgovornost pravne osobe proizilazi iz naloga N.A. kao rukovodećeg organa pravne osobe, niti sadrži navode da je optuženi N.A. postupao u ime, za račun ili u korist navedenog pravnog lica. To ujedno znači da predmetni optužni akt ne sadrži činjenice i okolnosti koje predstavljaju materijalni osnov odgovornosti pravne osobe.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 016546 23 Kžk od 22.03.2024. godine)

3. Krivično djelo Krivotvorenje isprave – pojmovi lažne i preinačene isprave – član 373. KZ FBiH

POD LAŽNOM ISPRAVOM PODRAZUMIJEVA SE ISPRAVA KOJU NIJE IZDAO ONAJ KO JE U NJOJ OZNAČEN KAO IZDAVATELJ, PRI ČEMU JE IRELEVANTNO DA LI JE SADRŽAJ ISPRAVE ISTINIT ILI NIJE, A POD PREINAČENOM PRAVOM

ISPRAVOM, ISPRAVA KOD KOJE JE NEOVLAŠĆENO IZMIJENJEN NJEN PRVOBITNI SADRŽAJ U ODNOSU NA PRAVNO RELEVANTNE ČINJENICE, PA KAKO U ČINJENIČNOM OPISU DJELA U OPTUŽNICI, NIJE NAVEDENO DA SU NA ISPRAVAMA ZA KOJE SE OPTUŽENI TERETI DA IH JE NABAVIO I UPOTRIJEBIO KAO PRAVE, KAO IZDAVATELJI TIH ISPRAVA OZNAČENA LICA KOJA TE ISPRAVE NISU IZDALA, ODNOSNO, DA JE NEKO IZMIJENIO NJIHOV PRVOBITNI SADRŽAJ U POGLEDU PRAVNO RELEVANTNIH ČINJENICA, ONDA ČINJENIČNI OPIS NE SADRŽI BITNA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA KRIVOTVORENJE ISPRAVE IZ ČLANA 373. STAV 2. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH.

Iz obrazloženja:

„Naime, ovo krivično djelo čini onaj ko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava upotrijebi kao prava ili je nabavi radi upotrebe, a djelo iz stava 2. istog člana čini onaj ko krivično djelo iz stava 1. učini u pogledu javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige, ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi. Pod lažnom ispravom, u smislu citiranog člana 373. KZ FBiH, podrazumijeva se isprava koju nije izdao onaj ko je u njoj označen kao izdavalac, pri čemu je irelevantno da li je sadržaj isprave istinit ili nije, a pod preinačenom pravom ispravom, isprava kod koje je neovlašćeno izmijenjen njen prvobitni sadržaj u odnosu na pravno relevantne činjenice.

Dakle, ne postoji krivično djelo krivotvorenje isprave (u osnovnom i kvalifikovanom obliku), u slučaju da je isprava sa neistinitom sadržinom sačinjena i izdata od strane osobe koja je u njoj označena kao njen izdavalac.

Budući da se u citiranom činjeničnom opisu djela u optužnici, ne navodi da su na pomenutim ispravama (za koje se optuženi tereti da ih je nabavio i upotrijebio kao prave), kao izdavalci tih isprava označena lica koja te isprave nisu izdala, odnosno, da je neko izmijenio njihov prvobitni sadržaj u pogledu pravno relevantnih činjenica, to ovaj sud nalazi da taj činjenični opis ne sadrži bitna obilježja krivičnog djela Krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH. Iz tih razloga, ovaj sud je zaključio da djelo koje je opisano u tački II izreke presude, po zakonu nije krivično djelo, pa je na osnovu člana 299. tačka a) ZKP FBiH, optuženog K.F. oslobodio od optužbe da je učinio produženo krivično djelo Krivotvorenje isprave iz člana 373. stav 2. u vezi sa stavom 1. i članom 55. KZ FBiH“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 016546 23 Kžk od 22.03.2024. godine)

4. Krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlašćenja – iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja kao radnja učinjenja – član 383. KZ FBiH

KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠĆENJA IZ ČLANA 383. STAV 1. KZ FBiH, KADA SE KAO RADNJA IZVRŠENJA POJAVLJUJE ISKORIŠĆAVANJE SLUŽBENOG POLOŽAJA ILI OVLAŠĆENJA, POSTOJI KADA SLUŽBENA ILI ODGOVORNA OSOBA PREDUZIMA RADNJE KOJE SU FORMALNO U GRANICAMA NJENOG OVLAŠĆENJA, ALI SU ONE PROTIVPRAVNE U MATERIJALNOM SMISLU, JER SU SUPROTNE INTERESIMA I ZADACIMA SLUŽBE.

Iz obrazloženja:

„Prije svega, kada je u pitanju tačka I izreke ove presude, ovaj sud je našao da iz činjeničnog opisa proizilazi da je optuženi A.Š. prekoračio, a ne iskoristio svoja ovlaštenja, zbog čega je ovaj sud ispustio navode „svjestan da iskorišćavanjem svojih ovlaštenja drugim pribavlja imovinsku korist preko 50.000,00 KM, što je i htio“. Ovo iz razloga što prema odredbi člana 383. KZ FBiH, osnovni oblik krivičnog djela Zloupotreba položaja ili ovlaštenja čini službena ili odgovorna osoba u Federaciji BiH, kada iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlasti, prekoračenjem granica svoje službene ovlasti ili neobavljanjem svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog. Krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 1. KZ FBiH, kada se kao radnja izvršenja pojavljuje iskorišćavanje službenog položaja ili ovlaštenja, postoji kada službeno lice preduzima radnje koje su formalno u granicama njegovog ovlaštenja, ali su one protivpravne u materijalnom smislu, jer su suprotne interesima i zadacima službe. Prema tome, kako je ovaj sud našao da je optuženi A.Š., kao odgovorna osoba u svojstvu direktora Javnog preduzeća RMU „X“ postupio suprotno članu 38. Statuta ovog preduzeća broj ... od ... godine, kojim je između ostalog propisano da direktor odgovara za zakonitost rada Javnog preduzeća, budući da je preduzeo radnje koje su protivne odredbama članova 1. stav 1. tačka c), 22., 26. i 34. Zakona o javnim nabavkama BiH (Službeni glasnik BiH broj 49/04 od 02.11.2004. godine), tako što je u Odluci o provođenju javne nabavke broj 01-185/06 od 17.01.2006. godine, propisao kriterij koji će se primjenjivati prilikom ocjene ponuda „dosadašnja saradnja“ i na taj način prekršio pravilo zabrane diskriminacije u postupcima javnih nabavki, to optuženi A.Š. nije iskoristio, nego je prekoračio svoja ovlaštenja, jer nije postupao u granicama svojih ovlaštenja pri propisivanju ovih kriterija.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 016546 23 Kžk od 22.03.2024. godine)

5. Krivično djelo Krivotvorenje službene isprave – svojstvo učinitelja – član 389. stav 1. KZ FBiH

AKO ČINJENIČNI OPIS DJELA NE SADRŽI ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH PROIZLAZI DA JE OPTUŽENI POSTUPAO KAO SLUŽBENA ILI ODGOVORNA OSOBA, ONDA SE U TAKVOM OPISU DJELA NE STIČU OBILJEŽJA BIĆA KRIVIČNOG DJELA KRIVOTVORENJE SLUŽBENE ISPRAVE IZ ČLANA 389. STAV 1. KZ FBiH, JER NEDOSTAJU ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH PROIZLAZI SVOJSTVO UČINITELJA KOJE JE OBILJEŽJE BIĆA TOG KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

„Optužnicom je također stavljeno na teret optuženom da je opisanim radnjama, koje su preuzete kao činjenična osnova izreke presude kojom je oglašen krivim, počinio i krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. KZ FBiH u vezi sa članom 55. KZ FBiH. Međutim, takav činjenični opis djela ne sadrži navod da je optuženi postupao kao odgovorna osoba u smislu odredbe člana 2. stav 6. KZ FBiH, bez kojeg svojstva nema krivičnog djela Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. u vezi članom 55. KZ FBiH. Stoga se u radnjama opisanim u izreci presude kojom je optuženi oglašen krivim ostvaruju samo obilježja krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, za koje je i oglašen krivim.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 037056 23 Kžk od 11.07.2024. godine)

Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

6. Pravo na odbranu – pravo osumnjičenog odnosno optuženog na branitelja kojega sam izabere – član 7. ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO OPTUŽENOG NA BRANITELJA KOJEG SAM IZABERE KADA SUD, USLJED NEDOLASKA NA GLAVNI PRETRES IZABRANOG BRANITELJA, OPTUŽENOM, KOJI IMA IZABRANOG BRANITELJA, POSTAVI BRANITELJA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

„Osnovano se žalbama optuženog i advokata ukazuje da je pobijanim rješenjem povrijeđeno pravo na odbranu optuženog iz člana 7. stav 1. ZKP FBiH, kada je tim pobijanim rješenjem prvostepeni sud optuženom postavio advokata A.H. za branitelja po službenoj dužnosti. Iz žalbi optuženog i advokata proizilazi da optuženi ne želi branitelja po službenoj dužnosti, te traži da ga u krivičnom postupku nastavi braniti izabrana braniteljica koja je upoznata sa dokazima u spisu i za koju smatra da je jedina u mogućnosti pružiti mu adekvatnu odbranu, dok i advokat koji je pobijanim rješenjem postavljen za branitelja po službenoj dužnosti ne želi postupati kao branitelj po službenoj dužnosti jer optuženi ima izgrađen odnos povjerenja i koncept odbrane sa izabranom braniteljicom.

Odredbom člana 7. stav 1. ZKP FBiH propisano je da se osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojeg sam izabere, a da će mu se branitelj po službenoj dužnosti postaviti kada je to određeno zakonom, ako sam ne izabere branitelja. Obzirom da je u konkretnom slučaju zakonom određeno da optuženi mora imati branitelja (krivični postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna), optuženog po njegovom izboru, a po punomoći njegove majke, brani advokatica J.I. iz S. Kako iz pobijanog rješenja proizilazi da optuženi nije opozvao punomoć datu izabranom branitelju, to postavljanje branitelja po službenoj dužnosti optuženom koji već ima branitelja po svom izboru, predstavlja kršenje prava optuženog na odbranu, pa je time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.

Nadalje, iz obrazloženja pobijanog rješenja slijedi da je prvostepeni sud smatrao da je izabrana braniteljica svojim nedolaskom na glavnu raspravu dana 28.08.2023. godine imala namjeru odugovlačiti krivični postupak. Međutim, nedolazak braniteljice na glavnu raspravu je osnov za provođenje postupka propisanog odredbom člana 263. ZKP FBiH i utvrđivanja eventualne odgovornosti te braniteljice.

Obzirom na prihvatanje žalbenih navoda optuženog i advokata u pogledu bitne povrede iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, ovaj sud se nije upuštao u ocjenu osnovanosti drugih žalbenih prigovora.”

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 08 0 K 007187 23 Kž 4 od 27.09.2023. godine)

7. Zakonitost dokaza – propust da se prilikom preuzimanja dokumentacije sačini

zapisnik o preduzetoj radnji i potvrda o predatoj odnosno preuzetoj dokumentaciji – član 11. stav 2. u vezi sa članom 79. stav 8. i članom 80. ZKP FBiH

IAKO JE POSLOVNA DOKUMENTACIJA PRIBAVLJENA SLUŽBENOM SARADNJOM FINANSIJSKE POLICIJE I NADLEŽNOG TUŽITELJSTVA, RADI SE O NEZAKONITOM DOKAZU U SMISLU ČLANA 11. STAV 2. ZKP FBiH JER JE PRIBAVLJENA SUŠTINSKIM POVREDAMA ODREĐABA ČLANA 79. I 80. ZKP FBiH POŠTO PRILIKOM PREDAJE DOKUMENTACIJE NIJE SAČINJEN ZAPISNIK, A NITI POTVRDA O PREDAJI DOKUMENTACIJE A U SPISU NEMA ZAPISNIKA A NITI POTVRDE O ODUZIMANJU PREDMETNE POSLOVNE DOKUMENTACIJE, SA NAZNAKOM KO JE ODUZIMANJE IZVRŠIO, OD KOGA I TEMELJEM KOJEG AKTA, TE KOJA SVE DOKUMENTACIJA JE IZUZETA.

Iz obrazloženja:

„Iz sadržaja spisa predmeta proizilazi da poslovna dokumentacija koja se odnosi na radnje optuženih opisane u tački V izreke, nije pribavljena po naredbi suda, jer predmetna dokumentacija, što se ni u žalbi ne osporava, nije pronađena pretresima poslovnih prostorija d.o.o. D. i d.o.o. H. izvršenim po naredbi Kantonalnog suda u B. broj ... od 17.09.2018. godine. Prema obrazloženju pobijane presude, proizilazi da je Financijska policija Federalnog ministarstva financija B., na traženje tužiteljstva, Kantonalnom tužiteljstvu B. predala određenu poslovnu dokumentaciju koja se odnosi na poslovanje d.o.o. D. i d.o.o. H. koja je bila predmetom revizije privatizacije d.o.o. D. i koja je korištena u upravnim postupcima, ali da prilikom predaje dokumentacije nije sačinjen zapisnik, a niti potvrda o predaji dokumentacije, pri čemu je neophodno ukazati da okolnost da je predaja predmetne dokumentacije izvršena temeljem suradnje Financijske policije i tužiteljstva, nije od značaja za postupak pribavljanja predmetne dokumentacije. Također, u spisu nema zapisnika, a niti potvrde o oduzimanju predmetne dokumentacije, sa naznakom ko je oduzimanje izvršio, od koga i temeljem kojeg akta, te koja sve dokumentacija je izuzeta.

Imajući u vidu da je svrha poštivanja odredbi člana 79. i 80. ZKP FBiH da se osigura istovjetnost predmeta, te njihova pouzdanost, a time zaštita osnovnih prava i sloboda učesnika u krivičnom postupku, a da je pribavljanje predmetne poslovne dokumentacije d.o.o. D. i d.o.o. H. u konkretnom slučaju izvršeno suprotno odredbama člana 79. i 80. ZKP FBiH, čime su te odredbe bitno povrijeđene, sukladno odredbi člana 11. stav 2. ZKP FBiH, kojom je propisano da sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i Međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama odredaba ZKP FBiH, pravilno je prvostepeni sud postupio kada je navedenu poslovnu dokumentaciju oglasio nezakonitom...

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj 01 0 K 014058 22 Kž od 08.11.2023. godine)

8. Pretres vozila – razlika između radnje dokazivanja pretres vozila i radnje pregleda prijevoznih sredstava, putnika i prtljaga koju poduzima ovlaštena službena osoba – član 65. stav 1. i član 234. stav 1. ZKP FBiH

RADI SE O RADNJI PRETRESA VOZILA IZ ČLANA 65. STAV 1. ZKP FBiH, ZA ČIJE JE ZAKONITO PROVOĐENJE NEOPHODNA ODGOVARAJUĆA NAREDBA

SUDA, A NE O RADNJI PREGLEDA PRIJEVOZNOG SREDSTVA, PUTNIKA I PRTLJAGA IZ ČLANA 234. STAV 1. ZKP FBiH, ZA ČIJE PROVOĐENJE NIJE POTREBNA NAREDBA SUDA, KADA SU POLICIJSKI SLUŽBENICI OTVORILI VRATA VOZILA, UŠLI U VOZILO U KOJEM SU PRONAŠLI VEĆI BROJ PREDMETA NA MJESTIMA NA KOJIMA VIZUELNI PREGLEDOM NE BI MOGLI BITI UOČENI.

Iz obrazloženja:

„I pored toga, sud je na osnovu iskaza svjedoka E.F. i D.Ć. pouzdano utvrdio da su pripadnici policijske patrole nakon zaustavljanja predmetnog vozila pod sumnjom da se u istom nalaze lica koja su učestvovala u izvršenju predmetnog krivičnog djela i kontrole tih lica (osumnjičenih) izvršili otvaranje vozila, kojom prilikom su u unutrašnjosti vozila pronašli predmete koji se dovode u vezu sa prethodno izvršenim krivičnim djelom (tri mobilna telefona, pištolj, novčanik u kome se nalazila lična karta optuženog i određena količina novca, jakna u čijim džepovima su pronađene upakovane papirne i metalne novčanice). Upravo okolnost da su policijski službenici otvorili vrata vozila, potom ušli u vozilo u kojem su pronašli veći broj predmeta na mjestima na kojima vizuelnim i površnim pregledom ne bi mogli biti uočeni, opravdava stav po kojem se u konkretnom slučaju radi o pretresu kao radnji dokazivanja za čije je zakonito provođenje uvijek neophodna odgovarajuća naredba suda. Međutim, kako su ovlaštena službena lica izvršila pretres vozila bez naredbe suda i svjedoka postupljeno je suprotno odredbama od 65. do 78. ZKP FBiH koji se odnose na pretresanje stana, prostorija i pokretnih stvari, kao i suprotno odredbama članova 80. i 82. ZKP FBiH, što je u daljnjem dovelo i do povrede odredbe iz člana 11. stav 2. ZKP FBiH.

Ukoliko su pak konkretne okolnosti iziskivale da se pretresanje izvrši bez naredbe i svjedoka, službenici policije su bili u obavezi da odmah podnesu pisani izvještaj o izvršenom pretresanju tužiocu a da tužilac o tome obavijesti sudiju za prethodni postupak ... Budući da u konkretnom slučaju službenici policije nisu postupili niti na jedan od prethodno opisanih načina, proizilazi da je njihovo postupanje tokom preduzimanja pretresa kao radnje dokazivanja bilo nezakonito, tj. suprotno članovima od 65. do 78. ZKP FBiH, pa je u smislu člana 11. stav 1. istog Zakona, valjalo oglasiti nezakonitim zapisnik o uviđaju Policijske stanice K. broj: 08-04/10-2-63/18 od 03.05.2018. godine u dijelu koji se odnosi na predmetno motorno vozilo, a nosi naslov „Pronađeni tragovi i predmeti“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj 04 0 K 010026 23 Kžk od 29.05.2024. godine)

9. Zakonitost dokaza – uvjeti za izdavanje naredbe o pretresanju na osnovu usmenog zahtjeva – član 11. stav 2. u vezi sa članovima 70., 71. i 72. ZKP FBiH

BUĐUĆI DA SU, U SKLADU SA ČLANOVIMA 70. I 71. ZKP FBiH, UVJETI ZA IZDAVANJE NAREDBE O PRETRESANJU NA OSNOVU USMENOG ZAHTJEVA: DA POSTOJI OPASNOST OD ODLAGANJA, ZATIM DA, KADA JE PODNESEN TAKAV ZAHTJEV ZA PRETRESANJE, SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK DALJI TOK RAZGOVORA ZABILJEŽI, TE DA PODNOSITELJ TAKVOG ZAHTJEVA SAM SASTAVI NAREDBU U SKLADU SA ČLANOM 72. ZKP FBiH I PROČITA JE U CJELINI SUDIJI ZA PRETHODNI POSTUPAK, ONDA JE, UKOLIKO NISU ISPUNJENI TI ZAKONSKI UVJETI, PRETRESANJE NA TEMELJU TAKVE NAREDBE NEZAKONITO, PA SU I PREDMETI PRIBAVLJENI PRETRESANJEM NEZAKONITI DOKAZI, JER SU,

U SMISLU ČLANA 11. STAV 2. ZKP FBiH, PRIBAVLJENI BITNIM POVREDAMA
ODREDAKA ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, u skladu sa članovima 70. i 71. ZKP FBiH, uvjeti za izdavanje naredbe o pretresanju na osnovu usmenog zahtjeva su - da postoji opasnost od odlaganja, zatim da, kada je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe o pretresanju, sud dalji tok razgovora zabilježi (u slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, da se taj zapisnik u roku od 24 sata mora dati na prijepis čija će se istovjetnost ovjeriti i čuvati sa originalnim zapisnikom), te da kada sudija za prethodni postupak odluči da izda naredbu za pretresanje na osnovu usmenog zahtjeva, podnositelj takvog zahtjeva sam sastavi naredbu u skladu sa članom 72. ZKP FBiH i pročitaj je u cjelini sudiji za prethodni postupak.

U konkretnom slučaju, iz spisa predmeta (prije svega zapisnika o pretresanju kao i naredbe za pretresanje MUP Unsko-sanskog kantona broj ... od 08.05.2018. godine) ne proizilazi da je pretresanje vozila marke „VW Golf“ registarskih oznaka .., kojeg je koristio optuženi E.B., a koje je izvršeno van redovne procedure na osnovu usmenog zahtjeva, izvršeno iz razloga što je izvođenju ove radnje prijetila opasnost od odlaganja. Ovo posebno kada se uzme u obzir da iz zapisnika o pretresanju pomenutog motornog vozila kojeg je koristio optuženi E.B., proizilazi da je pretresanje započeto u K. dana 08.05.2018. godine u 18,20 sati a završeno istog dana u 19,00 sati, a u zapisniku je još konstatovana da će se pretresanje nastaviti u B. idućeg dana (pri čemu u spisu nema podataka da li je idućeg dana tj. 09.05.2018. godine zaista izvršen pretres motornog vozila u B.). U vezi sa navedenim, iz spisa predmeta i naprijed navedenih dokaza ne proizilazi ni da je sud, kada je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe o pretresanju, dalji tok razgovora zabilježio (na što ne ukazuje ni tužiteljica u svojoj žalbi), niti da je podnositelj takvog zahtjeva nakon što je sastavio naprijed navedenu naredbu za pretresanje, tu naredbu pročitao u cjelini sudiji za prethodni postupak.

Ovaj sud podsjeća da je smisao odredbi članova 70. i 71. ZKP FBiH, da se omogućiti pretresanje na osnovu usmenog zahtjeva i van redovne procedure, samo u vanrednim situacijama kada postoji opasnost od odlaganja, tj. opasnost da se ova radnja neće moći uspješno izvršiti u redovnoj proceduri propisanoj odredbama članova 65. do 69. ZKP FBiH. Slijedom toga, u situaciji kada je ovlaštena službena osoba podnijela usmeni zahtjev za pretresanje, sudija za prethodni postupak je u skladu sa članom 70. stav 2. ZKP FBiH bio u obavezi da daljnji tok razgovora zabilježi, pa i u pogledu uvjeta za izdavanje naredbe, kao i da je podnositelj usmenog zahtjeva za pretres u skladu sa članom 71. stav 2. ZKP FBiH, bio u obavezi da sam sastavi naredbu i sadržaj iste u cijelosti pročitaj sudiji za prethodni postupak, a ta procedura u konkretnom slučaju nije ispoštovana.

Stoga, prvostepeni sud je pravilno zaključio da je pretres motornog vozila marke „VW Golf“ registarskih oznaka ..., kojeg je koristio optuženi E.B., izvršen protivno članovima 70. i 71. ZKP FBiH tj. na nezakonit način, pa se predmeti pronađeni prilikom takvog pretresa, u smislu člana 11. stav 2. ZKP FBiH, ne mogu prihvatiti kao zakonito pribavljeni dokazi, a slijedom toga - nalaz i mišljenje hemijskog vještačenja MUP Unsko-sanskog kantona od 10.05.2018. godine, iskaz sa glavnog pretresa vještaka A.A., nalaz i mišljenje Agencije za ... od 16.05.2019. godine i iskaz sa glavnog pretresa vještaka S.M., u smislu člana 11. stav 3. ZKP FBiH su nezakoniti dokazi, jer su nastali na temelju navedenih nezakonitih dokaza, pa se neosnovanim ukazuju naprijed navedeni žalbeni navodi tužiteljice, istaknuti u ovom pravcu.“

10. Izricanje mjera zabrane – izricanje mjera zabrane umjesto pritvora - član 140b. stav 2. ZKP FBiH

KADA JE SUD, ODLUČUJUĆI O PRIJEDLOGU TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA OPTUŽENOM IZ OSNOVA ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZKP FBiH, UMJESTO PRITVORA OPTUŽENOM IZREKAO MJERE ZABRANE SASTAJANJA SA SVJEDOCIMA, ONDA, POVODOM ISTOG PRIJEDLOGA TUŽITELJA, NIJE BILO MJESTA POSEBNIM RJEŠENJEM OPTUŽENOM DODATNO IZREĆI MJERE ZABRANE NAPUŠTANJA BORAVIŠTA U SMISLU ČLANA 140. STAV 1. ZKP FBiH I OSTALE MJERE ZABRANE IZ ČLANA 140A. ISTOG ZAKONA, ZBOG POSTOJANJA OPASNOSTI OD BJEKSTVA, JER TUŽITELJ NIJE PREDLOŽIO PRODUŽENJE PRITVORA IZ OSNOVA ČLANA 146. STAV 1. TAČKA A) ZKP FBiH, ODNOSNO ZBOG POSTOJANJA OPASNOSTI OD BJEKSTVA.

Iz obrazloženja:

„Naime, iz stanja spisa i obrazloženja pobijanog rješenja slijedi da je, ponovno odlučujući o prijedlogu Kantonalnog tužiteljstva u Z. za produženje pritvora optuženom iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH sadržanom u optužnici, nakon što je ovaj sud rješenjem broj 04 0 K 015516 24 Kž 3 od 24.07.2023. godine uvažio žalbu braniteljice optuženog i ukinuo ranije rješenje tog suda o produženju pritvora optuženom broj 04 0 K 015516 24 Kv 3 od 16.07.2024. godine, prvostepeni sud rješenjem broj 04 0 K 015516 24 Kv 4 od 25.07.2024. godine prema optuženom ukinuo pritvor i umjesto mjere pritvora izrekao mu mjere zabrane sastajanja sa određenim osobama (oštećenim i drugim svjedocima tužiteljstva konkretno navedenim u tom rješenju), koje rješenje stranke i braniteljica nisu osporavali žalbama. Nadalje proizilazi, da je pobijanim rješenjem donesenim dana 26.07.2024. godine, prvostepeni sud dopunio rješenje broj 04 0 K 015516 24 Kv 4 od 25.07.2024. godine, povodom istog prijedloga za produženje pritvora sadržanog u optužnici, tako što su optuženom izrečene i druge, prethodno navedene mjere zabrane.

Osporavajući pobijano rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, braniteljica optuženog u žalbi prigovara da je sud povrijedio pravo na odbranu optuženog, jer je dopunjujući ranije rješenje o izrečenim mjerama zabrane, izašao van okvira prijedloga tužitelja. To iz razloga, jer je prijedlogom kantonalnog tužitelja sadržanom u optužnici, predloženo produženje pritvora optuženom iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, po kojem prijedlogu je sud optuženom, rješenjem od 25.07.2024. godine ukinuo pritvor i umjesto pritvora izrekao odgovarajuće mjere zabrane, tj. zabrane sastajanja sa svjedocima. Međutim, sud naknadno, bez prijedloga tužitelja, pobijanim rješenjem optuženom dodatno izriče mjeru zabrane napuštanja boravišta i ostale navedene mjere zabrane koje se, prema stavu iz žalbe, mogu izreći samo kao zamjena za postojanje pritvorskog osnova iz člana 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH, iako tužitelj u prijedlogu za produženje pritvora nije predložio produženje pritvora po tom osnovu, odnosno zbog postojanja opasnosti od bjekstva, tako da optuženom nije data mogućnost da se o tom pritvorskom osnovu izjasni pred sudom. Kako je sud vezan prijedlogom tužitelja, braniteljica smatra da je sud mogao cijeniti samo okolnosti navedene u prijedlogu tužitelja za produženje pritvora i da je na taj način povrijeđeno pravo na odbranu optuženom.

Ovaj sud nalazi da je tačno to, da je prijedlogom kantonalnog tužitelja predloženo produženje pritvora optuženom zbog postojanja koluzijske opasnosti, odnosno iz razloga propisanih odredbom člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH. S druge strane, iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da se sud pri izricanju mjera zabrane iz pobijanog rješenja, rukovodio razlozima postojanja opasnosti od bjekstva, navodima da je iz ličnih podataka optuženog utvrdio da on ima vlastitu automehaničarsku radionicu u Francuskoj, zbog čega nalazi da navedena okolnost opravdano ukazuje na mogućnost da optuženi trajno napusti mjesto prebivališta. Po nalaženju ovog suda, u toj procesnoj situaciji, povodom istog prijedloga za produženje pritvora sadržanog u optužnici, prvostepeni sud nije mogao pobijanim rješenjem optuženom dodatno izreći i mjeru zabrane napuštanja boravišta u smislu člana 140. stav 1. ZKP FBiH, niti ostale mjere zabrane iz člana 140a. ZKP FBiH zbog postojanja opasnosti od bjekstva, jer se opravdano u žalbi braniteljice ukazuje, da tužitelj nije predložio produženje pritvora iz osnova člana 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH.

Stoga je osnovan žalbeni prigovor braniteljice da je sud određujući navedene mjere zabrane pobijanim rješenjem, postupao mimo prijedloga kantonalnog tužitelja za produženje pritvora, sam ocjenjujući da postoji opasnost od bjekstva u smislu pritvorskog osnova iz odredbe člana 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH, iako tužitelj nije predložio produženje pritvora po tom pritvorskom osnovu. Ovaj sud nalazi da prvostepeni sud u toj procesnoj situaciji nije imao zakonskog osnova za donošenje pobijanog rješenja, zbog čega je navedeno rješenje ukinuo.

Imajući u vidu da je ranijim rješenjem prvostepenog suda broj 04 0 K 015516 24 Kv 3 od 16.07.2024. godine odlučeno o prijedlogu tužitelja za produženje pritvora optuženom, ovaj sud je odlučio da predmet ne vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje, jer bez prijedloga tužitelja, prvostepeni sud nema o čemu ponovno odlučivati.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 04 0 K 015516 24 Kž 4 od 08.08.2024. godine)

11. Nadležnost za određivanje pritvora – sadržaj rješenja o pritvoru – član 148. stav 2. ZKP FBiH

NIJE POVRIJEĐENA ODREDBA ČLANA 148. STAV 2. ZKP FBiH, KADA U IZRECI RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA NAKON POTVRĐIVANJA OPTUŽNICE NIJE NAVEDEN ZAKONSKI OSNOV ZA PRODUŽENJE PRITVORA, NEGO JE ON NAVEDEN U OBRAZLOŽENJU RJEŠENJA.

Iz obrazloženja:

„Pobijajući navedeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka branitelj optuženog u žalbi ukazuje da u izreci pobijanog rješenja, niti u uvodu istog, nisu navedene zakonske odredbe koje upućuju na činjenicu da se u konkretnom slučaju radi o produženju pritvora nakon podizanja i potvrđivanja optužnice. Po stavu branitelja optuženog, to su bitni elementi izreke i uvoda rješenja kojim se odlučuje o određivanju, produženju ili ukidanju pritvora optuženom nakon podizanja i potvrđivanja optužnice (član 151. ZKP FBiH), što je od uticaja na zakonitost rješenja. Iz navedenog slijedi, kako se u žalbi navodi, da je izreka pobijanog rješenja suprotna razlozima iz obrazloženja i da to predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka. Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog se odnose na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, iako se u žalbi

to izričito ne navodi.

Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog nisu osnovani.

Odredbom člana 148. stav 2. ZKP FBiH je propisano da rješenje o pritvoru, pored ostalog, sadrži krivično djelo koje se stavlja na teret osobi lišenoj slobode, zakonski osnov za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu. Iz ove, a niti iz neke druge zakonske odredbe ne proizilazi da u uvodu ili u izreci rješenja o produženju pritvora moraju biti navedene zakonske odredbe koje upućuju na činjenicu da se radi o produženju pritvora nakon podizanja i potvrđivanja optužnice, kako se proizvoljno tvrdi u žalbi branitelja optuženog. Budući da su u pobijanom rješenju, u obrazloženju istog, navedeni kako razlozi za produženje pritvora nakon potvrđivanja optužnice, a tako i zakonski osnov na osnovu koga je optuženom produžen pritvor, onda pobijano rješenje sadrži sve elemente propisane odredbom člana 148. stav 2. ZKP FBiH. Stoga, nedostatak zakonskog osnova u uvodnom dijelu ili izreci pobijanog rješenja ne čini pobijano rješenje nezakonitim, niti je izreka pobijanog rješenja suprotna razlozima iz obrazloženja istog, pa nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka na koju se žalbom branitelja optuženog ukazuje.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 020191 24 Kž 2 od 20.09.2024. godine)

12. Presuda kojom se optužba odbija – okolnost koja isključuje krivično gonjenje – član 298. tačka e) ZKP FBiH

OKOLNOST DA OSUMNJIČENI, SADA OPTUŽENI, NISU ISPITANI U VEZI SA ČINJENICAMA I OKOLNOSTIMA KOJE SE ODOSE NA KRIVIČNO DJELO ZA KOJE SU OPTUŽENI PREDSTAVLJA, U SKLADU SA ČLANOM 240. STAV 5. ZKP FBiH, SMETNJU ZA PODIZANJE OPTUŽNICE, PA, U TAKVOJ SITUACIJI, POSTOJI OKOLNOSTI KOJA ISKLJUČUJE KRIVIČNO GONJENJE OPTUŽENIH ZA TO KRIVIČNO DJELO.

Iz obrazloženja:

„Dakle, obzirom na sadržinu spisa i naprijed navedene dokaze ovaj sud je utvrdio da optuženi, a tada osumnjičen A.B., F.P., I.Š., H.K., H.V. i E.I., prije podizanja optužnice nisu ispitani u vezi sa činjenicama i okolnostima koje se odnose na krivično djelo za koje su optuženi, u konkretnom slučaju za krivično djelo Ubistvo iz člana 36. stav 2. tačka 4) KZ SR BiH u vezi sa članom 22. preuzetog KZ SFRJ i ubistvo oštećenog C.R. iz niskih pobuda, zbog čega se ne može prihvatiti da su optuženi ispitani u odnosu na činjenice i okolnosti tog krivičnog djela samim tim što je tužiteljstvo opredijelilo pravnu kvalifikaciju krivičnog djela i da su optuženi o tome obaviješteni. Naime, iz činjeničnog opisa krivičnog djela iz Naredbe o provođenju istrage i optužnice jasno proizilazi da se ne radi o istom činjeničnom opisu, jer činjenice i okolnosti iz Naredbe o provođenju istrage sadrže elemente krivičnog djela Ubistvo iz člana 36. stav 1. KZ SR BiH. Iz tih razloga, a slijedom odredbe člana 240. stav 5. ZKP FBiH, kojom je propisano da se optužnica ne može podići ako osumnjičeni nije bio ispitan, zaključuje se da postoji okolnost koja isključuje krivično gonjenje optuženih u odnosu na krivično djelo iz člana 36. stav 2. tačka 4. KZ SR BiH u vezi sa članom 22. preuzetog KZ SFRJ, odnosno za ubistvo oštećenog iz niskih pobuda, pa je ovaj sud, na osnovu člana 298. tačka e) ZKP FBiH, izrekao presudu kojom se optužba odbija u odnosu na optužene u ovom predmetu.“

13. Presuda kojom se optužba odbija – okolnost koja isključuje krivično gonjenje – član 298. tačka e) ZKP FBiH

KADA JE TUŽITELJ NA GLAVNOM PRETRESU U PONOVLJENOM SUĐENJU, NAKON UKIDANJA PRVOSTEPENE PRESUDE, U ČINJENIČNI OPIS DJELA UNIO ČINJENICE I OKOLNOSTI KOJE PREDSTAVLJAJU OBILJEŽJA BIĆA KRIVIČNOG DJELA KOJE NIJE SADRŽAVALA POTVRĐENA OPTUŽNICA I KADA JE NA TOJ ČINJENIČNOJ OSNOVI DONESENA NOVA PRVOSTEPENA PRESUDA KOJA JE POTOM TAKOĐE UKINUTA, A ŽALBA KANTONALNOG TUŽITELJA PROTIV PRVOBITNE PRVOSTEPENE PRESUDE JE BILA PODNESENA SAMO ZBOG ODLUKE O KAZNI, DOK TUŽITELJ UOPĆE NIJE IZJAVIO ŽALBU PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE DONESNE U PONOVLJENOM SUĐENJU, OGLAŠAVANJE OPTUŽENOG KRIVIM, NAKON PROVEDENOG PRETRESA PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM ZA KRIVIČNO DJELO UČINJENO RADNJAMA OPISANIM U IZMJENJENOJ OPTUŽNICI PREDSTAVLJA KRŠENJE ODREDBE ČLANA 322. ZKP FBiH O ZABRANI REFORMATIO IN PEIUS, PA SE NAVEDENA ZABRANA IMA SMATRATI OKOLNOŠĆU KOJA U SMISLU ČLANA 298. TAČKA E) ZKP FBiH ISKLJUČUJE KRIVIČNO GONJENJE OPTUŽENOG ZA TO KRIVIČNO DJELO.

Iz obrazloženja:

„Izmjenom optužnice u toku ponovljenog glavnog pretresa u danima 28.06. i 04.07.2022. godine, tužitelj je optužnicu izmijenio na način da je u činjenični opis djela unio opise svake pojedine izdate i stornirane fakture i s tim u vezi prisvojenim pojedinačnim iznosima novca (ukupno 892 pojedinačne radnje). Poređenjem ranijeg i izmijenjenog činjeničnog opisa djela jasno se uočava da je tužitelj ovom izmjenom optužnice defektan činjenični opis koji nije sadržavao konkretizaciju predmeta i načina na koji je krivično djelo za koje se tereti učinjeno, dopunio unošenjem obimnih izmjena koje takvu konkretizaciju sadrže, na koji način je otklonio ranije nedostatke činjeničnog opisa djela. Međutim, postoje drugi razlozi zbog kojih ovaj sud takvu izmjenu optužnice, a koju je na početku pretresa pred drugostepenim sudom pročitao i federalna tužiteljica, te naknadno u toku pretresa izmijenila na način da je samo precizirala vremenski okvir izvršenja krivično djela, nije mogao prihvatiti.

Radi se naime o tome da odredba člana 322. ZKP FBiH (Zabrana *reformatio in peius*) propisuje da ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne može izmijeniti na njegovu štetu, što dalje implicira da se zabrana *reformatio in peius* iz citirane odredbe odnosi ne na izmjene optužnog akta, nego na presudu koja se po tako izmijenjenom optužnom aktu ima donijeti. Ovo pravilo po svojoj suštini predstavlja povlasticu za optuženog i ima za cilj da osigura optuženom nesputano korištenje prava na izjavljivanje žalbe protiv presude donesene u prvostepenom postupku. Primjenjuje se, između ostalog, i na presude drugostepenog suda donesene nakon ukidanja prvostepene presude i održavanja pretresa pred drugostepenim sudom (vidjeti npr. presudu Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 018804 21 Kžk od 04.08.2021. godine, objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 1-2, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2021. godina, tačka 33.), odnosno to pravilo prati optuženog koji je podnio žalbu protiv prvostepene presude sve do pravosnažnog okončanja konkretne krivičnopravne stvari. Pri tome je bitno

istaći da zabrana *reformatio in peius* iz člana 322. ZKP FBiH, između ostalog, obuhvata i zabranu izmjene činjeničnog opisa djela za koje je optuženi oglašen krivim prvostepenom presudom, unošenjem u takav opis djela činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela za koje se optuženi tereti, a koje nisu bile sadržane u ranijoj optužnici, odnosno izreci prvostepene presude koja je preuzela činjenično osnovu iz optužnice i koja je nakon toga ukinuta.

U konkretnom slučaju je utvrđeno da iz spisa predmeta proizlazi da potvrđena optužnica županijskog tužitelja od 29.11.2017. godine, izmijenjena na glavnom pretresu dana 26.03.2019. godine, u okviru činjeničnog opisa djela nije sadržavala činjenice i okolnosti iz kojih bi proizlazila sva obilježja krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, koje je optuženom J.Š. tim optužnim aktom stavljeno na teret. Prvom prvostepenom presudom (broj: 08 0 K 003163 18 K od 26.04.2019. godine) optuženi J.Š. je oglašen krivim da je radnjama opisanim u izreci (činjenična osnova preuzeta iz izmijenjene optužnice) počinio ranije navedeno krivično djelo. Tužitelj u ovom dijelu navedenu presudu nije osporavao, nego samo u odnosu na odluku o kazni. Predmetnu presudu je osporio branitelj optuženog, pa je njegova žalba djelimično uvažena i pobijana presuda ukinuta, te je predmet prvostepenom sudu vraćen na ponovno suđenje. U ponovljenom suđenju tužitelj je izvršio izmjene optužnice na glavnom pretresu od 28.06. i 04.07.2022. godine, na način da je u činjenični opis djela koje se optuženom stavlja na teret dodao činjenice i okolnosti kojima su nedostajuća obilježja bića predmetnog krivičnog djela upotpunjena (dodavanjem opisa 892 pojedinačne radnje kojima je konkretizovan predmet i sredstvo izvršenja konkretnog krivičnog djela). Ova izmijenjena optužnica je, nakon djelimičnog uvažavanja žalbe branitelja i ukidanja prvostepene presude donesene u ponovljenom suđenju (tužitelj protiv ove prvostepene presude nije izjavljivao žalbu), od strane federalne tužiteljice pročitana na pretresu održanim pred drugostepenim sudom, te u toku pretresa izmijenjena preciziranjem vremenskog okvira u kojem je krivično djelo izvršeno.

Kako žalbom županijskog tužitelja prva prvostepena presuda nije bila osporena u dijelu kojim je optuženi oglašen krivim, nego samo u pogledu odluke o kazni (protiv prvostepene presude donesene u ponovljenom postupku tužitelj nije izjavljivao žalbu), ovaj sud nalazi da pravilo zabrane *reformatio in peius* iz člana 322. ZKP FBiH veže kako prvostepeni sud, tako i drugostepeni sud u postupku koji je uslijedio nakon ukidanja prvostepene presude, tj. prilikom donošenja presude nakon pretresa provedenog pred drugostepenim sudom. To dalje znači da se presuda ne može izmijeniti na štetu optuženog ni na način da se u činjenični opis djela dodaju činjenice i okolnosti koje predstavljaju obilježja krivičnog djela, a koje nisu bile sadržane u izreci prve prvostepene presude protiv koje se optuženi, ne i tužitelj, žalio u pogledu odluke o krivnji optuženog. Slijedom navedenog, odluka kojom se optuženi oglašava krivim za krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, koje je u ponovljenom suđenju konstituirano upravo izmjenama optužnog akta, predstavlja kršenje odredbe člana 322. ZKP FBiH. Ovaj sud ranije navedenu zabranu *reformatio in peius* ocjenjuje okolnošću koja isključuje krivično gonjenje optuženog za radnje za koje nije bio optužen, a samim tim ni oglašen krivim izrekom presude koja je donesena u prvom prvostepenom postupku, a koje su nakon unošenja u izmijenjeni optužni akt u ponovljenom suđenju na glavnom pretresu od 28.06. i 04.07.2022. godine konstituirale konkretno krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH. Slijedom navedenog, na osnovu člana 299. tačka e) ZKP FBiH, ovaj sud je donio presudu kojom je odbio optužbu da je optuženi počinio krivično djelo za koje je optužen.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 08 0 K 003163 23 Kžk od 04.07.2024. godine)

14. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

TIME ŠTO JE PRVOSTEPENI SUD NA GLAVNOM PRETRESU PROČITAO ISKAZ SVJEDOKA IZ ISTRAGE UTVRDIVŠI DA SE SVJEDOK NE MOŽE PRONAĆI, IAKO PRI TOME NIJE ULOŽIO DOVOLJNO NAPORA U PRONALASKU MJESTA BORAVKA ILI PREBIVALIŠTA TOG SVJEDOKA I KAKO JE TAJ ISKAZ BIO OD ZNAČAJA ZA DONOŠENJE POBIJANE PRESUDE, UČINJENA JE NE SAMO BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 288. STAV 2. ZKP FBiH, NEGO JE TIME ISTOVREMENO POVRIJEĐENO PRAVO OPTUŽENOG NA ODBRANU I UČINJENA JE I BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH JER JE OPTUŽENOM, PROTIVNO ZAKONOM PROPISANOM IZUZETKU OD NAČELA NEPOSREDNOSTI, USKRAĆENO PRAVO DA NEPOSREDNO ISPITA SVJEDOKA.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući prvostepenu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, branitelj optuženog u žalbi dalje navodi da je prvostepeni sud na glavnom pretresu pročitao iskaz svjedokinje S.I. dat u istrazi i na tom iskazu zasnovao krivnju optuženog, iako u konkretnoj situaciji, po navodima iz žalbe, prvostepeni sud nije imao osnova za čitanje tog iskaza iz istrage jer nije poduzeo dovoljno napora da osigura prisustvo ovako „važnog svjedoka“ na pretresu primjenom predviđenih procesnih radnji (naredba za dovođenje, kažnjavanje svjedoka). Ovakvim navodima, iako to u žalbi nije izričito navedeno, branitelj optuženog ukazuje da je prvostepeni sud pobijanom presudom počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 288. stav 2. ZKP FBiH. Osim toga, u žalbi navodi da je na ovaj način odbrani uskraćeno pravo da neposredno ispita svjedoka na čijem iskazu se pretežno zasniva presuda i da je time narušena procesna jednakost stranaka u postupku, kao i pravo na pravično suđenje i da stoga u konkretnom slučaju postoji kršenje odredbe člana 6. stav 1. i stav 3. tačka d) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP), a što je u osnovi bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.

Ovi žalbeni prigovori branitelja optuženog su doveli u pitanje zakonitost pobijane presude.

Prema odredbi člana 288. stav 2. ZKP FBiH, a kojom su propisani izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza, zapisnici o iskazima dati u istrazi mogu biti na glavnom pretresu pročitani i korišteni kao dokaz, samo u situacijama kada su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka, ili ako bez zakonskih razloga neće da daju iskaz na glavnoj raspravi.

Iz obrazloženja pobijane presude (stranica 4., pasus prvi) slijedi da je prvostepeni sud izvršio pozivanje svjedokinje S.I. na glavni pretres koji je bio zakazan pred tim sudom za dan 14.06.2023. godine i to na adresu koja je navedena u optužnici, ali je pismeni poziv vraćen sa naznakom da se svjedokinja odselila sa te adrese. Potom je prvostepeni sud zatražio od MUP SBK provjeru adrese, te je dopisom od 06.06.2023. godine prvostepeni sud obaviješten da svjedokinja nije mijenjala adresu prebivališta kod nadležnog organa, dok je tužitelj na glavnom

pretresu održanom dana 14.06.2023. godine obavijestio sud da ne raspolaže brojem telefona svjedokinje ili podatkom o njenom eventualnom zaposlenju. Optuženi je na glavnom pretresu dana 03.10.2023. godine izjavio da je čuo da je ta svjedokinja umrla u M. Prvostepeni sud je na osnovu naprijed navedenog smatrao da su ispunjeni uvjeti iz člana 288. stav 2. ZKP FBiH za čitanje iskaza ove svjedokinje iz istrage, jer sud istu nije mogao pronaći tokom glavnog pretresa, te je iskaz ove svjedokinje i pročitao.

U ovakvoj situaciji, i po stavu ovog suda, osnovano se žalbom branitelja optuženog ukazuje da od strane prvostepenog suda nije učinjeno dovoljno napora u pronalasku mjesta boravka ili prebivališta svjedokinje S.I. i njenog pozivanja ili dovođenja na glavni pretres radi svjedočenja, što u konkretnoj situaciji ukazuje na nepravilnu primjenu člana 288. stav 2. ZKP FBiH od strane prvostepenog suda. Naime, iz naprijed navedenog obrazloženja pobijane presude slijedi da je svjedokinja S.I. pozvana na glavni pretres samo jedanput i to na adresu prebivališta koja je prijavljena kod nadležnog organa, pa kada nije pronađena na toj adresi (sa naznakom dostavljača da se odselila) i nakon što je nadležni policijski organ utvrdio da tu adresu nije mijenjala, prvostepeni sud je smatrao da se svjedokinja ne može pronaći i da su ispunjeni uvjeti za čitanje njenog iskaza iz istrage sadržani u članu 288. stav 2. ZKP FBiH, iako iz stanja u spisu predmeta ne proizilazi da je prvostepeni sud od nadležnog organa unutrašnjih poslova tražio operativnu i terensku provjeru navoda da se svjedokinja odselila sa prijavljene adrese, mjesta njenog trenutnog boravka ili prebivališta, kao niti provjeru navoda optuženog da je svjedokinja navodno umrla. Obzirom da se žalbom branitelja optuženog ispravno ukazuje da je prvostepeni sud u pretežnom dijelu zasnavao pobijanu presudu na tako pročitano iskazu iz istrage, onda slijedi da je navedenim propustom prvostepenog suda da pravilno primijeni odredbu člana 288. stav 2. ZKP FBiH, a što je bilo ili moglo biti od uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane presude, učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 288. stav 2. ZKP FBiH, na koju se ukazuje žalbom branitelja optuženog.

Nadalje, odredbom člana 6. stav 3. tačka d) EKLJP propisano je, između ostalog, da svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe. U situaciji kada svjedoka optužbe nije moguće ispitati na glavnom pretresu i kada se iskaz koji je taj svjedok prethodno dao (u istrazi) prihvata kao dokaz, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) je uspostavio kriterije koji moraju biti ispunjeni kako ne bi došlo do povrede prava na odbranu optuženog i pravičnost postupka. Ti kriteriji podrazumijevaju ispitivanje valjanosti razloga za nedolazak svjedoka na pretres (suđenje) i prihvatanje iskaza tog svjedoka iz istrage kao dokaza, zatim ispitivanje da li je takav iskaz iz istrage predstavljao jedini ili odlučujući dokaz za osudu optuženog i da li je bilo dovoljno „uravnotežujućih faktora“ koji omogućuju pravilnu ocjenu pouzdanosti tog dokaza. Pri tome, sva tri navedena kriterija su međusobno povezana i sud ih može ispitivati različitim redoslijedom, posebno u situaciji kada neki od tih kriterija naročito ukazuje na to da su osigurana ili povrijeđena prava iz člana 6. stavovi 1. i 3. tačka d) EKLJP (presuda ESLJP u predmetu Pačić protiv Hrvatske, zahtjev broj 47082/12, st. 31.).

U konkretnoj situaciji, iz obrazloženja pobijane presude slijedi da je iskaz svjedokinje S.I. bio od značaja za donošenje pobijane presude, a cijeneći važnost njenog iskaza, prvostepeni sud ga je doveo u vezu sa većim brojem drugih dokaza. Osim toga, prvostepeni sud je omogućio optuženom i njegovom branitelju da na glavnom pretresu navedu pitanja koja bi postavili svjedokinji da je neposredno svjedočila, što sve ukazuje na to da su postojali brojni „uravnotežujući“ faktori kojim je prvostepeni sud provjeravao vjerodostojnost predmetnog iskaza. Međutim, kako ESLJP smatra da svi navedeni kriteriji u slučaju primjene izuzetka od neposrednog izvođenja dokaza čine jednu cjelinu i da moraju biti kumulativno ispunjeni kako

bi se očuvala pravičnost postupka u cjelini, u situaciji kada prvostepeni sud nije uložio dovoljno napora u pronalasku mjesta boravka ili prebivališta svjedokinje S.I. i njenog pozivanja ili dovođenja na glavni pretres radi svjedočenja, osnovano se žalbom branitelja optuženog ukazuje da je čitanjem iskaza ove svjedokinje na glavnom pretresu bez ispunjenja uvjeta iz člana 288. stav 2. ZKP FBiH povrijeđeno i pravo optuženog na odbranu i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 06 0 K 015787 23 Kž od 09.09.2024. godine)

15. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

ISPITIVANJEM OSUMNJIČENIH BEZ PRISUSTVA BRANITELJA POVRIJEĐENO JE PRAVO OSUMNJIČENIH NA ODBRANU I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH KADA SU SE OSUMNJIČENI IZRIČITO IZJASNILI DA ĆE IZJAVU DATI U PRISUSTVU BRANITELJA I KADA SE NISU IZRIČITO ODREKLI TOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

„Branitelji optuženih u žalbama ukazuju da je prilikom ispitivanja tada osumnjičenih u istrazi povrijeđeno njihovo pravo na odbranu, obzirom da su se svi osumnjičeni prije ispitivanja izjasnili da će izjave dati u prisustvu branitelja, a što im nije omogućeno, pa je, po stavu iz žalbi, time učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.

Iz stanja spisa i zapisnika o ispitivanju tada osumnjičenih na koje branitelji u žalbama ukazuju, i to zapisnika o ispitivanju osumnjičenog A.R., sačinjenog u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona S., Sedma policijska uprava, Odjeljenje kriminalističke policije V., broj ... od ... godine, zapisnika o ispitivanju osumnjičenog E.R., sačinjenog u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona S., Sedma policijska uprava, Odjeljenje kriminalističke policije V., broj ... od ... godine i zapisnika o ispitivanju osumnjičenog Ej.R., sačinjenog u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona S., Sedma policijska uprava, Odjeljenje kriminalističke policije V., broj ... od ... godine, slijedi da su se osumnjičeni A.R., E.R. i Ej.R., nakon što su prilikom prvog ispitivanja u istrazi upozoreni na prava i obaveze iz člana 92. stav 1. i 2. ZKP FBiH, izjasnili da će izjavu dati u prisustvu branitelja. Iz nastavka naprijed navedenih zapisnika o ispitivanju i njihove sadržine proizlazi da su osumnjičeni A.R., E.R. i Ej.R., bez obzira na tako dato izjašnjenje, tom prilikom dali izjave i iznijeli svoju odbranu bez prisustva branitelja. Odredbom člana 92. stav 3. ZKP FBiH propisano je da se osumnjičeni može dobrovoljno odreći prava navedenih u stavu 2. istog člana, uključujući pravo da može uzeti branitelja po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, ali da njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju od tog prava ne zabilježi u zapisniku i dok ne bude potpisana od osumnjičenog. U konkretnom slučaju, kada su se osumnjičeni izričito izjasnili da će izjavu dati u prisustvu branitelja i kada se nisu izričito odrekli tog prava, ispitivanjem osumnjičenih bez prisustva branitelja povrijeđeno je pravo osumnjičenih na odbranu i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 65 0 K 776057 23 Kžž od 13.11.2023. godine)

16. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO OSUMNJIČENOG NA ODBRANU I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH KADA JE SUD ZAKLJUČAK O POSTOJANJU OSNOVANE SUMNJE TEMELJIO NA DOKAZIMA KOJI NISU SADRŽANI U PRIJEDLOGU TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA USLJED ČEGA SE OSUMNJIČENI O TIM DOKAZIMA I NJIHOVOM ZNAČAJU ZA PRITVOR NIJE MOGAO IZJASNITI NA ROČIŠTU KOJE JE ODRŽANO POVODOM PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA PRODUŽENJE PRITVORA

Iz obrazloženja:

„Odredbom člana 149. ZKP FBiH, koja uređuje trajanje pritvora u istrazi, u stavu 2. propisano da se pritvor može produžiti za najviše dva mjeseca po obrazloženom prijedlogu tužitelja. Kako je produženje pritvora nova procesna radnja u kojoj se utvrđuje postojanje osnovane sumnje za produženje pritvora i to ocjenom dokaza navedenih u prijedlogu za produženje pritvora, svaki prijedlog za produženje pritvora mora sadržavati obrazloženje postojanja osnovane sumnje zasnovano na konkretnim dokazima. Pri tome navedeni propust ne može biti otklonjen pozivanjem na ranije obrazloženje iz prijedloga za određivanje mjere pritvora.

Slijedom navedenog, osnovano se žalbom branitelja osumnjičenog ukazuje da je prvostepeni sud zanemario da prijedlog za produženje mjere pritvora ne sadržava obrazloženje postojanja osnovane sumnje, niti se ukazuje na dokaze koji upućuju na postojanje osnovane sumnje, te je prvostepeni sud postupao mimo prijedloga tužiteljstva, navodeći u pobijanom rješenju razloge o postojanju osnovane sumnje, pozivajući se na dokaze koji nisu navedeni u prijedlogu tužiteljstva. Budući da je prvostepeni sud vezan prijedlogom tužitelja za produženje pritvora, onda je bio dužan cijeniti okolnosti iz prijedloga tužitelja za produženje pritvora pri donošenju pobijanog rješenja. Kako je prvostepeni sud, postupajući na naprijed navedeni način, temeljio zaključak o postojanju osnovane sumnje na dokazima koji nisu sadržani u prijedlogu tužitelja za produženje pritvora, slijedi da ni osumnjičeni o tim dokazima i njihovom značaju za pritvor se nije mogao izjašnjavati na ročištu koje je održano povodom prijedloga tužitelja za produženje pritvora. Navedenim postupanjem je povrijeđeno pravo na odbranu osumnjičenog i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 04 0 K 015007 23 Kž od 30.10.2023. godine)

17. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO OSUMNJIČENOG NA ODBRANU KADA SUD U RJEŠENJU O PRODUŽENJU PRITVORA OSUMNJIČENOM ZAKLJUČUJE DA OSUMNJIČENI NE PORIČE UČINJENJE DJELA U SITUACIJI KADA JE OSUMNJIČENI PRILIKOM ISPITIVANJA KORISTIO PRAVO DA NE IZNOSI ODBRANU A NI DALJE TOKOM POSTUPKA NIJE IZJAVIO DA NE PORIČE UČINJENJA DJELA.

Iz obrazloženja:

„Međutim, ovaj sud nalazi osnovanim žalbene navode da je osumnjičenom povrijeđeno pravo na odbranu time što prvostepeni sud zaključuje (strana 11., pasus drugi obrazloženja) da osumnjičeni ne poriče izvršenje djela. Naime, iz sadržine predmetnog spisa i zapisnika o ispitivanju osumnjičenog na koji se žalbom ukazuje proizilazi da je osumnjičeni izjavio da će iskoristiti svoje pravo da u ovoj fazi postupka ne iznosi svoju odbranu. Također, ni iz zapisnika sa ročišta održanog povodom prijedloga tužiteljstva za produženje pritvora, broj ... od ... godine, ne proizilazi da je osumnjičeni izjavio da ne poriče izvršenje djela. Stoga, u takvoj situaciji, kada osumnjičeni koristi svoje pravo da ne iznosi odbranu i kada ni tokom postupka nije izjavio da ne poriče izvršenje djela, osnovano se žalbom branitelja osumnjičenog tvrdi da je time što prvostepeni sud zaključuje da osumnjičeni ne poriče izvršenje djela, osumnjičenom povrijeđeno pravo na odbranu, čime je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, na koji se ukazuje žalbenim navodima branitelja osumnjičenog.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 020390 24 Kž od 08.10.2024. godine)

18. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu – član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO NA ODBRANU OPTUŽENOG I TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH KADA OPTUŽENOM NIJE OMOGUĆENO DA SE O PRIJEDLOGU TUŽITELJSTVA ZA PRODUŽENJE PRITVORA IZJASNI BRANITELJ KOGA JE, U SKLADU SA ČLANOM 63. STAV 1. ZKP FBiH, UZEO SAM OPTUŽENI I KOJI JE PRISUTAN TOM ROČIŠTU NEGO SE O PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA IZJASNIO RANIJE POSTAVLJENI BRANITELJ.

Iz obrazloženja:

„Pobijajući navedeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka branitelj optuženog u žalbi ističe da je odbrana optuženog, na ročištu povodom prijedloga za produženje pritvora održanom dana 11.03.2024. godine, jasno ukazala na činjenicu da postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, cijeneći da je optuženi potpisao punomoć za zastupanje po drugom izabranom branitelju, pa je shodno članu 63. stav 1. ZKP FBiH mandat branitelja po službenoj dužnosti prestao kada je umjesto postavljenog branitelja optuženi uzeo drugog branitelja, dok je sud imao obavezu razriješiti postavljenog branitelja, što nije učinio. Takvo postupanje prvostepenog suda, po stavu iz žalbe, ne osigurava optuženom odgovarajuće zastupanje u postupku jer, iako je branitelj po službenoj dužnosti na održanom ročištu za produženje pritvora iznio odbranu, treba imati u vidu da je optuženi u tom trenutku imao izabranog branitelja koji je bio prisutan na navedenom ročištu, pa je kontradiktoran stav suda da odbranu pruža advokat po službenoj dužnosti i pored izabranog branitelja, što je u potpunosti protivno odredbama člana 63., u vezi sa članom 59. ZKP FBiH. Po stavu branitelja optuženog, na taj način je optuženom uskraćeno pravo na izbor branitelja, sukladno Ustavu BiH i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Provjeravajući osnovanost iznesenih žalbenih navoda, ovaj sud je, na osnovu stanja u spisu, utvrdio da iz zapisnika sa sjednice vijeća održane povodom prijedloga za produženje

mjere pritvora broj ... od ... godine slijedi da je na tu sjednicu, pored ostalih, pristupio branitelj optuženog po službenoj dužnosti, advokat D.B., a da je u međuvremenu u spis suda dostavljena punomoć potpisana od optuženog za njegovo zastupanje od strane branitelja, advokata M.R. (postupak provjere autentičnosti punomoći proveden od strane predsjednice vijeća koja vodi glavni pretres), te da je sjednicu vijeća pristupio i advokat M.R.. Na istoj sjednici vijeća, kako to slijedi iz sadržine navedenog zapisnika, optuženi se, nakon što mu je prvostepeni sud, na njegov navod „U isto doba ako ne mogu zadržati svoje advokate, ne“, ukazao da nije moguće da, kada ima izabranog branitelja kome je dao punomoć, ne može imati i branitelja po službenoj dužnosti, optuženi se izričito izjasnio da mu je izabrani branitelj advokat M.R., zbog čega je branitelj po službenoj dužnosti, advokat D.B., istrajavao na stavu da on više nije ovlašten zastupati optuženog u konkretnom predmetu (strana 3. zapisnika), jer optuženi ima izabranog branitelja ali se po zahtjevu suda (strane 5., 6., 7. i 8. zapisnika) ovaj postavljeni branitelj izjasnio u vezi sa prijedlogom tužiteljstva za produženje pritvora optuženom. Nadalje, iz razloga datih u obrazloženju pobijanog rješenja (strana 11., pasus četvrti) slijedi da je prigovore branitelja optuženog D.B., da je on branitelj po službenoj dužnosti, da je optuženi izabrao drugog branitelja i da se u tom slučaju razriješi dužnosti jer je prisutan i izabrani branitelj na sjednici vijeća, prvostepeni sud cijenio neosnovanim. Tako prvostepeni sud navodi „Obzirom da je sudija za prethodno saslušanje provjerila autentičnost punomoći, odnosno da li je dana u prisustvu sudskog tumača, te da iz tog razloga nije razriješen postavljeni branilac shodno odredbi člana 63. stav 1. ZKP FBiH, vanraspravno vijeće je održalo ročište u prisustvu postavljenog branioca advokata B.D., sa čim je bio suglasan optuženi A.D., kao i izabrani branilac, pa time, suprotno navodima postavljenog branioca nije učinjena bitna povreda postupka“.

Imajući u vidu sadržinu ranije navedenog zapisnika sa sjednice vijeća od 11.03.2024. godine kao i sadržinu spisa, ovaj sud nalazi osnovanim žalbene navode da postupanjem prvostepenog suda na naprijed opisani način, optuženom nije omogućeno da ga brani izabrani branitelj jer je, i pored toga što je optuženi u spis suda dostavio punomoć za izabranog branitelja i što se na održanoj sjednici optuženi izjasnio da mu je izabrani branitelj advokat M.R., jer je izjašnjenje povodom prijedloga tužiteljstva za produženje pritvora optuženom dao branitelj postavljen po službenoj dužnosti, advokat D.B.. Naime, u situaciji kada optuženi u toku postupka umjesto postavljenog branitelja uzme drugog branitelja i pri tome u sudski spis dostavi i punomoć onda će se, shodno članu 63. stav 1. ZKP FBiH, u tom slučaju razriješiti postavljeni branitelj. Iz navedene ili neke druge odredbe ZKP FBiH ne proizilazi da postavljeni branitelj može, i nakon što optuženi sam uzme drugog branitelja, poduzimati radnje u cilju odbrane optuženog. Takvo ovlaštenje postavljenog branitelja ne proizilazi ni iz odredbe člana 64. stav 2. ZKP FBiH, prema kojoj prava i dužnosti branitelja ne prestaju opozivom punomoći do razrješenja branitelja njegovih prava i dužnosti, koja odredba nije primjenjiva u konkretnom slučaju.

Prema tome, u situaciji kada je optuženi u toku postupka, i pored toga što je imao postavljenog branitelja, sam uzeo drugog branitelja i kada se na održanoj sjednici vijeća povodom prijedloga tužiteljstva za produženje pritvora optuženom izjašnjavao postavljeni branitelj, a ne branitelj koga je uzeo sam optuženi i koji je bio prisutan na sjednici, ne može se smatrati da je optuženi suštinski ostvareno prava na odbranu, pored toga što postavljeni branitelj i formalno nije bio razriješen dužnosti. Ovo tim prije što iz sadržine zapisnika sa održane sjednice ne proizilazi da se optuženi saglasio da postavljeni branitelj iznese odbranu, kako to proizvoljno navodi prvostepeni sud u pobijanom rješenju, nego je optuženi izričito izjavio da mu je sada branitelj advokat kome je potpisao punomoć. Ni to što se sa postupanjem na navedeni način saglasio izabrani branitelj, kako navodi prvostepeni sud, nije od relevantnog

značaja jer niti jedna zakonska odredba ne propisuje da optuženog, pored izabranog branitelja i uz eventualnu njegovu suglasnost, može zastupati postavljeni branitelj u postupku. S obzirom na takvo stanje u spisu, ovaj sud nalazi da se osnovano u žalbi ističe da je navedenim postupanjem prvostepenog suda optuženom uskraćeno pravo na izbor branitelja a time i pravo na odbranu, pa je na taj način učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, na koju se osnovano ukazuje žalbom.”

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 045675 24 Kž 2 od 15.03.2024. godine)

19. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – sud presudom potpuno riješio predmet optužbe – član 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH

SUD JE PRESUDOM POTPUNO RIJEŠIO OPTUŽBU KADA JE OPTUŽENOG OGLASIO KRIVIM ZA DJELO ZA KOJE JE BIO OPTUŽEN NALAZEĆI DA JE TIME UČINIO SAMO JEDNO OD VIŠE KRIVIČNIH DJELA KOJA SU MU OPTUŽNICOM STAVLJENA NA TERET.

Iz obrazloženja:

„Žalbam tužiteljice se prvenstveno ukazuje da sud nije riješio predmet optužbe i time počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH. S tim u vezi navodi da je sud oglasio krivim optužene M.H., N.A., F.R., te odgovornom pravnu osobu „X“ d.o.o. B. za krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. KZ FBiH, a oslobodio ih je od optužbe za krivična djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela iz člana 340. stav 1 i 2. KZ FBiH i Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, pri čemu je iz izreke kako osuđujućeg, tako i oslobađajućeg dijela, izostavio krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. KZ FBiH koje se stavljalo na teret svim optuženima. Isti žalbeni prigovor sadrži i žalba branitelja optuženog N.A., s tim da se u toj žalbi dodatno ističe da usljed navedenog postoji proturječnost izreke i obrazloženja, jer je iz izreke „izostala odluka o krivičnom djelu Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 2. KZ FBiH“, a iz obrazloženja proizilazi da „sud optužene nije oglasio krivim za to krivično djelo, niti ih je za isto oslobodio od optužbe“, zbog čega smatra da je pobijanom presudom učinjena i bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Ovi žalbeni navodi tužiteljice i branitelja optuženog N.A. ne dovode u pitanje zakonitost pobijane presude.

Prije svega valja imati u vidu da sud nije vezan pravnom kvalifikacijom krivičnog djela iz optužnice, što znači da je obaveza suda da razmatra činjenice i okolnosti sadržane u činjeničnom opisu optužnice i da na osnovu njih utvrđuje da li je i koje krivično djelo učinila optužena osoba. U konkretnom slučaju, sud je našao da su u radnjama optuženih ostvarena samo bitna obilježja krivičnog djela Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. KZ FBiH (a ne i iz stava 2. iste zakonske odredbe), dajući u obrazloženju presude razloge za takav stav, koji žalbom tužiteljice nije osporen. Stoga nije prihvatljiv žalbeni navod da nije riješen predmet optužbe, budući da je sud ovlašten da cijeni koje krivično djelo je, prema činjenicama i okolnostima sadržanim u optužnici, učinjeno, pa kako je u konkretnom slučaju našao da se radi o krivičnom djelu Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. KZ FBiH, to nisu

prihvatljivi žalbeni navodi da je pobijanom presudom učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 013639 24 Kž 2 od 08.05.2024. godine)

20. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – sud presudom potpuno riješio predmet optužbe – član 312. stav 1. tačka h) KZ FBiH

U SITUACIJI KADA PRVOSTEPENI SUD PRESUDOM KOJOM OPTUŽENE OGLAŠAVA KRIVIM NIJE IZREKAO MJERU SIGURNOSTI - ODUZIMANJE PREDMETA, ODNOSNO VRATIO PRIVREMENO ODUZETE PREDMETE I DONIO ODLUKU O VISINI TROŠKOVA KRIVIČNOG POSTUPKA, NIJE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA H) ZKP FBiH, JER JE SUD PRESUDOM RIJEŠIO PREDMET OPTUŽBE BUDUĆI DA SE PRESUDA ODNOSI NA SVE OPTUŽENE OSOBE I SVA DJELA ZA KOJA SU SE OPTUŽENI TERETILI OPTUŽNICOM.

Iz obrazloženja:

„Branitelji optuženih I.A. i I.K. prvostepenu presudu pobijaju i zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH. Kao razlog navode to što prvostepeni sud nije odlučio o mjerama sigurnosti oduzimanja predmeta kako je to predloženo tačkom IV optužnice, te o troškovima postupka (branitelj optuženog I.K.). Branitelj optuženog I.A. navodi i da je počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačke d) i i) ZKP FBiH jer sud u presudi nije odlučio o njegovom prijedlogu za vraćanje privremeno oduzetih predmeta istaknut na pretresu od dana 01.06.2022. godine.

Ovi prigovori su neosnovani.

„Naime, bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH postoji ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe. Dakle, postoji zakonska obaveza suda da u odnosu na svakog optuženog riješi optužbu u cjelini pri čemu se podrazumijeva da sud svojom odlukom riješi sva djela iz potvrđene, odnosno na glavnom pretresu izmijenjene optužnice. Predmet optužbe može se riješiti samo izrekom presude, a da li je to sud učinio utvrđuje se tako što se porede činjenični opis djela iz optužnice i izreke donesene presude. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz pomenute tačke ne može se odnositi na druge zahtjeve i prijedloge iz optužbe koji se ne tiču predmeta optužbe (optuženih i opisa djela). Kako oduzimanje predmeta kao mjera sigurnosti (krivičnopravna sankcija), vraćanje privremeno oduzetih predmeta i troškovi postupka ne spadaju u opseg pomenute bitne povrede odredaba krivičnog postupka, jer se ne odnose na djela iz podnesene optužbe, branitelji optuženih I.A. i I.K. neosnovano ističu da je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 08 0 K 003135 23 Kž 5 od 31.10.2023. godine)

21. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – zasnivanje presude na dokazu na kojem se prema odredbama zakona o krivičnom postupku ne može zasnovati presuda – član 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH

KADA JE VJEŠTAK GRAĐEVINSKE STRUKE SAM PRIBAVLJAO DOKAZE ZA POTREBE VJEŠTAČENJA PROTIVNO ODREDBAMA ČLANA 113. STAV 2. I 3. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE I NA TIM DOKAZIMA ZASNOVAO SVOJ NALAZ I MIŠLJENJE, PREDUZIMAJUĆI RADNJE KOJE SU TIM ODREDBAMA POVJERENE ORGANIMA KRIVIČNOG GONJENJA, SUŠTINSKI SU POVRIJEĐENE NAVEDENE ODREDBE PROCESNOG ZAKONA, PA ZASNIVANJEM PRESUDE NA TOM NALAZU I MIŠLJENJU KOJI JE PRIBAVLJEN BITNIM POVREDAMA ODREDBA ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U SMISLU ČLANA 11. STAV 2. TOG ZAKONA, UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA I) ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući prvostepenu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, branitelj optuženog E.B. u žalbi prigovara da je prvostepena presuda zasnovana na nezakonitom dokazu, nalazu i mišljenju vještaka građevinske struke N.M., koji je protivno odredbi člana 79. ZKP FBiH sam pribavljao dokumentaciju i da je sud na taj način postupio protivno odredbi člana 79. ZKP FBiH i time učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. ZKP FBiH. U osnovi, isti prigovor ističe i braniteljica optužene L.S., smatrajući da se presuda zasniva na nezakonitom dokazu, jer je vještak N.M. svoj nalaz i mišljenje zasnovao i na materijalnoj dokumentaciji koju je sam pribavljao od Općine B. i optužene L.S., bez odobrenja tužitelja i protivno naredbi za vještačenje, čime je prekršena odredba člana 113. ZKP FBiH, pa je uslijed toga taj dokaz nezakonit i na istom se nije mogla zasnovati presuda. Smatra da je time povrijeđena i odredba člana 11. ZKP FBiH, jer se cjelokupna presuda zasniva na tom nezakonitom dokazu, te na nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke H.R., koji se prilikom izrade nalaza koristio nezakonitim nalazom i mišljenjem vještaka N.M., pa iako braniteljica smatra da je time prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka f) ZKP FBiH, suštinski ukazuje na postojanje bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH.

Ovakvi žalbeni prigovori branitelja optuženih su doveli u pitanje zakonitost pobijane presude.

Naime, tačni su žalbeni prigovori branitelja optuženih da je vještak građevinske struke N.M., određenu dokumentaciju za koju je smatrao da mu je neophodna za vještačenje, sam prikupio od Općine B. i od optužene L.S., jer to proizilazi iz nalaza i mišljenja navedenog vještaka od septembra 2020. godine, njegovog iskaza na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom od 18.02.2022. godine (strane 22. i 23. zapisnika), te obrazloženja pobijane presude. Naime, u uvodnom dijelu svog nalaza i mišljenja, vještak N.M. navodi koji mu je zadatak dat naredbom za vještačenje i koja mu je dokumentacija dostavljena na vještačenje, između ostalog, da je u naredbi kantonalnog tužitelja navedeno da „po potrebi od nadležne službe Općine B., uz konsultaciju sa tužiocem, zatraži dodatnu neophodnu dokumentaciju“, da je naknadno zatražio dodatnu dokumentaciju od Općine B., koja mu je i dostavljena (specificirana od rednog broja 1. do 12.) uz akt od 20.04.2020. godine. Nadalje je navedeno, da je prilikom izlaska na terenski uvid, L.S. dostavila određenu dokumentaciju vještaku, koja je pobrojana u nalazu i mišljenju. Na glavnom pretresu, prilikom unakrsnog ispitivanja od strane braniteljice optužene L.S., vještak N.M. je potvrdio da je sam pribavljao navedenu dokumentaciju, bez konsultacije

sa kantonalnim tužiteljem. Nadalje, u obrazloženju pobijane presude, prvostepeni sud na strani 13. navodi da „Neosnovano odbrana optužene S.L. prigovora da je vještak samoinicijativno pribavljao dokumentaciju. Naime, naredbom za vještačenje naloženo je da vještak izvrši uvid u krivični spis te po potrebi pribavi dokumentaciju od općine B. što je vještak i uradio, ali isto tako vještak je imao u vidu i dokumentaciju koju je prilikom terenskog uvida dostavila optužena S.L. Vještak je sve ovo naveo na početku svog Nalaza sa specificiranjem korištene dokumentacije“.

Odredbom člana 113. stav 1. ZKP FBiH je propisano da vještačenjem rukovodi organ koji je naredio vještačenje, te da će se prije početka vještačenja pozvati vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i utvrdi i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu s pravilima nauke i vještine. Stavom 2. navedene odredbe je propisano, da će se prilikom davanja nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, tužitelj ili sud, dok je odredbom stava 3. istog člana procesnog zakona propisano, da vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja.

U konkretnom predmetu vještak građevinske struke N.M. nije postupio u skladu sa odredbom člana 113. st. 2. i 3. ZKP FBiH, jer je za potrebe vještačenja, sam pribavljao dokaze na kojima je, između ostalog, sačinio nalaz i mišljenje.

Prema odredbi člana 11. stav 2. ZKP FBiH, sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona, dok je odredbom stava 3. istog člana propisano, da sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana.

Kako je nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke N.M. pribavljen povredama člana 113. stav 2. i 3. ZKP FBiH i obzirom da se radi o suštinskim povredama procesnog zakona, jer je vještak preduzeo radnje koje su tim odredbama povjerene organima krivičnog gonjenja, ovaj sud smatra da se radi o dokazu koji je pribavljen bitnim povredama odredaba ZKP FBiH u smislu člana 11. stav 2. ZKP FBiH.

Radi toga su osnovani navodi iz žalbi branitelja optuženih da pismeno dati nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke N.M., koji je sačinjen, pored ostalog, i na osnovu dokumentacije koju je sam pribavljao, predstavlja u smislu odredbe člana 11. stav 2. ZKP FBiH nezakonit dokaz, a s tim u vezi i njegov iskaz sa glavnog pretresa. Nadalje, po principu „ploda otrovne voćke“, na osnovu člana 11. stav 3. ZKP FBiH, nezakonitim dokazom ovaj sud cijeni i nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke H.R., kao i njegov iskaz dat na glavnom pretresu, jer se nalaz i mišljenje ovog vještaka zasniva na nalazu i mišljenju vještaka građevinske struke N.M., na što je pravilno ukazano žalbom braniteljice optužene L.S. Kako je na tim dokazima prvostepeni sud zasnovao pobijanu presudu, to je na taj način učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 04 0 K 013511 23 Kž od 15.05.2024. godine)

22. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – zasnivanje presude na dokazu na kojem se prema odredbama zakona o krivičnom postupku ne može zasnovati presuda – član 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH

BUĐUĆI DA ODREDBA ČLANA 99. STAV 3. ZKP FBiH RADNJU PREPOZNAVANJA OSOBA TRETIRA KAO DIO RADNJE DOKAZIVANJA – SASLUŠANJE SVJEDOKA, A DA OVLAŠTENE SLUŽBENE OSOBE, KOJE SU PREDUZIMALE TU RADNJU I SAČINILE ZAPISNIKE O PREPOZNAVANJU OSOBA, NISU POSTUPILE U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 100. ZKP FBiH TJ. NISU SVJEDOKE KOJI SU VRŠILI PREPOZNAVANJE OSOBA PRETHODNO POUČILI O PRAVIMA I UPOZORILI O DUŽNOSTIMA, KAKO JE TO PREDVIĐENO U OVOJ ZAKONSKOJ ODREDBI, ONDA SE TAKVI ZAPISNICI O PREPOZNAVANJU OSOBA U KOJIMA SU SADRŽANE NJIHOVE IZJAVE, U SKLADU SA ČLANOM 234. STAV 3. ZKP FBiH, NE MOGU UPOTRIJEBITI KAO DOKAZ U KRIVIČNOM POSTUPKU, PA ZASNIVANJE RJEŠENJA NA TAKVIM ZAPISNICIMA PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA I) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući prvostepeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, branitelj osumnjičenog R.S. u žalbi prigovara da je pobijano rješenje zasnovano na nezakonitim dokazima koji su pribavljeni protivno odredbi člana 234. stav 3. ZKP FBiH. Obrazlažući ovaj žalbeni prigovor, branitelj u žalbi ističe da je prvostepeni sud zaključak o postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni R.S. učinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret, zasnovao na zapisnicima o prepoznavanju osoba MUP Unsko-sanskog kantona broj ... od ... godine, broj ... od ... godine i broj ... od ... godine. Prema mišljenju branitelja, ovi zapisnici o prepoznavanju osoba su nezakoniti, jer osobe koje su vršile prepoznavanje nisu poučene o svojim pravima iz članova 98. i 100. ZKP FBiH, jer se radi o osobama za koje je postojala vjerovatnoća da svojim iskazima mogu dati potrebna obavještenja o krivičnom djelu i učinitelju, zbog čega se njihove izjave, shodno članu 234. stav 3. ZKP FBiH, ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Branitelj osumnjičenog N.J. u žalbi također pobija prvostepeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, navodima da je prvostepeni sud to rješenje zasnovao na zapisnicima o prepoznavanju osoba MUP Unsko-sanskog kantona broj ... od ... godine, broj ... od ... godine i broj ... od ... godine, koji su nezakoniti dokazi. Prema navodima ovog branitelja, prepoznavanje je izvršeno od strane svjedoka H.A., M.K. i N.B.. Radnja prepoznavanja se sastoji kako od pokazivanja osoba, tako i prethodnog opisivanja osoba i navođenja znakova razlikovanja, a osoba koja vrši prepoznavanje ima status svjedoka. S obzirom da su navedeni svjedoci prilikom prepoznavanja dali obavijesti o učinitelju krivičnog djela (u smislu člana 95. ZKP FBiH), onda su prije davanja takvog iskaza morali biti upozoreni u skladu sa članovima 98. i 100. ZKP FBiH, a što je u konkretnom slučaju propušteno, zbog čega su zapisnici o prepoznavanju nezakoniti dokazi. Pri tome, branitelj u žalbi ukazuje da činjenica da su navedeni svjedoci naknadno saslušani ne može „konvalidirati“ propuste učinjene tokom prepoznavanja tj. propust da se pouče u smislu članova 98. i 100. ZKP FBiH. Slijedom toga, branitelj ukazuje da je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, jer je pobijano rješenje zasnovao na dokazima na kojima se po odredbama ovog zakona ne može zasnovati tj. na nezakonitim dokazima.

Ovi žalbeni navodi branitelja osumnjičenih R.S. i N.J. dovode u pitanje zakonitost prvostepenog rješenja.

Prije svega, prema članu 99. stav 3. ZKP FBiH, prepoznavanje se vrši ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok osobu ili predmet, pa će se tražiti od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno sa drugim njemu nepoznatim osobama, odnosno ako je to moguće zajedno s predmetima iste vrste.

Citirana odredba člana 99. stav 3. ZKP FBiH, radnju prepoznavanja osoba (ili predmeta), tretira kao dio radnje dokazivanja – saslušanje svjedoka. Dakle, radi se o posebnom vidu svjedočenja, a to je prepoznavanje osoba (ili predmeta), koje se svodi na izjašnjenje svjedoka o tome prepoznaje li osobu (osumnjičenog ili neku drugu osobu) ili predmet, nakon što je od svjedoka zatraženo da ih prethodno opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju. S obzirom da je u članu 100. ZKP FBiH, propisana obaveza da se svjedok, prije njegovog saslušanja pouči o pravima i upozori o dužnostima sadržanim u članovima 98. i 100. ZKP FBiH, onda takva obaveza postoji i prilikom preduzimanja istražne radnje prepoznavanja osoba koju zakon propisuje kao dio radnje dokazivanja – saslušanje svjedoka tj. kao poseban vid svjedočenja, pa je u tom slučaju, tužitelj ili ovlaštena službena osoba koja preduzima radnju prepoznavanja osoba dužna da postupi u skladu sa članom 100. ZKP FBiH.

S tim u vezi, ovlaštene službene osobe, u smislu člana 234. ZKP FBiH, prilikom uzimanja izjava i prikupljanja drugih dokaza, mogu osobe saslušati u svojstvu svjedoka, ali su dužne da postupe u skladu sa članom 100. ZKP FBiH. U tom slučaju se zapisnici o prikupljenim izjavama mogu upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku (član 234. stav 3. ZKP FBiH). To dalje znači da, ukoliko ovlaštena službena osoba nije postupila u skladu sa članom 100. ZKP FBiH, takvi zapisnici se ne mogu upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku. S obzirom da zapisnik o prepoznavanju osoba također sadrži izjavu svjedoka, ovlaštena službena osoba prilikom preduzimanja istražne radnje prepoznavanja (koja je sastavni dio radnje dokazivanja – saslušanje svjedoka) i sačinjavanja zapisnika, dužna je da postupi u skladu sa članom 100. ZKP FBiH, kako bi se taj zapisnik mogao upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Iz pobijanog rješenja kao i spisa predmeta, proizilazi da su dana 05.07.2024. godine, od strane tužitelja, saslušani svjedoci H.A., N.B. i M.K. o čemu su sačinjeni zapisnici o saslušanju svjedoka broj ... svi od 05.07.2024. godine, iz kojih je vidljivo da su oni poučeni o pravima i upozoreni o dužnostima, u smislu članova 98. i 100. ZKP FBiH.

Nadalje, iz pobijanog rješenja kao i spisa predmeta, proizilazi da su prije toga, konkretno dana 21.06.2024. godine, ovlaštene službene osobe preduzimale istražnu radnju prepoznavanja osoba o čemu su sačinili zapisnike o prepoznavanju osoba MUP Unsko-sanskog kantona broj ... od 21.06.2024. godine, broj ... od 21.06.2024. godine i broj ... od 21.06.2024. godine. U tim zapisnicima je navedeno - da su oni sačinjeni na osnovu člana 165. u vezi sa članovima 99. stav 3. i 234. stav 1. ZKP FBiH, da se prepoznavanje vrši na osnovu potrebe da se utvrdi poznaje li svjedok osumnjičene osobe, da je od svjedoka (H.A., N.B. i M.K.) zatraženo da što detaljnije opišu osobe a što su svjedoci i učinili, te da su se izjašnjavali o tome prepoznaju li osobe koje su im radi prepoznavanja pokazane. Međutim, iz navedenih zapisnika o prepoznavanju osoba (svi od 21.06.2024. godine), ne proizilazi da su svjedoci H.A., N.B. i M.K. koji su vršili prepoznavanje osoba, prije nego što je zatraženo od njih da što detaljnije opišu osobe i prije nego su se izjašnjavali o tome prepoznaju li osobe koje su im radi prepoznavanja pokazane, od

strane ovlaštenih službenih osoba poučeni o pravima i upozoreni o dužnostima, u smislu članova 98. i 100. ZKP FBiH, a na što se osnovano ukazuje u žalbama branitelja osumnjičenih R.S. i N.J.

Pri tome, osnovano se ukazuje žalbom branitelja osumnjičenog N.J., da okolnost da je tužitelj prilikom saslušanja ovih svjedoka postupio u skladu sa članom 100. ZKP FBiH tj. da ih je poučio o pravima i upozorio o dužnostima kako je to predviđeno u ovoj zakonskoj odredbi, ne može nadomjestiti navedeni propust ovlaštenih službenih osoba, jer su oni radnju prepoznavanja osoba preduzimali prije nego je tužitelj preduzeo ovu radnju dokazivanja – saslušanje svjedoka.

S obzirom da se (kao što je već navedeno), radnja prepoznavanja osoba tretira kao dio radnje dokazivanja – saslušanje svjedoka, a da u konkretnom slučaju, ovlaštene službene osobe koje su preduzimale tu radnju i sačinile naprijed navedene zapisnike o prepoznavanju osoba nisu postupile u skladu sa odredbama člana 100. ZKP FBiH, tj. nisu svjedoke H.A., N.B. i M.K. koji su vršili prepoznavanje osoba prethodno poučili o pravima i upozorili o dužnostima kako je to predviđeno u ovoj zakonskoj odredbi, onda se takvi zapisnici o prepoznavanju osoba u kojima su sadržane njihove izjave, u skladu sa članom 234. stav 3. ZKP FBiH, ne mogu upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku, kako se to osnovano prigovara žalbom branitelja osumnjičenog R.S..

Budući da je prvostepeni sud u pobijanom rješenju (str. 8., 11. i 12.), zaključak o postojanju osnovane sumnje da su osumnjičeni A.Z., R.S. i N.J. učinili krivična djela koja im se stavljaju na teret, zasnovao (pored drugih dokaza) i na ovim zapisnicima o prepoznavanju osoba MUP Unsko-sanskog kantona broj ..., broj ... i broj ..., svi od 21.06.2024. godine, slijedi da se pobijano rješenje zasniva na dokazima na kojima se prema odredbama ZKP FBiH ne može zasnivati, čime je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, a što je pravilno ukazano u žalbama branitelja osumnjičenih N.J. i R.S.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 020243 24 Kž 2 od 01.10.2024. godine)

23. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – izreka presude nerazumljiva – član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

IZREKA PRESUDE JE NERAZUMLJIVA I TIME JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH KAD U ČINJENIČNOM OPISU DJELA ZA KOJE JE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM NISU ODREĐENO NAVEDENI DOKUMENTI NA KOJE SE ODOSE RADNJE UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA ZA KOJE JE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, radnje optuženog N.A. ostale su nedovoljno određene, budući da nije navedeno prilikom zaključivanja kojih sedmičnih ugovora koje konkretno kalkulacije je dostavljao o isporuci dizel goriva u kojima je u strukturi promjenljivog dijela cijene iskazivao novčane iznose plaćene na ime carine i carinskog evidentiranja i kolike novčane iznose je iskazivao. Zbog navedenog, predmetni optužni akt ne sadrži činjenice i okolnosti iz kojih bi proizilazila visina pribavljene imovinske koristi za „XY“ (tužitelj tvrdi da je to iznos od 395.643,25 KM), jer je upravo pribavljena imovinska korist u određenom iznosu (10.000,00

KM ili 50.000,00 KM) element koji konstituiše kvalifikovani oblik predmetnog krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret. To ujedno znači da optužnica ne sadrži činjenice i okolnosti koje su neophodne da se djelo optuženog za koje se tereti odredi. Također, optuženom N.A. se stavlja na teret da je postupajući na navedeni način ugovornom organu pričinio štetu u iznosu navedenom u optužnici na ime fakturisanih i od ugovornog organa naplaćenih iznosa na ime carine i carinskog evidentiranja koje uopšte nisu plaćene, a da pri tome nisu navedene fakture po brojevima i datumima koje je optuženi dostavljalo ugovornom organu. Vještak optužbe (kao i vještak odbrane) je vještačio sporne naloge, naveo naloge po iznosu, broju i datumu, međutim takav opis je izostao u optužnici, a do okončanja dokaznog postupka shodno ovlastima koje crpi tužitelj iz člana 290. ZKP FBiH optužnicu nije izmijenio.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 03 0 K 016546 23 Kžk od 22.03.2024. godine)

24. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - nedostatak razloga o odlučnim činjenicama - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

OGLASIVŠI OPTUŽENOG KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO NEOVLAŠTENO NABAVLJANJE, POSJEDOVANJE, DRŽANJE, NOŠENJE, TRGOVINA, POPRAVLJANJE, MODIFIKACIJA ILI PREPRAVLJANJE I POSREDOVANJE ORUŽJEM, BITNIM DIJELOVIMA I MUNICIJOM IZ ČLANA 73. STAV 1. TAČKA A) ZAKONA O ORUŽJU I MUNICIJI UNSKO – SANSKOG KANTONA, UZ OBRAZLOŽENJE DA JE OPTUŽENI U SVOJOJ SOBI DRŽAO I KRIO PUŠKU M 48 SERIJSKOG BROJA 14039 ČIJE DRŽANJE JE ZABRANJENO SHODNO ZAKONU O ORUŽJU I MUNICIJI, PRVOSTEPENI SUD JE UČINIO BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH, PROPUSTIVŠI ODREĐENO NAVESTI PO KOJOJ ODREDBI ZAKONA O ORUŽJU I MUNICIJI UNSKO – SANSKOG KANTONA JE ZABRANJENO DRŽANJE TAKVOG ORUŽJA, JER PRESUDA NEMA RAZLOGA O ODLUČNIM ČINJENICAMA.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, budući da je prvostepeni sud u pobijanoj presudi naveo (str. 19.) da je optuženi „M.A. u svojoj sobi držao i krio pušku M 48 serijskog broja 14039 čije držanje je zabranjeno shodno Zakonu o oružju i municiji“, onda se osnovano u žalbi zajedničkog branitelja optuženih prigovara da je prvostepeni sud propustio obrazložiti po kojoj konkretno odredbi Zakona o oružju i municiji Unsko – sanskog kantona je zabranjeno držanje takvog oružja, pa je u nedostatku razloga o ovoj odlučnoj činjenici učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 017940 24 Kž od 19.11.2024. godine)

25. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - nedostatak razloga o odlučnim činjenicama - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

KADA SUD PRESUDOM OPTUŽENE OGLASI KRIVIM DA SU POČINILI KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠĆENJA IZ ČLANA 383. STAV 3., A U VEZI SA STAVOM 1., SVE U VEZI SA ČLANOM 31. KZ FBiH, A PRILIKOM IZNOŠENJA SVOG STAVA DA SU OPTUŽENI POČINILI PREDMETNO

KRIVIČNO DJELO PROPUSTI ODREĐENO NAVESTI KOJIM RAZLOZIMA SE RUKOVODIO PRI RJEŠAVANJU PRAVNIH PITANJA, PA PREMA TOME I PRIGOVORA ODBRANE KOJI SE ODNOSI NA KRŠENJE BLANKETNE ODREDBE, ONDA JE PRI DONOŠENJU PRESUDE PREKRŠIO ODREDBU ČLANA 305. STAV 7. ZKP FBIH I POČINIO BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBIH JER PRESUDA NEMA RAZLOGA O ODLUČNIM ČINJENICAMA.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući pobijanu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH branilac optuženog M.O. navodi da su optuženi oglašeni krivim da su suprotno članu 16. Zakona o privatizaciji preduzeća Federacije Bosne i Hercegovine i suprotno članu 20b. Pravilnika o obavljanju kontrole izvršenja obaveza iz kupoprodajnih ugovora u postupku privatizacije u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzeli određene radnje koje su rezultirale zabranjenom posljedicom, te da su time kao saizvršioci počinili predmetno krivično djelo, kojom prilikom je sud samo parafrazirao šta propisuje predmetna odredba člana 16. Zakona o privatizaciji preduzeća FBiH, a pri tome zanemarujući u cijelosti argumentaciju odbrane datu u završnim riječima koja se odnosi na to da su optuženi postupali u skladu sa navedenom zakonskom odredbom. Branilac dalje navodi da se odredba odnosi isključivo na plaćanje cijene od strane kupca, a ne odnosi na druge obaveze, na izvor investicija niti bilo koju drugu okolnost te je propustivši da u smislu odredbe člana 305. stav 7. ZKP FBiH odredi kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja (pitanje navodne povrede blanketnog propisa iz člana 16. Zakona o privatizaciji preduzeća FBiH u kontekstu navedenog je svakako pravno pitanje), prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH jer presuda u pogledu ovih pitanja ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. U suštini iste žalbene prigovore izjavili su branioci optuženih S.Č. i H.I. kao i optuženi S.Č. ističući da prvostepeni sud nije dao razloge kojim se rukovodio kada je našao da su radnje koje su preduzimali optuženi u suprotnosti sa odredbom člana 16. Zakona o privatizaciji preduzeća FBiH i članu 20b. Pravilnika o obavljanju kontrole izvršenja obaveza iz kupoprodajnih ugovora u postupku privatizacije.

Ovi žalbeni navodi dovode u pitanje zakonitost pobijane presude.

Odredba člana 305. stav 7. ZKP FBiH propisuje da je sud dužan u presudi određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, te kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

Međutim, kako se to osnovano ukazuje žalbama branilaca optuženih i optuženog S.Č. prvostepeni sud je prilikom iznošenja svog stava da su optuženi počinili predmetno krivično djelo propustio u smislu člana 305. stav 7. ZKP F BiH određeno navesti kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, pa prema tome i prigovora odbrane (pitanje povrede blanketnog propisa iz člana 16. Zakona o privatizaciji preduzeća FBiH), nego je samo citirao navedenu zakonsku odredbu ne navodeći zašto ne prihvata argumentaciju odbrane, osim navođenja u obrazloženju pobijane presude „da takve navode odbrane ne prihvata“ (strana 47. pobijane presude). Dakle, pobijana presuda nema razloga o odlučnim činjenicama čime je sud

počinio još jednu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 016999 23 Kž od 18.04.2024. godine)

26. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - nedostatak razloga o odlučnim činjenicama - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

KADA SUD PRESUDOM OPTUŽENE OGLASI KRIVIM DA SU KAO SAIZVRŠITELJI UČINILI KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠĆENJA IZ ČLANA 383. STAV 3., A U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH U VEZI SA ČLANOM 31. ISTOG ZAKONA, A U OBRAZLOŽENJU PRESUDE NE NAVODE ODREĐENE I POTPUNE RAZLOGE ZAŠTO NALAZI DA SU U KONKRETNOM SLUČAJU OPTUŽENI POSTUPALI KAO SAIZVRŠIOCI, ONDA JE PRI DONOŠENJU PRESUDE PREKRŠIO ODREDBU ČLANA 305. STAV 7. ZKP FBiH I POČINIO BITNU POVREDU ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH JER PRESUDA NEMA RAZLOGA O ODLUČNIM ČINJENICAMA.

Iz obrazloženja:

„Branilac optuženog M.O. osporavajući pobijanu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH navodi da je optuženima stavljeno na teret da su počinili krivično djelo kao saizvršioci pa je stoga u smislu naprijed citirane odredbe sud u presudi morao navesti činjenice i okolnosti iz kojih je vidljiva opravdanost primjene odredbe člana 31. KZ FBiH što je propustio učiniti te u pobijanoj presudi nije naveo bilo kakve činjenice i okolnosti koje se odnose na pitanje saizvršilaštva optuženih osim paušalne konstatacije da su optuženi počinili krivično djelo kao saizvršioci. Takođe, branilac ističe da je odbrana kroz završnu riječ skretala pažnju na pitanje saizvršilaštva, navodeći da su potrebna dva uslova da bi isto postojalo (prvi je da su sva lica označena kao saizvršioci učestvovala u radnji izvršenja krivičnog djela, a drugi uslov da je kod svih saizvršilaca postoji svijest o zajedničkoj saradnji na ostvarenju bića istog krivičnog djela od strane optuženih kao saizvršilaca), a da se sud u pobijanoj presudi niti jednom riječju nije osvrnuo na ovako istaknute tvrdnje i argumentaciju odbrane, niti je zauzeo stav o tome zbog čega ne prihvata takvu argumentaciju. Takođe, prvostepeni sud nije u pobijanoj presudi utvrdio za svakog saizvršioca pojedinačno i za sve njih zajedno, koje je to njihovo objektivno učešće kroz individualne radnje, te da li je postojala svijest o zajedničkoj saradnji između saizvršilaca. Time je sud postupio suprotno odredbi člana 305. stav 7. ZKP FBiH te je na taj način počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) istog Zakona, jer presuda u pogledu saizvršilaštva ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. Branilac optuženog S.Ć., H.I. i optuženi S.Ć. su iznijeli u suštini istovjetne žalbene navode.

Ovaj žalbeni navod branilaca optuženih M.O., S.Ć., H.I. i optuženog S.Ć. dovode u pitanje zakonitost pobijane presude.

Iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da je prvostepeni sud (strana 58. pasus drugi), u pogledu saizvršilaštva naveo da: „U konkretnom slučaju sud je cijenio radnje optuženih Č.S., O.M. i I.H. i došao do zaključka da je optuženi Č.S. u kritično vrijeme bio službena osoba direktor Agencije za privatizaciju USK, a optuženi O.M. i I.H. bili službene osobe u svojstvu članova upravnog odbora Agencije za privatizaciju USK, a uz to je optuženi O.M. vršio i

dužnost zamjenika predsjednika upravnog odbora Agencije za privatizaciju USK pa je sud došao do zaključka da su optuženi učestvovanjem zajedno u učinjenju krivičnog djela kao saizvršioci i da su izvršili krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz čl. 383. stav 3. u vezi sa stavom 1., a sve u vezi sa članom 31. KZ FBiH, znači da su postupali zajedno kao saizvršioci, svjesno i voljno i bili svjesni svojih djela te su htjeli nastupanje zabranjene posljedice“.

Iako su pobijanom presudom optuženi oglašeni krivim da su počinili krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav. 3 u vezi sa stavom 1., a sve u vezi sa članom 31. KZ FBiH, te u obrazloženju presude (naprijed citirano) naveo da su ga optuženi počinili u saizvršilaštvu, obrazloženje pobijane presude suprotno članu 305. stav 7. ZKP FBiH ne sadrži određene i potpune razloge zašto sud nalazi da su u konkretnom slučaju optuženi postupali kao saizvršioci u smislu člana 31. KZ FBiH te je time počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) istog Zakona.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 01 0 K 016999 23 Kž od 18.04.2024. godine)

27. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – optužba prekoračena - član 312. stav 1. tačka j) ZKP FBiH

DODAVANJEM U OPIS DJELA U IZRECI PRESUDE NAVODA DA SU OPTUŽENI POSTUPALI „S CILJEM DA SE DRUŠTVU M.F. ODOBRI ZAJAM“, KAO POSEBNOG CILJA KOJI PREDSTAVLJA SUBJEKTIVNO OBILJEŽJE KRIVIČNOG DJELA OBMANA PRI DOBIJANJU KREDITA ILI DRUGIH POGODNOSTI IZ ČLANA 268. STAV 1. KZ FBiH, PRVOSTEPENI SUD JE U ČINJENIČNI OPIS IZREKE PRESUDE UNIO OBILJEŽJE KRIVIČNOG DJELA KOJE NIJE BILO SADRŽANO U OPTUŽNICI IZMIJENJENOJ NA GLAVNOM PRETRESU (PREMA OPTUŽNICI IZMIJENJENOJ NA GLAVNOM PRETRESU CILJ OPISANIH RADNJI JE BIO PRIBAVLJANJE NOVČANIH SREDSTAVA I PROTIVPRAVNE IMOVINSKE KORISTI PRIVREDNOM DRUŠTVU „L.“ D.O.O.), PA JE TAKVA IZMJENA IMALA ZA POSLJEDICU KAKO POVREDU NAČELA AKUZATORNOSTI, JER SU OVI OPTUŽENI OGLAŠENI KRIVIM ZA DJELO ZA KOJE NISU BILI OPTUŽENI OD STRANE NADLEŽNOG TUŽITELJA, TAKO I POVREDU PRAVA NA ODBRANU OPTUŽENIH KOJI SU OGLAŠENI KRIVIM, BUDUĆI DA SE ONI NISU MOGLI BRANITI OD OPTUŽBE SA KOJOM NISU BILI UPOZNATI, TE JE TO DOVELO U PITANJE I OBJEKTIVAN POLOŽAJ SUDA U KRIVIČNOM POSTUPKU U ODNOSU NA STRANKE KRIVIČNOG POSTUPKA, NA KOJI NAČIN JE PRVOSTEPENI SUD PREKORAČIO OPTUŽBU I TIME POČINIO BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA J) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Suprotno prethodno navedenom, ovaj sud nalazi osnovanim žalbene prigovore branitelja optuženih J.S. i S.I.L. kojima je ukazano da je dodavanjem u činjenični opis krivičnog djela za koje su oglašeni krivim navoda da su ovi optuženi postupali „s ciljem da se društvu XY odobri zajam“, što nije bilo sadržano u optužnici izmijenjenoj na glavnom pretresu, i na tome zasnovanom oglašavanju krivim optuženih, ne za krivična djela koja su im stavljena na teret, nego za krivično djelo Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 268. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, prvostepeni sud prekoračio optužbu i time počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka j) ZKP FBiH.

Kod ocjene prethodno istaknutog žalbenog prigovora ovaj sud je imao u vidu odredbu člana 295. stav 1. ZKP FBiH (Vezanost presude za optužbu), koja propisuje da se presuda može odnositi samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici. Ova odredba ima za cilj da u krivičnom postupku osigura primjenu načela akuzatornosti, prema kojem je tužitelj taj koji određuje predmet postupka, a slijedom toga i predmet presude, zatim da osigura pravo optuženog na odbranu u smislu da optuženi mora biti upoznat sa djelom za koje se tereti kako bi se mogao braniti, te da osigura objektivni i nepristrasni položaj suda tokom suđenja.

Pri ocjeni osnovanosti pomenutih žalbenih navoda branitelja optuženih ovaj sud je imao u vidu sadržaj i značaj izmijenjene koju je u činjeničnom opisu djela u izreci izvršio prvostepeni sud u odnosu na opis djela sadržan u optužnici izmijenjenoj na glavnom pretresu dana 30.09.2022. godine od strane kantonalnog tužitelja. S tim u vezi, poređenjem ovih opisa, utvrđeno je, pored ostalog, da je prvostepeni sud u opis djela u izreci za koje je oglašio krivim optužene J.S. i S.I.L. dodao poseban cilj koji predstavlja subjektivno obilježje krivičnog djela Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti iz člana 268. stav 1. KZ FBiH („Ko s ciljem da za sebe ili drugog pribavi kredit, ulagačka sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, ...“) tako što je u izreku unio navode da su ovi optuženi postupali „s ciljem da se društvu XY odobri zajam“, pa ih je oglašio krivim za to djelo. Na taj način je prvostepeni sud u činjenični opis izreke presude unio obilježje krivičnog djela za koje je ove optužene oglašio krivim, a koje nije bilo sadržano u optužnici izmijenjenoj na glavnom pretresu (prema optužnici izmijenjenoj na glavnom pretresu cilj opisanih radnji je bio pribavljanje novčanih sredstava i protivpravne imovinske koristi privrednom društvu „L.“ d.o.o.). Takva izmjena u činjeničnom opisu djela je, po stavu ovoga suda, imala za posljedicu kako povredu načela akuzatornosti, jer su ovi optuženi oglašeni krivim za djelo za koje nisu bili optuženi od strane nadležnog tužitelja, tako i povredu prava na odbranu optuženih koji su oglašeni krivim, budući da se oni nisu mogli braniti od optužbe sa kojom nisu bili upoznati. U konačnom je to dovelo u pitanje i objektivni i nepristrasni položaj suda u krivičnom postupku u odnosu na stranke krivičnog postupka. Slijedom navedenog, zaključak ovog suda je da je prvostepeni sud dodavanjem u činjenični opis navoda koji predstavljaju obilježje krivičnog djela za koje je optužene zatim oglašio krivim prekoračio optužbu i time počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka j) ZKP FBiH, na što su osnovano u žalbama ukazali branitelji optuženi J.S. i S.I.L.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 08 0 K 002757 23 Kž od 14.12.2023. godine)

28. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – izreka rješenja nerazumljiva – član 312. stav. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

KAKO U IZRECI RJEŠENJA KOJIM SE ODREĐUJU PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI U SMISLU ČLANA 17. ZAKONA O ODUZIMANJU NEZAKONITO STEČENE IMOVINE KRIVIČNIM DJELOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, NIJE UOPĆE NAVEDENA VISINA IMOVINSKE KORISTI KOJA SE OSIGURAVA PRIVREMENOM MJEROM, NITI JE U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 4. TAČKA D) I ČLANA 16. STAV 2. NAVEDENOG ZAKONA OZNAČEN PROTIVNIK OSIGURANJA PREMA KOJEM SE ODREĐUJU PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA (OSUMNJIČENA, OPTUŽENA ILI POVEZANA OSOBA), NEGO JE NAVEDEN PREDMET MJERA OSIGURANJA (UDIO OSNIVAČKOG KAPITALA POVEZANIH OSOBA), IZREKA RJEŠENJA JE NERAZUMLJIVA I NA TAJ

NAČIN JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Međutim, osnovano se u žalbi punomoćnice povezanog lica E.B. ukazuje da je izreka pobijanog rješenja nerazumljiva, obzirom da u izreci uopće nije navedena visina imovinske koristi koja se osigurava privremenom mjerom, dok je u obrazloženju navedeno samo da se radi o „većem“ iznosu, pa da s tim u vezi, pobijano rješenje nema razloga u pogledu proporcionalnosti izrečene privremene mjere osiguranja.

Naime, iz izreke pobijanog rješenja proizilazi da ona uopće ne sadrži navode o visini imovinske koristi koja se osigurava privremenom mjerom, nego samo „u cilju osiguranja imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom, a radi postizanja svrhe osiguranja, određuju se.....“. Nadalje, sud je na strani 73. obrazloženja naveo „Kada je riječ o proporcionalnosti vrijednosti imovine čije se raspolaganje ograničava i vrijednosti imovinske koristi čije se oduzimanje osigurava, sudija za prethodni postupak je cijenio da su, kako se to osnovano sumnja, članovi grupe za organizovani kriminal pribavili, kako sebi tako i pravnim licima u kojima su bili odgovorna lica, protivpravnu imovinsku korist u većem iznosu“, a dalje sud zaključuje da postoji srazmjernost između visine imovinske koristi koja je pribavljena izvršenjem krivičnog djela i vrijednosti imovine koja je predmet osiguranja privremenom mjerom, ali se određeno ne izjašnjava, koja je to visina imovinske koristi koja se osigurava privremenom mjerom u skladu sa odredbom člana 17. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, kojom je propisano da se privremene mjere osiguranja određuju u cilju osiguranja imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom. Dakle, niti u izreci pobijanog rješenja, niti u njenom obrazloženju, nije navedeno koja je to visina imovinske koristi koja se osigurava privremenom mjerom, jer je navod u obrazloženju rješenja „u većem iznosu“ sasvim neodređen i paušalan, zbog čega nisu dati stvarni razlozi o proporcionalnosti imovine koja se osigurava privremenom mjerom osiguranja u odnosu na visinu imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom.

Isto tako, iako je na taj propust ukazano u rješenju ovog suda broj 09 0 K 042084 24 Kž 10 od 12.03.2024. godine, na koje se punomoćnica poziva u žalbi, a kojim je ukinuto rješenje prvostepenog suda broj 09 0 K 042084 23 Kpp 40 od 05.01.2024. godine, prvostepeni sud se ponovno u izreci pobijanog rješenja nije određeno izjasnio prema kome određuje privremene mjere osiguranja imovinske koristi, nego je naveden predmet mjera osiguranja (udio osnivačkog kapitala povezanih osoba).

Iz svih navedenih razloga, izreka pobijanog rješenja je nerazumljiva, pa je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, na koju se osnovano žalbom punomoćnice povezanog lica E.B. ukazuje.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 042084 24 Kž 12 od 26.07.2024. godine)

29. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - nedostatak razloga o odlučnim činjenicama – član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

KADA PRVOSTEPENI SUD NIJE DAO RAZLOGE KONKRETNO KOJI DOKAZI I ŠTA IZ TIH DOKAZA UPUĆUJE NA POSTOJANJE OSNOVANE SUMNJE DA SU

OSUMNJIČENI UČINILI KRIVIČNA DJELA ZA KOJA SE PROTIV NJIH VODI ISTRAGA, RJEŠENJE O PRODUŽENJU PRITVORA NE SADRŽI RAZLOGE O ODLUČNIM ČINJENICAMA ŠTO IMA ZA POSLJEDICU UČINJENU BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Branitelji osumnjičenih M.H. i R.G. u žalbama najprije ukazuju da je prvostepeni sud prilikom odlučivanja o postojanju osnovane sumnje u pobijanom rješenju, od početka do kraja obrazloženja, naveo iste razloge koje je naveo i tužitelj u prijedlogu za produženje pritvora. Postupajući na navedeni način prvostepeni sud je, po mišljenju branitelja osumnjičenih, propustio da po vlastitom utvrđenju određeno navede šta iz dokaza tužiteljstva ukazuje na postojanje osnovane sumnje. Navedeno, po mišljenju branitelja ima za posljedicu da pobijano rješenje ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama i da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Ovi žalbeni navodi branitelja osumnjičenih M.H. i R.G. su osnovani.

Iz obrazloženja pobijanog rješenja slijedi da je prvostepeni sud najprije od 9. pa do 49. strane u cijelosti doslovno preuzeo tj. prekopirao sadržaj prijedloga tužitelja za produženje pritvora od 6. do 50. strane, da bi potom sud, na strani 49. pismenog otpiravka rješenja u spisu predmeta, naveo da iz navedenih dokaza nesumnjivo proizilazi da postoji osnovana sumnja da su osumnjičeni učinili krivična djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 2. u vezi sa stavom 1. i Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1., u vezi sa članom 55., a sve u vezi sa članom 54. KZ FBiH, te da osnovana sumnja proizilazi iz uvjerljivih iskaza svjedoka, osumnjičenih, presretnutih razgovora, te materijalnih dokaza koji su detaljno interpretirani. Međutim, navedeno sasvim jasno upućuje da je prvostepeni sud propustio da izvrši sopstvenu analizu dokaza na koje se pozvao i da prema vlastitom utvrđenju određeno navede šta iz tih dokaza upućuje na zaključak da postoji osnovana sumnja da su osumnjičeni počinili krivična djela za koja se protiv njih vodi istraga. Kako prvostepeni sud nije dao razloge konkretno koji dokazi ili šta iz određenih dokaza upućuje da postoji osnovana sumnja da su osumnjičeni učinili krivična djela za koja se protiv njih vodi istraga, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH jer pobijano rješenje ne sadrži razloge o tim odlučnim činjenicama, kako se to osnovano ukazuje žalbama branitelja osumnjičenih M.H. i R.G.. Budući da je osnovana sumnja na isti način obrazložena i u odnosu na osumnjičene E.D., S.H., D.H., M.M. i M.K., a imajući u vidu da je odredbom člana 324. ZKP FBiH propisano da, ako drugostepeni sud povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist osumnjičenog/optuženog od koristi i za kojeg od saoptuženih koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji, ovaj sud je našao da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist osumnjičenih M.H. i R.G. od koristi i za osumnjičene E.D., S.H., D.H., M.M. i M.K., čiji branitelji nisu podnijeli žalbe u tom pravcu.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 046003 24 Kž od 13.08.2024. godine)

30. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – nepravilna primjena odredbe o trajanju pritvora u istrazi – član 312. stav 2. u vezi sa članom 149. stav 2. ZKP FBiH

KADA JE SUD PRODUŽIO PRITVOR OSUMNJIČENOM ZA NAJDUŽE MOGUĆE TRAJANJE PRITVORA NA OSNOVU ČLANA 149. STAV 2. ZKP FBiH, A DA TUŽITELJ U PRIJEDLOGU NIJE UOPĆE NAVEO ZA KOJE VRIJEME PREDLAŽE PRODUŽENJE PRITVORA, PRVOSTEPENI SUD JE POVRIJEDIO ODREDBU ČLANA 149. STAV 2. ZKP FBiH, KOJOM JE PROPISANO DA SE PRITVOR ODLUKOM VIJEĆA (ČLAN 25. STAV 6.), PO OBRAZLOŽENOM PRIJEDLOGU TUŽITELJA, MOŽE PRODUŽITI ZA NAJVIŠE DVA MJESECA, ŠTO JE BILO OD UTJECAJA NA DONOŠENJE ZAKONITOG RJEŠENJA O PRODUŽENJU PRITVORA, PA JE TIME PRVOSTEPENI SUD UČINIO BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. U VEZI SA ČLANOM 149. STAV 2. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući prvostepeno rješenje zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, branitelj osumnjičenog je istakao da je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2., u vezi sa članom 149. stav 2. ZKP FBiH, iz razloga što je osumnjičenom produžio pritvor u trajanju od dva mjeseca, a takav prijedlog nije sadržan u prijedlogu za produženje pritvora prema osumnjičenom, odnosno da u tom prijedlogu uopće nije sadržan period za koji se traži produženje pritvora. Branitelj smatra da je postupajući na opisani način, prvostepeni sud izašao van okvira prijedloga i samoinicijativno odredio najduži vremenski period trajanja pritvora, a da to Tužiteljstvo prijedlogom za produženje pritvora nije tražilo. U vezi sa navedenim, branitelj se pozvao na odluku ovog suda, broj 09 0 K 044586 24 Kž 4 od 21.05.2024. godine.

Ovaj žalbeni prigovor je osnovan.

Prije svega, odredbom člana 149. stav 2. ZKP FBiH je propisano: „Pritvor se odlukom vijeća (član 25. stav 6.), po obrazloženom prijedlogu tužitelja, može produžiti za najviše dva mjeseca (...)“. Iz navedene zakonske odredbe jasno proizlazi da prijedlog tužitelja, pored općeg i posebnih uvjeta u odnosu na pritvorski osnov po kojem se predlaže produženje pritvora, treba da sadrži i tačno određeno vrijeme za koje tužitelj predlaže produženje pritvora, te obrazloženje prijedloga.

Uvidom u prijedlog za produženje pritvora prema osumnjičenom, utvrđeno je da nije naveden period za koji se traži produženje pritvora (osim što se tužitelj pozvao na odredbu člana 149. stav 2. ZKP FBiH), dok se u izreci pobijanog rješenja navodi da se osumnjičenom pritvor produžava za 2 (dva) mjeseca i da po tom rješenju pritvor može trajati najduže do 16.09.2024. godine ili do nove odluke suda.

U vezi sa navedenim, osnovano branitelj u žalbi ukazuje da je prvostepeni sud samoinicijativno produžio pritvor osumnjičenom za najduže moguće trajanje pritvora na osnovu člana 149. stav 2. ZKP FBiH, a da tužitelj u prijedlogu nije uopće naveo za koje vrijeme predlaže produženje pritvora.

Produživši pritvor osumnjičenom na navedeni način prvostepeni sud je povrijedio odredbu člana 149. stav 2. ZKP FBiH koja se odnosi na osnovni uvjet za produženje pritvora osumnjičenim u istrazi – postojanje obrazloženog prijedloga tužitelja za produženje pritvora u određenom trajanju iz određenih pritvorskih osnova, što je bilo od utjecaja na donošenje zakonitog rješenja o produženju pritvora, pa je time prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 149. stav 2. ZKP FBiH.“

31. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – nepravilna primjena odredbe o dokazima na kojima se zasniva presuda – član 312. stav 2. u vezi sa članom 296. stav 1. ZKP FBiH

ZASNIVAJUĆI PRESUDU NA ISKAZU OPTUŽENOG (TADA OSUMNJIČENOG) IZ ISTRAGE, KOJI NIJE IZVEDEN NA GLAVNOM PRETRESU, SUD JE POSTUPIO SUPROTNO ODREDBI ČLANA 296. STAV 1. ZKP FBiH, ŠTO JE MOGLO BITI OD UTJECAJA NA ZAKONITO I PRAVILNO PRESUĐENJE JER SE RADI O DOKAZU KOJI SE ODNOSI NA ODLUČNE ČINJENICE, PA JE NA TAJ NAČIN UČINJENA BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. ZKP FBiH U VEZI ČLANA 296. STAV 1. ISTOG ZAKONA.

Iz obrazloženja:

„Nasuprot tome, osnovano se žalbom branitelja optuženog ukazuje da je pobijana presuda zasnovana na dokazu koji nije izveden na glavnom pretresu i da je na taj način učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi člana 296. stav 1. ZKP FBiH. S tim u vezi, branitelj u žalbi navodi da je sud u pobijanoj presudi cijenio iskaz optuženog (tada osumnjičenog) iz istrage, dat na zapisnik MUP KS broj ... od ... godine, ali da taj iskaz nije izveden na glavnom pretresu, što se vidi iz zapisnika sa ročišta održanog dana ... godine, kada je tužiteljica izričito izjavila da u spis neće ulagati zapisnike o ispitivanju osumnjičenih u istrazi, te da je to bilo od utjecaja na zakonitost pobijane presude jer, prema stavu branitelja, nema drugih dokaza ili očevidaca krivičnog djela koji bi potvrdili da je optuženi učestvovao u izvršenju predmetnih krivičnih djela.

Iz obrazloženja pobijane presude doista proizilazi da se sud pozvao na iskaz optuženog (tada osumnjičenog) iz istrage od ... godine te isti cijenio kako pojedinačno, tako i u vezi sa drugim dokazima, navodeći da je optuženi u tom iskazu, kako sud navodi, „praktički priznao“ izvršenje krivičnog djela i dalje, da je dovodeći taj iskaz u vezu sa iskazima svjedoka H.E. i K.A., te sa drugim dokazima, našao utvrđenim da je optuženi učinio krivična djela za koja ga je pobijanom presudom oglasio krivim. Međutim, iz zapisnika o glavnom pretresu od 05.10.2023. godine, jasno proizilazi da je tužiteljica, nakon što je u spis suda uložila jedan dio materijalnih dokaza optužbe, izjavila: „Što se tiče ovih potkrijepljujućih dokaza, samo da vidim, ove zapisnike o ispitivanju osumnjičenih ne ulažemo“, da bi nakon toga nastavila sa ulaganjem ostalih materijalnih dokaza optužbe.

S tim u vezi ovaj sud podsjeća da prema odredbi člana 296. stav 1. ZKP FBiH, sud može zasnovati presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu, pa ta odredba jasno odražava načelo neposrednosti krivičnog postupka, a izuzeci od tog načela dopušteni su samo pod uvjetima koje propisuje odredba člana 288. ZKP FBiH. U konkretnom slučaju, kako je pobijana presuda zasnovana na dokazu tj. iskazu optuženog (tada osumnjičenog) iz istrage koji dokaz nije izveden pred sudom, postupljeno je suprotno odredbi člana 296. stav 1. ZKP FBiH, što je, i po ocjeni ovog suda, moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno presuđenje jer se radi o dokazu koji se odnosi na odlučne činjenice. Time je pobijanom presudom učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. ZKP FBiH

u vezi člana 296. stav 1. istog zakona, na koju se žalbom branitelja optuženog osnovano ukazuje.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 041630 24 Kž 12 od 03.07.2024. godine)

32. Zabrana reformatio in peius – izmjena presude na štetu optuženog na ponovljenom suđenju - član 322. ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVILO O ZABRANI REFORMATIO IN PEIUS IZ ČLANA 322. ZKP FBiH KADA JE, NAKON PONOVLJENOG SUĐENJA, DO KOJEG JE DOŠLO UKIDANJEM PRETHODNE PRVOSTEPENE PRESUDE UVAŽAVANJEM ŽALBE BRANITELJA OPTUŽENOG, OPTUŽENI NOVOM PRESUDOM OGLAŠEN KRIVIM ZA DJELO KOJE JE SADRŽAVALO ČINJENICE I OKOLNOSTI KOJE NIJE SADRŽAVALA PRETHODNA PRVOSTEPENA PRESUDA A KOJE SU NA ŠTETU OPTUŽENOG.

Iz obrazloženja:

„Međutim, osnovano se žalbom branitelja optuženog ukazuje da je u izreci pobijane presude sadržano bitno obilježje predmetnog krivičnog djela, koje nije sadržavala izreka ranije ukinute presude. Naime, u izreku pobijane presude je dodano da optuženi „može ugroziti javni promet“, koje navode nije sadržavala izreka ranije ukinute presude (u kojoj je bilo navedeno da je optuženi bio „svjestan da na taj način može dovesti u opasnost život ljudi“). Imajući u vidu da je kažnjavanje za osnovni oblik krivičnog djela Ugrožavanje javnog prometa iz člana 332. stav 1. KZ FBiH propisano za učesnika u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera (nakon čega se navode objektivni uvjeti inkriminacije), onda jasno slijedi da je ugrožavanje javnog prometa (kojim se dovodi u opasnost život ljudi ili imovina većeg obima), posljedica ovog krivičnog djela, koja nije bila sadržana u izreci ranije ukinute presude. Obzirom da je tužitelj protiv te presude izjavio samo žalbu zbog krivičnopravne sankcije, onda izrekom pobijane presude u ponovljenom postupku optuženi nije mogao biti oglašen krivim za ono što nije sadržavala izreka ranije (ukinute) presude, jer je takvo postupanje na štetu optuženog. Stoga se osnovano žalbom branitelja ukazuje da je na taj način povrijeđena odredba člana 322. ZKP FBiH, odnosno, povrijeđen princip *reformatio in peius*.“

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 08 0 K 003162 23 Kž 2 od 07.02.2024. godine)

33. Odbacivanje žalbe kao nedopuštene – žalba braniteljice optuženog nije izjavljena u korist optuženog – član 327. ZKP FBiH

KAKO JE POBIJANOM PRESUDOM OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM ZA DJELA I KRIVIČNA DJELA ZA KOJA JE I OPTUŽEN, A BRANITELJICA OPTUŽENOG U ŽALBI PRIGOVARA DA SU I TJELESNE POVREDE KOJE JE ZADOBIO JOŠ JEDAN UČESNIK DOGAĐAJA TREBALE BITI PRAVNO OCIJENJENE I KVALIFICIRANE KAO KRIVIČNO DJELO, SMATRAJUĆI DA SU ZA TO BILI ISPUNJENI UVJETI, ONDA ŽALBA U TOM DIJELU NIJE IZJAVLJENA U KORIST OPTUŽENOG VEĆ NA NJEGOVU ŠTETU, PA JE U TOM DIJELU ŽALBA NEDOPUŠTENA.

Iz obrazloženja:

„Braniteljica optuženog smatra da je izreka pobijane presude nerazumljiva i da je s tim u vezi učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH. Ovu bitnu povredu braniteljica vidi u tome što je „položaj oštećenog Dž.T.“, po mišljenju braniteljice, ostao neriješen. S tim u vezi, braniteljica ukazuje da je njen branjenik oglašen krivim za krivično djelo ubistva učinjeno na štetu B.J. i za krivično djelo ubistva u pokušaju učinjeno na štetu Dž.H., koji je kritične prilike zadobio teške tjelesne povrede, iako se u izreci pobijane presude navodi da je kritične prilike i Dž.T. zadobio lake tjelesne povrede, pa je, po mišljenju braniteljice optuženog, ostalo nejasno kakav je njegov status, budući da za postojanje krivičnog djela ubistva u pokušaju nisu od značaja povrede koje je zadobio oštećeni (na šta je ukazano Rješenjem Vrhovnog suda FBiH od 20.09.2022. godine). Navedeno, po mišljenju braniteljice optuženog, ukazuje da prvostepeni sud nije u cijelosti riješio predmet optužbe.

Ovi žalbeni navodi braniteljice optuženog ne dovode u pitanje zakonitost pobijane presude.

Prije svega, pobijanom presudom optuženi je oglašen krivim za djela i krivična djela za koja je i optužen, pa je slijedom toga predmet optužbe riješen, zbog čega je suprotna žalbena tvrdnja braniteljice optuženog neprihvatljiva.

Nadalje, žalbeni navod braniteljice optuženog da se tjelesne povrede koje je kritične prilike zadobio Dž.T., pravno ocjene i kvalificiraju kao krivično djelo propisano KZ FBiH, nisu od koristi za njenog branjenika, jer optuženi za to nema pravnog interesa. Radi toga, kada braniteljica optuženog, kao u konkretnom slučaju, u žalbi prigovara, da su tjelesne povrede koje je zadobio Dž.T. trebale biti pravno ocjenjene i kvalificirane kao krivično djelo propisano KZ FBiH, smatrajući da su za to bili propisani uvjeti, onda žalba u tom dijelu nije izjavljena u korist optuženog, već naprotiv na njegovu štetu, pa je tom dijelu žalba nedopuštena.

Pored navedenog, iako je tačno da za postojanje krivičnog djela ubistva u pokušaju nisu od odlučnog značaja povrede koje je zadobio oštećeni, okolnost da se u izreci presude navodi da je kritične prilike povrede zadobio i Dž.T., sama po sebi, izreku presude ne čini nerazumljivom. Stoga je neosnovan žalbeni navod braniteljice optuženog da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 037744 23 Kž 29 od 02.10.2023. godine)

34. Ukidanje prvostepene presude – nemogućnost djelimičnog ukidanja prvostepene presude u odnosu na produženo krivično djelo – član 330. stav 2. ZKP FBiH

NIJE MOGUĆE DJELIMIČNO UKINUTI PRVOSTEPENU PRESUDU U ODNOSU NA JEDNU OD VIŠE ZASEBNO OPISANIH RADNJI KOJE ULAZE U SASTAV PRODUŽENOG KRIVIČNOG DJELA IZ RAZLOGA ŠTO TAKVU RADNJU IZ PRODUŽENOG KRIVIČNOG DJELA NIJE MOGUĆE IZDVOJITI BEZ ŠTETE ZA PRAVILNO PRESUĐENJE U SMISLU ČLANA 330. STAV 2. ZKP FBiH, JER SE RADI O JEDNOM KRIVIČNOM DJELU.

Iz obrazloženja:

„S obzirom na navedeno ovaj sud je na osnovu člana 330. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, djelimično uvažio žalbu branitelja optuženih, ukinuo prvostepenu presudu u osuđujućem dijelu i u tom dijelu je predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Pri tome se napominje da iako je uvažen žalbeni prigovor branitelja optuženih samo u odnosu na tačku I.2. izreke prvostepene presude (osuđujući dio prvostepene presude se odnosi na dio I izreke i obuhvata tačke I.1. do I.3. izreke), taj dio presude koji se odnosi na tačku I.2. izreke, nije se, u smislu člana 330. stav 2. ZKP FBiH, mogao izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje, jer ulazi u sastav produženog krivičnog djela opisanog u tačkama I.1. do I.3. izreke, slijedom čega je prvostepena presuda ukinuta u odnosu na njen osuđujući dio.“

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 034810 23 Kž 2 od 20.10.2023. godine)

Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

35. Rješenje o produžavanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom – pravo osumnjičenog, optuženog te povezane osobe da se u razumnom intervalu, na ročištu pred sudom, izjasne o svim činjenicama i dokazima relevantnim za odluku suda o daljem trajanju privremenih mjera osiguranja, – član 17. stav 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom i član 312. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTIVANJE PRAVA IZ ČLANA 1. PROTOKOLA BROJ 1 UZ EVROPSKU KONVENCIJU O LJUDSKIM PRAVIMA I TEMELJNIM SLOBODAMA, PODRAZUMIJEVA DAVANJE MOGUĆNOSTI OSUMNJIČENOM, OPTUŽENOM ODNOSNO POVEZANOJ OSOBA PREMA KOJOJ PRODUŽAVANE PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA, DA SE U RAZUMNOM INTERVALU, NA ROČIŠTU PRED SUDOM, IZJASNE O SVIM ČINJENICAMA I DOKAZIMA RELEVANTNIM ZA ODLUKU SUDA O DALJEM TRAJANJU PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA, U SVRHU NJIHOVOG EFEKTIVNOG OSPORAVANJA, KAO I OBAVEZU SUDA DA CIJENI TE NJIHOVE NAVODE U POSTUPKU ODLUČIVANJA O DALJEM TRAJANJU PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

„Braniteljica optuženog žalbom u suštini prigovara da je pobijano rješenje doneseno bez saslušanja optuženog H.H., odnosno njegove odbrane, čime mu nije omogućeno da se izjasni „u vezi svih činjenica i dokaza koji dovode do privremene zabrane raspolaganja njegovom imovinom“. U vezi sa navedenim, braniteljica optuženog se u žalbi poziva na odluku Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) donesenu u predmetu „Shorazova protiv Malte – 51853/19“ u kojoj je navedeno: „u postupku pred krivičnim sudom, u kojem je izdata i više puta produžena naredba o zamrzavanju u slučaju podnositeljice predstavke, do 2021. godine, ona je bila lišena relevantnih procesnih garancija protiv proizvoljnog ili nesrazmjernog miješanja. Ustavne jurisdikcije nisu ispravile te propuste jer su se u ocjeni osporene mjere uvjerile samo u relevantne kriterije. Kao rezultat toga, njena imovinska prava su postala ništavna“. Dalje braniteljica ukazuje da je pobijanim rješenjem privremeno oduzeta imovina njenom branjeniku već osam godina, identično kao u predmetu „Shorazova protiv Malte“, da pri tome suđenje u ovom krivičnom postupku još nije počelo, te da je došlo do „brojnih činjeničnih promjena“ o čemu prvostepeni sud nije mogao biti informisan jer nije omogućio izjašnjenje optuženom.

Zbog svega navedenog, prema žalbenim navodima braniteljice optuženog, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članovima 6. stav 2. i 15. stav 2. ZKP FBiH.

Ovi žalbeni navodi braniteljice optuženog dovode u pitanje zakonitost pobijanog rješenja.

Iz pobijanog rješenja proizilazi, a na što se i žalbom braniteljice ukazuje, da je optuženom H.H. predmetna privremena mjera osiguranja određena rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj ... od ... godine, nakon čega je ona produžavana rješenjima istog suda broj ... od ... godine, broj ... od ... godine, kao i pobijanim rješenjem kojim je ta privremena mjera produžena za naredne dvije godine odnosno do ... godine ili do druge odluke suda.

Nadalje, iz pobijanog rješenja kojim je optuženom produžena privremena mjera osiguranja (kao i spisa predmeta) proizilazi, kako se to osnovano ukazuje i u žalbi braniteljice, da je ono doneseno na osnovu člana 17. stav 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, bez prethodnog saslušanja optuženog H.H., odnosno odbrane optuženog, čime mu nije omogućeno da se pred sudom izjasni o svim činjenicama i dokazima koji su od značaja za odluku suda o daljem trajanju privremene mjere osiguranje.

Odredbom člana 17. stav 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, između ostalog, propisano je da rješenje kojim se određuju mjere osiguranja mora sadržavati i tačno vrijeme na koje je mjera određena, nakon čega sud u zavisnosti od ishoda krivičnog postupka ili posebnog postupka za oduzimanje imovinske koristi donosi rješenje o produženju privremenih mjera ili rješenja o njihovom ukidanju.

S tim u vezi, u Zakonu o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom (pa tako i u članu 17. stav 3. istog zakona), nije propisana obaveza suda da održi ročište na kome bi stranke i branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog imali mogućnost da se prije donošenja rješenja o produženju privremenih mjera ili rješenja o njihovom ukidanju izjasne o činjenicama i okolnostima relevantnim za odluku suda o daljem trajanju privremene mjere osiguranje.

U odredbi člana 16. stav 2. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, propisano je da sud može odrediti privremene mjere osiguranja i prije nego što je osumnjičenom, optuženom odnosno povezanoj osobi omogućeno da se izjasni o prijedlogu tužitelja za određivanje mjere osiguranja. Međutim, primjena ovog pravila nije obavezna u postupku produženja privremenih mjera osiguranja (a prema sadržaju ove zakonske odredbe nije obavezna ni u postupku određenja privremenih mjera), nego je sud dužan (kada odlučuje o produženju privremenih mjera osiguranja), cijeliti da li je primjena tog pravila u konkretnom slučaju opravdana i cjelishodna.

Osim toga, kada je u pitanju postupak odlučivanja o produženje privremene mjere osiguranja, ili, pak, njenom ukidanju u smislu citirane odredbe člana 17. stav 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, ovaj sud podsjeća da je članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine propisano da se prava i slobode određene u Evropskoj konvenciji i njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te da imaju prioritet nad svakim drugim zakonom, a kako se to ukazuje i u praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (npr. odluke Ustavnog suda BiH broj AP-2044/20 od 05.10.2021. godine i broj AP-3228/22 od 23.03.2023. godine), na svaki konkretan slučaj treba direktno primijeniti odredbe Evropske

konvencije i njenih protokola ukoliko domaći zakoni ne regulišu određeno pitanje ili ga ne regulišu dovoljno jasno.

Odredbama člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (EKLJP), štiti se pravo na mirno uživanje svoje imovine, ali se propisuje i mogućnost ograničenja tog prava pod određenim uvjetima. Na takav stav, jasno ukazuje praksa ESLJP kojom se tumači član 1. Protokola broj 1 uz EKLJP.

Prema toj praksi ESLJP, član 1. Protokola broj 1 uz EKLJP sadrži tri različita pravila. Prvo pravilo, koje se nalazi u prvoj rečenici prvog stava, opće je prirode i izražava načelo mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici istog stava, određuje da se lišavanje imovine može dogoditi pod određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. istog člana, dopušta da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, kontrolirati korištenje imovine u skladu s javnim interesom. Sva tri pravila su međusobno povezana i nisu u međusobnoj kontradikciji, a drugo i treće pravilo se odnose na određene slučajeve miješanja države u pravo na mirno uživanje imovine (vidjeti npr. presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima „Sporrong i Lonnroth protiv Švedske od 23.09.1982. godine zahtjev br. 7151/75 i dr. st. 61.; „Latridis protiv Grčke“ od 25.03.1999. godine, zahtjev br. 31107/96, st. 55.; „Broniowski protiv Poljske“ od 22.06.2004. godine, zahtjev br. 31443/96, st. 134.).

Budući da, u konkretnom slučaju, predmetna privremena mjera osiguranja - zabrana otuđenja i opterećenja predmetne nekretnine ili stvarnih prava upisanih na nekretnini uz zabilježbu zabrane u zemljišnim knjigama, nema za posljedicu „lišavanje imovine“, već „kontroliranje korištenja imovine u skladu s javnim interesom“, slijedi da ta privremena mjera osiguranja spada u doseg stava 2. člana 1. Protokola broj 1 uz EKLJP (vidjeti npr. presuda ESLJP u predmetu „Shorazova protiv Malte“ od 03.03.2022. godine, zahtjev br. 51853/19, st. 103. i 104.). Pri tome, da bi takvo ograničenje (miješanje u pravo na mirno uživanje svoje imovine) bilo u skladu sa članom 1. Protokola broj 1 uz EKLJP, mora biti predviđeno zakonom, služiti legitimnom cilju u javnom ili općem interesu i mora da postoji razuman odnos srazmjernosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi postići tim miješanjem tj. pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca te da pojedincu nije nametnut prekomjeran teret (vidjeti npr. presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima „Sporrong i Lonnroth protiv Švedske od 23.09.1982. godine zahtjevi br. 7151/75 i dr., st. 69.; „Džinić protiv Hrvatske“ od 17. 05.2016. godine, zahtjev broj 38359/13, st. 67.).

U vezi sa navedenim, a na što se opravdano ukazuje u žalbi braniteljice optuženog, ESLJP u svojim odlukama pridaje poseban značaj procesnim garancijama pojedincu „protiv proizvoljnog ili nesrazmjernog miješanja“. Tako se u presudama ESLJP identično navodi da iako član 1. Protokola broj 1 uz EKLJP ne sadrži izričite procesne zahtjeve, domaći postupci koji se tiču prava na mirno uživanje imovine pojedinca, moraju pružiti pojedincu razumnu priliku da iznese svoj predmet (argumente) pred nadležnim organom u cilju efikasnog osporavanja mjere kojom se ograničavaju prava iz tog člana, ukazujući pri tome i na značaj kontradiktorne rasprave u skladu sa načelom jednakosti oružja (presuda ESLJP u predmetu „Shorazova protiv Malte“ od 03.03.2022. godine, zahtjev br. 51853/19, st. 105.; presuda ESLJP u predmetu „Uzan i drugi protiv Turske“ od 05.03.2019. godine, zahtjevi broj 19620/05 i dr., st. 214.; presuda ESLJP u predmetu „Veits protiv Estonije“ od 01.06.2015. godine, zahtjev broj 12951/11, st. 72.; presuda ESLJP u predmetu „Jokela protiv Finske“ od 21.05.2002. godine, zahtjev br.28856/95, st. 45.).

U pomenutoj presudi ESLJP donesenoj u predmetu „Shorazova protiv Malte“ od 03.03.2022. godine (st. 105., 119., 121. i 123.) na koju se braniteljica optuženog poziva u žalbi, ESLJP je ukazao da je (u periodu od 2014. do 2021. godine) aplikantici određena i više puta produžena mjera „zamrzavanja“ imovine, a da ona nije saslušana pred sudom tako da je lišena efikasne procesne zaštite protiv proizvoljnog ili nesrazmjernog miješanja što je dovelo do odsustva „pravične ravnoteže“ između zahtjeva općeg interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca, odnosno do povrede člana 1. Protokola broj 1 uz EKLJP.

Polazeći od navedenih standarda ESLJP, a i sadržaja i dometa člana 16. stav 2. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, ovaj sud nalazi da osumnjičeni, optuženi odnosno povezana osoba uživaju određene procesne garancije iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (EKLJP), koje su sadržane u pravu svake osobe prema kojoj su određene i kasnije produžavane privremene mjere osiguranja, da joj se omogući da se u razumnim intervalima izjasni o svim činjenicama i dokazima relevantnim za odluku suda o daljem trajanju privremenih mjera osiguranja. To dalje znači da je obaveza suda da u razumnim intervalima održi ročište na kome će im se osigurati te procesne garancije, ali i da cijeni njihove navode istaknute na tom ročištu, u postupku odlučivanja o daljem trajanju privremenih mjera osiguranja. Time će se, u cilju osiguranja procesnih garancija iz člana 1. Protokola broj 1 uz EKLJP, ispuniti i zahtjev kontradiktorne rasprave u skladu sa načelom jednakosti oružja, na kojem, u svojoj praksi insistira i ESLJP.

U konkretnom slučaju, optuženom H.H., u periodu od kada mu je određena privremena mjera osiguranja (od 30.08.2018. godine) i kasnije produžavana naprijed navedenim rješenjima, a, kao što je već navedeno, pobijanim rješenjem mu je produžena privremena mjera osiguranja do 29.03.2026. godine, ili do druge odluke suda, prvostepeni sud nikada nije održao ročište i tako osigurao pravo optuženog da se u razumnim vremenskim intervalima izjasni o svim činjenicama i dokazima relevantnim za dalje trajanje privremene mjere osiguranja koja je prema njemu prethodno određena, a u cilju efektivnog osporavanja te mjere tj. kako bi sud cijenio i te navode optuženog u postupku odlučivanja o daljem trajanju privremene mjere osiguranja. Na taj način, optuženom H.H. je uskraćena efikasna procesna zaštita protiv proizvoljnog ili nesrazmjernog miješanja koja proističe iz člana 1. Protokola broj 1 uz EKLJP, čime je dovedena u pitanje „pravična ravnoteža“ odnosno srazmjernost između privremene mjere kojom mu je ograničeno pravo na imovinu iz tog člana i zahtjeva zaštite tog prava optuženog, što je dovelo do povrede člana 1. Protokola broj 1 uz EKLJP.

S obzirom da iz spisa predmeta kao i pobijanog rješenja nije vidljivo da je optuženom uskraćena mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i dokazima za koje se tereti predmetnom optužnicom, onda su neprihvatljivi paušalno istaknuti žalbeni navodi braniteljice da je prvostepeni sud donošenjem pobijanog rješenja učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 6. stav 2. ZKP FBiH.

Također, budući da u konkretnom slučaju, prvostepeni sud prilikom donošenja pobijanog rješenja nije ni jednoj strani (tj. tužitelju ni optuženom), dao mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i dokazima relevantnim za dalje trajanje privremene mjere osiguranja, onda su neosnovani navodi braniteljice optuženog da je donošenjem pobijanog rješenja, prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 15. stav 2. ZKP FBiH. “

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, broj 09 0 K 026508 24 Kž 72 od 08.05.2024. godine)

GRAĐANSKO PRAVO

STVARNO PRAVO

36. Član 3., član 4. stav 2. i 3. Zakona o uknjiženju nekretnina u društvenoj svojini

Član 1. Zakona o pretvorbi društvene svojine

Član 1. stav 2. i član 2. stav 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom u Bosni i Hercegovini

DRŽAVA BOSNA I HERCEGOVINA JE TITULAR PRAVA VLASNIŠTVA NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU UPISANOM U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI KAO OPŠTENARODNA IMOVINA, BEZ UPISANOG NOSIOCA PRAVA RASPOLAGANJA, UPRAVLJANJA ILI KORIŠTENJA. DO KONAČNOG UREĐENJA PITANJA VLASNIŠTVA DRŽAVNE IMOVINE, STVARNU LEGITIMACIJU U SPORU POVODOM TE IMOVINE IMA SAMO DRŽAVA BOSNA I HERCEGOVINA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 41 0 P 090002 23 Rev od 15.10.2024. godine)

37. Član 15. stav 2. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

Član 27. stav 1. Zakona o stvarnim pravima

Član 219. Zakona o obligacionim odnosima

SUVLASNIK KOJI BEZ SAGLASNOSTI, ODNOSNO PRAVNOG OSNOVA, KORISTI SUVLASNIČKI DIO DRUGOG SUVLASNIKA DUŽAN JE DA PLATI NAKNADU ZA KORIŠTENJE, UKOLIKO SE S OBZIROM NA OKOLNOSTI SLUČAJA NE MOŽE SMATRATI SAVJESNIM POSJEDNIKOM.

Iz obrazloženja:

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da cijeneći odredbu člana 15. stav. 2. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima svaki suvlasnik ima pravo na suposjed i iskorištavanje stvari srazmjerno svom dijelu, a za prava koja prelaze taj obim potreban mu je valjan pravni osnov, a što protivtuženi ne posjeduju. U konkretnom slučaju se radi o nepodijeljenim nekretninama, pa suvlasnici imaju pravo da zajednički upravljaju i koriste stvar zajedno sa ostalim suvlasnicima, s tim što je za preduzimanje poslova redovnog upravljanja potrebna saglasnost suvlasnika koju nesumnjivo protivtuženi nisu imali prilikom isključivog korištenja cijele nekretnine. Dakle, u situaciji kada nedostaje pravni osnov, a suvlasnik koji drži u posjedu cijele nekretnine, zna za postojanje suvlasničkog dijela drugih lica, pa se ne može smatrati savjesnim posjednikom, tada je pravilan zaključak nižestepenih sudova da su protivtuženi dužni da plate naknadu za korištenje drugom suvlasniku srazmjerno njegovom dijelu.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 047557 23 Rev 2 od 09.01.2024. godine)

**38. Član 28. i 72. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima
Član 32. i 77. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima**

BEZ UTICAJA JE NA STEČENO PRAVO VLASNIŠTVA OKOLNOST ŠTO JE POSJEDNIK EVENTUALNO POSTAO NESAVJESTAN NAKON PROTEKA VREMENA POTREBNOG ZA STICANJE PRAVA VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 P 068910 24 Rev od 22.07.2024. godine)

39. Član 7. i član 58. Zakona o stvarnim pravima F BiH

OKOLNOST DA JE ODREĐENO ZEMLJIŠTE UPISANO U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI KAO DOBRO U OPĆOJ UPOTREBI NE ZNAČI, SAMA PO SEBI, DA SE ZAISTA RADI O TAKVOM DOBROU, UKOLIKO SE TO ZEMLJIŠTE, ZBOG DEEKSPROPRIJACIJE, NIKADA FAKTIČKI NIJE NI KORISTILO KAO DOBRO U OPĆOJ UPOTREBI.

Iz obrazloženja:

Pri rješavanju predmetnog spora sudovi su pošli od utvrđenja da je u pitanju zemljište (dobro) u općoj upotrebi jer je takav upis tog zemljišta u zemljišnoj knjizi, pa da isto ne može biti predmet sticanja prava vlasništva, pa ni osnovom dosjelosti.

Takav pravni stav se, za sada, ne može prihvatiti pravilnim ako bi se radilo o zemljištu koje je upisano kao dobro u općoj upotrebi, a faktički se kao takvo ne koristi. Stoga je bilo potrebno prethodno razjasniti da li se sporno zemljište nakon izgradnje magistralnog puta koristilo kao dobro u općoj upotrebi ili je takva namjena otpala ili je faktički nikada nije ni bilo, što su sudovi propustili učiniti smatrajući da je mjerodavno samo zemljišno-knjižno stanje. S tim u vezi, sudovi nižeg stepena su bili dužni razmotriti pravni značaj rješenja Skupštine Opštine Visoko od 11.12.1973. godine kojim je izmijenjeno pravosnažno rješenje Skupštine Opštine Visoko od 24.12.1970. godine. Naime, rješenjem od 24.12.1970. godine od pravnog prednika tužitelja, za potrebe izgradnje magistralnog puta, ekspropisane su nekretnine k.č. br. 351/3 u površini od 926 m², k.č. br. 253/1 u površini od 875 m², na kojoj se nalazi stambena zgrada i prateći objekti, i k.č. br. 253/3 u površini od 367 m². Rješenjem od 11.12.1973. godine izmijenjeno je rješenje od 24.12.1970. godine, tako da su od pravnog prednika tužitelja ekspropisane samo nekretnine k.č. br. 351/3 u površini od 926 m² i k.č. br. 253/1 u površini od 624 m², tako da se izmijenjenim rješenjem zapravo smanjila površina ekspropisanog zemljišta prednika tužitelja upravo za površinu od 618 m².

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 41 0 P 072709 24 Rev od 18.04.2024. godine)

40. Član 27. stav 1. , Član 28. stav 1., Član 36. stav 1. Zakona o stvarnim pravima

ZAHTJEV TUŽITELJA KAO SUVLASNIKA, ZA PREDAJU NEKRETNINE U SUPOSJED, NE MOŽE SE USLOVLJAVATI PRETHODNIM PROVOĐENJEM POSTUPKA RAZVRGNUĆA SUVLASNIŠTVA (DIOBE STVARI U SUVLASNIŠTVU), JER SUVLASNIK IMA PRAVO NA NEPODIJELJENI SUPOSJED ZAJEDNIČKE

NEKRETNINE KOJE MU OMOGUĆAVA VRŠENJE SUPOSJEDA NA CIJELOJ NEKRETNINI ZAJEDNO SA SUPOSJEDNICIMA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 22 0 P 054417 23 Rev od 09.04.2024. godine)

41. Član 57. Zakona o stvarnim pravima

U SLUČAJU VIŠESTRUKOG OTUĐENJA NEKRETNINE ODLUČAN JE PRINCIP SAVJESNOSTI I NAČELO PRIORITETA KO JE PRVI PODNIO ZAHTJEV ZA UPIS. ČINJENICA KOME JE NEKRETNINA PREDANA U POSJED SAMA PO SEBI NIJE OD UTICAJA, IZUZEV ŠTO SAZNAJE ZA PREDAJU U POSJED DRUGOM UTIČE NA SAVJESNOST STICAOKA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 55. stav 2. i 3. Zakona o stvarnim pravima reguliše se zaštita povjerenja u zemljišne knjige, jer da je sticalac bio u dobroj vjeri ako u trenutku sklapanja pravnog posla, a ni u trenutku kad je zahtijevao upis, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati u to da stvar pripada otuđivaocu. Nedostatak dobre vjere ne može se predbaciti nikome samo iz razloga što nije istraživao izvanknjižno stanje kako reguliše stav. 3. ovog zakona.

Cijeneći navedene odredbe, revizionim navodima nije doveden u pitanje zaključak drugostepenog suda da je tuženi bio savjestan u vrijeme podnošenja zahtjeva za upis i da tuženi nije bio u obavezi izvesti geometra i na licu mjesta utvrditi koje nekretnine kupuje, jer u vrijeme kupovine i upisa navedenih nekretnina u zemljišnoj knjizi nije bio nikakvih zabilježbi o zaključenom ugovoru o prodaji nekretnine, niti iz okolnosti koje su pratile zaključenje samog ugovora je proizilazilo da je tuženi kao kupac bio nesavjestan, tako da mu je moglo ostati nepoznato da su prodavci dio nekretnine ugovorom od 08.04.2010. godine već prodali tužitelju.

Dakle, tuženi je zaključenjem kupoprodajnog ugovora od 2017. godine, kada je na snazi bio važeći Zakon o stvarnim pravima, upisom u zemljišnu knjigu stekao vlasništvo cijele nekretnine od prodavaca koji su bili upisani kao vlasnici cijele nekretnine, pa kako je regulisano odredbom člana 56. stav 1. navedenog zakona, sticalac koji je postupajući s povjerenjem u zemljišne knjige u dobroj vjeri stekao pravo vlasništva nekretnine, stekao je tu nekretninu kao da na njoj ne postoje tuđa prava, tereti, ograničenja koja u tom trenutku nisu bila upisana, niti je iz zemljišnih knjiga bilo vidljivo da je zatražen njihov upis.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 716595 24 Rev od 15.10.2024. godine)

42. Članovi 58. i 326. stav 2. Zakona o stvarnim pravima F BiH Članovi 7. stav 1., 123. i 126. ZPP

ZAKLJUČAK O NESAVJESNOSTI POSJEDNIKA MOŽE SE ZASNOVATI NE SAMO NA SADRŽAJU DOKAZA IZVEDENIH OD STRANE TUŽENOG VEĆ I NA SADRŽAJU DOKAZA IZVEDENIH OD STRANE SAMOG TUŽITELJA-POSJEDNIKA.

43. Član 58., 126. i 127. Zakona o stvarnim pravima

KADA TUŽITELJI VLASNIČKOM TUŽBOM TRAŽE PREDAJU U POSJED DIJELA NEKRETNINA NA KOJOJ SU UPISANI KAO SUVLASNICI, MATERIJALNO-PRAVNI PRIGOVOR TUŽENOG DA JE NA PREDMETNIM NEKRETNINAMA STEKAO PRAVO VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU SUD JE DUŽAN RASPRAVITI I BEZ POSTAVLJANJA PROTIVTUŽBENOG ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

U konkretnoj parnici tuženi se branio prigovorom da su prvo njegov otac, a kasnije on u dugogodišnjem posjedu predmetnih nekretnina tj. u vremenu od preko 40 godina. Dakle, tuženi je istakao prigovor da je stekao pravo vlasništva dosjelošću na dijelovima spornih parcela, koje su upisane na tužitelje. Ovako istaknuti prigovor predstavlja materijalno - pravni prigovor u smislu odredbe člana 58. Zakona o stvarnim pravima, pa je u takvom slučaju na tužiteljima bio teret dokazivanja, ne samo da je nekretnina kupljena, nego prema pravilu „da niko na drugoga ne može prenijeti više prava nego što ga sam ima“ (nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet) mora dokazati da je i njegov prethodnik bio vlasnik.

Imajući u vidu naprijed rečeno, prigovor tuženog da je stekao pravo vlasništva dosjelošću, prvostepeni sud je trebao raspraviti u ovom postupku i bez postavljanja protivtužbenog zahtjeva, što propušta pri čemu zanemaruje saglasne iskaze saslušanih svjedoka o dugogodišnjem postojanju ograde između parcela stranaka. Naime, prvostepeni sud u obrazloženju presude interpretira iskaze stranaka i svjedoka, ali iste pogrešno cijeni smatrajući ih irelevantnim (stranica 8., pasus četvrti) s tim da „nesporno utvrđuje da tužitelji i saslušani svjedoci svi istovjetno potvrđuju da predmetna ograda koja se nalazi na licu mjesta postavljena za života pravnih prednika...“. Takva ocjena dokaza od strane prvostepenog suda je proizvoljna i paušalna i nije izvršena u skladu sa odredbom člana 8. ZPP, a što drugostepeni sud propušta da sankcioniše i pored izričito istaknutih prigovora u žalbi, na koji način i sam čini povredu odredbe člana 8. ZPP u vezi sa članom 209. istog zakona, zbog koje su nižestepene presude morale biti ukinute.

Kod takvog stanja stvari, prvostepeni sud umjesto da rješava prigovor tuženog, on dalje griješi (nepotrebno inicira više novih parnica), kada kod takvog stanja stvari odbija da raspravlja i po postavljenom protivtužbenom zahtjevu, kao po samostalnoj tužbi, iako je za takvo raspravljanje u konkretnom slučaju imao ispunjene uslove.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P 110863 23 Rev od 20.02.2024. godine)

44. Član 127. stav 1. u vezi sa članom 315. stav 2. Zakona o stvarnim pravima

ZA VLASNIČKI ZAHTEJ TUŽENE RADI PEDAJE STANA U POSJED, PORED NEPOSREDNOG POSJEDNIKA PASIVNO JE LEGITIMISAN I POSREDAN POSJEDNIK

KOJI FAKTIČKU VLAST NA STVARI VRŠI PREKO DRUGE OSOBE, KOJA PO NEKOM PRAVNOM OSNOVU IMA STVAR U NEPOSREDNOM POSJEDU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 607540 24 Rev od 18.04.2024. godine)

45. Član 129. u vezi sa članom 327. stav 5. Zakona o stvarnim pravima

PRAVOMOĆNO RJEŠENJE KOJIM JE USVOJEN ZAHTJEV TUŽITELJA I UTVRĐENO SMETANJE POSJEDA SPORNIH NEKRETNINA, SAMO PO SEBI NE MOŽE BITI OSNOV ZA NAKNADU ŠTETE NA IME IZGUBLJENE DOBITI, ZATO ŠTO SE U PARNICAMA ZA SMETANJE POSJEDA ISKLJUČUJE RASPRAVLJANJE O PRAVU NA POSJED, PRAVNOJ OSNOVI, SAVJESNOSTI ILI NESAVJESNOSTI POSJEDA ILI O ZAHTJEVIMA ZA NAKNADU ŠTETE.

SAMO SAVJESTAN POSJEDNIK IMA PRAVO NA KORISTI KOJE BI UBIRAO OD UPOTREBE NEPOKRETNE STVARI U SLUČAJU NJENOG SMETANJA ILI ODUZIMANJA, PA JE ZATO BILO POTREBNO PRETHODNO RASPRAVITI PITANJE PRAVA NA POSJED, PRAVNI OSNOV POSJEDA, SAVJESNOST POSJEDA, PA TEK ONDA U ZAVISNOSTI OD DOKAZANOSTI OVIH ČINJENICA ODLUČITI O ZAHTJEVU ZA NAKNADU ŠTETE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 Ps 336747 23 Rev od 16.01.2024. godine)

46. Član 339. i 341. Zakona o stvarnim pravima F BiH

GRAD, KAO PRAVNI SLJEDNIK OPĆINE KOJA JE U TERETNOM LISTU ZEMLJIŠNOKNJIŽNOG ULOŠKA UPISANA KAO NOSILAC PRAVA KORIŠTENJA NA NEIZGRAĐENOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU, KOJE JE U VLASNIČKOM LISTU UPISANO KAO DRŽAVNO VLASNIŠTVO, PASIVNO JE LEGITIMISAN U SPORU RADI UTVRĐIVANJA PRAVA VLASNIŠTVA NA TOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 339. Zakona o stvarnim pravima F BiH (u daljem tekstu: ZSP F BiH) pravo korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta u društvenom, sada u državnom vlasništvu, koje nije prestalo do donošenja ovog zakona pretvara se njegovim stupanjem na snagu u pravo vlasništva dotadašnjeg nosioca tog prava ili njegovog pravnog sljednika, a upis toga prava smatra se kao upis prava vlasništva, ako posebnim zakonom nije drugačije uređeno.

Odredbom člana 341. stav 1. ZSP F BiH propisano je da se osoba, koja je u zemljišnim knjigama upisana kao nosilac prava korištenja na neizgrađenom građevinskom zemljištu, smatra vlasnikom nekretnine, ukoliko se ne dokaže suprotno, a društveno vlasništvo nije pretvoreno u vlasništvo druge osobe.

Prema odredbi stava 2. istog zakonskog člana, osoba koja se ne može osloniti na presumpciju iz stava 1. ovog člana, ili koja dokazuje suprotno od nje, dokazat će svoje pravo

vlasništva ako dokaže da je ona, odnosno njen pravni prethodnik bio stekao pravo korištenja građevinskog zemljišta u društvenom vlasništvu, na valjanom pravnom osnovu i uz ispunjenje svih ostalih pretpostavki koje su se za sticanje toga prava zahtijevale u trenutku sticanja.

Dakle, stupanjem na snagu ZSP F BiH (06.09.2013. godine) pravo korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta, kao stvarnopravno ovlaštenje, pretvorbom postaje pravo vlasništva. Zakon o stvarnim pravima, tačnije odredbe članova 339. i 341. tog zakona, polaze od pretpostavke da se osoba koja je u zemljišnoj knjizi upisana kao nosilac prava korištenja na neizgrađenom građevinskom zemljištu smatra vlasnikom. Onaj ko se ne može osloniti na ovu pretpostavku, ili ko dokazuje suprotno, stiče pravo vlasništva pod uslovima propisanim odredbom člana 341. stav 2. ZSP F BiH.

Stoga, suprotno pravnom stavu drugostepenog suda, Grad Mostar, kao pravni prednik opštine Mostar, koja je u teretnom listu zemljišnoknjižnog uloška upisana kao nosilac prava korištenja neizgrađenog građevinskog zemljišta, koje je u vlasničkom listu upisano kao državna svojina, pasivno je legitimisan u sporu za utvrđenje prava vlasništva na tom zemljištu.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 58 0 P 201447 23 Rev od 13.02.2024. godine)

47. Član 2. i 3. Zakona o stvarnim pravima

Član 28. Zakona o osnovnim vlasničko-pravnim odnosima

Član 30. stav 2. Zakona o osnovama vlasničkih odnosa

Član 32. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima

OKOLNOST DA DOSJEDATELJ NIJE PRODAVCU ISPLATIO OSTATAK KUPOPRODAJNE CIJENE NE ČINI SAMA PO SEBI NJEGOV POSJED NESAVJESNIM.

Iz obrazloženja:

Međutim, pogrešan je stav nižestepenih sudova o kvaliteti posjeda predmetne nekretnine, izvođenjem zaključka da tužitelj nije savjestan posjednik zato što nije u cijelosti isplatio kupoprodajnu cijenu.

Tužiteljev posjed je istinit jer je stečen na zakonit način, odnosno nije stečen silom, potajno niti prevarom, nego mu je nekretnina predana od prodavatelja, a i pošten, jer je tužitelj isplatio pretežni dio cijene prodavatelju, a nakon proteka zakonom određenog vremena u kome je povjerilac (tuženi) mogao zahtijevati ispunjenje obaveze (prošlo 33. godine od zaključenog ugovora), nudio tuženom da plati ostatak kupoprodajne cijene (u iznosu od 16.000,00 KM), što je tuženi odbio, a što je potvrđeno iskazima parničnih stranka i saslušanih svjedoka, te presudom Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 014307 12 P 2 od 22.05.2012. godine, što opet sve potvrđuje da posjed tužitelja nije stečen zloupotrebom povjerenja, pa ne može zbog toga biti nesavjestan, kako to pogrešno zaključuju nižestepeni sudovi, budući da se poštenje posjeda presumira, pa tu činjenicu tužitelj nije bio dužan ni dokazivati, a tuženi nije dokazao suprotno.

Tužitelj je stupio u posjed predmetne nekretnine 03.10.1990. godine kada je zaključen kupoprodajni ugovor, te u posjedu je i sada. Stranke nisu ugovorom ugovorile raskid ugovora u slučaju neisplate ostatka kupoprodajne cijene, niti raskid zbog neispunjenja obaveze tuženog izdavanja tabularne isprave, zbog čega se nisu stekli ni uvjeti za raskid ugovora zbog neisplate

ostatka cijene, a što potvrđuje i pravomoćna i izvršna presuda Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 014307 12 P 2 od 22.05.2012. godine kojom je odbijen protiv-tužbeni zahtjev tuženog za utvrđivanje ništavim kupoprodajnog ugovora od 03.10.1990. godine, te istom presudom odbijen i protiv-tužbeni zahtjev za raskid navedenog kupoprodajnog ugovora zbog neisplate ostatka cijene, pa iz ovih razloga tužitelj ne može biti nesavjestan posjednik predmetne nekretnine, kako to pogrešno zaključuju nižestepeni sudovi. Isplata ostatka kupoprodajne cijene nije materijalno-pravna pretpostavka za dosjelost, jer je tuženi mogao podnošenjem tužbe tražiti ispunjenje ostatka obaveze, saglasno odredbi člana 262. ZOO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 58 0 P 201447 23 Rev od 13.02.2024. godine)

OBLIGACIONO PRAVO

48. Član 66. Zakona o obligacionim odnosima

FIKTIVAN UGOVOR POSTOJI KADA STRANE SAMO PRIVIDNO ZAKLJUČUJU PRAVNI POSAO BEZ NAMJERE DA IZAZOVU PRAVNA DEJSTVA, ŠTO ZNAČI DA KOD NJIH POSTOJI SVJESTAN I SPORAZUMAN NESKLAD IZMEĐU VOLJE I NJENOG IZJAVLJIVANJA. PRIVIDAN UGOVOR NEMA UČINKA MEĐU STRANKAMA PA SE SMATRA DA NIJE NI NASTAO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 085897 24 Rev od 12.03.2024. godine)

49. Član 88 Zakona o obligacionim odnosima

KADA JE TUŽITELJ OBAVJEŠTEN DA LICE KOJE JE POTPISALO NARUDŽBENICU NIJE PUNOMOĆNIK KOJI U IME TUŽENOG MOŽE ZAKLJUČITI UGOVOR O PRODAJI, A TUŽITELJ NIJE NAKNADNO TRAŽIO ODOBRENJE ZA RANIJE ZAKLJUČENI UGOVOR OD NEOVLAŠTENOG PUNOMOĆNIKA, PROIZILAZI DA UGOVOR ZA TUŽENOG NIJE NI NASTAO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Mals 819719 23 Rev od 18.06.2024. godine)

50. Član 122. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

RAČUN JE JEDNOSTRANA ISPRAVA KOJOM POVJERILAC POZIVA DUŽNIKA NA ISPUNJENJE NOVČANE OBAVEZE, PA U SLUČAJU KADA DUŽNIK OSPORI POSTOJANJE TE OBAVEZE, POVJERILAC MORA DOKAZATI DA JE ON PREMA DUŽNIKU ISPUNIO SVOJU UGOVORNU OBAVEZU, JER TEK TADA MOŽE OD DUŽNIKA OSNOVANO ZAHITIJEVATI ISPUNJENJE NJEGOVE NOVČANE OBAVEZE

51. Član 122. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBA ČLANA 122. ZOO KOJA PROPISUJE PRAVILO ISTOVREMENOG ISPUNJENJA UGOVORNIH OBAVEZA JE DISPOZITIVNE PRIRODE, PA JE MOGUĆE DA UGOVARAČI DRUGAČIJE UGOVORE REDOSLIJED ISPUNJENJA OBAVEZA TAKO DA PRVO JEDNA UGOVORNA STRANA ISPUNI OBAVEZU A NAKNADNO I DRUGA UGOVORNA STRANA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Ps 387307 24 Rev 3 od 19.03.2024. godine)

52. Član 125. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI SE NEKI ROK ZA ISPUNJENJE OBVEZE SMATRAO BITNIM SASTOJKOM UGOVORA NIJE DOVOLJNO SAMO UGOVORITI ODREĐENI ROK ZA ISPUNJENJE, VEĆ UGOVORNE STRANE MORAJU IZRIČITO UGOVORITI DA JE UGOVORENI ROK BITAN SASTOJAK UGOVORA. OSIM TOGA, DA JE UGOVORENI ROK RASKIDNI MOŽE PROIZILAZITI IZ NAČINA FORMULIRANJA ROKA („FIKSNO“, „NAJKASNIJE“, „U STROGOM ROKU“ I SL.) ILI IZ SAME PRIRODE UGOVORA, ŠTO SE UTVRĐUJE KONKRETNIM TUMAČENJEM UGOVORNIH ODREĐABA I/ILI SVRHE UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Prema članku 125 stavak 1 Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Sl. list R BiH“, br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Sl. novine F BiH“, br. 29/03 i 42/11), kad ispunjenje obveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispuni obvezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu, dok je stavkom 4 propisano da pravila tog članka važe kako u slučaju kad su ugovorne strane predvidjele da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u određenom roku, tako i onda kad je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla.

Kako iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi, aneksom ugovora koji su zaključile parnične strane ugovoreno je da je tuženi dužan izraditi film, sa ostalim ugovorenim obavezama, u razdoblju od stupanja na snagu ugovora do 28.02.2017. godine, dok je tužitelj tuženom 10.05.2017. i 31.05.2017. godine dostavio fakture za isplatu ugovorene kazne od ukupno 60.000,00 KM, a nakon toga izjavom od 17.07.2017. i dopisom od 08.08.2017. godine raskinuo ugovor.

Rok 28.02.2017. godine nije ugovoren kao raskidni rok, niti se po prirodi pravnog posla može smatrati da nakon tog roka ugovor za tužitelja postaje nepotreban. Ugovor je zaključen za nabavku elemenata produkcije za 3D animirani film naziva „Birds like us“, koji je tuženi trebao producirati i predstaviti na svjetskoj turneji u roku od dvije godine, pribavljanje licenci za ekskluzivno korištenje glavnih i sporednih likova i njihovih sinkroniziranih glasova na jedan od jezika BiH, u promotivne svrhe i svrhe brendiranja u trajanju od pet godina, pravo na

distribuiranje filma kroz Moja TV BH Telecoma pet godina, te pravo na dio prihoda minimalno 1.000.000,00 KM u razdoblju od dvije godine. Stranke nisu ugovorile, niti drugačije proizilazi iz prirode navedenog sadržaja pravnog posla, da za tužitelja ugovor gubi smisao (svrhu) ako bude realiziran i nakon proteka ugovorenog roka (predstavljanje na svjetskoj turneji i nakon proteka ugovorenog roka, promotivne svrhe, distribuiranje i dr.).

Naime, rok će biti bitan sastojak ugovora ako je ugovorena raskidna klauzula – odredba ugovora prema kojoj se ugovor raskida kao posljedica neispunjenja obveze u ugovorenom roku, kao i onda kada je ispunjenje ugovora u određenom roku bitan sastojak ugovora po prirodi posla. Da bi se neki rok za ispunjenje obveze smatrao bitnim sastojkom ugovora u smislu odredbe članka 125 Zakona o obligacionim odnosima, nije dovoljno samo ugovoriti određeni rok za ispunjenje, već ugovorne strane moraju izričito ugovoriti da je ugovoreni rok bitan sastojak ugovora. Da je ugovoreni rok raskidni, može proizilaziti i iz načina formuliranja roka („fiksno“, „najkasnije“, „u strogom roku“ i sl.) ili iz same prirodne pravnog posla. Kad bi svaki ugovoreni rok bio bitan sastojak ugovora, pa time i nastupanjem proizvodio raskid ugovora, tada bi svi pravni poslovi bili fiksni pravni poslovi, pa ne bi trebala izjava o raskidu ugovora i ostavljanja naknadnog primjerenog roka za ispunjenje.

Također, povjeritelj koji zbog neispunjenja raskida ugovor, dužan je to saopćiti dužniku bez odlaganja (članak 130 Zakona o obligacionim odnosima). Stoga raskid ugovora ne može djelovati retroaktivno, već od obavještenja, zbog čega u ovom slučaju raskid nije mogao nastupiti prije izjave o raskidu i dostavljanja te izjave dopisom, što je prema utvrđenom činjeničnom stanju bilo nakon dostavljanja poziva o plaćanju ugovorene kazne. Slijedi da je tuženi od tužitelja pozvan na plaćanje ugovorene kazne za vrijeme važenja ugovora.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Ps 661317 23 Rev od 04.05.2024. godine)

53. Član 133. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU PROMIJENJENIH OKOLNOSTI UGOVOR SE NE MOŽE RASKINUTI JEDNOSTRANOM IZJAVOM VOLJE NEGO STRANA KOJA SE POZIVA NA PROMIJENJENE OKOLNOSTI, ZBOG KOJIH JE OTEŽANO ISPUNJENJE OBAVEZE ILI SE SVRHA UGOVORA NE MOŽE OSTVARITI, MOŽE ZAHTIJEVATI DA SE UGOVOR RASKINE PODNOŠENJEM TUŽBE I U POSTUPKU PRED SUDOM DOKAZIVATI POSTOJANJE TAKVIH OKOLNOSTI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 43 0 Ps 194964 24 Rev od 12.03.2024. godine)

54. Član 148. stav 1., član 813. i član 823. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

FAKTURA JE ISPRAVA KOJU PREDAVALAC ILI ISPORUČITELJ STVARI ILI PRUŽALAC USLUGA IZDAJE PRIMATELJU ROBE ILI USLUGE, SPECIFICIRAJUĆI U NJOJ KVANTITET I KVALITET PREDATE ILI ISPORUČENE STVARI ILI PRUŽENE USLUGE. IZDAVANJE FAKTURE NIJE USLOV NASTANKA OBAVEZE IZ UGOVORA, UKOLIKO SUPROTNO NIJE IZRIČITO UGOVORENO, NITI PROPUST IZDAVANJA

FAKTURE NAKON OBAVLJENE USLUGE, SAM PO SEBI, PREDSTAVLJA DOKAZ DA UGOVORENA USLUGA NIJE IZVRŠENA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 51 0 Ps 191500 23 Rev od 18.01.2024. godine)

55. Član 153. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OBEĆANJE UČINJENO DRUGOM DA ĆE TREĆI ISPUNITI UGOVORNU OBAVEZU, KOJU PREMA DRUGOM IMA NJEGOV SAUGOVARAČ, TREĆEG NE OBAVEZUJE, PA DRUGI KOME JE OBEĆANJE UČINJENO NE MOŽE OSNOVANO ZAHITIJEVATI OD TREĆEG LICA DA ISPUNI RADNJU KOJA PREDSTAVLJA RADNJU ISPUNJENJA SAUGOVARAČA IZ UGOVORA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Ps 764648 23 Rev od 18.01.2024. godine)

56. Član 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 13., 16., 20., 41., 47., 52. i 66. Zakona o cestama F BiH

NA TUŽENOM UPRAVITELJU CESTE JE TERET DOKAZIVANJA DA JE DO ŠTETE DOŠLO BEZ NJEGOVE KRIVICE. OKOLNOST DA JE TUŽENI IZVRŠIO OPHODNJU SPORNOG DIJELA AUTOCESTE, NA KOJOJ SE DOGODIO NALET PSA NEPOZNATOG VLASNIKA NA VOZILU TUŽITELJA, SAMA PO SEBI NE ZNAČI DA NEMA NJEGOVE ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU, ODNOSNO DA NEMA NJEGOVIH PROPUSTA U ODRŽAVANJU ILI POSTAVLJANJU ZAŠTITNE OGRADE, BUDUĆI DA JE ISTI U OBAVEZI DA ODRŽAVA AUTOCESTU NA NAČIN KOJI OMOGUĆAVA SIGURAN SAOBRAĆAJ.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 36 0 P 063435 24 Rev od 18.04.2024. godine)

57. Član 154. i 155. Zakona o obligacionim odnosima

Član 116. stav 1. Zakona o vodama F BiH

POSJEDNIK ZEMLJIŠTA NE MOŽE OD KORISNIKA BRANE, KOJA JE ISPRAVNO FUNKCIONISALA, TRAŽITI NAKNADU ŠTETE ZBOG PLAVLJENJA ZEMLJIŠTA AKO JE KORISNIK BRANE MANIPULISAO ISTOM U SKLADU SA PRAVILIMA ZA SLUČAJ ENORMNIH PADAVINA, ODNOSNO U USLOVIMA KOJE NE MOŽE KONTROLISATI NI IZBJEĆI, POSTUPAJUĆI PRI TOME U GRANICAMA OVLAŠTENJA I OBAVEZA PROPISANIH VODNOM DOZVOLOM.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 68 0 P 068559 23 Rev od 18.01.2024. godine)

58. Član 155., 172., 189. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

NEMOGUĆNOST PRAVNOG LICA KOJE OBAVLJA DJELATNOST U TRGOVINI DA U PERIODU OD OSAM GODINA RASPOLAŽE SVOJIM NOVČANIM SREDSTVIMA ZBOG NEOSNOVANE NAPLATE JAVNIH PRIHODA PREDSTAVLJA OKOLNOST KOJA BITNO OMETA NJEGOV FINANSIJSKI POLOŽAJ, JER JE NEDOSTATAK NOVČANIH SREDSTAVA MOGAO BITI OD UTICAJA NA IZNOS DOBITKA KOJI JE TO PRAVNO LICE U TOM PERIODU, PREMA REDOVNOM TOKU STVARI ILI POSEBNIM OKOLNOSTIMA MOGLO OSTVARITI OD OBAVLJANJA DJELATNOSTI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 Ps 022358 24 Rev 4 od 13.02.2024. godine)

59. Članovi 155., 185., 189., 372., 373. i 376. Zakona o obligacionim odnosima

ZAHTJEV ZA NAKNADU PLAĆENE ZAKUPNINE (NAJAMNINE) NA IME NAJMA STANA, NA KOJI SU TUŽITELJI BILI PRISILJENI ŠTETNOM RADNJOM TUŽENOG (RUŠENJE NJIHOVE PORODIČNE KUĆE) NE PREDSTAVLJA POTRAŽIVANJE POVREMENIH DAVANJA KOJA DOSPIJEVAJU GODIŠNJE ILI U KRAĆIM ODREĐENIM RAZMACIMA VREMENA, VEĆ ZAHTJEV ZA NAKNADU ŠTETE KOJA SUKCESIVNO NASTAJE U BUDUĆNOSTI, TE SE ZASTARA TAKVOG ZAHTJEVA CIJENI PREMA ODREDBAMA ČLANA 376. STAV 1. I 2. ZOO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 055296 24 Rev 2 od 27.09.2024. godine)

60. Član 170. i 377. Zakona o obligacionim odnosima

VOĐENJE KRIVIČNOG POSTUPKA PROTIV RADNIKA TUŽENOG POSLODAVCA NE DOVODI DO PREKIDA ZASTARIJEVANJA ZAHTJEVA TREĆEG LICA ZA NAKNADU ŠTETE PREMA POSLODAVCU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 65 0 P 233771 24 Rev od 24.01.2024. godine)

61. Član 85. Zakona o obligacionim odnosima

TOTALNA ŠTETA NA ZEMLJIŠTU POSTOJI UKOLIKO JE ZEMLJIŠTE OŠTEĆENO DO TE MJERE DA SE VIŠE NE MOŽE UPOTREBLJAVATI ZA SVOJU NAMJENU, ODNOSNO KADA SE OŠTEĆENJA ZEMLJIŠTA MOGU UPOREDITI SA PROPADANJEM STVARI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 127 0 P 061404 24 Rev od 27.02.2024. godine)

62. Član 185. stav 4. i član 394. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU KADA OŠTEĆENI O SVOM TROŠKU SANIRA OŠTEĆENJE, VISINA NAKNADE ŠTETE ODREĐUJE SE U VISINI NOVCA KOJI JE OŠTEĆENI POTROŠIO ZA OTKLANJANJE ŠTETE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 29 0 P 036918 24 Rev od 09.12.2024. godine)

63. Član 189. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima i član 126. Zakona o parničnom postupku

U SPORU RADI NAKNADE ŠTETE S NASLOVA IZGUBLJENE KORISTI OŠTEĆENI JE DUŽAN POSTOJANJE ŠTETNE RADNJE DOKAZATI SA STEPENOM SIGURNOSTI, A POSTOJANJE UZROČNE VEZE IZMEĐU ŠTETNE RADNJE I IZMAKLE KORISTI DUŽAN JE DOKAZATI SA STEPENOM VJEROVATNOSTI.

Iz obrazloženja:

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji sudovi nižeg stepena su pravilno zaključili da u konkretnom slučaju postoji odštetna odgovornost tužene u smislu člana 154. stav 1. ZOO, jer medicinsko osoblje tuženog nije prilikom medicinskog tretmana tužitelja postupalo u skladu sa pravilima struke i sa dužnom pažnjom, propustivši da nakon obavljenog dijagnostičkog pregleda obezbijedi sigurno prebacivanje pacijenta na transportna kolica. Navedeni propust medicinskog osoblja tuženog, koji je doveo do pada tužitelja sa transportnih kolica, u direktnoj je kauzalnoj vezi sa zadobijenim povredama tužitelja i štetom koju uslijed tih tjelesnih povreda trpi tužitelj. Stoga je neosnovan prigovor tuženog da tužitelj u postupku nije dokazao uzročno-posljedičnu vezu između štetne radnje i posljedice, „odnosno da nije dokazao kako i na koji način je tuženi svojim radnjama skrivio štetu“. Teret dokazivanja krivice štetnika nije na oštećenom, već je na štetniku teret dokazivanja odsustva njegove krivice za prouzrokovanu štetu (član 154. stav 1. ZOO u vezi sa članom 126. ZPP).

Izmakla korist je buduća materijalna šteta, odnosno dobitak koji bi se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima (član 189. stav 3. ZOO).

Radi se o koristi koja se objektivno, osnovano mogla očekivati po redovnom toku stvari, ali se pri tome, suprotno pravnom shvatanju tuženog, ne može računati sa izvjesnošću/sigurnosti, nego sa okolnostima koje nastupaju po redovnom životnom toku ili posebnim okolnostima.

Dakle, ne radi se samo o onoj koristi do koje bi oštećeni došao van svake razumne sumnje, već i o onoj koristi na koju je on s opravdanom vjerovatnoćom računao u momentu kada je nastupila štetna radnja, pri čemu se, naravno, ne može raditi samo o pukoj mogućnosti sticanja koristi.

Stoga je u sporu radi naknade štete s naslova izgubljene koristi tužitelj, kao oštećeni, dužan štetnikovo ponašanje (štetnu radnju) dokazati sa stepenom sigurnosti, a postojanje uzročne veze između štetne radnje i izmakle koristi dužan je dokazati sa stepenom vjerovatnosti.

Događaj u budućnosti je nemoguće predvidjeti sa stepenom sigurnosti, pa bi zahtjev da oštećeni izmaklu korist dokazuje sa stepenom sigurnosti značilo pretvaranje njegovog prava iz člana 189. stav 3. ZOO u iluzorno očekivanje.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 493303 24 Rev od 22.04.2024. godine)

64. Član 189. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

AFEKCIJSKA CIJENA (PRAETIUM AFFECTIONIS) POSEBNA JE SUBJEKTIVNA VRIJEDNOST STVARI KOJA NIJE PROCJENLJIVA OBJEKTIVNIM MJERILIMA, VEĆ SE PRI PROCJENI UZIMA U OBZIR VRIJEDNOST KOJU ODREĐENA STVAR IMA ZA ODREĐENI SUBJEKT, BEZ OBZIRA NA NJEZINU PROMETNU VRIJEDNOST I NJEZINU VEZU S DRUGIM OBJEKTIMA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 603003 24 Rev od 04.07.2024. godine)

65. Član 194. Zakona o obligacionim odnosima

POJAM REDOVITOG POMAGANJA PODRAZUMIJEVA MATERIJALNO PRIDONOŠENJE KOJE JE STALNO I KOJE IMA KARAKTER POMOĆI UZDRŽAVANJU, BEZ OBZIRA DA LI OSOBA KOJOJ SE POMAŽE PREMA OBITELJSKOM ZAKONU FBiH IMA PRAVO NA TO UZDRŽAVANJE ILI NE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 58 0 P 193719 24 Rev od 16.07.2024. godine)

66. Član 206. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

UKOLIKO BI SE RADILO O ŠTETI KOJU JE PROUZROKOVALO VIŠE LICA RADEĆI NEZAVISNO JEDAN OD DRUGOG, A NE PROIZILAZI DA BI SE NJIHOVI UDJELI U PROUZROKOVANJU ŠTETE MOGLI UTVRDITI, TADA NIJE RELEVANTAN PRIGOVOR JEDNOG OD ODGOVORNIH LICA DA ZA ŠTETU ODGOVARAJU I DRUGA LICA JER POSTOJI NJEGOVA SOLIDARNA ODGOVORNOST I TADA JE DUŽAN U CIJELOSTI NAKNADITI ŠTETU.

Iz obrazloženja:

Pravilan je zaključak nižestepenih sudova da drugotužena kao pravno lice koja u svojoj nadležnosti ima upravljanje građenje, rekonstrukciju, održavanje i zaštitu regionalnih cesta (a sastavni dio ceste čine i cestovne građevine, između ostalih i propusti i uređaji za odvodnju voda, pa i propusta ispod ceste), je u obavezi da shodno odredbama navedenog zakona, zaštititi cestu od korištenja iste u svrhe za koje nije namijenjena, odnosno imala je obavezu da spriječi izgradnju šahta na ulazu u propust i posebno da spriječi upajanje cijevi koje služe za dovođenje fekalnih i drugih voda u taj šaht odnosno propust, pa je svojim nečinjenjem odnosno nepreduzimanjem radnji da se uklone ovi nelegalno izgrađeni objekti iz putnog pojasa i zaustavi

korištenje cestovnog propusta za svrhe za koje nije predviđen i prouzrokovala štetu na parceli tužitelja koja se sastoji u plavljenju njegove parcele fekalnim i otpadnim vodama, tako da su nižestepeni sudovi pravilno obavezali drugotuženu na naknadu štete shodno odredbi člana 154. ZOO i člana 13. stav 3. u vezi sa članom 52. Zakona o cestama FBiH.

Drugotužena se ne može osloboditi svoje odgovornosti za naknadu štete navodima da postoji odgovornost gradskih i komunalnih preduzeća ili pravnih lica za regulaciju otpadnih voda, i da je šteta posljedica nerada nadležnih inspekcija. Eventualna odgovornost i drugih pravnih lica i lica koja su izvršila upajanje svojih otpadnih i fekalnih voda u navedeni šaht odnosno propust, u smislu odredbe člana 206. ZOO, ticala bi se eventualne solidarne odgovornosti i time se drugotužena ne može eskulpirati za pričinjenu štetu. Navedeno iz razloga što postoji solidarna odgovornost za istu štetu i neposrednih učinioca koji su štetno djelovali i onih koji su propustili djelovati, jer iz navoda drugotuženog ne proizlazi da bi se njihovi udjeli mogli utvrditi (člana 206. stav. 3. ZOO), pa svi odgovaraju solidarno što znači da za cijelu obavezu odgovara svaki dužnik. Prema tome ako bi se i prihvatilo da osim drugotuženog postoje i drugi subjekti koji su učestvovali u prouzrokovanju štete, drugotuženi je iz navedenih razloga dužan u cijelosti naknaditi štetu tužiocu.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 126 0 P 183367 24 Rev od 02.07.2024. godine)

67. Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU KAD SE OŠTEĆENOM ZNATNO POGORŠA ZDRAVSTVENO STANJE NAKON ŠTO JE U NJEGOVOM ZAHTJEVU ZA UMANJENJE ŽIVOTNE AKTIVNOSTI VEĆ PRAVOMOĆNO ODLUČENO, NE RADI SE O PRESUĐENOJ STVARI, JER NOVI ZAHTJEV NE OBUHVATA NAKNADU ZA ONO STANJE ZA KOJE JE OŠTEĆENI OSTVARIO NAKNADU, VEĆ SAMO RAZLIKU IZMEĐU RANIJEG I SADAŠNJEG STANJA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 64 0 P 038440 23 Rev od 22.02.2024. godine)

68. Član 201. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima

UNUKU PRIPADA NAKNADA ZA DUŠEVNE BOLOVE ZBOG SMRTI NANE/BAKE, KADA ONA, ZBOG ODSUTNOSTI I NEBRIGE RODITELJA, POTPUNO ZAMJENJUJE RODITELJE U BRIZI, ODGOJU, IZDRŽAVANJU I PRUŽANJU SVAKOG DRUGOG VIDA POMOĆI UNUKU, ŽIVJEĆI S NJIM U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU TOKOM 26 GODINA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 201. stav 1. ZOO u slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračni drug, djeca i roditelji) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove.

Prema stavu 2. istog zakonskog člana takva se naknada može dosuditi i braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

Dakle, odredbama člana 201. stav 1. i stav 2. ZOO taksativno je određen krug lica koja imaju pravo na naknadu štete za duševne bolove zbog smrti bliskog lica. Međutim, osnovano tužitelj smatra da u određenim slučajevima izuzetno to pravo može imati i lice izvan tog kruga, odnosno izvan kruga lica određenih članom 201. stav 1. i stav 2. ZOO u situaciji kada je između tog lica i umrlog postojao odnos koji se faktički može izjednačiti sa odnosom umrlog lica i jednog od lica iz člana 201. stav 1. i stav 2. ZOO.

Kako je u konkretnom slučaju umrla I.H., nana tužitelja, u potpunosti zamjenjivala roditelje tužitelja, jer je tužitelj živio u zajedničkom domaćinstvu sa nanom, koja ga je čuvala, odgajala, školovala i pružala svaki drugi vid pomoći, tada on kao unuk ima pravo na takvu naknadu po odredbi člana 201. ZOO.

Pravilno prvostepeni sud navodi da se taj odnos može izjednačiti sa odnosom roditelja i djece, jer je tokom zajedničkog života, osim zadovoljavanja osnovnih životnih potreba tužitelja, koje mu je pružala nana, uspostavljena i trajna bliskost između njih dvoje, što sve predstavlja pravni osnov za dosuđenje ovog vida štete u konkretnom slučaju.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 32 0 P 339074 23 Rev od 09.01.2024. godine)

69. Član 207. i član 177. Zakona o obligacionim odnosima

OKOLNOST DA SU NARUČILAC ILI IZVOĐAČ RADOVA, PRIJE NEGO ŠTO JE ZAPOČELA IZGRADNJA, PRIBAVILI POZITIVNE NALAZE O MOGUĆNOSTI IZVOĐENJA RADOVA NE OSLOBAĐA IH OBAVEZE DA NADOKNADE ŠTETU VLASNIKU SUSJEDNOG GRAĐEVINSKOG OBJEKTA KADA JE UTVRĐENO DA JE ŠTETA POSLJEDICA IZVOĐENJA NARUČENIH RADOVA NA NEPOKRETNOSTI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 43 0 P 181722 24 Rev od 08.10.2024. godine)

70. Član 210. i 371. Zakona o obligacionim odnosima

ZAHTJEV ZA VRAĆANJE PLAĆENE NAKNADE U SLUČAJU DEEKSPROPRIJACIJE NEKRETNINA ZASTARIJEVA U OPŠTEM PETOGODIŠNJEM ZASTARNOM ROKU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 51 0 P 195627 24 Rev od 01.02.2024. godine)

71. Član 219. Zakona o obligacionim odnosima

U SITUACIJI KADA NAJMOPRIMAC RASKINE UGOVOR O NAJMU I NE PREDMET NAJMA NAJMODAVCU, PRESTAJE UGOVORNI ODNOS, ALI AKO

SE PREDMET NAJMA I DALJE KORISTI U SVRHU KOJU JE IMAO PO RANIJE ZAKLJUČENOM UGOVORU O NAJMU, ONDA NASTAJE OBAVEZA PO OSNOVU UPOTREBE TUĐE STVARI.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, budući da je među strankama bio zaključen ugovor o najmu na određeno vrijeme, a pozitivno zakonodavstvo nije uredilo posebno odnose najma, nižestepeni sudovi su ugovorni odnos razmatrali kao zakup poslovne zgrade, te primjenom čl. 33.st.1 Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, utvrdili da je nakon isteka ugovora o zakupu isti prećutno obnovljen, jer tuženi nije predao predmet najma najmodavcu, ne prihvatajući relevantnim obavijest tuženog o raskidu ugovora o najmu, jer je tuženi i nakon tog perioda koristio predmet najma.

Revizija osnovano ukazuje da je pogrešno primjenjeno materijalno pravo u toj odredbi zakona, jer je u postupku utvrđeno da je tuženi kao najmoprimac u ugovoreno roku obavijestio najmodavca da ne želi više produžavati ugovorni odnos za predmet tog najma, što je u skladu sa odredbom čl. 9. tč.1. Ugovora o najmu od 26.7.2010. godine. To znači da više nije postojao ugovorni odnos najma među ugovornim stranama, pa je zaključak oba nižestepena suda o prećutnom produžavanju ugovora o najmu, kao zakupu, nepravilan.

Međutim, kako je u postupku utvrđeno da je tuženi i nakon tog raskida ugovora o najmu nastavio koristiti predmet najma na način da je održavao razne skupove i proslave i u spornom periodu (obavijest o okruglom stolu od 19.1.2018. godine, promotivni cjenovnik za period 19.1.2019. do 30.6.2019. godine, Obavještenje o održavanju Međunarodnog šahovskog turnira od 22.1.2019. do 25.11.2019. godine i dr. sve u hotelu L.), nastao je pravni odnos upotrebe tuđe stvari iz čl. 219 ZOO, pa je primjenom te odredbe trebalo odlučivati o zahtjevu tužitelja. To znači da u situaciji kada najmoprimac raskine ugovor o najmu i ne preda predmet najma najmodavcu, prestaje ugovorni odnos, ali ako se predmet najma i dalje koristi u svrhu koju je imao po ranije zaključenom ugovoru o najmu, onda nastaje obaveza po osnovu upotrebe tuđe stvari.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 32 0 Ps 415942 24 Rev od 19.11.2024. godine)

72. Član 219. u vezi člana 371. i 374. Zakona o obligacionim odnosima

ZA POTRAŽIVANJA IZMEĐU PRAVNIH LICA KOJA NASTANU PO OSNOVU UPOTREBE TUĐE STVARI U SVOJU KORIST, PRIMJENJUJE SE OPĆI ZASTARNI ROK, JER SE NE RADI O MEĐUSOBNIM POTRAŽIVANJIMA IZ UGOVORA O PROMETU ROBE I USLUGA.

Iz obrazloženja:

Osnovana je tvrdnja tužitelja da je drugostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo kada je smatrao da je primjenjiv trogodišnji zastarni rok iz člana 374. stav 1. ZOO kojom je propisano da međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga, kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarijevaju za tri godine. Tužitelj i tuženi se nisu nalazili u ugovornom odnosu prometa i usluga te se stoga na konkretan

slučaj ne može primjeniti trogodišnji rok zastarjelosti potraživanja propisan odredbom člana 374. ZOO. Tuženi je upotrijebio zemljište tužitelja za parkiranje vozila bez postojanja pravnog osnova za takvu upotrebu pa je pravni osnov tužbenog zahtjeva odredba člana 219. ZOO (upotreba tuđe stvari u svoju korist). Imajući u vidu da ZOO nije posebno regulisano pitanje zastare zahtjeva iz sticanja bez osnova i verzijских zahtjeva propisanih u članovima 210. do 219. ZOO, primjenjuje se opći rok zastarjelosti potraživanja iz odredbe člana 371. ZOO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 Ps 052276 24 Rev 28.11.2024. godine)

73. Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

ZATEZNA PROCESNA KAMATA NE MOŽE SE U PARNICI ZAHTIJEVATI KAO SAMOSTALNO POTRAŽIVANJE VEĆ SAMO UZ POTRAŽIVENJE DOSPJELIH OBRAČUNATIH NEISPLAĆENIH ZATEZNIH ILI UGOVORENIH KAMATA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 717541 24 Rev od 05.03.2024. godine)

74. Član 280. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU POBIJANJA DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI PRAVNI POSAO I DALJE EGZISTIRA, ALI IMA OGRANIČEN UČINAK U ODNOSU NA POVJERIOCA I TO SAMO U MJERI KOJA JE POTREBNA ZA NAMIRENJE KONKRETNOG POTRAŽIVANJA, PRI ČEMU TREĆE LICE KAO STICATELJ NE GUBI PRAVO VLASNIŠTVA, NITI SU UGOVARAČI TAKVOG PRAVNOG POSLA DUŽNI USPOSTAVITI RANIJE PRAVO VLASNIŠTVA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 280. stav 1. ZOO propisano je da svaki povjerilac čije je potraživanje dospjelo za isplatu, i bez obzira kada je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je poduzeta na štetu povjerilaca.

Pravilno prvostepeni sud tumači odredbu člana 280. stav 1. ZOO da ova odredba daje pravo samo onom povjeriocu čije je potraživanje novčano a ne i onome koji od dužnika ne potražuje neko nenovčano činjenje ili propuštanje, kao što je u konkretnom slučaju prenos osnivačkog udjela, jer i stav 2. navedene odredbe reguliše kako se smatra da je pravna radnja poduzeta na štetu povjerioca ako usljed njezina izvršenja dužnik "nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja", tako da određenje "dovoljno sredstava" može se razumjeti samo kao novčana sredstva. Dakle, iz navedene zakonske odredbe proizilazi da se pravna radnja dužnika može pobijati samo (ili u vezi) novčanog potraživanja povjerioca, onog dospjelog za isplatu (a dospjeti za isplatu može samo novčano potraživanje), a dospelost za isplatu iz citirane zakonske odredbe znači da je nastupio rok za ispunjenje obaveze.

Nadalje, iz postavljenog tužbenog zahtjeva, kao i činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, jasno je da tužiteljica ne potražuje dospjelo potraživanje za isplatu i ne traži njegovo namirenje, već postavlja zahtjev za povrat osnivačkog udjela kod subjekta upisa Eko-Kup d.o.o.

Kupres, a u vezi sa parničnim postupkom tužiteljice protiv Montaža-M d.o.o. Široki Brijeg u vezi raskida ugovora o prodaji udjela od 26.07.2013.godine.

Sadržaj cjelokupnog postavljenog tužbenog zahtjeva je da ugovor o prodaji od 12.04.2019. godine ne proizvodi pravni učinak prema tužiteljici na način da se izvrši povrat njenog prodatog osnivačkog udjela, kao i nalog tuženom da izda ispravu koja je podobna za promjenu upisa osnivača i prenos udjela na tužiteljicu, nema osnova u općim pravilima instituta pobijanja dužnikovih pravnih radnji.

Naime, zahtjev za pobijanje pravnih radnji povjerioci ostvaruju nekom od paulijanskih tužbi i tom se tužbom zahtijeva da se određena pravna radnja proglasi bez učinka u odnosu na povjerioca, a zatim povjerilac u tužbi mora navesti da treća osoba ima nešto učiniti ili trpjeti u svrhu namirenja povjerioca. Međutim, u slučaju pobijanja dužnikovih pravnih radnji pravni posao i dalje egzistira, ali ima ograničen učinak u odnosu na povjerioca i to samo u mjeri koja je potrebna za namirenje konkretnog potraživanja. Time se zapravo ograničava učinak pravnog posla prema povjeriocu u odnosu na visinu koja je potrebna za namirenje tužiteljevog potraživanja i na taj način otkloni štetan učinak u odnosu na povjerioca.

U konkretnom slučaju, kako se tužbenim zahtjevom traži da ugovor o prodaji i prenosu od 12.04.2019. godine u pogledu prenosa udjela ne proizvodi pravni učinak u odnosu na tužiteljicu, i da se izvrši promjena upisa u korist tužiteljice u osnivačkom kapitalu kod subjekta upisa Eco-Kup d.o.o. Kupres, u suštini takav zahtjev u svom pravnom dosegu prevazilazi ono što se zakonom traži za tužbu i pobijanje dužnikovih pravnih radnji, jer prema odredbi člana 283. ZOO ako se usvoji tužbeni zahtjev pravna radnja gubi učinak samo prema tužitelju i samo koliko je potrebno za namirenje njegovog potraživanja u skladu sa odredbom člana 284. ZOO, pri čemu treće lice kao sticatelj ne gubi pravo vlasništva, niti su ugovarači takvog pravnog posla dužni uspostaviti ranije pravo vlasništva, dakle, da se tužiteljica upiše kao raniji vlasnik osnivačkog kapitala, a kako je to zahtijevano predmetnim tužbenim zahtjevom.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, 63 0 P 039027 23 Rev od 12.11.2024. godine)

75. Član 360. stav 1. ZOO u vezi sa članom 371. Zakona o obligacionim odnosima

NAKON ŠTO JE PROTEKAO ROK OD PET GODINA (OPŠTI ROK ZASTARJELOSTI POTRAŽIVANJA) U KOJEM JE TUŽITELJ MOGAO ZAHITIJEVATI OD TUŽENOG ISPUNJENJE OBAVEZE PLAĆANJA KUPOPRODAJNE CIJENE, UGOVOR SE VIŠE NE MOŽE RASKINUTI ZBOG NEISPUNJENJA, IZ RAZLOGA ŠTO JE PRAVO POVJERIOCA DA ZAHITIJEVA ISPUNJENJE OBAVEZE PRESTALO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 128 0 Ps 028070 24 Rev 2 od 04.07.2024. godine)

76. Član 371. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA O KREDITU DOSPJEVAJU U CJELOSTI AKO SE ISPUNE UVJETI ZA OTKAZ UGOVORA, ZBOG ČEGA SE NA OVA POTRAŽIVANJA NE PRIMJENJUJU ODREDBE O ZASTARI POVREMENIH

POTRAŽIVANJA IZ ČL. 372 ZOO, VEĆ OPŠTI ZASTARNI ROK IZ ČL. 371 ZOO OD PET GODINA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 58 0 P 159986 24 Rev od 24.10.2024. godine)

77. Članovi 500. stav 1., 370. i 388. Zakona o obligacionim odnosima

POSTUPAK KOJEG SU TUŽITELJI, KAO KUPCI, POKRENULI RADI OSIGURANJA DOKAZA U POGLEDU POSTOJANJA I OBIMA NEDOSTATKA KUPLJENE STVARI, BEZ UTICAJA JE NA TOK PREKLUZIVNOG ROKA U KOM SE MORA PODNIJETI TUŽBA RADI OSTVARIVANJA PRAVA ZBOG NEDOSTATKA STVARI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 692942 24 Rev od 26.12.2024. godine)

78. Član 823. stav 1. i član 821. Zakona o obligacionim odnosima

OKOLNOST DA JE POSREDNIK EVENTUALNO PROPUSTIO UREDNO VODITI POSREDNIČKI DNEVNIK NIJE OD UTICAJA NA PRAVO POSREDNIKA NA POSREDNIČKU NAKNADU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 51 0 Ps 191500 23 Rev od 18.01.2024. godine)

79. Član 905. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽITELJ KOJI NIJE BIO OSIGURANIK PO POLICI OSIGURANJA, VEĆ SAMO UGOVARAČ OSIGURANJA U KORIST TREĆE OSOBE (VINKULIRANA POLICA), NEMA AKTIVNU LEGITIMACIJU DA VODI PARNIČNI POSTUPAK I ZAHTIJEVA ISPLATU NAKNADE ŠTETE OD TUŽENOG ZBOG NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA BEZ PRISTANKA OSIGURANIKA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Ps 708990 22 Rev od 05.03.2024. godine)

80. Član 922. stav 1. i član 902. stav 3., 4. i 5. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVORNE STRANE MOGU UGOVORITI OD KADA ĆE UGOVOR PROIZVODITI SVOJ UČINAK PA TAKO I UGOVORITI DA POČETAK TRAJANJA OSIGURANJA OZNAČEN U POLICI VAŽI SAMO POD USLOVOM DA JE PREMIJA PLAĆENA KAKO JE I UGOVORENO, A U PROTIVNOM AKO JE PLAĆENA SA ZAKAŠNJENJEM TADA PRVOG DANA KOJI SLIJEDI DANU U KOJEM JE PLAĆENA PREMIJA, KAKO JE TO UGOVORENO U OPĆIM I POSEBNIM UVJETIMA OSIGURANJA KAO SASTAVNIM DIJELOM UGOVORA O OSIGURANJU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 30 0 P 101471 24 Rev od 21.06.2024. godine)

81. Član 942. Zakona o obligacionim odnosima

Član 8. stav 1. tč. 4 Opći uslovi osiguranja života i smrti (Merkur osiguranje d.d.)

RAZLOG ZA ISKLJUČENJE OBAVEZE OSIGURAVATELJA NA ISPLATU OSIGURANE SUME PREMA OPĆIM UVJETIMA ZA OSIGURANJE ŽIVOTA I SMRTI JE NAMJERNO PREŠUĆIVANJE ILI DAVANJE NETAČNE IZJAVE O SVOM RANIJEM ZDRAVSTVENOM STANJU.

Iz obrazloženja:

U predmetnom postupku je utvrđeno da je prednik tužene prije potpisivanja predmetnog ugovora o osiguranju i kreditu, imao srčani infarkt i da je liječen od tog oboljenja, ali da to nije izjavio prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju, iz čega su sudovi saglasno zaključuju da je kao osiguranik dao netačnu izjavu ili namjerno prešutio o svom ranijem zdravstvenom stanju, koja okolnost, da je osiguravatelj bio upoznat sa tim, bi utjecala da ne prihvati ponudu za osiguranje.

U takvim okolnostima pravilno je primjenjeno materijalno pravo kada je prigovor nedostatka pasivne legitimacije tužene iz tih razloga odbijen kao neosnovan.

S druge strane, prvostepeni sud je odbio zahtjev nalazeći da tužitelj nije dokazao vrijednost nasljeđene imovine u odnosu na dug ostavitelja, a drugostepeni sud je preinačio tu presudu i usvojio zahtjev tužitelja, izražavajući stav da je teret dokazivanja bio na tuženoj, a ne na tužitelju.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 58 0 P 232117 24 Rev od 10.12.2024. godine)

82. Član 924. i 925. Zakona o obligacionim odnosima

UKOLIKO JE ŠTETA NA OSIGURANOJ IMOVINI NASTALA DEJSTVOM SILE KOJA NIJE OBUHVAĆENA OSIGURANIM RIZICIMA, OSIGURAVATELJ NIJE U OBAVEZI ISPLATITI OSIGURANU SUMU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 32 0 Ps 395304 24 Rev od 01.10.2024. godine)

83. Član 925. stav 5., 900. Zakona o obligacionim odnosima

PITANJE NAKNADE ZA ŠTETU KOJA SE DOGODI NA IMOVINI OSIGURANIKA ZBOG NASTUPANJA OSIGURANOG SLUČAJA NE RJEŠAVA SE PO OPĆIM PRAVILIMA ZA NAKNADU MATERIJALNE ŠTETE (OBIČNE ŠTETE I

IZMAKLE KORISTI) NEGO PO POSEBNIM PRAVILIMA ZA IMOVINSKA OSIGURANJA IZ GLAVE XXVII ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 Ps 227872 24 Rev od 08.10.2024. godine)

84. Član 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 16. stav 1. alineja 2. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti

KADA JE IZMEĐU ZAŠTITNOG FONDA FEDERACIJE BIH I OŠTEĆENOG ZAKLJUČENA VANSUDSKA NAGODBA O ISPLATI MATERIJALNE I NEMATERIJALNE ŠTETE, U REGRESNOJ PARNICI, TUŽENI, KOJI JE ODGOVORAN ZA SAOBRAĆAJNU NEZGODU, MOŽE PRIGOVORITI OSNOVU I VISINI UTVRĐENIH I ISPLAĆENIH ŠTETA U VIDU STEPENA I POSLJEDICA POVREDA OŠTEĆENOG I NJEGOVOG DOPRINOSA NASTANKU SAOBRAĆAJNE NEZGODE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 29 0 P 033639 24 Rev od 20.06.2024. godine)

85. Članovi 939. stav 1., 380. stav 6. i 276. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJE OSIGURAVAČA IZNOSA KOJEG JE ISPLATIO SVOM OSIGURANIKU PO OSNOVU AUTOMOBILSKOG KASKA PREMA ŠTETNIKU ODNOSNO NJEGOVOM OSIGURAVAČU (ZAKONSKA PERSONALNA SUBROGACIJA) ZASTARIJEVA U ROKU OD TRI GODINE IZ ČLANA 376. STAV 1. ZOO I POČINJE TEĆI OD DANA KADA JE OSIGURANIK TUŽITELJA-OŠTEĆENI SAZNAO ZA ŠTETU I ŠTETNIKA.

Iz obrazloženja:

Različiti stavovi sudske prakse o rokovima zastarjelosti kod restitucijskih zahtjeva osiguravajućih društava posljedica su, između ostalog, različitih shvatanja o prirodi regresnog zahtjeva i propusta da se uoči da su subrogacija i regres dva različita pravna instituta, kako to pravilno navodi tuženi u svojoj reviziji.

Regresni zahtjev je samostalni zahtjev odštetnog karaktera koji je nezavisan od odnosa ugovora o osiguranju koji je vlasnik vozila dužan da zaključi sa društvom za osiguranje. U slučaju regresa društvo za osiguranje je u pravnoj poziciji osiguravača koji je isplatio tuđi dug (npr. dug neosiguranog motornog vozila ili vozača koji zbog gubitka prava nije pokriven osiguranjem-npr. zbog alkoholisanosti). Dakle, kada je u pitanju regres osiguravajućeg društva, ne radi se o prenosu prava oštećenog na društvo za osiguranje, već o sticanju sopstvenog prava na naknadu. Kod regresa osiguravač može zahtijevati naknadu izmirene štete trećem licu od svakog odgovornog lica, pa i od svog osiguranika.

Institut subrogacije u osiguranju regulisan je odredbama člana 939. ZOO pod naslovom „Prelaz osiguranikovih prava prema odgovornom licu na osiguravača (subrogacija)“.

Prema odredbi člana 939. stav 1. ZOO isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu.

Radi se, dakle, o prelasku prava osiguranika na osiguravača, a ne o sticanju sopstvenog prava osiguravača, jer se radi o pravu koje je izvedeno iz prava osiguranika. Za razliku od regresa, kada osiguravač plaća tuđi dug, kod subrogacije osiguravač isplaćuje svoj dug iz ugovora o osiguranju.

Stoga se u ovoj pravnoj stvari radi o slučaju tzv. personalne zakonske subrogacije iz člana 939. stav 1. ZOO. Kao što je već rečeno, pravo subrogacije osiguravača je izvedeno pravo jer on stupa na mjesto osiguranika i stiče sva prava osiguranika, te je položaj osiguravača prema osobi odgovornoj za štetu identičan položaju njegovog osiguranika, kao što i pravni položaj odgovorne osobe ostaje isti kada dođe do promjene povjerioca. Odnos osiguravača i oštećenog osiguranika je odnos u kome je osiguravač, po osnovu zakona, obavezan da naknadi štetu koju je njegov osiguranik pretrpio upotrebom motornog vozila. Zbog toga se na zahtjev oštećenog lica primjenjuju materijalne odredbe o naknadi štete (o odgovornosti za štetu, o obimu naknade iste, pa tako i o zastarjelosti). Po isplati osigurane svote tj. naknade štete osiguravač ima pravo na povrat isplaćene naknade od štetnika po istom osnovu kao što bi to pravo imao i njegov osiguranik, tj. po osnovu naknade štete. Isplata naknade štete osiguraniku stoga ne daje osiguravaču (tužitelju) nikakva posebna prava osim onih koje je imao njegov osiguranik, pa tako ni poseban rok zastare različit od onoga koji je imao njegov osiguranik, kao oštećeni. Momentom isplate naknade štete svom osiguraniku osiguravač samo stiče aktivnu legitimaciju za pokretanje postupka prema osobi koja je odgovorna za naknadu štete.

Početak i dužina roka zastarjelosti roka potraživanja osiguravača prema licu koje je prouzrokovala štetu njegovom osiguraniku (subrogacija) propisan je odredbom člana 380. stav 6. ZOO, prema kome zastarijevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje teći kad i zastarijevanje potraživanja osiguranika prema tom licu i navršava se u istom roku.

Odredba člana 380. stav 6. ZOO upućuje, dakle, na odredbu člana 376. stav 1. ZOO, kojom je propisano da potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.

To znači da u konkretnom slučaju zastarijevanje potraživanja koje pripada osiguravaču prema trećem licu odgovornom za nastupanje osiguranog slučaja počinje da teče od dana saznanja osiguranika (vlasnika oštećenog vozila) za štetu i učinioca, koji je takvo saznanje, prema utvrđenom činjeničnom stanju, dobio na osnovu sačinjenog zapisnika o uviđaju od 19.04.2017. godine i izvida štete za njegovo motorno vozilo, sačinjenog od strane samog tužitelja dana 24.04.2017. godine.

Kako je tužitelj za štetu i učinioca saznao 24.04.2017. godine, a tužbu u ovoj pravnoj stvari podnio dana 15.06.2020. godine, to proizilazi da je tužba podnesena po proteku trogodišnjeg roka zastarjelosti propisanog odredbom člana 376. stav 1. ZOO, što prigovor zastarjelosti istaknut od strane tuženog čini osnovanim.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Ps 852604 24 Rev od 08.10.2024. godine)

86. Član 3. i 16. stav 1. i 4. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti

ZA ŠTETU PRIČINJENU TREĆIM LICIMA UPOTREBOM NEOSIGURANOG VOZILA POSTOJI SOLIDARNA ODGOVORNOST VLASNIKA NEOSIGURANOG MOTORNOG VOZILA I LICA KOJE JE UPRAVLJALO TIM VOZILOM.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 32 0 P 331790 23 Rev od 27.02.2024. godine)

87. Član 15. i član 16. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti

Članovi 29., 69. i 70. Zakona o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju

OŠTEĆENI IMA PRAVO U PARNIČNOM POSTUPKU ZAHTIJEVATI NAKNADU ŠTETE OD ZAŠTITNOG FONDA POD USLOVIMA DA JE SVOJE POTRAŽIVANJE PRIJAVIO U LIKVIDACIONOM POSTUPKU, DA MU JE TO POTRAŽIVANJE PRIZNATO OD STRANE LIKVIDACIONOG UPRAVNIKA ILI PRAVOMOĆNO UTVRĐENO U PARNIČNOM POSTUPKU PROTIV LIKVIDACIONOG DUŽNIKA TE AKO JE U PARNIČNOM POSTUPKU DOKAZAO DA TO POTRAŽIVANJE NE MOŽE NAMIRITI U LIKVIDACIONOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Trenutak kad oštećeni stiče pravo na naknadu od Zaštitnog fonda može biti vezan za različite pretpostavke kao što su samo pokretanje likvidacionog postupka, prijava potraživanja naknade štete u likvidacionu masu ili nastupanje nemogućnosti potpune naknade iz te mase.

Obaveza Zaštitnog fonda za isplatu naknade za slučaj insolventnosti društva za osiguranje nije jedinstveno riješena ni u uporednim zakonodavstvima jer nema jedinstvene odredbe Evropskog prava o obaveznom osiguranju od automobilske odgovornosti za slučaj insolventnosti ili stečaja osiguravatelja. Kodificirana Direktiva 2009/103/EZ Evropskog Parlamenta i Vijeća od 16.09.2009. godine o obaveznom osiguranju od automobilske odgovornosti i izvršenju obaveze osiguranja od takve odgovornosti odnosi se na neosigurana i nepoznata motorna vozila i u tački 14. preporučuje ustanovljenje prava oštećenog na direktnu tužbu prema garancijskom fondu.

Jezičkim tumačenjem odredbi člana 16. stav 1. i 4. ZOMV moglo bi se zaključiti da obaveza Zaštitnog fonda nastaje pokretanjem postupka posebne likvidacije zbog insolventnosti društva za osiguranje, te da Zaštitni fond, po isplati odštete, preuzima sva prava oštećenog koja proizilaze iz nezgode prema sredstvima društva koje je u postupku posebne likvidacije.

Međutim, iz odredbi člana 29. stav 4. ZDOPO u vezi sa članovima 69. i 70. ZDOPO proizilazilo bi da je primarni dužnik društvo za osiguranje, kao likvidacioni dužnik.

Pri svemu tome, odredbe članova 29. stav 4. i 69. ZDOPO ne definišu na precizan način pojam „potpunog i konačnog oduzimanja odobrenja za rad“ društvu za osiguranje, pa se ne

može sa sigurnošću izvesti zaključak da do potpunog i konačnog oduzimanja odobrenja za rad dolazi tek nakon okončanja likvidacionog postupka, kako to rezonuje tuženi u svojoj reviziji.

Kako citirane odredbe naprijed navedenih zakona nisu formulisane sa dovoljnom preciznošću i jasnoćom, odnosno nisu napisane s potrebnim kvalitetom koji bi omogućio njihovo nedvosmisleno tumačenje, ovaj sud je mišljenja da se pri njihovom tumačenju moraju imati u vidu konkretni konteksti, socijalne vrijednosti i dinamika života.

U konkretnom slučaju likvidacioni postupak koji traje duže od jedne decenije narušava pravnu sigurnost, finansijsku stabilnost svih učesnika tržišta osiguranja te naročito otežava položaj povjerilaca likvidacionog dužnika i dovodi u pitanje samu svrhu garancijskog fonda.

Stoga, slijedeći dosadašnju sudsku praksu ovog revizijskog suda, iz koje proizilazi da je odštetna odgovornost Zaštitnog fonda supsidijarna (oštećeni nemaju pravo na direktnu tužbu protiv Zaštitnog fonda odmah nakon oduzimanja dozvole za rad društvu za osiguranje i pokretanja likvidacionog postupka), oštećeni ima pravo u parničnom postupku zahtijevati naknadu štete od Zaštitnog fonda pod uslovima da je svoje potraživanje prijavio u likvidacionom postupku, da mu je to potraživanje priznato od strane likvidacionog upravnika ili pravomoćno utvrđeno u parničnom postupku protiv likvidacionog dužnika te ako je u parničnom postupku dokazao da to potraživanje ne može namiriti u likvidacionom postupku. Dakle, oštećeni nije dužan čekati okončanje likvidacionog postupka, u kome njegovo potraživanje nije namireno, da bi tek nakon toga mogao osnovano zahtijevati naknadu štete od Zaštitnog fonda, kako to proizilazi iz odluka ovog suda broj 32 0 Mal 287676 22 Rev od 22.03.2022. godine, 65 0 Mal 781180 22 Rev od 09.12.2022. godine, 33 0 P 293572 22 Rev od 03.03.2022. godine, 32 0 P 289683 21 Rev od 24.05.2022. godine i 32 0 P 336325 22 Rev od 12.12.2023. godine.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 32 0 Mals 329853 23 Rev od 20.02.2024. godine)

88. Član 16. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe obaveznog osiguranja od odgovornosti

ODLUKA O PRIZNANJU POTRAŽIVANJA OŠTEĆENOG U POSTUPKU POSEBNE LIKVIDACIJE DRUŠVA ZA OSIGURANJE DJELUJE KAO PRAVOSNAŽNA PRESUDA I PREMA ZAŠTITNOM FONDU, KOJI PO ISPLATI ODŠTETE PREUZIMA SVA PRAVA OŠTEĆENOG KOJA PROIZILAZE IZ NEZGODE, PREMA OSOBI KOJA JE ODGOVORNA ZA ŠTETU ILI NJENOM OSIGURAVAČU, KAO I PREMA SREDSTVIMA DRUŠTVA KOJE JE U POSTUPKU POSEBNE LIKVIDACIJE. SHODNO TOME, TUŽENI ODGOVARA I NASLJEDNIKU OŠTEĆENOG ZA OBAVEZU OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA KOJA JE UPISANA U TABELU PRIZNATIH POTRAŽIVANJA U LIKVIDACIONOM POSTUPKU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 671637 24 Rev od 03.10.2024. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – ZAŠTITA OD KLEVETE

89. Član 6. stav 4. i član 7. stav 1.a i stav 2. Zakona o zaštiti od klevete

PRILIKOM OCJENE DA LI ODREĐENO NOVINARSKO IZRAŽAVANJE PREDSTAVLJA KLEVETU SUD JE DUŽAN SPORNE NAVODE RAZMOTRITI U KONTEKSTU SADRŽAJA CJELOKUPNOG TEKSTA, ALI I U KONKRETNOM DRUŠTVENOM KONTEKSTU, ODNOSNO U KONTEKSTU DRUŠTVENE RASPRAVE O TEMI KOJA JE PREDMET SPORNOG TEKSTA. KADA JE U PITANJU IZVJEŠTAVANJE O TEMI KOJA JE OD ZNAČAJA ZA JAVNOST SUD JE DUŽAN, VODEĆI RAČUNA O SVIM UTVRĐENIM OKOLNOSTIMA SLUČAJA, OCIJENITI DA LI JE NOVINAR ULOŽIO RAZUMNE NAPORE U CILJU IZNOŠENJA PROVJERENIH ČINJENICA I DA LI JE POSTUPAO U DOBROJ VJERI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 120517 24 Rev od 29.10.2024. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – MJENIČNO PRAVO

90. Član 18. Zakona o mjenici

OBJEKTIVNI MJENIČNI PRIGOVORI IMAJU APSOLUTNO DEJSTVO I MOGU SE STAVITI KAKO SADAŠNJEM TAKO I SVAKOM NOVOM PRIMAOCU MJENICE, BEZ OBZIRA NA TO KOLIKO JE PUTA ONA PRENESENA. ONI PROIZILAZE IZ MJENIČNOG OBRASCA, NEŠTO SU OBJEKTIVNO, POSTOJEĆE, VIDLJIVO I VEZANO ZA SAMU MJENICU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 41 0 P 087464 24 Rev od 11.04.2024. godine)

91. Član 18. Zakona o mjenici

SUBJEKTIVNI ILI RELATIVNI MJENIČNI PRIGOVORI SU ONI PRIGOVORI KOJI PROIZILAZE IZ NEKOG LIČNOG MEĐUSOBNOG ODNOSA MJENIČNOG DUŽNIKA I POVJERIOCA. TAJ ODNOS NEMA NIKAKVOG UTICAJA NA NOVOG PRIMAOCU MJENICE, JER SE ON NE NALAZI U TAKVOM LIČNOM ODNOSU SA MJENIČNIM DUŽNIKOM. ZATO SUBJEKTIVNI MJENIČNI PRIGOVORI IMAJU SAMO RELATIVNO DEJSTVO I MOGU SE STAVITI SAMO ONOM LICU KOJE SE NALAZI U TOM LIČNOM ODNOSU SA MJENIČNIM DUŽNIKOM.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 41 0 P 087464 24 Rev od 11.04.2024. godine)

92. Član 73. stav 1. tačka 3. Zakona o mjenici

PROTESTOM MJENICE OBEZBJEĐUJE SE DOKAZ DA JE IMALAC MJENICE U VRŠENJU SVOJIH PRAVA IZ MJENICE TRAŽIO OD MJENIČNOG DUŽNIKA DA IZVRŠI SVOJU MJENICOM ODREĐENU MJENIČNO PRAVNU RADNJU – ISLPATU MJENICE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 41 0 P 087464 24 Rev od 11.04.2024. godine)

II

PORODIČNO PRAVO

93. Član 251 stav.1. Porodičnog zakona

U SITUACIJI KADA JE JEDAN BRAČNI PARTNER RASPOLAGAO ZAJEDNIČKOM UŠTEDEVINOM U TOKU BRAKA, KAO ŠTO JE KUPOVINA AUTA ZA SEBE, OŠTEĆENI BRAČNI PARTNER AKO NIJE BILO SPORAZUMA ZA STICANJE POSEBNE IMOVINE, IMAO BI PRAVO NA UTVRĐENJE BRAČNE STEČEVINE NA AUTU, A NE UTVRĐENJE ZAJEDNIČKE UŠTEDEVINE KOJA JE POTROŠENA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 23 0 P 048962 23 Rev od 05.11.2024. godine)

94. Član 251. stav 1. Porodičnog zakona F BiH

PRETPOSTAVLJA SE DA BRAČNA ZAJEDNICA TRAJE SVE DO PRESTANKA BRAKA, ALI BRAČNI PARTNER MOŽE U POSTUPKU OBARATI TU PRETPOSTAVKU I DOKAZIVATI DA JE BRAČNA ZAJEDNICA ODREĐENOG DANA PRESTALA FAKTIČKI POSTOJATI.

Iz obrazloženja:

Zahtjevu tužiteljice za utvrđenje da nekretnine upisane u z.k. ul. br. 316, 758 i 850 K.O. ..., bliže navedene u stavu prvom izreke prvostepene presude, predstavljaju bračnu stečevinu, prvotuženi je tokom postupka suprotstavio tvrdnju da je on te nekretnine stekao vlastitim radom i sredstvima i to nakon što je bračna zajednica faktički prestala postojati.

Odluku o usvajanju navedenog dijela tužbenog zahtjeva prvostepeni sud je zasnovao na zaključku da je prvotuženi vlasništvo na navedenim nekretninama stekao kupovinom odnosno utvrđujućom presudom za vrijeme dok je bio u braku sa tužiteljicom. Prvostepeni sud je u obrazloženju svoje presude naveo da su irelevantni navodi prvotuženog o sadržaju i kvaliteti braka jer je brak stranaka trajao nesporno od 17.01.1978. godine pa sve do 04.06.2020. godine, kada je postala pravomoćna presuda o razvodu braka, pa da stoga navedene nekretnine predstavljaju bračnu stečevinu stranaka u smislu člana 251. i 252. Porodičnog zakona F BiH.

Drugostepeni sud je prihvatio kao pravilne i potpune navedene činjenične i pravne razloge prvostepenog suda, dodajući sa svoje strane da Porodični zakon F BiH ne poznaje

razliku između „trajanja braka“ i „trajanja bračne zajednice“ u smislu da bi sud morao utvrđivati da li je između bračnih drugova postojala stvarna ekonomska i bračna zajednica, jer se brak sklapa saglasnom izjavom žene i muškarca pred matičarom, a isto tako i razvodi pravomoćnom sudskom presudom, pa su stranke, ukoliko je prestala faktička bračna zajednica, mogle podnijeti tužbu za razvod braka ili zahtjev za sporazumni razvod braka.

Prema odredbi člana 251. stav 1. Porodičnog zakona F BiH bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice kao i prihodi iz te imovine.

Iz sadržaja navedene zakonske odredbe proizilazi da nastanak bračne stečevine zavisi od dva elementa i to prvog, načina sticanja, i drugog, vremena sticanja.

Kada je u pitanju element koji se tiče vremena sticanja, za nastanak bračne stečevine, suprotno pravnom shvatanju sudova nižeg stepena, potrebno je da postoji faktička bračna zajednica, a ne samo formalno postojanje braka. Tačno je da se pretpostavlja da bračna zajednica traje sve do prestanka braka, ali bračni partner može u postupku obarati tu pretpostavku i dokazivati da je bračna zajednica određenog dana prestala faktički postojati.

Stoga se ne može smatrati bračnom stečevinom imovina stečena od strane jednog bračnog partnera nakon faktičkog prekida bračne zajednice, a prije razvoda braka. Pri tome je za prestanak bračne zajednice neophodno da su bračni partneri na nesumnjiv način izrazili volju da prekinu zajednički život i da žive samostalno, pri čemu bračna zajednica postoji iako oni ne žive u zajedničkom domaćinstvu zbog prirode posla ili drugih životnih okolnosti, a žele živjeti kao bračni partneri.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 68 2 P 011956 23 Rev od 30.01.2024. godine)

**95. Član 272., 290. i 286. Porodičnog zakona F BiH
Član 247. stav 1. Zakona o parničnom postupku**

POSTUPAK POKRENUT PO TUŽBI MAJKE UMRLOG BRAČNOG PARTNERA PROTIV DRUGOG BRAČNOG PARTNERA RADI UTVRĐENJA DA JE POSTOJAO OSNOV ZA RAZVOD BRAKA PREDSTAVLJA BRAČNI SPOR, PA REVIZIJA PROTIV PRESUDE DONESENE U DRUGOM STEPENU NIJE DOPUŠTENA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 43 0 P 227889 24 Rev od 29.02.2024. godine)

96. Član 251. st.1. i 252. st.1. Porodičnog zakona FBiH, čl. 8., 28. i 146. Zakona o nasljeđivanju i 103. Zakona o obligacionim odnosima

KADA JE UTVRĐENO DA NEKRETNINE KOJE SU PREDMET TUŽBENOG ZAHTEVA ČINE BRAČNU STEČEVINU PREDNIKA PARNIČNIH STRANAKA U JEDNAKIM DIJELOVIMA (1/2), TADA JEDAN BRAČNI PARTNER, UGOVOROM O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU, MOŽE RASPOLAGATI SAMO SA SVOJIM SUVLASNIČKIM DIJELOM, A NE I SA DIJELOM KOJI JE PRIPADAIO NJEGOVOM

BRAČNOM PARTNERU. TAKAV PRAVNI POSAO, U DIJELU UTVRĐENOG SUVLASNIŠTVA DRUGOG BRAČNOG PARTNERA APSOLUTNO JE NIŠTAV.

SUVLASNIČKI DIO SA KOJIM NIJE RASPOLAGAO DRUGI BRAČNI PARTNER ZA SVOG ŽIVOTA, NJEGOVI POTOMCI NASLJEĐUJU PO ZAKONU.

(Odluka Vrhovnog suda FBiH broj 22 0 P 048704 22 Rev od 30.01.2024. godine)

97. Član 255 stav 2. Porodičnog zakona FBiH

U SLUČAJU KADA BRAČNI PARTNERI UGOVOROM NISU PODIJELILI BRAČNU STEČEVINU, POVJERILAC BRAČNOG PARTNERA IMA AKTIVNU LEGITIMACIJU NA PODNOŠENJE TUŽBE ZA PODJELU BRAČNE STEČEVINE, KAKO TOKOM BRAKA, TAKO I PO PRESTANKU BRAKA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 085897 24 Rev od 12.03.2024. godine)

III

RADNO PRAVO

98. Član 65. stav 1. i 2. Zakona o radu

NIJE ISKLJUČENA MOGUĆNOST OTKAZIVANJA UGOVORA O RADU ZAPOSLENIKU DOK JE NA BOLOVANJU, MEĐUTIM ZAPOSLENIKU KOJI JE PRETPRIO POVREDU NA RADU ILI JE OBOLIO OD PROFESIONALNE BOLESTI POSLODAVAC NE MOŽE OTKAZATI UGOVOR O RADU DOK TRAJE PRIVREMENA SPRIJEČENOST ZA RAD.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 552399 23 Rev od 08.02.2024. godine)

99. Član 86. tačka 7. Zakona o radu

NUŽAN USLOV ZA PRESTANAK RADNOG ODNOSA PO SILI ZAKONA U SMISLU ODREDBE ČLANA 86. TAČKA 7. ZAKONA O RADU JE ODSUSTVO ZAPOSLENIKA SA POSLA ZBOG STUPANJA NA IZDRŽAVANJE KAZNE ZATVORA, PA U SLUČAJU KADA JE KAZNA ZATVORA ZAMJENJENA NOVČANOM KAZNOM I KADA JE IZOSTALO ODUSTVO SA POSLA NISU ISPUNJENI USLOVI ZA PRESTANAK RADNOG ODNOSA PO SILI ZAKONA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 387482 24 Rev od 10.07.2024. godine)

100. Član 96. stav 2. Zakona o radu

Član 215. Zakona o izvršnom postupku

GUBITAK PRAVA ZAPOSLENIKA DA SE VRATI NA RAD ZBOG NEZAKONITOG OTKAZA POSLODAVCA NE NASTUPA ZBOG PROPUSTA ZAPOSLENIKA DA NEPOSREDNO POSLODAVCU PODNESE ZAHTJEV DA GA OVAJ VRATI NA RAD, VEĆ ZBOG PROPUSTA ZAPOSLENIKA DA U PREKLUZIVNOM ROKU PROPISANOM ZAKONOM PODNESE SUDU PRIJEDLOG ZA IZVRŠENJE RADI VRAĆANJA NA RAD.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 215. stav 1. Zakona o izvršnom postupku propisano je da se prijedlog za izvršenje na osnovu izvršne isprave kojom je poslodavcu naloženo da zaposlenog vrati na rad može podnijeti u roku od 30 dana od dana kada je tražilac izvršenja stekao pravo da taj prijedlog podnese, dok je stavom 2. istog člana propisano da se smatra da je radnik stekao pravo da podnese prijedlog iz stava 1. ovog člana po isteku roka za dobrovoljno izvršenje određeno u izvršnoj ispravi.

Prema odredbi člana 35. stav 1. Zakona o izvršnom postupku ako se prijedlog za izvršenje podnosi sudu koji nije odlučivao u prvom stepenu, uz prijedlog se podnosi izvršna isprava u originalu ili ovjerenom prijepisu na kojoj je potvrda o izvršnosti, dok je stavom 2. istog člana propisano da potvrdu o izvršnosti daje sud koji je odlučivao o potraživanju u prvom stepenu.

Dobrovoljnim (paricionim) rokom iz člana 179. stav 1. ZPP sud poziva stranku da se pokori nalogu suda i dobrovoljno izvrši činidbu naloženu presudom. Navedenom odredbom, kao i nekom drugom zakonskom odredbom, nije propisana obaveza stranke, u čiju korist treba izvršiti činidbu, da se posebno obraća suprotnoj stranci sa zahtjevom da joj dobrovoljno izvrši činidbu određene presude.

Suprotno pravnom stavu drugostepenog suda, ni odredba člana 215. Zakona o izvršnom postupku gubitak prava zaposlenika da se vrati na rad zbog nezakonitog otkaza poslodavca ne vezuje za propust zaposlenika da se sa takvim zahtjevom direktno obrati poslodavcu, već za njegovo propuštanje da u prekluzivnom roku propisanom zakonom podnese sudu prijedlog za izvršenje radi vraćanja na posao.

Drugostepeni sud zanemaruje činjenicu da je pravna prednica tužioca blagovremeno u toku 2012. godine podnijela prijedlog za izvršenje presude od 29.12.2011. godine (iz utvrđenja sudova nižeg stepena se ne može pouzdano utvrditi konačna sudbina tog prijedloga), kao i da je ista 19.12.2015. godine podnijela novi prijedlog za izvršenje i da je rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu od 06.05.2020. godine ukinuto rješenje prvostepenog suda kojim je taj prijedlog odbačen kao neblagovremen i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak.

Istovremeno, drugostepeni sud nepravilnu primjenu odredbe člana 35. stav 1. Zakona o izvršnom postupku od strane prvostepenog suda te nepravilnu primjenu odredbi članova 203. stav 2. u vezi sa članom 221. ZPP od strane drugostepenog suda (prilikom odbijanja izdavanja klauzule pravomoćnosti i izvršnosti) pripisuje na teret pravne prednice tužioca, spočitavajući joj da je trebala znati ono što nije znao prvostepeni sud.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 083806 23 Rev od 18.01.2024. godine)

101. Član 107. Zakona o radu F BiH

Članovi 26. i 31. Zakona o vijeću zaposlenika F BiH

KADA POSLODAVAC OTKAŽE UGOVOR I ISTOVREMENO PONUDI RADNIKU ZAKLJUČIVANJE UGOVORA O RADU POD IZMIJENJENIM UVJETIMA A RADNIK NJEGOVU PONUDU NE PRIHVATI, RADNI ODNOS PRESTAJE OTKAZOM, PA SE O ZAKONITOSTI ODLUKE POSLODAVCA ODLUČUJE PREMA ODREDBAMA ZAKONA O RADU KOJE SE ODNOSU NA OTKAZ. AKO JE NA TAKAV NAČIN OTKAZAN UGOVOR O RADU ZAPOSLENIKU STARIJEM OD 55 GODINA, ODNOSNO ŽENI STARIJOJ OD 50 GODINA, TADA SE ZAKONITOST OTKAZA CIJENI I PO ODREDBAMA ZAKONA O VIJEĆU ZAPOSLENIKA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 637868 24 Rev od 15.10.2024. godine)

102. Član 114. stav 2. Zakona o radu

Član 54. Zakona o parničnom postupku

TUŽBA ZA UTVRĐENJE POSTOJANJA RADNOG ODNOSA NIJE VEZANA ZA ROK PA SE ISTA NE MOŽE ODBACITI. MEĐUTIM, PRILIKOM ODLUČIVANJA O OSNOVANOSTI TOG ZAHTJEVA, MORA SE VODITI RAČUNA O TOME DA LI JE RADNIK BLAGOVREMENO ZATRAŽIO ZAŠTITU SVOG POVRIJEĐENOG PRAVA IZ RADNOG ODNOSA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 55 0 Rs 004356 23 Rev od 08.02.2024. godine)

103. Član 114. stav 1. i 106. stav 2. Zakona o radu

SUDSKA ZAŠTITA U SLUČAJU NEZAKONITOG OTKAZA UGOVORA O RADU OSTVARUJE SE ZAHTJEVOM ZA UTVRĐIVANJE NEZAKONITOST ODLUKE O OTKAZU ODNOSNO PRESTANKU UGOVORA O RADU, PRI ČEMU TUŽBENIM ZAHTJEVOM NIJE NUŽNO TRAŽITI I PONIŠTENJE ODLUKE KOJOM JE POSLODAVAC ODBIO PRIGOVOR RADNIKA PROTIV ODLUKE O OTKAZU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 585400 23 Rev od 09.04.2024. godine)

104. Član 114. stav 2. Zakona o radu FBiH

KADA POSLODAVAC NIJE U ZAKONOM PROPISANOM ROKU OD 30 DANA ODLUČIO O ZAHTJEVU ZA ZAŠTITU PRAVA, NITI JE RADNIK U PROPISANOM ROKU U DALJIH 90 DANA USTAO TUŽBOM, PA POSLODAVAC NAKNADNO

ODLUČI O ZAHTJEVU ZA ZAŠTITU PRAVA (PRIGOVORU RADNIKA), RADNIK NIJE PREKLUDIRAN U SVOM PRAVU DA PROTIV TE ODLUKE U DALJEM PROPISANOM ROKU PODNESE TUŽBU (90 DANA).

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 Rs 105132 23 Rev od 06.08.2024. godine)

**105. Član 31. i 32. Kolektivnog ugovora za organe uprave i sudske vlasti FBiH
Odluka Ustavnog suda FBiH broj U-56/13 od 03.07.2024. godine**

SPORAZUM ZAKLJUČEN IZMEĐU POSLODAVCA I ZAPOSLENIKA, KOJIM JE POSLODAVAC PREUZE OBAVEZU ISPLATE TOPLOG OBROKA I REGRESA U SKLADU SA ODREDBAMA KOLEKTIVNOG UGOVORA, NE PRESTAJE DA VAŽI SAMOM ČINJENICOM DA JE ODLUKOM USTAVNOG SUDA UTVRĐENO DA KOLEKTIVNI UGOVOR NE OBAVEZUJE POSLODAVCA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 615914 23 Rev od 07.03.2024. godine)

IV

NASLJEDNO PRAVO

**106. Član 5. stav 4. i član 162. Zakona o nasljeđivanju F BiH
Član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda**

UNIVERZALNA GRAĐANSKA SUKCESIJA DOVODI PO SILI ZAKONA DO PROCESNE SUKCESIJE, PA NOVI PROCESNI SUBJEKTI (SUKCESORI) NE POČINJU PARNICU IZNOVA VEĆ JE NASTAVLJAJU U STANJU ODNOSNO FAZI U KOJOJ SU JE ZATEKLI U VRIJEME STUPANJA U NJU.

U KONKRETNOM SLUČAJU TUŽENI SU STUPILI U PARNICU U FAZI NAKON ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE, PA STOGA NIJE BILO ZAKONSKOG OSNOVA DA PRVOSTEPENI SUD PARNIČNI POSTUPAK VODI IZNOVA I RASPRAVLJA SA NASLJEDNICIMA PRVOBITNOG TUŽENOG KOJI JE UMRO NAKON ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE PRED PRVOSTEPENIM SUDOM.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 18 0 P 044174 24 Rev od 02.10.2024. godine)

107. Članovi 29., 31., 32., 33., 37. i 41. Zakona o nasljeđivanju F BiH

U SPORU RADI VRAĆANJA POKLONA ZBOG POVREDE NUŽNOG NASLJEDNOG DIJELA, PRILIKOM IZRAČUNAVANJA NUŽNOG I RASPOLOŽIVOG DIJELA, MORA SE UZETI U OBZIR I OSTAVINSKA IMOVINA OSTAVITELJA KOJA

SE NALAZI NA PODRUČJU REPUBLIKE SRPSKE, A NE ISKLJUČIVO OSTAVINSKA IMOVINA KOJA SE NALAZI NA PODRUČJU FEDERACIJE BIH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 730641 24 Rev od 14.03.2024. godine)

108. Član 146. Zakona o nasljeđivanju F BiH

AKO JE SKORA SMRT PRIMATELJICE UZDRŽAVANJA BILA IZVJESNA I KAO TAKVA POZNATA DAVATELJICI UZDRŽAVANJA, ŠTO UGOVORU ODUZIMA SVOJSTVO ALEATORNOSTI, ONDA PROIZILAZI DA JE POSTUPANJE DAVATELJICE UZDRŽAVANJA PRILIKOM ZAKLJUČENJA UGOVORA O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU BILO PROTIVNO NAČELU SAVJESNOSTI I POŠTENJA, KAO I MORALU DRUŠTVA, ŠTO UGOVOR ČINI NIŠTAVNIM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 32 0 P 379568 24 Rev od 07.11.2024. godine)

V

DISKRIMINACIJA

109. Član 2. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije

Član 8. stav 1. Zakona o radu F BiH

PONIŠTENJE ODLUKE O RASPISIVANJU JAVNOG OGLASA, NAKON ŠTO SU NEZADOVOLJNI KANDIDATI ULOŽILI PRIGOVORE PROTIV ODLUKE O IMENOVANJU KANDIDATA I NJEGOVOM PRIJEMU U RADNI ODNOS, MOŽE PREDSTAVLJATI DISKRIMINATORNU RADNJU POSLODAVCA.

Iz obrazloženja:

Suprotno pravnom stavu sudova nižeg stepena, ovaj revizijski sud ocjenjuje da poništenje odluke o raspisivanju javnog oglasa, nakon što su nezadovoljni kandidati uložili prigovore protiv odluke o imenovanju kandidata i njegovom prijemu u radni odnos, može predstavljati diskriminatornu radnju poslodavca.

Osnovano tužiteljica u reviziji navodi da poništenje javnog oglasa u okolnostima predmetnog slučaja može predstavljati završni čin diskriminacije, pa je za sada neprihvatljiv pravni stav sudova nižeg stepena da odluka tuženog o poništenju javnog oglasa od 25.12.2019. godine ne može predstavljati diskriminatornu radnju te da izostankom konačne odluke o prijemu kandidata u radni odnos izostaje mogućnost da tužiteljica učini vjerovatnom postojanje diskriminacije.

Neprihvatljiv je i pravni zaključak drugostepenog suda da činjenica da je tuženi dana 01.06.2020. godine izmijenio svoj Pravilnik o radu i formirao radno mjesto „pomoćnik direktora za pravne poslove“ nije od uticaja za odlučivanje u ovoj pravnoj stvari jer navedena radnja nije u relevantnoj vezi sa raspisanim oglasom za radno mjesto na koje je tužiteljica

konkurisala. Navedena činjenica mora se razmatrati u okviru tvrdnji tužiteljice o favorizovanju kandidata J.K. od strane tuženog. Tužiteljica je imala sve tražene kvalifikacije za sporno radno mjesto, a to radno mjesto, kako to proizilazi iz sadržaja spisa, je ostalo neupražnjeno, dok je kandidat J.K. raspoređen na novoformirano radno mjesto na kome može steći nedostajuće radno iskustvo.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 56 0 P 066950 24 Rev od 07.11.2024. godine)

**110. Član 2. stav 1. i član 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije BiH
Član 8. i 9. stav 5. Zakona o radu F BiH**

VIŠEGODIŠNJE RASPOREĐIVANJE TUŽITELJICE NA RADNO MJESTO NASTAVNIKA RAZREDNE NASTAVE U PODRUČNOJ ŠKOLI, POVODOM KOJEG JE I ZASNOVALA RADNI ODNOS, SAMO PO SEBI NE PREDSTAVLJA AKT DISKRIMINACIJE ILI MOBINGA.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica tokom postupka nije ni tvrdila niti dokazivala da postoji slobodna pozicija nastavnika u centralnoj školi tužene ili da tužena škola selektivno primjenjuje kriterij „hijerarhije“ za prelazak iz područne u centralnu školu, shodno dužini radnog staža nastavnika kod tužene, ne tvrdi da je ona jedini nastavnik kod tužene koji duži vremenski period radi u područnoj školi, pa stoga sud ne može u odsustvu različitog ili ponižavajućeg postupanja tužene nametati tuženoj primjenu kriterija „rotacije“, kojeg zagovara tužena.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 Rs 111248 24 Rev od 26.03.2024. godine)

**111. Član 4. stav 3. i član 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije BiH
Član 9. stav 5. i član 12. stav 3. Zakona o radu F BiH**

RADNIK JE U POSTUPKU RADI ZAŠTITE OD MOBINGA DUŽAN DOKAZATI SA STEPENOM PRETEŽNE VJEROVATNOĆE POSTOJANJE RADNJI KOJE IMAJU PONIŽAVAJUĆI EFEKAT NA NJEGA.

RAZLIKOVANJE PO NEKOJ ZAŠTIĆENOJ OSNOVI NIJE USLOV POSTOJANJA MOBINGA, PA STOGA POSTUPAK I PREDMET DOKAZIVANJA NE ZAHTIJEVA PROVOĐENJE TESTA DISKRIMINACIJE I ODREĐIVANJE KOMPARATORA.

Iz obrazloženja:

Mobing je oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradiranje radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog (član 4. stav 3. ZZZ BiH), a gotovo identična definicija mobinga sadržana je u odredbi člana 9. stav 5. Zakona o radu F BiH.

Za razliku od općeg oblika diskriminacije iz člana 2. stav 1. ZZZ BiH, razlikovanje po nekoj zaštićenoj osnovi nije uslov postojanja mobinga, kao posebnog oblika diskriminacije, pa

stoga nije ni predmet dokazivanja u parnicama radi zaštite od mobinga, tako da predmet dokazivanja ne zahtijeva ni test diskriminacije i određivanje komparatora (član 4. stav 3. ZZD BiH).

Radnik je u postupku radi zaštite od mobinga dužan dokazati sa stepenom pretežne vjerovatnoće postojanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na njega, a tuženi, da bi oborio pretpostavku mobinga, mora dokazati da nije bilo kontinuiranog zlostavljanja ili da radnje koje tužitelj označava kao mobing nisu mogle imati ponižavajući efekat, odnosno da je degradiranje radnih uslova ili profesionalnog statusa tužitelja nastupilo kao posljedica drugih okolnosti.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 Rs 111248 24 Rev od 26.03.2024. godine)

112. Član 12. stav 1. tačka b) Zakona o zabrani diskriminacije BiH
Član 12. stav 4. Zakona o radu F BiH

NIJE OSNOVAN ZAHTJEV ZA OTKLANJANJE POSLJEDICA DISKRIMINACIJE U POSTUPKU IMENOVANJA DIREKTORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE, KOJIM SE TRAŽI PONIŠTENJE ODLUKE O PONIŠTENJU RANIJE RASPISANOG JAVNOG KONKURSA ZA IMENOVANJE DIREKTORA I PONIŠTENJE KASNIJEG JAVNOG KONKURSA O ISTOM IMENOVANJU, UKOLIKO TUŽITELJICA NIJE POSTAVILA I ZAHTJEV ZA PONIŠTENJE KONAČNE ODLUKE O IMENOVANJU DIREKTORA PO KASNIJE RASPISANOM I PROVEDENOM JAVNOM KONKURSU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 12. stav 1. tačka b) ZZD BiH propisano je da je lice koje je izloženo bilo kojem obliku diskriminacije ovlašteno da podnese tužbu i traži da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (tužba za otklanjanje diskriminacije).

Tužiteljica je u ovom postupku u tužbi, pored zahtjeva za utvrđenje diskriminacije i zahtjeva za naknadu nematerijalne štete, postavila i zahtjev za otklanjanje diskriminacije, kojim je tražila poništenje cjelokupnog postupka po konkursu od 01.09.2020. godine, koji je objavljen 04.09.2020. godine, i Odluke prvotuzenog od 28.08.2020. godine o poništenju konkursa od 28.02.2020. godine te da se shodno tome naloži prvotuzenom da izvrši izbor između kandidata u konkursu objavljenom 28.02.2020. godine.

Nije sporno za ovaj revizijski sud da odluka poslodavca o poništenju javnog konkursa za imenovanje odnosno izbor direktora javne zdravstvene ustanove, nakon što je uložен prigovor na odluku o imenovanju direktora, može predstavljati sastavni dio, odnosno završni čin diskriminatornog postupanja poslodavca. U konkretnom slučaju restitucija odnosno otklanjanje posljedica diskriminacije bi se ogledala u omogućavanju da se u zakonito provedenoj proceduri po javnom konkursu od 28.02.2020. godine izvrši izbor direktora prvotuzenog.

Međutim, tužiteljica tužbenim zahtjevom nije tražila poništenje konačne Odluke prvotuzenog broj 1237/20 od 09.11.2020. godine kojom je drugotuzeni, po konkursu od 01.09.2020. godine, imenovan za direktora prvotuzenog na mandatni period od četiri godine

počev od 10.11.2020. godine, pa u takvoj situaciji nije osnovan postavljeni restitutivni zahtjev tužiteljice.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 58 0 Rs 220089 24 Rev 2 od 07.11.2024. godine)

VI

PARNIČNI POSTUPAK

113. Član 7. i član 123. stav 1. Zakona o parničnom postupku

SUD JE OVLAŠTEN RAZMOTRITI I UTVRDITI SAMO ČINJENICE KOJE SU STRANKE IZNIJELE I ODREDITI IZVOĐENJE SAMO ONIH DOKAZA KOJE SU STRANKE PREDLOŽILE. UKOLIKO SE NE RADI O RASPOLAGANJU ZAHTJEVIMA KOJIMA STRANKE NE MOGU RASPOLAGATI U SMISLU ODREDBE ČLANA 2. STAV 2. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU, SUD NIJE OVLAŠTEN, U PONOVLJENOM POSTUPKU NAKON UKIDANJA PRVOSTEPENE PRESUDE, BEZ PRIJEDLOGA STRANAKA ODREĐIVATI IZVOĐENJE DOKAZA ČITANJEM NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAKA SAČINJENIH U PRETHODNOM PROVEDENOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Protivno revizijskim prigovorima, drugostepeni sud je pravilno postupio ocijenivši da je prvostepeni sud načinio povredu pravila parničnog postupka kada je odredio izvođenje dokaza kojeg nije predložila nijedna parnična stranka. Ni tužitelj ni tuženi, među dokaznim prijedlozima izričito pobrojanim na pripremnom ročištu od 23.01.2023. godine nisu naveli nalaz i mišljenje vještaka Muje Isakovića, te nije bilo mjesta donošenju rješenja o izvođenju ovog dokaza. U okolnostima kada je prvostepeni sud odbio prijedlog tuženog za provođenje novog vještačenja iz građevinske oblasti, taj je sud mogao od stranaka zatražiti da se izjasne da li predlažu izvođenje prethodno provedenog građevinskog vještačenja, odnosno čitanje nalaza i mišljenja vještaka sačinjenih u prethodnom postupku, ali nije imao ovlaštenje da bez izjašnjenja stranaka sam odredi izvođenje ovog dokaza.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 127235 24 Rev od 04.06.2024. godine)

114. Član 8., član 126., član 78. stav 2. i član 106. Zakona o parničnom postupku

SUD NE MOŽE ČINJENIČNU NEIZVJESNOST PREVLA DATI PRIMJENOM PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA UKOLIKO JE TA ČINJENIČNA NEIZVJESNOST POSLJEDICA NJEGOVE PASIVNOSTI I PROPUSTA DA U SKLADU SA ZAKONSKIM OVLAŠTENJIMA RAZJASNI NEJASNE ČINJENIČNE NAVODE STRANAKA I SVJEDOKA, OSTAJUĆI PRI TOME U OKVIRU NAVODA KOJE SU STRANKE ISTAKLE U POSTUPKU I U OKVIRU OKOLNOSTI NA KOJE SU PREDLOŽENI I IZVEDENI DOKAZI SASLUŠANJEM STRANAKA I SVJEDOKA.

Iz obrazloženja:

Pretpostavka za primjenu pravila o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP je prethodna pravilna primjena odredbe člana 8. ZPP, odnosno pravilan zaključak suda da se na osnovu slobodne ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi postojanje određene odlučne činjenice. Navedena pretpostavka u konkretnom slučaju nije ispunjena, iz slijedećih razloga:

Tužitelj je u činjeničnim navodima tužbe naveo, između ostalog, da je zabrana sticanja prava vlasništva dosjelošću na nekretninama u društvenom/državnom vlasništvu prestala u oktobru 1995. godine, tako da je on već u oktobru 2015. godine stekao pravo vlasništva na predmetnim nekretninama, budući da mu niko ni prije ni poslije tog datuma nije osporavao ili ometao faktičku vlast na tim nekretninama, koju on i sada vrši.

Prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke tužitelj je, između ostalog, naveo „da je sada nekretnine vrlo teško i koristiti, dolazi i obilazi, ali to je bila linija razgraničenja u ratu, kopani su rovovi, bilo je sve minirano, a jedan dio je očišćen...kada se vratio nije se mogao ni snaći, imao je mala finansijska primanja te iz tog razloga nikada nije izvršio prevod zemljišta“.

Svjedok V.G., kako je to interpretirano u obrazloženju prvostepene presude, u svome iskazu je naveo da zna da je tužitelj „i poslije rata obilazio imanje, ali nije ga mogao koristiti u smislu stanovanja jer je bilo devastirano, voće je bilo posječeno jer je preko njegovog imanja bio rov, to je bila prva linija razgraničenja...ne zna da iko drugi obilazi osim tužitelja to imanje“.

Svjedok Č.B. je u svome iskazu naveo da „od 1992. godine objekte ne koristi ni R., a niti on svoje, jer je devastirano, obilaze imanja, koliko zna to zemljište niko drugi ne koristi osim R.“.

Prema odredbi člana 78. stav 2. ZPP sud će, kad je to potrebno, zatražiti od stranaka razjašnjenje u vezi sa njihovim navodima i prijedlozima, dok je odredbom člana 106. ZPP propisano da sudija može postavljati pitanja strankama, svjedocima ili vještacima u svakoj fazi saslušanja.

Iz sadržaja zapisnika sa ročišta na kojima su izvedeni naprijed navedeni dokazi proizilazi da sud tužitelju i svjedocima, čije saslušanje je predloženo na okolnost dugogodišnjeg savjesnog posjeda na strani tužitelja, nije postavio niti jedno pitanje, pa ni pitanje koje je nametala elementarna logika u cilju utvrđivanja odlučne činjenice kada se tužitelj vratio nakon rata na predmetne nekretnine i očitovao volju da ih posjeduje, odnosno došao u položaj da izvršava faktičku vlast na njima (pa makar i njihovim povremenim obilascima).

U iznesenoj činjeničnoj situaciji, prema mišljenju ovog revizijskog suda, činjenična neizvjesnost nije mogla biti prevladana primjenom pravila o teretu dokazivanja, jer je ta činjenična neizvjesnost posljedica i pasivnosti prvostepenog suda, odnosno njegovog propusta da u skladu sa ovlaštenjima iz člana 78. stav 2. i 106. ZPP razjasni nejasne činjenične navode stranaka i svjedoka, ostajući pri tome u okviru navoda koje su stranke istakle u postupku i u okviru okolnosti na koje su predloženi i izvedeni dokazi saslušanjem stranaka i svjedoka.

Stoga zaključak sudova nižeg stepena o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, sveden na obrazloženje da tužitelj nije sa stepenom sigurnosti dokazao kada je nakon 1992. godine ponovo uspostavio posjed na predmetnim nekretninama, ne pruža za sada neophodnu osnovu za kontrolu pravilnosti odluke sudova nižeg stepena, odnosno za ocjenu da je pravilno primijenjeno pravilo o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 593525 23 Rev od 13.02.2024. godine)

115. Član 22. stav (3) Zakona o parničnom postupku
Član 440. Zakona o obligacionim odnosima

U SITUACIJI KADA JE MJESNA NADLEŽNOST UGOVORENA IZMEĐU POVJERIOCA I DUŽNIKA ONA SE MOŽE PROTEGNUTI I NA NOVOG POVJERIOCA – PRIJEMNIKA NA KOJEG JE TRAŽBINA CEDIRANA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 65 0 P 1083175 24 R od 18.06.2024. godine)

116. Član 54. stav 1. Zakona o parničnom postupku
Član 109. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OPRAVDAN PRAVNI INTERES TUŽITELJA ZA ISTICANJE NIŠTAVOSTI POSTOJI UKOLIKO SU NJEGOVA PRAVA OŠTEĆENA ZAKLJUČENJEM NIŠTAVOG UGOVORA, ODNOSNO UKOLIKO BI NJEGOVA PRAVNA POZICIJA SPRAM PREDMETA UGOVORA BILA POVOLJNIJA ZA SLUČAJ UTVRĐENJA NIŠTAVOSTI UGOVORA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 32 0 Ps 311167 23 Rev od 30.01.2024. godine)

117. Član 61. Zakona o parničnom postupku

OTUĐENJEM PRAVA O KOJIM TEČE PARNICA DRUGOJ OSOBI TUŽENI GUBI DOTADAŠNJU PASIVNU STVARNU LEGITIMACIJU JER SE ČLAN 61. ZPP ODNOSI NA PROCESNOPRAVNE, A NE MATERIJALNOPRAVNE UČINKE OTUĐENJA STVARI ILI PRAVA U TOKU PARNICE ZA KOJE JE ODLUČNO ČINJENIČNO STANJE U VRIJEME ZAKLJUČENJA GLAVNE RASPRAVE.

Iz obrazloženja:

Otuđenje stvari u toku parnice je, u smislu citirane odredbe člana 61. stav 1. ZPP bez pravnog učinka na procesni položaj stranaka ali utiče da materijalnopravni odnos stranaka prema predmetu spora. U slučaju da stranka u toku parnice otuđi stvar ili pravo o kojoj teče parnica, zadržava procesnu poziciju tužitelja ili tuženog u parnici ali takav položaj nije prepreka za razmatranje pitanja postojanja stvarne legitimacije parničnih stranaka. Otudenjem prava o kojim teče parnica drugoj osobi tuženi gubi dotadašnju pasivnu stvarnu legitimaciju jer se član 61. ZPP odnosi na procesnopravne, a ne materijalnopravne učinke otuđenja stvari ili prava u toku parnice za koje je odlučno činjenično stanje u vrijeme zaključenja glavne rasprave.

Kako iz izvedenih dokaza slijedi da je drugotužena otuđenjem stvari u toku parnice prestala biti njen suvlasnik, pravilno je drugostepeni sud odlučio o materijalnopravnom prigovoru nedostatka pasivne legitimacije, kada je odbio tužbeni zahtjev tužitelja u odnosu na

drugotuženu, pravilno primijenivši odredbu člana 59. stav 4. Zakona o stvarnim pravima. Tužitelj je deklatornim dijelom tužbenog zahtjeva, tražio utvrđenje vlasništva temeljem građenja na zemljištu tuženih, a kondemnatornim, trpljenje tuženih da se umjesto njih u zemljišnim knjigama uknjiži kao vlasnik zgrade sa zemljištem koje je potrebno za njenu redovnu upotrebu. Kako se samo vlasnik, odnosno suvlasnik zemljišta na kojem je savjesni graditelj izgradio objekat, može obavezati na trpljenje upisa vlasništva savjesnog graditelja, u smislu navedene odredbe materijalnog prava, a kako je drugotužena do zaključenja glavne rasprave otuđila nekretnine, na koji način je prestala biti suvlasnik na predmetnim nekretninama, iz navedenih razloga, i po shvatanju ovog suda, drugožena nije pasivno legitimisana za trpljenje upisa prva tužitelja u zemljišne i posjedovne knjige po osnovu građenja na tuđem zemljištu iz člana 59. stav 4. Zakona o stvarnim pravima niti se takav upis može izvršiti u zemljišnim knjigama, pa je pravilno odlučio drugostepeni sud kada je u odnosu na drugotuženu preinačio prvostepenu presudu i odbio zahtjev tužitelja kao neosnovan. Ovo tim više što je tužena u konkretnom slučaju svoj suvlasnički dio otuđila drugom suvlasniku, koji je kao tuženi obuhvaćen tužbom i učestvovao u parnici. Sama činjenica da se, u slučaju otuđenja stvari o kojoj teče parnica, ne mijenja procesni položaj stranke koja je otuđila stvar, istovremeno ne može predstavljati razlog da sud ne odluči o materijalnom pravnom prigovoru nedostatka stvarne legitimacije i ne urede međusobni odnosi između parničnih stranaka pravilnom primjenom normi materijalnog prava.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 0 P 070437 24 Rev 09.04.2024. godine)

118. Član 67. stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku
Član 1., 3. i 30. Zakona o zaštiti ličnih podataka

REDOVNI SUDOV I NISU NADLEŽNI ZA POSTUPANJE U PREDMETIMA KOJIMA SE TRAŽI SKIDANJE VIDEO NADZORNIH KAMERA SA ZAJEDNIČKIH DIJELOVA ZGRADE, NEGO JE TO AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA U BOSNI I HERCEGOVINI, KOJOJ SE PODNOSI ZAHTJEV, A PROTIV ČIJEG RJEŠENJA SE MOŽE POKRENUTI UPRAVNI SPOR PRED SUDOM BIH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 216577 23 Rev od 20.02.2024. godine)

119. Član 132. Zakona o parničnom postupku
Član 113. Zakona o inspekcijama F BiH

ZAPISNIK O INSPEKCIJSKOM NADZORU JE JAVNA ISPRAVA I DOKAZUJE ISTINITOST ONOGA ŠTO SE U NJOJ POTVRĐUJE ILI ODREĐUJE, PRI ČEMU JE DOPUŠTENO DOKAZIVATI DA SU U JAVNOJ ISPRAVI NEISTINITO UTVRĐENE ČINJENICE ILI DA JE ISPRAVA NEPRAVILNO SASTAVLJENA.

TUŽITELJ U POSTUPKU NIJE OBORIO PRETPOSTAVKU ISTINITOSTI SADRŽAJA ZAPISNIKA O INSPEKCIJSKOM NADZORU (IZVOĐENJEM DOKAZA VJEŠTAČENJEM PO MJERODAVNOM VJEŠTAKU), PA SU SUDOV I NIŽEG STEPENA

ZAKLJUČAK O OKOLNOSTIMA I UZROKU NASTANKA ŠTETNOG DOGAĐAJA PRAVILNO ZASNOVALI NA SADRŽAJU ZAPISNIKA O INSPEKCIJSKOM NADZORU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 68 0 P 068559 23 Rev od 18.01.2024. godine)

120. Član 126. i član 8. Zakona o parničnom postupku

NEPOTPUNOST ILI KONTRADIKTORNOST NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAKA NE MOŽE SE PRIPISATI U KRIVICU STRANKE KOJA JE TAJ DOKAZ PREDLOŽILA, TAKO DA O OSNOVANOSTI NJENOG ZAHTJEVA DRUGOSTEPENI SUD NE MOŽE SAMO ZBOG TOGA ODLUČITI PRIMJENOM PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA, VEĆ JE DRUGOSTEPENI SUD U TAKVOJ SITUACIJI DUŽAN OTKLONITI NEDOSTATKE NALAZA I MIŠLJENJA NJEGOVOM DOPUNOM I SASLUŠANJEM VJEŠTAKA NA RASPRAVI PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 127 0 P 061404 24 Rev od 27.02.2024. godine)

121. Član 155. stav 2. i 3. i član 158. Zakona o parničnom postupku

VJEŠTAK JE OVLAŠTEN OD SUDA I STRANAKA ZATRAŽITI INFORMACIJE I DOKUMENTACIJU, KOJI SU POTREBNI ZA IZRADU NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAČENJA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 51 0 P 916583 24 Rev od 15.10.2024. godine)

122. Član 182. Zakona o parničnom postupku

U SITUACIJI KADA JE TUŽITELJICA U TUŽBI ODREĐENO NAZNAČILA POTRAŽIVANU NOVČANU VRIJEDNOST PUTNIČKOG MOTORNOG VOZILA, KAO DIJELA BRAČNE STEČEVINE, OKOLNOST DA JE U TUŽBI KAO DOKAZ ZA TU PRAVNO RELEVANTNU ČINJENICU PREDLOŽILA VJEŠTAČENJE PO VJEŠTAKU MAŠINSKE STRUKE, NE PREDSTAVLJA SMETNJU ZA DONOŠENJE PRESUDE ZBOG PROPUŠTANJA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 41 0 P 094087 24 Rev od 27.02.2024. godine)

123. Član 196. stav 2. i član 67. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku

TUŽBA KOJA SE ZASNIVA NA ISTOM ČINJENIČNOM OSNOVU KAO I PARNICA O KOJOJ JE VEĆ PRAVOMOĆNO ODLUČENO, NIJE DOZVOLJENA, BEZ OBZIRA NA PRAVNI OSNOV NA KOJEM SE TEMELJI. PRAVNI OSNOV TUŽBENOG ZAHTJEVA NIJE OD UTICAJA NA IDENTITET TOG ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 196. stav 1. i 2. ZPP, presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravosnažna ukoliko je njome odlučeno o zahtjevu tužbe ili protivtužbe. Sud tokom cijelog postupka, po službenoj dužnosti, pazi da li je stvar pravosnažno presuđena i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kome je već pravosnažno odlučeno, odbacit će tužbu.

Da bi se smatralo da je u smislu citiranih odredaba člana 196. Zakona o parničnom postupku stvar pravomoćno presuđena, potrebno je postojanje identiteta stranaka, identiteta zahtjeva i identiteta činjeničnog stanja na kojem se tužbeni zahtjev zasniva, te da je prethodni spor vođen i okončan u parničnom postupku.

U pogledu činjeničnog osnova tužbenog zahtjeva, pravosnažnost obuhvata sve činjenice koje predstavljaju jedan činjenični sklop, odnosno jedan životni događaj iz koga je proistekao određeni tužbeni zahtjev. Pravna kvalifikacija tog činjeničnog sklopa nije od uticaja na identitet tužbenog zahtjeva o kojem je pravomoćno odlučeno.

U konkretnom slučaju, nije sporno da se u ovoj parnici i u parnici okončanoj presudom Općinskog suda u Kalesiji broj: 29 0 P 019927 14 P od 28.3.2016. godine tužitelj i tuženi pojavljuju u istim procesnim ulogama, te u ova dva spora, dakle, postoji identitet stranaka.

Sporno je, međutim, kako to proizlazi i iz postavljenog pravnog pitanja, da li se radi o istom tužbenom zahtjevu, imajući u vidu ocjenu nižestepenih sudova da je u ranije vođenoj parnici i u ovom sporu tužitelj svoje tužbene zahtjeve temeljio na različitim pravnim osnovima. Međutim, revizijom se osnovano ukazuje da je Vrhovni sud Federacije BiH u brojnim svojim presudama, uključujući i presude na koje se poziva u reviziji, zauzeo stav da se identitet tužbenog zahtjeva, kao što je već navedeno, ne cijeni prema pravnom osnovu tužbenog zahtjeva. Tužba koja se zasniva na istom činjeničnom osnovu kao i parnica o kojoj je već pravomoćno odlučeno, nije dozvoljena, bez obzira na pravni osnov na kojem se temelji.

U tom smislu, revidenti osnovano ukazuju da se, u konkretnom slučaju, i jedan i drugi tužbeni zahtjev zasnivaju na istom životnom događaju - korištenju od strane tuženih, bez pravnog osnova, predmetnog stana koji je u vlasništvu tužitelja. Tužitelj i u jednoj i u drugoj parnici iznosi iste činjenice, te u obje parnice traži isplatu iznosa koji odgovaraju iznosima mjesečne zakupnine za predmetni stan. Period za koji se traži naknada u ovoj pravnoj stvari obuhvaćen je utuženim periodom u parnici koja je već pravomoćno okončana.

S obzirom na navedeno, u konkretnom slučaju, presuđenost je smetnja za vođenje parnice, jer je u sporu između istih stranka sa istim činjeničnim osnovom i sa istim predmetom tužbenog zahtjeva već donesena pravosnažna presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev. Navođenjem drugog pravnog osnova za tužbeni zahtjev koji se temelji na istom činjeničnom sklopu po kojem je o materijalno-pravnom odnosu istih stranaka već presuđeno, ne može se izmijeniti identitet tužbenog zahtjeva, te takav zahtjev ne može biti predmet ponovne parnice.

Za odluku o prigovoru presuđene stvari nije od značaja ni okolnost da je tužitelj u ovoj pravnoj stvari, konačno opredijeljenim zahtjevom, potraživao isplatu većeg iznosa u odnosu na ranije vođenu parnicu. Utvrđenje da je neosnovano potraživanje manjeg iznosa, ukazuje da ne može biti osnovan ni veći iznos, pa se i u takvim okolnostima radi o presuđenoj stvari.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 33 0 P 071399 23 Rev od 13.02.2024. godine)

124. Član 209. stav 1. i 229. stav 1. tačka 2. i 3. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD KAO ŽALBENI SUD NIJE OVLAŠTEN DRUGAČIJE OCIJENITI DOKAZE KOJE JE NEPOSREDNO IZVEO I OCIJENIO PRVOSTEPENI SUD BEZ ODRŽAVANJA RASPRAVE, A POSEBNO SE TO ODNOSI NA PREOCJENJIVANJE IZVEDENIH DOKAZA KOJIMA BI SE UTVRDILE DODATNE POSREDNO VAŽNE ČINJENICE KOJE NIJE UTVRDIO PRVOSTEPENI SUD.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 58 0 P 203579 23 Rev od 16.01.2024. godine)

125. Član 217. stav 3., član 224 stav 2. i 236. Zakona o parničnom postupku

ODREDBA O ZABRANI DVOSTRUKOG UKIDANJA PRVOSTEPENE PRESUDE NE ODNOSI SE NA UKIDANJE PRVOSTEPENOG RJEŠENJA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 39 0 P 055480 24 R 2 od 01.10.2024. godine)

126. Član 228. u vezi sa članom 77. Zakona o parničnom postupku

STRANKA NIJE PREKLUDIRANA U PRAVU DA NA NOVOM PRIPREMNOM ROČIŠTU, ODRŽANOM U PONOVNOM POSTUPKU NAKON UKIDANJA PRVOSTEPENE PRESUDE, PREDLAŽE IZVOĐENJE NOVIH DOKAZA ILI DOPUNU VEĆ IZVEDENIH DOKAZA, PA TAKO I DOPUNU NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAKA EKONOMSKE STRUKE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 Rs 083806 23 Rev od 18.01.2024. godine)

127. Član 228. stav 5. ZPP, član 191. stav 4. ZPP i član 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

PRAVNI STAV IZRAŽEN U UKIDNOM RJEŠENJU DRUGOSTEPENOG SUDA NE VEŽE NI PRVOSTEPENI SUD, A NI DRUGOSTEPENI SUD KADA U NASTAVKU POSTUPKA PRAVOMOĆNO ODLUČUJE U ISTOM SPORU, ALI JE DRUGOSTEPENI SUD DUŽAN OBRAZLOŽITI U SVOJOJ ODLUCI RAZLOGE ZA PROMJENU PRAVNOG STAVA.

POZIVANJE DRUGOSTEPENOG SUDA NA ODLUKU REVIZIJSKOG SUDA U DRUGOM PREDMETU NE MOŽE ZAMIJENITI OBRAZLOŽENJE DRUGOSTEPENE SUDSKE ODLUKE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 055296 23 Rev od 13.02.2024. godine)

128. Član 237. stav 1. i 254. stav 1. Zakona o parničnom postupku

RJEŠENJEM DRUGOSTEPENOG SUDA KOJIM JE POTVRĐENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE KOJIM SE ODBIJA UČEŠĆE REVIDENTA U PARNICI U SVOJSTVU UMJEŠAČA, POSTUPAK SE PRAVOMOĆNO NE ZAVRŠAVA, PA PROTIV TAKVOG RJEŠENJA REVIZIJA NIJE DOZVOLJENA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 28 0 I 072963 24 Rev od 25.01.2024. godine)

129. Član 254. stav 1. Zakona o parničnom postupku

RJEŠENJEM DRUGOSTEPENOG SUDA KOJIM JE POTVRĐENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE KOJIM SE NALAŽE TUŽITELJICI DA PLATI DUŽNU PRISTOJBU I KOJOM SE ODBIJA ZAHTJEV TUŽITELJICE ZA OSLOBAĐANJE OD PLAĆANJA SUDSKIH PRISTOJBI POSTUPAK SE PRAVOMOĆNO NE ZAVRŠAVA, PA PROTIV TAKVOG RJEŠENJA REVIZIJA NIJE DOZVOLJENA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 63 0 P 030653 24 Rev od 18.01.2024. godine)

130. Član 321.stav.2 Zakona o parničnom postupku

JEDNOM NAZNAČENU VRIJEDNOST PREDMETA SPORA U TUŽBI TUŽITELJI NISU OVLAŠTENI NAKNADNO MIJENJATI KOD SUBJEKTIVNOG PREINAČENJA TUŽBE (TUŽBA PROŠIRENA NA NOVE TUŽENE), JER SAMO AKO BI TUŽITELJI OBJEKTIVNO PREINAČILI TUŽBU, BILI BI OVLAŠTENI ISTODOBNO NAZNAČITI I NOVU VRIJEDNOST PREDMETA SPORA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 41 0 P 087003 23 Rev od 12.11.2024. godine)

131. Član 366. Zakona o parničnom postupku

Član 126. stav 1. i 127. stav 1. Zakona o stvarnim pravima

U PARNICI RADI ISELJENJA I PREDAJE U POSJED STANA TUŽENI I ČLANOVI NJEGOVOG DOMAČINSTVA KOJI ŽIVE U STANU KOJI JE VLASNIŠTVO TUŽITELJA NISU NUŽNI NI JEDINSTVENI SUPARNIČARI, KOJI BI SE SMATRALI JEDNOM STRANKOM, I NE MORAJU BITI OBUHVAĆENI NA PASIVNOJ STRANI JER NE STANUJU U STANU TEMELJEM NEKOG POSEBNOG PRAVNOG POSLA VEĆ DIJELE PRAVNU SUDBINU TUŽENOG.

Iz obrazloženja:

Bez uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane presude su prigovori revidenta da nedostaje potpuna pasivna legitimacija na strani tuženih, jer je predmetni stan predat u posjed i njegovoj supruzi, pa da su nužni i jedinstveni suparničari. Naime, nalaganje tuženom iseljenja i predaju u posjed stana slobodnog od lica i stvari, kao nominalnom korisniku stana, čije pravo kao takvo je i bilo utvrđeno u upravnom postupku, podrazumijeva i obavezu iseljenja lica koji svoje pravo korištenja izvode iz prava tuženog kao nominalnog korisnika stana.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 43 0 P 184040 23 Rev od 12.03.2024. godine)

132. Član 366. Zakona o parničnom postupku

Članovi 207. i 414. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU KADA KONZORCIJ, KAO ZAJEDNICA PONUĐAČA I IZVOĐAČA ZAKLJUČI UGOVOR O IZVOĐENJU RADOVA ČLANOVI KONZORCIJA ZADRŽAVAJU PRAVNU SAMOSTALNOST I SOLIDARNO ODGOVARAJU ZA ŠTETU PRIČINJENU TREĆIM LICIMA USLIJED IZVOĐENJA RADOVA NA NEPOKRETNOSTI.

ČLANOVI KONZORCIJA SE NI PREMA ZAKONU A NI NA OSNOVU PRIRODE PRAVNOG ODNOSA NE NALAZE U NEDJELJIVOJ PRAVNOJ ZAJEDNICI U KOJOJ SU POVEZANI NEDJELJIVIM PRAVNIM INTERESIMA PREMA TREĆIM LICIMA, PA STOGA U POSTUPKU NEMAJU STATUS JEDINSTVENIH NUŽNIH SUPARNIČARA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 43 0 P 181722 24 Rev od 08.10.2024. godine)

VII

IZVRŠNI POSTUPAK

133. Član 51. i član 74. Zakona o izvršnom postupku F BiH

TUŽITELJ, KAO TREĆA OSOBA KOJA JE ZALOŽNO PRAVO STEKLA NAKON ZABILJEŽBE RJEŠENJA O IZVRŠENJU U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI U KORIST TRAŽIOCA IZVRŠENJA, NE STIČE NA PREDMETNOJ NEKRETNINI PRAVO KOJE BI SPRJEČAVALO PRAVO TRAŽIOCA IZVRŠENJA DA U IZVRŠNOM POSTUPKU NAMIRI SVOJE POTRAŽIVANJE PRODAJOM TE NEKRETNINE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 612124 24 Rev od 26.12.2024. godine)

VIII

STEČAJ

134. Član 16. Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u Federaciji BiH

Član 4. Zakona o stečajnom

Član 5. st. 3. do 5. Zakona o stečajnom postupku

FINANSIJSKA KONSOLIDACIJA JE POSTUPAK POSTIZANJA LIKVIDNOSTI I SOLVENTNOSTI ODREĐENIH PRIVREDNIH DRUŠTAVA NASTALIH U ODNOSU NA ODREĐENA DUGOVANJA, U KOJA SPADAJU I DUGOVANJA DRUŠTVA PREMA ZAPOSLENICIMA, PA SE ZA TAJ PERIOD NA OSNOVU TIH DUGOVANJA NE MOŽE POKRENUTI STEČAJNI POSTUPAK NAD IMOVINOM DRUŠTVA KAO DUŽNIKA DO ISTEKA ROKA PO ODLUCI O FINANSIJSKOJ KONSOLIDACIJI, JER ZAPOSLENIK KAO VJEROVNIK ZA TAJ PERIOD NE MOŽE DOKAZATI PRAVNI INTERES IZ ČL. 4 ST.1. ZAKONA O STEČAJNOM POSTUPKU ZA PROVOĐENJE STEČAJNOG POSTUPKA NAD IMOVINOM DUŽNIKA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 65 0 P 730796 23 Rev od 01.02.2024. godine)

135. Član 30. Zakona o stečajnom postupku FBiH

POVJERILAC, ČIJE JE POTRAŽIVANJE PREMA STEČAJNOM DUŽNIKU NASTALO UTVRĐIVANJEM NIŠTAVOSTI PRAVNOG POSLA U PARNIČNOM POSTUPKU NAKON OTVARANJA STEČAJNOG POSTUPKA, JE POVJERILAC STEČAJNE MASE A NE STEČAJNI POVJERILAC, PA ZA UTVRĐIVANJE U PARNIČNOM POSTUPKU DA POSTOJI NJEGOVO POTRAŽIVANJE PREMA STEČAJNOM DUŽNIKU NE POSTOJI OBAVEZA PRETHODNOG PRIJAVLJIVANJA TOG POTRAŽIVANJA PRILIKOM OTVARANJA STEČAJNOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Revizioni navodi tužitelja da je nižestepeni sud pogrešno obrazložio da drugotuženi nije mogao prijaviti potraživanja u stečajnu masu nisu osnovani. U tom smislu pravilno prihvata drugostepeni sud obrazloženje prvostepenog suda da je drugotuženi povjerilac stečajne mase, a ne stečajni povjerilac, jer da drugotuženi u momentu otvaranja stečajnog postupka prema tužitelju nije imao imovinsko-pravni zahtjev koji je predmet ovog postupka (stečaj nad tužiteljem je otvoren rješenjem Općinskog suda u Zenici broj 43 0 St 153363 17 St od 18.01.2018. godine, tek prvostepenom presudom Općinskog suda u Zenici broj 43 0 Ps 143210 20 Ps 2 od 15. 12. 2021. godine utvrđena je ništavost predmetnog ugovora i aneksa, potvrđeno presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 Ps 143210 22 Pž od 04.04.2022. godine i presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 Ps 143210 23 Rev od 21.12.2023. godine). Kao što trenutkom raskida ugovora zbog neizvršenja prestaje pravni osnov držanja uplaćene cijene, tako utvrđivanjem ugovora ništavim prestaje pravni osnov držanja datog na ime ispunjenja takvog ugovora, što jasno proizilazi iz člana 104. stav 1. ZOO.

Tužitelj smatra da u istom pravnom odnosu različito važe pravila za zastarjelost, a takvi navodi revizije nisu osnovani i protivtužba je blagovremeno podnesena, a potraživanjem drugotuženog se traži da se tužitelj obaveže na vraćanje primljenog po osnovu ništavog ugovora, ako se ništavost istog utvrdi, a koja je u konkretnom slučaju utvrđena. U tom smislu pravilno prihvata drugostepeni sud obrazloženje prvostepenog suda da potraživanja povjerioca, koja su nastala nakon otvaranja stečajnog postupka i utvrđivanja ništavosti pravnog posla na osnovu kojeg su nastala, ne potpadaju pod režim koji vrijedi za potraživanja stečajnih povjerilaca. Ovakva potraživanja se ostvaruju podnošenjem tužbe protiv stečajnog dužnika, pa sud nije ovlašten odbaciti tužbu povjerioca stečajne mase, jer nije ostvario potraživanje podnošenjem prijave u stečajnom postupku. Povjerioci stečajne mase ne ostvaruju svoja potraživanja podnošenjem prijave stečajnom upravniku niti se njihova potraživanja ispituju na ročištu. Povjeriocima stečajne mase stečajni upravnik izvršava obaveze shodno sadržaju obaveznog odnosa, u protivnom povjerilac stečajne mase može ustati tužbom i tražiti isplatu u punom iznosu bez podnošenja prijave u stečajnom postupku. Ne radi se o potraživanju stečajnog povjerioca koje je moralo biti prijavljeno u stečajnu masu u skladu sa članom 110. Zakona o stečajnom postupku. Dakle, nisu osnovani revizionni navodi da je protivtužbeni zahtjev nedopušten pa da je isti trebalo odbaciti zbog toga što drugotuženi svoje potraživanje nije prijavio u stečajnom postupku.

Takođe, ne može potraživanje drugotuženog biti prijavljeno u stečajnom postupku od strane porezne uprave, jer porezna uprava prijavljuje potraživanje poreza, a u konkretnom slučaju drugotuženi traži ono što je dao tužitelju po osnovu ništavog ugovora. Ako to nije tako, nego suprotno, tužitelj je to trebao i dokazati, a ne samo zasnivati na nedokazanim tvrdnjama.

Tužitelj ističe da se potraživanja, koja u vrijeme otvaranja stečajnog postupka nisu dospjela, otvaranjem stečajnog postupka smatraju dospjelim. Međutim, potraživanje drugotuženog nije vezano za rok dospelosti, pa se na navedeno tužitelj ne može pozivati. Pravo drugotuženog da traži svoje pravo zavisi od ishoda u postupku koji tužitelj vodi.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 43 0 Ps 143210 23 Rev 2 od 16.01.2024. godine)

136. Član 80. do 85. Zakona o stečajnom postupku

USTANOVLJENJE SUDSKE HIPOTEKE U SKLADU SA ZAKONOM O IZVRŠNOM POSTUPKU NE PREDSTAVLJA RADNJU STEČAJNOG DUŽNIKA KOJOM SE OŠTEĆUJE POVJERILAC ILI SE POGODUJE POVJERIOCU, VEĆ RADNJU, ODNOSNO ODLUKU SUDA, PA NEMA MJESTA DA SE NA SPORNI ODNOS PRIMIJENE ODREDBE ČLANA 80-85 ZAKONA O STEČAJNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Po ocjeni ovog suda, osnovan je revizijski prigovor pogrešne primjene materijalnog prava.

Suprotno zaključcima koje nižestepeni sudovi iznose u obrazloženju prvostepene i drugostepene presude, tužbeni zahtjev nije usmjeren na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika, niti se može usvojiti primjenom zakonskih odredaba kojima se reguliše taj pravni institut.

Prema odredbama čl. 80. do 85. Zakona o stečajnom postupku , pod određenim uslovima mogu se pobijati pravne radnje stečajnog dužnika. U skladu s odredbom člana 85. stav 5. tog zakona, ako se zahtjev za pobijanje pravne radnje prihvati, pobijana pravna radnja je bez učinka prema stečajnoj masi i protivna je strana dužna vratiti u stečajnu masu sve imovinske koristi stečene na osnovu pobijane radnje.

Tužitelj, međutim, tužbenim zahtjevom ne traži utvrđenje da je bez učinka prema stečajnoj masi neka pravna radnja stečajnog dužnika - pravnog prednika tužitelja, već da je bez takvog dejstva upis zabilježbe rješenja o izvršenju, te da se odredi njeno brisanje. Upis zabilježbe vrši se na osnovu rješenja o upisu koje donosi zemljišnoknjižni referent (član 31. Zakona o zemljišnim knjigama), pa tužitelj tužbenim zahtjevom faktički traži utvrđenje da je bez učinka prema stečajnoj masi sudska odluka - rješenje o upisu zabilježbe rješenja o izvršenju na nekretninama tužitelja. Zakonom o stečajnom postupku niti drugim posebnim propisima nije predviđena mogućnost podnošenja takve tužbe za utvrđenje.

Prema odredbi člana 54. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, povredu prava ličnosti ili istinitost odnosno neistinitost neke isprave. Takva se tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost neke isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa.

Ova zakonska odredba ne predviđa mogućnost podnošenja tužbe zbog utvrđenja valjanosti ili nevaljanosti, odnosno pravnog dejstva sudske odluke. Sudske odluke proizvode pravno dejstvo njihovim donošenjem, te se mogu pobijati samo redovnim i vanrednim pravnim lijekovima, a njihova valjanost ili nevaljanost se ne može osporavati odnosno utvrđivati u parničnom postupku. Shodno navedenom, u parničnom postupku se ne može preispitivati pravilnost i zakonitost kako rješenja o izvršenju, tako ni rješenja o upisu zabilježbe rješenja o izvršenju, niti se presudom može nalagati brisanje pravomoćnog rješenja o upisu zabilježbe rješenja o izvršenju.

Ustanovljenje sudske hipoteke u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku ne predstavlja radnju stečajnog dužnika kojom se oštećuje povjerilac ili se pogoduje povjeriocu, već radnju, odnosno odluku suda, pa nema mjesta da se na sporni odnos primjene odredbe čl. 80-85. Zakona o stečajnom postupku.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 17 0 P 091807 23 Rev od 14.05.2024. godine)

137. Član 110, 111, 112, 114 i 115 Zakona o stečajnom postupku F BiH

REDOSLIJED (RANG) NAMIRENJA RAZLUČNOG POVJERITELJA U ODNOSU NA DRUGOG RAZLUČNOG POVJERITELJA NA ISTOM RAZLUČNOM PREDMETU NAMIRENJA, KOJI JE UTVRĐEN U STEČAJNOM POSTUPKU, MOŽE SE OSPORAVATI U PARNIČNOM POSTUPKU, POD UVJETIMA: DA JE RAZLUČNI POVJERITELJ NA ISPITNOM ROČIŠTU OSPORIO UTVRĐENI REDOSLIJED, DA JE UPUĆEN OD STRANE SUDIJE U PARNIČNI POSTUPAK, TE DA JE U ZAKONSKOM

ROKU OD 30 DANA OD TOG ROČIŠTA PODNIO TUŽBU ZA UTVRĐENJE ODREĐENOG REDOSLIJEDA (RANGA) NAMIRENJA RAZLUČNOG POVJERITELJA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 32 0 Ps 269346 24 Rev 2 od 22.10.2024. godine)

IX

PRAVNA SHVATANJA USVOJENA NA SJEDNICI GRAĐANSKOG ODJELJENJA

138. Član 1. stav (2) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine

„GRADSKO GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE KOJIM NIJE PRIVATIZIRANO JESTE IMOVINA SUBJEKATA JAVNE VLASTI, ALI NE I DRŽAVNA IMOVINA KOJA PRIPADA DRŽAVI BIH, A SAMIM TIME NIJE NI POD ZABRANOM RASPOLAGANJA U SMISLU ČLANA 1. ZAKONA O PRIVREMENOJ ZABRANI RASPOLAGANJA DRŽAVNOM IMOVINOM BOSNE I HERCEGOVINE“.

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH od 23.05.2024. godine)

139. Član 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine

„U POSTUPCIMA U KOJIMA SE TRAŽI UTVRĐENJE PRAVA VLASNIŠTVA NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU PASIVNO JE LEGITIMISANA DRŽAVA BOSNA I HERCEGOVINA BUDUĆI DA SE RADI O DRŽAVNOJ IMOVINI.“

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH od 23.05.2024. godine)

140. Član 316. i 321. Zakona o parničnom postupku

„KADA TUŽITELJ U ISTOJ TUŽBI POSTAVLJA VIŠE NENOVČANIH TUŽBENIH ZAHTJEVA KOJI NISU ZASNOVANI NA ISTOJ ČINJENIČNOJ I PRAVNOJ OSNOVI ZA KOJE OZNAČI JEDNU VRIJEDNOST PREDMETA SPORA, TAKO OZNAČENA VRIJEDNOST PREDMETA SPORA SE ODNOSI NA SVE ZAHTJEVE I NE MOŽE SE DIJELITI SA BROJEM ZAHTJEVA“.

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH od 11.07.2024. godine)

141. Član 61.a i 61.b Zakona o parničnom postupku

„KADA STRANKA PODNESE PRVOSTEPENOM SUDU PRIJEDLOG ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA, A SUD TAKAV PRIJEDLOG ODMAH PROSLIJEDI VRHOVNOM SUDU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NA

ODLUČIVANJE, BEZ DA ODLUČI O OPRAVDANOSTI TAKVOG PRIJEDLOGA ILI POVODOM PRIJEDLOGA SAČINI ZAHTJEV ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA, TAKAV PRIJEDLOG SE IMA VRATITI PRVOSTEPENOM SUDU DA PODNESE ZAHTJEV ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA ILI DA PRIJEDLOG STRANKE ODBIJE“.

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH od 16.10.2024. godine)

142. Član 5. Zakona o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

„ODLUKA VLADE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE O PROVOĐENJU POSTUPKA FINANSIJSKE KONSOLIDACIJE NAD PRIVREDNIM DRUŠTVOM NE MOŽE SE POISTOVIJETITI SA USKRAĆIVANJEM DAVANJA SAGLASNOSTI NADLEŽNOG MINISTARSTVA ZA OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA, PA SE STOGA NA ODREDBI ČLANA 5. ZAKONA O STEČAJNOM POSTUPKU NE MOŽE NI ZASNOVATI SOLIDARNA ODGOVORNOST FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA DUGOVE TOG PRIVREDNOG DRUŠTVA“.

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH od 16.10.2024. godine)

143. Član 6. stav 2. tačka 2., član 31. stav 1., član 32., član 68., član 69. i član 70. stav 1. i 2. Zakona o lovstvu F BiH

Član 20. Zakona o cestama F BiH

Član 154., član 173. i član 174. Zakona o obligacionim odnosima

„ODGOVORNOST LOVAČKOG DRUŠTVA ZA ŠTETU KOJU NA CESTI PROUZROKUJE DIVLJAČ IZNENADNIM NALETOM NA MOTORNO VOZILO IMA SE PROCJENJIVATI PRIMJENOM ODREDBI ZAKONA O LOVSTVU FEDERACIJE BIH, ZAKONA O CESTAMA FEDERACIJE BIH I ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA FEDERACIJE BIH.

ODGOVORNOST LOVAČKOG DRUŠTVA JE OBJEKTIVNA I NIJE ISKLJUČENA SAMOM ČINJENICOM DA JE DO ŠTETE DOŠLO NA CESTI.“

(Sjednica Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda F BiH od 18.12.2024. godine)

UPRAVNO PRAVO

144. Odbačaj tužbe

Član 25. stav 1. tačka 5. i član 11. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, član 60. stav 4. Zakona o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine

PROTIV ODLUKE DISCIPLINSKOG SUDA ADVOKATSKE KOMORE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, KOJOM JE UVAŽENA ŽALBA DISCIPLINSKOG TUŽIOCA REGIONALNE ADVOKATSKE KOMORE IZJAVLJENA PROTIV ODLUKE DISCIPLINSKOG SUDA REGIONALNE ADVOKATSKE KOMORE I NAVEDENA ODLUKA UKINUTA, TE PREDMET VRAĆEN DISCIPLINSKOM SUDU REGIONALNE ADVOKATSKE KOMORE NA PONOVI POSTUPAK JE ISKLJUČENA MOGUĆNOST VOĐENJA UPRAVNOG SPORA, PA TUŽBU PROTIV TE ODLUKE TREBA ODBACITI PRIMJENOM ODREDBE ČLANA 25. STAV 1. TAČKA 5. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je podnio tužbu protiv disciplinske odluke tuženog organa, broj i datum navedeni u uvodu ovog rješenja, kojom je uvažena žalba disciplinskog tužioca Regionalne advokatske komore Bihać izjavljena protiv odluke Disciplinskog suda Regionalne advokatske komore Bihać, broj: DS-01/22 od 12.07.2022. godine, te je navedena prvostepena odluka ukinuta i predmet vraćen Disciplinskom sudu Regionalne advokatske komore Bihać na ponovni postupak. Tom prvostepenom odlukom je optužni disciplinski prijedlog broj: 325/22 od 22.06.2022. godine, odbačen kao neblagovremen.

Protiv osporenog akta tužene Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine se ne može voditi upravi spor.

Odredbom člana 60. stav 4. Zakona o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 25/02, 40/02, 29/03, 18/05 i 42/11) je propisano da protiv konačnog rješenja Disciplinskog suda Federalne advokatske komore kojim je advokatu ili advokatskom pripravniku izrečena disciplinska mjera može se pokrenuti upravni spor pred Vrhovnim sudom Federacije.

Dakle, kako je navedenom zakonskom odredbom propisana mogućnost vođenja upravnog spora pred Vrhovnim sudom Federacije samo protiv konačnog rješenja Disciplinskog suda Federalne advokatske komore, kojim je advokatu izrečena disciplinska mjera, a ne i protiv odluke kojom se odluka prvostepenog Disciplinskog suda ukida i predmet vraća tom disciplinskom sudu na ponovni postupak, što je u konkretnom predmetu slučaj, to je po navedenoj izričitoj zakonskoj odredbi iz člana 60. stav 4. Zakona o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine, isključena mogućnost vođenja upravnog spora, što ima u vidu odredba iz člana 11. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima.

Iz navedenih razloga je, primjenom odredbe iz člana 25. stav 1. tačka 5. a u vezi sa članom 11. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu valjalo odbaciti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 01 0 U 019222 23 U 2 od 25.01.2024. godine)

145. Odbačaj tužbe

Član 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima

POSTOJANJE PRAVOMOĆNE SUDSKE ODLUKE DONESENE U UPRAVNOM SPORU O ISTOJ STVARI PRETPOSTAVLJA PORED IDENTITETA PREDMETA SPORA, ODNOSNO UPRAVNOG AKTA I ISTOVREMENO POSTOJANJE IDENTITETA STRANAKA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 017633 21 U od 14.09.2023. godine, odbačena je tužba tužitelja „Europharm“ Bihać, podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, kojim je odbijena kao neosnovana žalba tužitelja izjavljena protiv rješenja Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, Bihać, broj: 09-37-10161-UP-1/15 od 29.07.2021. godine. Tim prvostepenim rješenjem Privatna apotekarska zdravstvena ustanova B Phram iz Bihaća, Harmanski sokak 31, ogranak broj 7, u ul. Gazi Husrev begova bb u Bihaću, stiče status internacionalne apoteke na području Unsko-sanskog kantona obzirom da ista ispunjava propisane uvjete u pogledu prostora, opreme i kadra.

Prema obrazloženju pobijanog rješenja i stanju spisa predmeta, Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona je rješavajući zahtjev Privatne apotekarske zdravstvene ustanove B Phram iz Bihaća, postupajući u ponovnom postupku po presudi Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 011869 16 U od 26.12.2017. godine, za izdavanje rješenja o ispunjavanju uvjeta u pogledu prostora, opreme i kadra za sticanje statusa internacionalne apoteke, a nakon održane javne rasprave, uz sudjelovanje zainteresovanih lica ZU „Gradske apoteke“ Bihać, PZU Apoteke „Europharm“ iz Bihaća, Apoteke „Kovačević“ iz Bihaća, a u odsutnosti uredno obaviještenih ZU „Gradske apoteke“ Ključ i Apoteke privatne prakse „Hadžić“ iz Ključa, primjenom člana 3. Pravilnika o dopunama Pravilnika o bližim uvjetima u pogledu prostora, opreme i kadra, kriterijima za osnivanje apotekarske djelatnosti u svim organizacionim oblastima, kao i načinu i postupku njihove verifikacije, donijelo prvostepeno rješenje broj: 09-37-10161-UP-1/15 od 29.07.2021. godine, kojim je Privatna apotekarska zdravstvena ustanova B Phram iz Bihaća, Harmanski sokak 31, ogranak broj 7, u ul. Gazi Husrev begova bb u Bihaću, stekla status internacionalne apoteke na području Unsko-sanskog kantona obzirom da ista ispunjava propisane uvjete u pogledu prostora, opreme i kadra. Protiv prvostepenog rješenja žalbu su izjavili PZU Apoteke „Europharm“ iz Bihaća, ZU „Gradske apoteke“ Bihać i Apoteke „Kovačević“ iz Bihaća, koje su osporenim rješenjem tuženog odbijene kao neosnovane.

Prvostepeni sud je utvrdio da su pred tim sudom vođena još dva upravna spora protiv istog akta tuženog broj: 06-37-4464/16 od 01.11.2021. godine i to po tužbi ZU Gradska apoteka Bihać, u predmetu broj 01 0 U 017619 21 U, kao i Apoteka „Kovačević“ pod brojem 01 0 U 017632 21 U, te da je presudom tog suda broj: 01 0 U 017632 21 U od 20.12.2022. godine, tužba odbijena kao neosnovana, dok je presudom broj: 01 0 U 017619 21 od 22.06.2023. godine, tužba uvažena, osporeno rješenje tuženog, broj: 06-37-4464/16 od 01.11.2021. godine, poništeno i predmet vraćen tuženom organu na ponovni postupak i odlučivanje. Na osnovu

naprijed utvrđenog prvostepeni sud zaključuje da je pobijani akt tuženog broj: 06-37-4464/16 od 01.11.2021. godine, poništen presudom tog suda broj: 01 0 U 017619 21 od 22.06.2023. godine, pa je primjenom odredbe iz člana 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima, pobijanim rješenjem tužbu odbacio.

Naprijed navedeno pobijano rješenje prvostepenog suda nije pravilno.

Naime, postojanje pravomoćne sudske odluke donesene u upravnom sporu o istoj stvari, što propisuje odredba člana 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima, pretpostavlja pored identiteta predmeta spora, odnosno upravnog akta i istovremeno postojanje identiteta stranaka.

Međutim, u konkretnom slučaju, u predmetu u kojem je presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 017619 21 od 22.06.2023. godine, osporeno rješenje tuženog Federalnog ministarstva zdravstva, broj: 06-37-4464/16 od 01.11.2021. godine, poništeno i predmet vraćen tuženom organu na ponovni postupak, tužitelj je bio ZU Gradska apoteka Bihać, a ne Privatna zdravstvena ustanova Apoteka "Europharm" Bihać, koja je tužitelj u ovom upravnom sporu. Zbog navedenog, i pored činjenice da se u naprijed navedenim sporovima osporava isti upravni akt tuženog organa broj: 06-37-4464/16 od 01.11.2021. godine, kako se ne radi o identitetu stranaka, odnosno tužitelja, to u ovom upravnom sporu nije bilo mjesta primjeni odredbe iz člana 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima.

Zbog pogrešno zauzetog pravnog stava prvostepeni sud je povredom odredbe iz člana 25. stav 1. tačka 6. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbacio.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je, primjenom člana 46. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje uvažio, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak, u kojem će se, imajući u vidu primjedbe ovog suda, donijeti pravilna i zakonita odluka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 01 0 U 017633 23 Uvp 2 od 25.01.2024. godine)

146. Rješavanje spora

Član 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku, članovi 12. i 34. Zakona o upravnim sporovima

KADA SUD UTVRDI DA SU OSPORENI I PRVOSTEPENI AKT NIŠTAVI, SVOJOM ODLUKOM ĆE TE AKTE PONIŠTITI (A NE OGLASITI NIŠTAVIM) I TO SAMO AKO JE TO TUŽBOM TRAŽENO.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 039604 21 U od 22.05.2024. godine, uvažena je tužba tužitelja, te su oglasena ništavim osporeno rješenje tuženog, broj: FZ3/8/1-31-1-349-15/20, MB/OB: ... od 07.07.2021. godine i prvostepeno rješenje direktora Kantonalne administrativne službe tuženog u Sarajevu, broj: FZ12/2/1-35-1-66978-24/17, MB: ... od 24.02.2021. godine. Osporenim rješenjem tuženog odbijena je žalba tužitelja izjavljena protiv navedenog prvostepenog rješenja, kojim je, tačkom 1. tužitelju utvrđena pretplata iznosa

penzijskog primanja za period od 01.06.1992. godine do 31.01.2020. godine u iznosu od 176.147,13 KM, tačkom 2. obavezan da navedeni dug uplati u roku od 15 dana od dana prijema ovog rješenja, tačkom 3. da ako dužnik ne izvrši uplatu cjelokupnog duga u ostavljenom roku, preplaćeni iznos penzije će se nadoknaditi obustavom 1/3 mjesečnog iznosa penzije korisnika prava, tačkom 4. određeno da će se obustava 1/3 mjesečnog iznosa penzije vršiti sve dok se ne izmiri cjelokupan preplaćeni iznos, tačkom 5. da ukoliko se preplaćeni iznos penzijskog primanja u cijelosti ili dijelom ne nadoknadi na način utvrđen u tačkama 2. do 4, naplata duga će se provesti po odredbama Zakona o izvršnom postupku, tačkom 6. da je rješenje o preplati penzije izvršna isprava shodno Zakonu o izvršnom postupku i tačkom 7. da žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

Iz obrazloženja pobijane presude, kao i podataka iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelju (u postupku pokrenutom po njegovom zahtjevu od 25.12.1997. godine), rješenjem prvostepene Službe tuženog MB: ... od 31.03.2003. godine priznato pravo na starosnu penziju počev od 01.06.1992. godine na osnovu odredbi člana 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 38/90, 22/91 i 24/93), da je dana 04.10.2017. godine od strane ... nositelja osiguranja dostavljen zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu penziju (za tužitelja) od 12.06.2017. godine, shodno Sporazumu o socijalnom osiguranju između BiH i R. A., uz koji je dostavljena i potvrda staža A/BiH 14 od 14.07.2017. godine na kojoj je naznačeno da se tužitelj u R. A. nalazio u radnom odnosu u periodu od 1993. do dana podnošenja navedenog zahtjeva, da na osnovu Uvjerenja o isplati penzije nadležnog Odsjeka za isplatu penzija i naknada tuženog od 17.02.2020. godine proizilazi da se isplata penzije tužitelju uredno vršila od juna 1997. do januara 2020. godine i da je zadnja isplaćena penzija izvršena zaključno sa 31.01.2020. godine u iznosu od 954,73 KM, da je na osnovu novoutvrđenih činjenica koje utiču na pravo tužitelja na starosnu penziju kod tuženog Zavoda i isplatu iste, rješenjem prvostepene Službe tuženog od 10.02.2020. godine poništeno rješenje iste Službe od 31.03.2003. godine (o priznatom pravu na starosnu penziju).

Na osnovu predmetnog činjeničnog utvrđenja prvostepenim rješenjem od 24.02.2021. godine tužitelju je utvrđena preplata iznosa penzijskog primanja za period od 01.06.1992. godine do 31.01.2020. godine u iznosu od 176.147,13 KM na osnovu člana 134. važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 13/18), kojim je propisano da lice kome je na teret nositelja osiguranja izvršena isplata, na koju nije imalo pravo po zakonu, obavezno je da vrati nositelju osiguranja primljeni iznos. Tuženi je osporenim rješenjem od 07.07.2021. godine odbio žalbu tužitelja izjavljenu protiv navedenog prvostepenog rješenja, jer je našao da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je rješenjem od 10.02.2020. godine poništio svoje rješenje od 31.03.2003. godine kojim je tužitelju priznato pravo na starosnu penziju, a imajući u vidu odredbe člana 84. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82 do 84/90 i "Službeni list RBiH, br. 2/92 i 13/94), člana 103. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", brojevi od 29/98 do 55/12) i člana 96. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 13/18), kao i nespornu činjenicu da se tužitelj u vrijeme ostvarivanja prava na starosnu penziju kod tuženog nalazio u radnom odnosu u R. A., pa je ocijenio da je prvostepeni organ, primjenom člana 134. važećeg Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, pravilno postupio kada je prvostepenim rješenjem od 24.02.2021. godine utvrdio preplaćeni iznos penzije od 176.147,13 KM, koji je tužitelj nezakonito primio za period od 01.06.1992. do 31.01.2020. godine.

Nadalje proizilazi da je prvostepeni sud, postupajući po tužbi tužitelja podnesenoj protiv osporenog rješenja tuženog našao da je tužitelj bez pravnog osnova primao isplatu starosne

penzije u periodu od 01.06.1992. godine do 31.01.2020. godine, da je u tom periodu na snazi bilo više Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, na koje se pozvao i tuženi u osporenom rješenju, da se važeći Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju primjenjuje počev od 01.03.2018. godine, tako da je od strane nadležnih organa odredba člana 134. tog zakona retroaktivno primijenjena, pa zaključuje da se u konkretnom slučaju ne radi o preplati penzije, već nesporno o neosnovanom primanja novca, odnosno eventualnom sticanju bez osnova što spada u sudsku nadležnost, pa obzirom i na zauzeto stanovište iz presude Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: 09 0 U 017718 16 Uvp od 15.05.2020. godine, pobijanom presudom od 22.05.2024. godine, pozivom na član 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku, oglasio ništavim osporeno rješenje od 07.07.2021. godine i prvostepeno rješenje od 24.02.2021. godine.

Međutim, odredbom člana 12. Zakona o upravnim sporovima je regulisano da se upravni akt može pobijati, pored ostalog i ako akt sadrži takve nedostatke koji sprečavaju ocjenu njegove zakonitosti ili nedostatke koji ga čine ništavim. Članom 34. istog zakona je propisano da zakonitost osporenog upravnog akta sud ispituje u granicama zahtjeva iz tužbe i pri tom je vezan razlozima tužbe (stav 1.), a ako sud po zahtjevu iz tužbe utvrdi da je osporeni upravni akt ništav, poništiti će ga, a ako su razlozi ništavosti sadržani i u prvostepenom upravnom aktu, poništiti će i taj akt (stav 2.).

Prema citiranim zakonskim odredbama jasno proizilazi da u situaciji kada sud utvrdi da su osporeni i prvostepeni akt ništavi u smislu člana 264. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/48, 48/99 i 61/22), da će tada svojom odlukom te akte poništiti i to samo po zahtjevu iz tužbe, dakle samo ako je to tužbom traženo. Stoga je prvostepeni sud u pobijanoj presudi povrijedio odredbu člana 34. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, obzirom da je u konkretnoj stvari, pozivom na odredbu člana 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku (jer je našao da se ne radi o preplati penzijskih primanja, već o eventualnom sticanju bez osnova što spada u sudsku nadležnost), pobijanom presudom, umjesto poništavanja, oglasio ništavim osporeno i prvostepeno rješenje nadležnih organa, a pri tome se ne vidi da je u tom pogledu u tužbi istaknut bilo kakav zahtjev. Pri tome se ukazuje i da je članom 265. stav 3. Zakona o upravnom postupku jasno propisano da rješenje oglašava ništavim organ koji ga je donio ili drugostepeni organ, a ako drugostepenog organa nema - odgovarajući organ iz stava 1. člana 261. ovog zakona.

Radi svega navedenog pobijana presuda prvostepenog suda donesena je uz povredu pravila postupka na koju se pozvao podnosilac zahtjeva za vanredno preispitivanje te presude u svom zahtjevu, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno rješavanje, u kojem postupku će se otkloniti procesni nedostaci na koje je u svojim primjedbama ukazao ovaj sud, a potom donijeti nova odluka o podnesenoj tužbi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 09 0 U 039604 24 Uvp od 14.11.2024. godine)

147. Rješavanje drugostepenog organa po žalbi

Član 240. stav 1. Zakona o upravnom postupku

UKOLIKO JE U ISTOJ UPRAVNOJ STVARI VEĆ JEDNOM PONIŠTENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE, A PRVOSTEPENI ORGAN NIJE U SVEMU POSTUPIO PO UPUTAMA I PRAVNOM SHVATANJU IZ DRUGOSTEPENOG RJEŠENJA,

DRUGOSTEPENI ORGAN ĆE U ŽALBENOM POSTUPKU PONIŠTITI NOVODONESENO PRVOSTEPENO RJEŠENJE I SAM RIJEŠITI UPRAVNU STVAR.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Livnu, broj: 10 0 U 005622 23 U 2 od 03.05.2024. godine (donesenom u izvršenju presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 10 0 U 005622 23 Uvp 2, broj: 10 0 U 005622 23 Uvp 3, broj: 10 0 U 005622 23 Uvp 4, broj: 10 0 U 005622 23 Uvp 5 i broj: 10 0 U 005622 23 Uvp 6, sve od 03.08.2023. godine), odbijena je tužba tužitelja podnesena protiv osporenog rješenja tuženog organa, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je poništeno rješenje Službe za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, broj: 05/2-31-3-55-18/10 od 14.06.2021. godine i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje. Tim prvostepenim rješenjem od 14.06.2021. godine je tačkom 1. dispozitiva usvojen prijedlog kompanije „Elektroprijenos BiH“ a.d. Banja Luka Operativno područje Mostar za nepotpunu eksproprijaciju nekretnine ustanovljenje prava služnosti u korist „Elektroprijenos BiH“ a.d. Banja Luka, Operativno područje Mostar, kao korisnika eksproprijacije, u svrhu izgradnje i trajnog održavanja dalekovoda 110 kV Tomislavgrad-Livno, na nekretnini bliže opisanoj u dispozitivu rješenja, a čiji su stvarni suvlasnici tužitelji, s tim da se navedena nekretnina nepotpuno ekspropirira, tj. na istoj se ustanovljuje pravo služnosti u površini od 636 m², uz ostale uslove bliže opisane tačkama 2., 3., 5., 6., 7. i 8. dispozitiva rješenja, a tačkom 4. dispozitiva rješenja odbijen je zahtjev punomoćnika suvlasnika nekretnine za potpunu eksproprijaciju iste.

Ovaj sud cijeni da je pobijana presuda donesena uz povredu odredbi pravila postupka, zbog čega se zahtjevi tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuju osnovanim.

Naime, odredbom 240. stav 1. Zakona o upravnom postupku (Službene novine Federacije BiH, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) je propisano da ako drugostepeni organ utvrdi da su u prvostepenom rješenju pogrešno ocijenjeni dokazi, da je iz utvrđenih činjenica izveden pogrešan zaključak u pogledu činjeničnog stanja, da je pogrešno primijenjen pravni propis na osnovu kojeg se rješava stvar, da je u istoj upravnoj stvari već jednom poništeno prvostepeno rješenje, a posebno ako prvostepeni organ nije u svemu postupio po drugostepenom rješenju ili ako nađe da je na osnovu slobodne ocjene trebalo donijeti drugačije rješenje, on će svojim rješenjem poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti stvar.

Kako je iz podataka u spisma predmeta vidljivo da je tuženi organ i ranije poništavao prvostepeno rješenje i predmet vraćao prvostepenom organu na ponovni postupak, a iz razloga pribavljanja potvrde kojom se dokazuje da korisnik eksproprijacije ima osigurana sredstva za isplatu naknade za ekspropriisanu imovinu, kao i da se održi uviđaj na licu mjesta (rješenje tuženog broj: 05-31-2-2112/2019 od 03.02.2020.godine kojim je poništio prvostepeno rješenje Službe za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, broj: 05/2-31-3-55-18/2010 od 15.10.2019.godine), to je tuženi morao prilikom donošenja osporenog rješenja postupiti u smislu naprijed citirane odredbe člana 240. stav 1. Zakona o upravnom postupku, kojom je izričito rečeno da će tuženi u slučaju kada prvostepeni organ nije u svemu postupio po drugostepenom rješenju, a u istoj upravnoj stvari je već jednom poništeno prvostepeno rješenje, poništiti prvostepeno rješenje i sam riješiti upravnu stvar. Stoga će tuženi upotpuniti postupak na način da pribavi potrebne dokaze, nakon čega će biti u mogućnosti da osporenim rješenjem poništi prvostepeno rješenje i sam riješi upravnu stvar pravilnom primjenom materijalnog prava, a vodeći računa pri tome o svim navodima zahtjeva.

Obzirom da tuženi nije postupio na takav način, to prvostepeni sud nije mogao osporeno rješenje ocijeniti pravilnim i zakonitim, jer je isto doneseno uz povredu pravila postupka, pa je ovaj Sud primjenom člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

Kako ovom presudom predmetni spor nije u cijelosti okončan, to se njome neće odlučivati o postavljenom zahtjevu za naknadu troškova postupka. Naime, u upravnom postupku i upravnom sporu odlučuje se o jednoj istoj upravnoj stvari, pa se i o troškovima postupka može odlučivati samo nakon rješavanja te upravne stvari, a ne po pojedinima fazama u postupku odlučivanja. O troškovima sudskog postupka, dakle, riješit će se tek po završetku upravnog postupka, odnosno eventualno vođenog upravnog spora i to zavisno od ishoda tih postupaka, na osnovu shodne primjene odredbi iz članova 386. do 396. Zakona o parničnom postupku, obzirom da se obaveza naknade troškova postupka zasniva na načelu uspjeha u upravnom postupku i upravnom sporu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 10 0 U 005622 24 Uvp 7 od 13.11.2024. godine)

148. Procesna sposobnost

Član 53. stav 1. i 2. Zakona o upravnom postupku

KADA JE U TOKU POSTUPKA PRESTALO DA POSTOJI PRAVNO LICE PO ČIJEM SE ZAHTJEVU VODI POSTUPAK, DUŽNOST JE ORGANA DA OBUSTAVI POSTUPAK ILI, UKOLIKO POSTOJI PRAVNI SLJEDNIK TOG PRAVNOG LICA, DA GA POZOVE DA SE IZJASNI O TOME DA LI OSTAJE KOD PODNESENOG ZAHTJEVA, POD USLOVOM DA PRIRODA PRAVNOG ZAHTJEVA TO OMOGUĆAVA.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 020007 24 U od 02.09.2024. godine, odbijena je kao neosnovana tužba tužiteljice podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je tačkom 1. dispozitiva rješenja odbijena kao neosnovana njena žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja pomoćnika gradonačelnika za urbanističko planiranje, građenje, imovinsko-pravne i geodetske poslove, broj: 03/1-23-1-4928/14 od 23.09.2023. godine, a tačkom 2. dispozitiva rješenja odbijena kao neosnovana njena žalba izjavljena protiv zaključka o ispravci greške u rješenju pomoćnika gradonačelnika za urbanističko planiranje, građenje, imovinsko-pravne i geodetske poslove, broj: 03/1-23-1-4928/14 od 23.10.2023. godine. Prvostepenim rješenjem broj: 03/1-23-1-4928/14 od 23.09.2023. godine je: tačkom 1. dispozitiva rješenja data urbanistička saglasnost investitoru d.o.o. „Bihaćka trgovina“ Bihać za uklanjanje dijela postojeće građevine i izgradnju zamjenske građevine, na zemljištu označenom kao k.č. 5295/2 k.o. ... po novom katastarskom operatu, odnosno k.č. br. 5/115 SP Bihać, po starom katastarskom operatu, uz uslove detaljno navedene u tački 2. dispozitiva rješenja, s tim da rješenje o urbanističkoj saglasnosti prestaje da važi ako se u roku od godinu dana od pravosnažnosti rješenja ne zatraži odobrenje za uklanjanje dijela postojeće građevine i izgradnju zamjenske, koje se izuzetno može na zahtjev produžiti za još godinu dana (tačka 3. dispozitiva rješenja), kao i da ovo rješenje ne daje pravo bilo kakve gradnje prije izdavanja odobrenja za uklanjanje dijela postojeće građevine i izgradnju zamjenske građevine (tačka 4. dispozitiva rješenja).

Prema podacima iz spisa predmeta i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je zahtjev za izdavanje urbanističke saglasnosti dana 15.09.2014. godine podnio investitor „Bihaćka trgovina“ d.o.o. Bihać, nakon čega je u provedenom upravnom postupku doneseno nekoliko rješenja, te je dana 23.09.2023. godine doneseno prvostepeno rješenje broj: 03/1-23-1-4928/14; da je tužiteljica protiv tog rješenja izjavila žalbu, u kojoj je između ostalog prigovorila da je podnosilac zahtjeva „Bihaćka trgovina“ Bihać brisan iz sudskog registra, pa je tuženi donio osporeno rješenje od 29.02.2024. godine kojim je žalba tužiteljica odbijena, a u kojem je vezano za prigovor da je podnosilac zahtjeva „Bihaćka trgovina“ Bihać brisan iz sudskog registra naveo da taj postupak može pokrenuti svako zainteresirano lice, da se u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti ne raspravlja pitanje vlasništva, te da će se pitanje imovinsko-pravnih odnosa rješavati u postupku koji prethodi izdavanju odobrenja za građenje; da je tužiteljica protiv osporenog rješenja pokrenula upravni spor, tužbom kod prvostepenog suda, koji je tužbu odbio pobijanom presudom. U obrazloženju pobijane presude prvostepeni je sud, odgovarajući na navode iz tužbe kojima se osporava pravo „Bihaćke trgovine“ d.o.o. Bihać da pokrene postupak iz razloga što je isto brisano iz registra privrednih društava, ocijenio da je neosnovan tužbeni navod koji se odnosi na aktivnu legitimaciju investitora, jer se u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti ne raspravlja i ne utvrđuje pitanje vlasništva na predmetnim parcelama nego je to pitanje koje se raspravlja i utvrđuje u postupku koji prethodi izdavanju odobrenja za građenje, kao i da neosnovano smatra tužiteljica da investitor u predmetnom postupku nije imao svojstvo stranke, jer je takva tvrdnja suprotna odredbama Zakona o prostornom uređenju i građenju Unsko-sanskog kantona, te da je društvo „Bihaćka trgovina“ d.o.o. pripojeno Društvu sa ograničenom odgovornošću za spoljnu trgovinu na veliko i malo, pružanje usluga „ILMA“ export-import Bihać, što znači da tom statusnom promjenom iako je Društvo brisano iz registra nije došlo do nestanka društva.

Po ocjeni ovog Suda, pobijana presuda, kao i rješenja upravnih organa su doneseni uz povredu pravila postupka.

Naime, odredbom člana 49. stav 1. Zakona o upravnom postupku (Službene novine F BiH, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) propisano je da stranka u upravnom postupku može biti svaka fizička i pravna osoba.

Odredbom člana 53. Zakona o upravnom postupku je propisano da će u toku cijelog postupka organ po službenoj dužnosti paziti da li osoba koja se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li stranku zastupa njen zakonski zastupnik, odnosno predstavnik.

Odredbom člana 71. stav 1. tačka 2. Zakona o privrednim društvima Federacije BiH (Službene novine F BiH, broj: 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08, 7/09 i 75/13) propisano je da društvo prestaje u slučaju: spajanja, pripajanja i podjele.

Odredbom člana 70. stav 2. Zakona o privrednim društvima Federacije BiH je propisano da društvo prestaje na dan upisa prestanka u registar društava.

Kako iz stanja spisa u predmetu proizilazi (Rješenje o izmjenama podataka Općinskog suda u Bihaću broj: 017-0-reg-22-000685 od 14.11.2022. godine) prema rješenju Općinskog suda u Bihaću broj: 017-0-Reg-22-000684 od 14.11.2022. godine Društvo sa ograničenom odgovornošću za trgovinu na veliko i malo, uvoz i izvoz i usluge „Bihaćka trgovina“ Bihać je brisano iz registra privrednih društava radi pripajanja istog Društvu sa ograničenom odgovornošću za spoljnu trgovinu na veliko i malo, pružanje usluga „ILMA“ export-import Bihać, a koju činjenicu nije osporio tuženi. Brisanjem iz registra društava pravno lice „Bihaćka

trgovina“ Bihać izgubilo je svojstvo pravnog lica, koje se u skladu sa članom 5. Zakona o privrednim društvima F BiH stiče danom upisa u registar, a gubi se na dan upisa prestanka u registru društava, u skladu sa članom 70. i 71. Zakona o privrednim društvima F BiH. Kako je prvostepeno rješenje doneseno nakon prestanka društva „Bihaćka trgovina“ Bihać, koji je podnio zahtjev za urbanističku saglasnost, to su organi uprave postupili suprotno naprijed citiranim odredbama Zakona o upravnom postupku i Zakona o privrednim društvima Federacije BiH, jer su bili dužni da u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti paze da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku, te obzirom na činjenicu da je podnosilac zahtjeva prestao postojati kao pravno lice, to je isti izgubio svojstvo stranke u postupku, pa je organ uprave u smislu odredbe člana 53. stav 2. Zakona o upravnom postupku morao obustaviti postupak, ili pozvati pravnog sljednika podnosioca zahtjeva (koji se tek naknadno pojavio kao zainteresirano lice u upravnom sporu kako bi urgirao donošenje pobijane presude) da se izjasni da li kao pravni sljednik podnosioca zahtjeva ostaje kod tog zahtjeva ili ne.

Imajući u vidu naprijed navedeno, organi uprave nisu mogli donijeti rješenje kojim se društvu „Bihaćka trgovina“ Bihać, koje je prestalo postojati, izdaje urbanistička saglasnost uz obrazloženje da se u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti ne raspravlja pitanje vlasništva, jer da taj postupak može pokrenuti svako zainteresirano lice, dok će se pitanje imovinsko-pravnih odnosa rješavati u postupku koji prethodi izdavanju odobrenja za građenje, jer se navodima iz žalbe nije ni problematiziralo pitanje aktivne legitimacije, nego pitanje stranačke sposobnosti, obzirom da je društvo koje je podnijelo zahtjev prestalo postojati. Iz istog razloga je prvostepeni sud pogrešno ocijenio da je osporeno rješenje pravilno i zakonito, jer je navode iz tužbe koji se odnose na stranačku sposobnost obrazložio istim navodima kao i tuženi, te pogrešno navodeći da pripajanjem društva „Bihaćka trgovina“ Bihać drugom društvu, „iako je Društvo brisano iz registra nije došlo do nestanka društva“, a što je potpuno suprotno naprijed citiranoj odredbi člana 71. Zakona o privrednim društvima F BiH, koja izričito navodi da je pripajanje društva, kao statusna promjena, jedan od načina prestanka društva.

Kako prema svemu iznesenom proizilazi da su odluke oba upravna organa i prvostepenog suda donesene uz povredu pravila postupka, kako je prethodno obrazloženo, to je ovaj sud na osnovu člana 46. st. 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima zahtjev tužiteljice za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, osporenu presudu preinačio i riješio da se tužba tužiteljice uvažava, poništavaju se osporeno rješenje tuženog broj: 11/2-19-214-UP-2/23 od 29.02.2024. godine i prvostepeno rješenje pomoćnika gradonačelnika za urbanističko planiranje, građenje, imovinsko-pravne i geodetske poslove Grada Bihaća, broj: 03/1-23-1-4928/14 od 23.09.2023. godine i predmet vraća prvostepenom organu na ponovno rješavanje u skladu sa primjedbama ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 01 0 U 020007 24 Uvp od 06.11.2024. godine)

149. Izvršenje rješenja

Član 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku

U POSTUPKU ADMINISTRATIVNOG IZVRŠENJA NEMA MOGUĆNOSTI ZA PREKID POSTUPKA ZBOG RJEŠAVANJA PRETHODNOG PITANJA, OBZIROM DA SE U TOM POSTUPKU MERITORNO NE RJEŠAVA SAMA UPRAVNA STVAR, POŠTO JE ONA VEĆ RIJEŠENA RJEŠENJEM KOJE SE IZVRŠAVA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 2/98, 48/99 i 61/22) propisano je da ako organ koji vodi postupak naiđe na pitanje bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu za čije je rješenje nadležan sud ili neki drugi organ (prethodno pitanje), on može, pod uslovima iz ovog zakona, sam raspraviti to pitanje ili postupak prekinuti dok nadležni organ to pitanje ne riješi. O prekidu postupka donosi se zaključak, protiv kog je dopuštena posebna žalba, osim ako je zaključak donio drugostepeni organ.

Dakle, naprijed navedena zakonska odredba pod prethodnim pitanjem ima u vidu postojanje nekog pitanja koje čini samostalnu pravnu cjelinu za čije je rješenje nadležan sud ili neki drugi organ, a bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama upravna stvar.

Suprotno shvatanju tuženog organa i prvostepenog suda, u postupku administrativnog izvršenja nema mogućnosti za prekid postupka na osnovu odredbe člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku, obzirom da se u postupku izvršenja meritorno ne rješava sama upravna stvar, pošto je ona već riješena rješenjem koje se izvršava. Kako je u konkretnom slučaju pravosnažnim i konačnim rješenjem prvostepenog organa od 16.10.2007. godine riješena sama upravna stvar (tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida V grupe sa 70% vojnog invaliditeta i pravo na ličnu invalidninu u mjesečnom novčanom iznosu od 234,88 KM), to je u postupku izvršenja tog rješenja bila isključena mogućnost za prekid postupka na osnovu odredbe člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku. Pri tome se ukazuje da se prema odredbi člana 267. Zakona o upravnom postupku rješenje doneseno u upravnom postupku izvršava pošto postane izvršno, da su odredbama člana 278. istog zakona regulisani jedino obustava započetog izvršenja i odgoda izvršenja (pod uslovima iz člana 278.), te da se konačno i pravomoćno rješenje, kojim je stranka stekla određeno pravo može poništiti, ukinuti ili izmijeniti samo u slučajevima koji su zakonom predviđeni (načelo konačnosti i pravosnažnosti rješenja).

Iz navedenih razloga ovaj sud je, na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeni zaključak poništio, te predmet vratio tuženom organu na ponovni postupak, u kome će se u skladu sa datim primjedbama ovog suda odlučiti o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja od 15.07.2020. godine.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 07 0 U 018931 24 Uvp od 15.02.2024. godine)

150. Šutnja uprave

Član 216. stav 3. Zakona o upravnom postupku

STRANCI PO ČIJEM ZAHTJEVU NIJE RIJEŠENO U ZAKONOM PROPISANOM ROKU DATA JE MOGUĆNOST IZJAVLJIVANJA ŽALBE NADLEŽNOM ORGANU ZBOG ŠUTNJE UPRAVE, PRI ČEMU SE NE RADI O IMEPRATIVNOJ ODREDBI, PA SE U SLUČAJU NEIZJAVLJIVANJA TAKVE ŽALBE NE MOŽE SMATRATI DA JE NJEN ZAHTJEV ODBIJEN (I DA JE POSTUPAK NASTAVLJEN PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI), JER JE OBAVEZA ORGANA UPRAVE DA PODNESENI ZAHTJEV RIJEŠI.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 216. stav 1., 2. i 4. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) propisani su rokovi za izdavanje rješenja u postupku pokrenutom povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, dok je odredbom stava 3. ovog člana i Zakona izričito propisano da ako nadležni organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba ne donese rješenje i ne dostavi ga stranci u roku iz stava 1. i 2. ovog člana, stranka ima pravo izjaviti žalbu nadležnom organu, kao da je njen zahtjev odbijen.

Dakle, odredbom člana 216. stav 3. Zakona o upravnom postupku regulisan je specifičan procesnopravni institut šutnje uprave koji se ogleda u neblagovremenom donošenju, odnosno nedonošenju upravnih akata, u kom slučaju stranka, kako je to izričito propisano, ima pravo izjaviti žalbu nadležnom organu kao da je njen zahtjev odbijen. Ovako formulisana zakonska odredba, znači da je stranci po čijem zahtjevu nije riješeno u zakonom propisanom roku data mogućnost za određeno postupanje, ali, suprotno stavu Inspektorata Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, kojeg su bezrezervno prihvatili i prvostepeni i tuženi organ, kao i prvostepeni sud, odredbe kojim je propisano pravo (mogućnost) stranke ne predstavljaju imperativne odredbe, odnosno istim nije propisana obaveza stranke da postupi na opisani način. Samim tim se ne može ni izvesti zaključak da je tužiteljev zahtjev odbijen iz razloga što on nije postupao po odredbi člana 216. stav 3. Zakona o upravnom postupku, odnosno da je, kako se to u obrazloženju rješenja navodi (prepisano iz zapisnika Inspektorata), mogao smatrati da je njegov zahtjev odbijen i da se zbog toga kasniji postupak smatra vođenim po službenoj dužnosti.

Ovakva konstrukcija napravljena od strane Inspektorata i prihvaćena od strane upravnih organa i prvostepenog suda suprotna je izričitoj obavezi organa uprave da po podnesenom zahtjevu stranke moraju riješiti. U konkretnom slučaju tužitelj je podnio zahtjev 08.12.2005. godine, dakle prije isteka roka propisanog odredbom člana 35. stav 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, pri čemu nije od uticaja činjenica da je postupak za priznavanje vremena u OS pokrenut poslije tog roka, jer se radi o drugom postupku za koji nije propisan rok. Kako po tužiteljevom zahtjevu od 08.12.2005. godine sve do donošenja rješenja od 19.09.2018. godine evidentno nije bilo riješeno, što se kao nesporno konstatuje i u zapisniku Inspektorata i u rješenjima upravnih organa, to se iz navedenih razloga ne može ni smatrati da je prvostepeni organ postupak koji je prethodio donošenju rješenja od 19.09.2018. godine vodio po službenoj dužnosti.

Zbog svega navedenog nisu bili ispunjeni uslovi za oglašavanje rješenja ništavim na osnovu odredbe člana 264. Zakona o upravnom postupku, pri čemu ovaj Sud ukazuje da u Krivičnom zakonu Federacije BiH ne postoji propisano krivično djelo na način kako je to ovim rješenjima interpretirano, a niti pasivnost organa (više puta spomenuta u predmetnom postupku) može opravdati povredu zakona na štetu tužitelja.

Iz navedenih razloga, po ocjeni ovog Suda, prvostepeni sud nije mogao osporeno rješenje tuženog organa ocijeniti kao pravilno i zakonito, kao ni rješenje prvostepenog organa, pa je zbog svega izloženog odlučeno kao u izreci presude na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 02 0 U 001989 23 Uvp od 20.02.2024. godine)

151. Upravni akt

Član 8. Zakona o upravnom postupku, član 10. Zakona o slatkovodnom ribarstvu

OVJERA I IZDAVANJE SAGLASNOST NA GODIŠNJI PROGRAM UNAPREĐENJA RIBARSTVA NEMA SVOJSTVO UPRAVNOG AKTA, PA SE PROTIV IZDATE SAGLASNOSTI NE MOŽE POKRENUTI I VODITI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 040748 22 U od 26.02.2024. godine, odbačena je tužba tužitelja JP Elektroprivrede BiH, d.d. Sarajevo, podružnica Hidroelektrane na Neretvi podnesena protiv akta tuženog Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva broj: 03-3-20/7-1/22 od 12.01.2022. godine, kojim je Udruženju sportskih ribolovaca N. iz M. data saglasnost na Godišnji program unapređenja ribarstva za 2022. godinu za dio ribolovnog područja-ribolovnu zonu Mostar.

Prema obrazloženju pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud poprimio utvrđenim da osporena saglasnost tuženog, koja se pobija tužbom u upravnom sporu ne predstavlja upravni akt, jer se njome ne rješava neka upravna stvar, niti se rješava o kakvom upravnom pravu, u smislu odredbi člana 4. i 8. Zakona o upravnim sporovima, tako da se protiv iste ne može ni pokrenuti upravni spor. Pri tome je cijenio da se u konkretnom slučaju radi samo o saglasnosti za ribarsku osnovu i Godišnji program unapređenja ribarstva za 2022. godinu korisniku ribolovnog prava Udruženje sportskih ribolovaca N. iz M., koju ovjerava i izdaje Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, u skladu s odredbama člana 10. Zakona o slatkovodnom ribarstvu, na osnovu pribavljenog mišljenja nadležnog kantonalnog ministarstva. Stoga je primjenom odredbe člana 25. stav 1. tačka 2. u vezi s odredbama člana 4. i 8. Zakona o upravnim sporovima pobijanim rješenjem odbacio predmetnu tužbu.

Donošenjem pobijanog rješenja prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog suda, zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje neosnovan.

Naime, odredbama člana 8. Zakona o upravnim sporovima propisano je da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta (stav 1.), a upravni akt, u smislu tog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. tog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari (stav 2.).

Odredbama člana 10. Zakona o slatkovodnom ribarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/04), na temelju kojih je tuženi organ dao osporenu saglasnost, propisano je da je korisnik (ribolovne zone ili područja) dužan najkasnije u roku od jedne godine od dana kada je dobio ribolovno pravo na ribolovnom području realizovati predloženi program gospodarenja ribolovnim područjem iz člana 6. stav 1. ovog zakona i donijeti program unapređenja ribarstva. U skladu sa ribarskom osnovom korisnik donosi godišnji program unapređenja ribarstva, koji mora sadržavati: procjenu količine riba i njihova prirasta u ribolovnom području ili ribolovnoj zoni ili njenom dijelu; dozvoljeni godišnji ulov ribe po vrstama i dozvoljeni dnevni ulov ribe; plan poribljavanja prema količinama i vrstama ribe, te novčana sredstva za realizaciju plana; mjere i način zaštite ribolovnog područja, ribolovne zone ili njenog dijela; organizaciju rada

ribo-čuvarske službe, te plan rada na uređenju okoliša; planirane sportsko-ribolovne aktivnosti; planirana novčana sredstva i namjenu korištenja tih sredstava. Godišnji program donosi se do kraja tekuće godine za narednu godinu. Saglasnost za ribarsku osnovu i godišnje programe, uz prethodno pribavljeno mišljenje kantonalnog ministarstva, ovjerava i izdaje Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Cijeneći sadržaj osporene saglasnosti tuženog od 12.01.2022. godine, prema citiranim propisima, proizilazi da je prvostepeni sud pobijanim rješenjem pravilno cijenio da osporena saglasnost nema elemente upravnog akta, budući da se istom uopće nije rješavalo o nekoj upravnoj stvari, a niti se radi o situaciji u kojoj je tuženi organ u upravnom postupku autoritativno rješavao o pravu, odnosno obavezi pojedinaca i pravnih lica u pojedinačnim upravnim stvarima neposrednom primjenom materijalnog propisa, u smislu citiranih odredbi člana 8. Zakona o upravnim sporovima. Pri tome je prvostepeni sud u obrazloženju pobijanog rješenja pravilno cijenio da je osporenim aktom samo data saglasnost za ribarsku osnovu i Godišnji program unapređenja ribarstva za 2021. godinu korisniku ribolovnog prava Udruženje sportskih ribolovaca N. iz M. u ribolovnoj zoni M. (na kojoj je tužitelj vlasnik brane na G. i S. jezeru), a na osnovu pribavljenog mišljenja nadležnog kantonalnog ministarstva, u skladu s citiranim odredbama člana 10. Zakona o slatkovodnom ribarstvu.

Za drugačije rješavanje ove upravne stvari nije od značaja okolnost da je u osporenoj saglasnosti data pogrešna pouka o pravnom lijeku, prema kojoj protiv iste nije dozvoljena žalba ali da se može pokrenuti upravni spor kod kantonalnog suda, budući da citiranim odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu uopće nije propisano ni da žalba protiv saglasnosti nije dopuštena, niti da se ista može pobijati tužbom u upravnom sporu.

Imajući u vidu navedeno, ovaj sud je cijenio kao paušalno pozivanje tužitelja na odredbe člana 49. i 51. Zakona o slatkovodnom ribarstvu, koje propisuju provođenje inspeksijskog nadzora iz oblasti slatkovodnog ribarstva od strane Federalnog poljoprivrednog inspektora, budući da se u konkretnom slučaju uopće nije rješavalo u postupku inspeksijskog nadzora u vezi sa davanjem osporene saglasnosti.

Zbog svega iznesenog, ovaj sud je našao da je predmetna tužba tužitelja pravilno odbačena, te da je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan, pa je na osnovu člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima odlučeno kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 09 0 U 040748 24 Uvp od 23.05.2024. godine)

152. Novčani dodatak člana porodice poginulog dobitnika ratnog priznanja

Član 2. stav 2. i 3. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica

VANBRAČNI PARTNER POGINULOG DOBITNIKA RATNOG PRIZNANJA IMA PRAVO NA MJESEČNI NOVČANI DODATAK U SKLADU SA OPREDJELJENJEM PORODIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE O IZJEDNAČAVANJU BRAČNE I VANBRAČNE ZAJEDNICE.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 042620 22 U od 28.02.2024. godine, uvažena je tužba, poništeno osporeno rješenje tuženog Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sarajevo broj: UP-I-03-41-3898/10 od 07.07.2022. godine i upravna stvar riješena tako da se tužiteljici K. A. iz B... priznaje pravo na mjesečni novčani dodatak, po osnovu ratnog priznanja, počev od 28.08.2018.godine, a tuženi je obavezan da tužiteljici naknadi troškove upravnog spora u iznosu od 280,80 KM, u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti odluke, dok je tužiteljica odbijena sa zahtjevom za naknadu troškove upravnog spora u iznosu od 70,02 KM.

Prema obrazloženju pobijane presude i stanju spisa predmeta, tužiteljica je kao vanbračna supruga K. M., poginulog dobitnika ratnog odlikovanja "Zlatni ljiljan", dana 28.08.2018. godine, podnijela zahtjev za priznavanje prava na mjesečni novčani dodatak po Zakonu o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica. Nakon što je presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 014378 18 U od 21.08.2019. godine, uvažena tužba i poništeno rješenje tuženog organa, broj: UP-I-03-41-3898/10 od 20.09.2018. godine i prvostepeno rješenje Odjeljenja za boračko-invalidsku zaštitu Bihać, broj: 12/2-41-884/2018 od 28.08.2018. godine i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak, rješavajući u ponovljenom postupku o zahtjevu tužiteljice za priznavanje prava na mjesečni novčani dodatak po Zakonu o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, tuženi je utvrdio da je tužiteljica vanbračna supruga poginulog K. M., te je osporenim rješenjem, broj: UP-I-03-41-3898/10 od 07.07.2022. godine, donesenim primjenom člana 2. stav 2. i 3. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, odbio kao neosnovan zahtjev tužiteljice za priznavanje prava na mjesečni novčani dodatak, zaključujući da tužiteljica ne ispunjava uvjete za priznavanje prava na novčani dodatak, propisane odredbom iz člana 2. stav 2. i 3. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, koji je lex specialis u odnosu na Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, koji izjednačava bračnu i vanbračnu zajednicu u svim pravima i obavezama, uključujući i imovinska prava.

Prvostepeni sud je pobijanom presudom, nakon uvažavanja tužbe, poništio osporeno rješenje tuženog Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sarajevo broj: UP-I-03-41-3898/10 od 07.07.2022. godine i upravnu stvar riješio tako da se tužiteljici priznaje pravo na mjesečni novčani dodatak, po osnovu ratnog priznanja, počev od 28.08.2018.godine, kao dana podnošenja zahtjeva za priznavanje prava, zauzimajući stav da je odredbama iz članova 2., 3. i 213. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 35/05, 41/05 i 31/14), izjednačena bračna i vanbračna zajednica u pogledu prava i obaveza, kao i da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u više odluka (AP-4207/13, AP-4077/16) utvrdio kršenje zabrane diskriminacije kada nadležni organ nije uvažio opredjeljenje Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, o dosljednom izjednačavanju bračne i vanbračne zajednice, koja je trajala duži vremenski period, te da je tuženi osporenim rješenjem povrijedio i odredbu iz člana 57. Zakona o upravnim sporovima, iz kojih razloga je tužiteljici priznao pravo na mjesečni novčani dodatak.

Neosnovano Federalno pravobranilaštvo u zahtjevu za vanredno preispitivanje ističe pogrešnu primjenu odredbe iz člana 2. stav 2. i 3. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 70/05, 9/10, 90/17 i 29/22). Naime, tačno je da je odredbom iz člana 2. stav 2. i 3. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, propisano da član porodice poginulog, umrlog ili nestalog dobitnika ratnog priznanja

ili odlikovanja je član uže porodice lica iz stava 1. ovog člana, bez obzira na to kada je nastupila smrt dobitnika ratnog priznanja ili odlikovanja, te da užu porodicu, u smislu stava 2. ovog člana, sačinjavaju: bračni drug, djeca rođena u braku i van braka, usvojenici i pastorčad, kao i roditelji neženjenog poginulog, umrlog ili nestalog dobitnika ratnog priznanja ili odlikovanja koji iz sebe nije ostavio porod, kako to navodi tuženi u osporenom rješenju.

Donoseći osporeno rješenje, tuženi gubi iz vida da je da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u više odluka (AP-4207/13, AP-4077/16) utvrdio kršenje zabrane diskriminacije kada nadležni organ nije uvažio opredjeljenje Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, o dosljednom izjednačavanju bračne i vanbračne zajednice, koja je trajala duži vremenski period pa je polazeći od toga da su odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine konačne i obavezujuće i da su svi organi vlasti dužni da ih izvršavaju, tuženi bio dužan da dosljedno primjenjujući opredjeljenje Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine o izjednačavanju bračne i vanbračne zajednice, ratio legis Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, cijeni u skladu sa naprijed izloženim stavom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, te tužiteljici prizna pravo na mjesečni novčani dodatak, po osnovu ratnog priznanja, kako to pravilno zaključuje prvostepeni sud u pobijanoj presudi.

Međutim, osnovano se u zahtjevu za vanredno preispitivanje navodi da je prvostepeni sud pogrešnom primjenom odredbe iz člana 16. Zakona o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica, tužiteljici priznao pravo na mjesečni novčani dodatak počev od 28.08.2018. godine, kao dana podnošenja zahtjeva. Naime, naprijed navedenom zakonskom odredbom je propisano da prava prema ovom zakonu pripadaju od prvog dana narednog mjeseca po podnošenju zahtjeva i mogu se koristiti dok postoje uvjeti za korištenje tih prava propisani ovim zakonom. Kako je tužiteljica zahtjev za priznavanje prava na mjesečni novčani dodatak podnijela 28.08.2018. godine, to je 01.09.2018. godine, prvi dan narednog mjeseca po podnošenju zahtjeva, pa u skladu sa naprijed citiranom zakonskom odredbom od tog datuma tužiteljici pripada pravo na mjesečni novčani dodatak.

Stoga je uvažavanjem zahtjeva za vanredno preispitivanje, u dijelu kojim je odlučeno o datumu od kojeg tužiteljici pripada pravo na novčanu naknadu, pobijana presuda preinačena.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 09 0 U 042620 24 Uvp od 23.05.2024. godine)

153. Porodična invalidnina

Član 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

PRIPADNIK PATRIOTSKE LIGE SE SMATRA BRANIOCEM UKOLIKO JE RJEŠENJEM NADLEŽNOG UPRAVNOG ORGANA UTVRĐENO DA JE U SASTAVU PATRIOTSKE LIGE UČESTVOVAO U PRIPREMAMA ZA ODBRANU BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Tuzli broj: 03 0 U 023412 23 U od 07.11.2023. godine, odbijena je tužba tužiteljica podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbijena njihova žalba izjavljena protiv prvostepenog

rješenja Službe za boračko-invalidsku zaštitu, stambene poslove i integraciju raseljenih lica Grada Tuzla, broj: 10-37-06265/2021-NP od 26.07.2022. godine, te je u vršenju revizije navedeno prvostepeno rješenje poništeno i riješeno tako da se odbija kao neosnovan zahtjev tužiteljica za priznavanje prava na porodičnu invalidninu. Tim prvostepenim rješenjem je prvo-tužiteljici M. E., udovi poginulog branioca M. R., priznato pravo na porodičnu invalidninu (tačka 1.), a odbijen je kao neosnovan zahtjev drugo-tužiteljice M. E., djeteta poginulog branioca M. R., za priznavanje prava na porodičnu invalidninu (tačka 2.), dok je tačkom 3. dispozitiva rješenja, odlučeno da lice iz tačke 1. dispozitiva rješenja ima pravo na porodičnu invalidninu počev od 01.10.2021. godine, u mjesečnom novčanom iznosu od 373,03 KM i traje sve dok postoje uslovi za korištenje tog prava. Tačkom 4. dispozitiva rješenja je odlučeno da se odbija kao neosnovan zahtjev M. E. i M. E. za priznavanje prava na porodičnu invalidninu i isplatu porodične invalidnine za period od dana pogibije M. R..

Prema obrazloženju pobijane presude i stanju spisa predmeta, tužiteljice su 01.10.2021. godine, podnijele zahtjev prvostepenom organu da im se kao članovima porodice poginulog branioca M. R., koji je poginuo kao pripadnik Patriotske lige, prizna pravo na porodičnu invalidninu. Prvostepeni organ je iz uvjerenja Odsjeka za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Tuzla, broj: 07/12-37/1-5-33/2022 od 16.05.2022. godine, utvrdio da je M. R. bio pripadnik Patriotske lige od 04.04.1992. do 27.04.1992. godine, kada je poginuo vršeći vojnu dužnost, da je isti 08.08.1991. godine, zaključio brak sa M. E., da je M. E. starija od 45 godina života, da nakon smrti muža nije sklapala novu bračnu zajednicu, niti je u vanbračnoj zajednici, da je M. E., kćerka M. R. i M. E., rođena 13.07.1989. godine, da je ista diplomirala na Univerzitetu u S..., Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije 26.06.2013. godine, pa je rješenjem broj: 10-37-06265/2021-NP od 26.07.2022. godine, primjenom odredbe iz člana 20. stav 1. tačka 1., u vezi sa članom 21. stav 1. tačka 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, prvo tužiteljici M. E. priznao pravo na porodičnu invalidninu, u mjesečnom novčanom iznosu od 373,03 KM, počev od 01.10.2021. godine, pa dok postoje zakonom propisani uslovi, dok je primjenom odredbe iz člana 20. stav 1. tačka 2. naprijed navedenog zakona, zaključio da M. E. ne ispunjava uslove propisane navedenom zakonskom odredbom, iz kojih razloga je odbijen njen zahtjev za priznavanje prava na porodičnu invalidninu, a zahtjev tužiteljica za priznavanje prava na porodičnu invalidninu i isplatu porodične invalidnine za period od dana pogibije M. R., je odbijen kao neosnovan. Protiv navedenog rješenja tužiteljice su izjavile žalbu, koja je osporenim rješenjem tuženog organa odbijena kao neosnovana, te je istim rješenjem, donesenim u vršenju revizije prvostepenog rješenja, u skladu sa odredbama iz članova 41. stav 1. i 2. i 50. stav 3. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, isto poništeno i riješeno tako da se odbija kao neosnovan zahtjev tužiteljica za priznavanje prava na porodičnu invalidninu. Donoseći osporeno rješenje tuženi je zaključio da Patriotska liga, čiji je pripadnik bio poginuli M. R., ne čini Oružane snage, zbog čega M. R. ne ulazi u krug lica iz člana 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, pa se ni tužiteljice ne smatraju licima iz člana 4. naprijed navedenog zakona.

Prvostepeni sud je osporeno rješenje tuženog cijenio pravilnim i zakonitim zbog čega je tužbu, primjenom odredbe 36. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, kao neosnovanu odbio.

Stav prvostepenog suda i tuženog organa da se M. R., ne smatra braniocem iz člana 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, jer Patriotska liga ne čini Oružane snage, u smislu navedene zakonske odredbe, pa shodno tome ni tužiteljice se ne smatraju licima iz člana 4. naprijed navedenog zakona, se zasniva na pogrešno primjeni naprijed navedene zakonske odredbe.

Odredbom iz člana 2. stav 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 41/04, 29/11, 63/15 i 22/16) je propisano da se braniocima, u smislu ovog zakona smatraju pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine, Hrvatskog vijeća obrane i policije nadležnog organa unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: Oružane snage), a koji su učestvovali u odbrani suvereniteta i cjelovitosti Bosne i Hercegovine (početak agresije na općinu Ravno), od 18.09.1991. do 23.12.1996. godine, odnosno do prestanka neposredne ratne opasnosti i koji su demobilizirani rješenjem nadležnog vojnog organa, kao i lice koje je učestvovalo u pripremi za odbranu i u odbrani Bosne i Hercegovine.

Iz naprijed citirane zakonske odredbe proizilazi da se braniocima, pored pripadnika Armije Republike Bosne i Hercegovine, Hrvatskog vijeća obrane i policije nadležnog organa unutrašnjih poslova, koji čine Oružane snage, a koji su učestvovali u odbrani suvereniteta i cjelovitosti Bosne i Hercegovine od 18.09.1991. do 23.12.1996. godine, odnosno do prestanka neposredne ratne opasnosti i koji su demobilizirani rješenjem nadležnog vojnog organa, što prednik tužiteljica M. R. nesumnjivo nije bio, smatraju i lica koja su učestvovala u pripremi za odbranu i u odbrani Bosne i Hercegovine, što su prvostepeni sud i tuženi organ, donoseći svoje odluke, zanemarili i navedenu činjenicu propustili da utvrde. Također, tuženi organ je propustio da cijeni rješenje Sektora za pitanja evidencije iz oblasti vojne obaveze, Grupe za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Tuzla, broj: UP/I 07/12-05/1-269/08 od 04.12.2020. godine, koje se nalazi u spisu, a kojim je utvrđeno da je M. R. učestvovao u pripremama za odbranu BiH u sastavu Patriotske lige u vremenskom periodu od 04.04.1992. do 27.04.1992. godine, kada je poginuo.

Iz navedenih razloga je ovaj sud, na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio i pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeno poništio i predmet vratio tuženom organu na ponovno rješavanje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 03 0 U 023412 24 Uvp od 04.04.2024. godine)

154. Eksproprijacija preostalog dijela nekretnine

Član 11. Zakona o eksproprijaciji Federacije BiH

ČINJENICA DA JE PREOSTALI DIO NEKRETNINE VEĆI OD EKSPROPRIISANOG DIJELA NEKRETNINE NIJE SAMA PO SEBI RAZLOG ZA ODBIJANJE ZAHTJEVA ZA EKSPROPRIJACIJU PREOSTALOG DIJELA NEKRETNINE, NEGO ĆE SE TA ČINJENICA CIJENITI ZAJEDNO SA OSTALIM PROVEDENIM DOKAZIMA.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 041648 22 U od 12.04.2024. godine, odbijena je tužba tužitelja podnesena protiv osporenog rješenja tuženog organa, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, a kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv prvostepenog dopunskog rješenja Općinskog načelnika Općine Novi Grad Sarajevo, Služba za urbanizam, stambene, imovinsko pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina, broj: 07(04)-

31-2393/12 G.H. od 07.03.2022.godine. Tim dopunskim rješenjem je usvojen zahtjev vlasnika G.H. za primjenu člana 11. Zakona o eksproprijaciji, pa se ekspropriše dio preostale nekretnine označene kao k.č. broj 979/1 nastala od k.č. broj 979 površine 746 m² upisana u zk.ul. broj 1671 KO ... vlasništvo G.H. sa 1/1, s tim da po novom premjeru predmetno zemljište odgovara k.č. broj 979/1 nastala od k.č. broj 979 površine 746 m² iz KKU broj 267 K.O. ...

Prema podacima iz spisa predmeta i obrazloženja pobijane presude proizlazi da je na prijedlog tužitelja prvostepeni organ donio rješenje broj: 07-31-2393/12 B.L. od 23.08.2021. godine kojim je usvojen prijedlog tužitelja da se u svrhu izgradnje Sarajevske obilaznice, dionica LOT 3-A, Butila – Vlakovo, područje Općina Novi Grad Sarajevo, potpuno ekspropriše zemljište označeno kao k.č. br. 979/2 nastala od k.č. br. 979, površine 371 m² upisano u ZK ul broj 1671 KO ..., vlasništvo G.H. (stav 1.), dok je stavom 2. navedenog rješenja odbijen zahtjev bivšeg vlasnika G.H. za eksproprijaciju preostalog dijela zemljišta označenog kao k.č. br. 979/1 nastala od k.č. br. 979 površine 746 m² iz zk. ul. br. 1671 k.o. ...; da je G.H. izjavio žalbu protiv tog rješenja, koja je odbijena rješenjem tuženog broj: 05-31-2-1607/2012 od 22.10.2012. godine; da je protiv drugostepenog rješenja od 22.10.2012. godine G.H. podnio tužbu, pa je prvostepeni sud presudom broj: 09 0 U 016623 12 U od 23.10.2014.godine tužbu uvažio, poništio osporeno i prvostepeno rješenje i predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak; da je u ponovnom postupku doneseno prvostepeno rješenje od 19.11.2015. godine kojim je stavom 2. opet odbijen zahtjev G.H., a da je rješavajući po žalbi G.H. tuženi donio rješenje od 18.01.2016. godine kojim je poništena tačka 2. prvostepenog rješenja od 19.11.2015. godine i predmet u tom dijelu vraćen na ponovni postupak; da je nakon toga doneseno više dopunskih prvostepenih i drugostepenih rješenja, da bi postupajući po uputama drugostepenog organa, a koje se odnose na pretres činjenica i okolnosti vezanih za mogućnost dalje poljoprivredne proizvodnje na preostaloj parceli, te omogućavanja uvida u projekat autoceste i sa njom neposredno vezanih objekata na predmetnoj mikrolokaciji, proveden postupak u kojem su omogućen uvid u projekat vještaku poljoprivredne struke Faginović Muzaferu, koji je dana 11.01.2022. godine dostavio svoje izjašnjenje prema kojem on ostaje pri svom nalazu i mišljenju koji je dostavljen nadležnom organu te navoda da je zemljište za koje se traži primjena člana 11. Zakona o eksproprijaciji visoko vrijedno zemljište na kojem je moguća mehanizovana obrada, pravilnog je oblika, rentabilna proizvodnja na otvorenom i plastenička proizvodnja, te da u tom smislu ostaje kod svog nalaza; da je prvostepeni organ uvidom u dokaze koji su provedeni u toku cijelog postupka donio prvostepeno dopunsko rješenje od 07.03.2022. godine kojim je usvojio zahtjev G.H., cijeneći da iz nalaza i mišljenja Zavoda za agropedologiju proizilazi da vlasnik G.H. nema privrednog interesa da koristi preostali dio nekretnine u smislu člana 11. Zakona o eksproprijaciji; da je osporenim rješenjem odbijena žalba tužitelja izjavljena protiv prvostepenog dopunskog rješenja, a prvostepeni je sud odbio tužbu tužitelja podnesenu protiv osporenog rješenja pobijanom presudom od 12.04.2024. godine. U obrazloženju svoje presude, prvostepeni se sud pozvao takođe na odredbu člana 11. Zakona o eksproprijaciji, te je ocijenio da su prvostepeni organ i tuženi pravilno postupili kada su prihvatili kao stručan, objektivan i nepristrasan nalaz i mišljenje Federalnog zavoda za agropedologiju, jer se radi o stručnoj instituciji u oblasti agropedologije (čija je specijalnost ocjena kvalitete i proizvodnosti tla), koja nesporno ima kapacitet za analize tla i procjenu mogućnosti proizvodnje pojedinih poljoprivrednih kultura na određenoj mikrolokaciji, te imajući u vidu da je prilikom izvršenog uviđaja na licu mjesta, Zavod za agropedologiju konstatovao i utvrdio faktičko stanje parcele, da je na održanoj usmenoj raspravi predstavnik Federalnog zavoda za agropedologiju pojasnio kako je činjenica da će autoput, te poplave dodatno uticati na kontaminaciju i dalju degradaciju predmetnog zemljišta, a samim tim i na kvalitet usjeva koji bi se eventualno proizvodili na parceli, dodajući da u setu zakona iz zaštite okoliša stoji da zagađivač plaća štetu i dužan je da zemljište dekontaminira, a što je u ovom

slučaju nemoguće, jer je autoput trajna građevina, kao i da iz obrazloženja prvostepenog rješenja proizilazi da je prvostepeni organ imao u vidu i cijenio i nalaz i mišljenje i drugih vještaka, između ostalog i vještaka Faginović Muzafera, te da, ne sumnjajući u njegovu stručnost, isti nije prihvatio iz razloga što se ovaj vještak rukovodio samo oblikom i površinom parcele, ne uzimajući u obzir mikrolokalitet i položaj, kao što je blizina izdignutog nasipa i blizina odvodnog kanala i rijeke.

U postupku po zahtjevu G.H. je provedeno više vještačenja i drugih dokaza, da bi se rješenjem tuženog od 09.09.2021.godine naložilo da se u ponovnom postupku omogućiti vještaku uvid u projekat autoceste i sa njome neposredno vezanih objekata na predmetnoj mikrolokaciji, kao i sve druge podatke i dokumente na kojima se temelji njegov pisani nalaz i mišljenje, a kao što je to već ranije bilo omogućeno ovlaštenom predstavniku Federalnog zavoda za agropedologiju, te da se zatim isti pozovu na raspravu, uz učešće stranaka, a kako bi se definitivno razjasnile odlučne činjenice u pogledu zahtjeva G.H.. Iz podataka spisa predmeta proizilazi da je vještaku Faginović Muzaferu omogućeno da izvrši uvid, kao što je i naloženo rješenjem tuženog od 09.09.2021.godine, te je isti dopisom od 10.01.2022.godine izjavio da ostaje kod dosadašnjeg nalaza, dakle da isti neće dopuniti niti izmijeniti.

Stoga je prvostepeni sud po ocjeni ovoga suda pravilno i zakonito postupio kada je prihvatio osporeno rješenje kojim je usvojen zahtjev G.H., jer je prihvatio nalaz i mišljenje Federalnog zavoda za agropedologiju, koji je i prema ocjeni ovoga Suda stručan i detaljan, pri čemu je prvostepeni sud dao jasno objašnjenje iz kojih razloga je prihvatio taj nalaz i mišljenje, dok nije prihvatio nalaz i mišljenje vještaka Faginović Muzafera, a koje razloge prihvata i ovaj sud. Zbog navedenog neosnovan je navod da sud nije cijenio sve navode iz tužbe, kao činjenice koje se odnose na pitanje utvrđivanja ekonomsko-socijalnog statusa vlasnika, jer je rješenjem od 09.09.2021.godine naložen način na koji će se upotpuniti postupak, a što je i učinjeno, a ni sam tuženi nije podnio nikakve dokaze u tom pravcu. Pri tome ovaj sud nije cijenio navode iz zahtjeva koji se odnose na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, u skladu sa odredbom člana 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, prema kojoj se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ne može podnijeti zbog povrede pravila postupka koja se odnosi na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje. Neosnovan je navod tužitelja da je pogrešan zaključak prvostepenog suda i u pogledu shvatanja termina „preostale površine nekretnine“, obzirom da veličina preostalog dijela nekretnine je površinski veća od eksproprianog dijela nekretnine, što je činjenica od relevantnog značaja, jer navedena površina zemljišta koja je predmet zahtjeva predstavlja površinu dovoljnu za uobičajen nastavak korištenja predmetne nekretnine od strane trenutnog vlasnika, jer po ocjeni ovoga suda odredbom člana 11. Zakona o eksproprijaciji nije propisano da preostala površina parcele mora biti nužno manja od eksproprianog dijela parcele, niti se podrazumijeva da bi u slučaju da je preostali dio parcele veći od eksproprianog to moralo značiti da je isto podobno za dalje korištenje u smislu člana 11. Zakona o eksproprijaciji. Takođe se neosnovano u zahtjevu navodi da su drugi vještaci dali suprotno mišljenje u odnosu na nalaz i mišljenje Federalnog zavoda za agropedologiju, jer je upravo rješenjem konačno i odlučeno da se prihvati taj nalaz i mišljenje, u odnosu na nalaz i mišljenje vještaka Faginović Muzafera, a iz naprijed navedenih razloga, a o čemu je dato detaljno obrazloženje, dok nalazi vještaka saobraćajne i građevinske struke nisu ni bili sporni. Ovaj sud je takođe neosnovanim ocijenio i navod da nije utvrđen javni interes za potpunu eksproprijaciju nekretnine koja je predmet zahtjeva predlagatelja u ovoj upravnoj stvari, jer je upravo član 11. Zakona o eksproprijaciji dozvolio da se dodatno eksproprišu i nekretnine koje nisu obuhvaćene prilikom utvrđivanja javnog interesa, a u slučajevima koji su decidno navedeni u tom članu. Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode

zahtjeva ocijenio neosnovanim (već ih je neosnovanim cijenio i prvostepeni sud), pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 09 0 U 041648 24 Uvp od 12.09.2024. godine)

155. Refundacija isplaćene naknade plaće za vrijeme bolovanja preko 42 dana

Član 8. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, član 56. i 62. Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 100/14-odluka US. 36/18 i 61/22)

ZAHTJEV POSLODAVCA ZAVODU ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZA POVRAT-REFUNDACIJU NAKNADE PLAĆE ZA VRIJEME BOLOVANJA PREKO 42 DANA JE OBLIGACIONI ODNOS POSLODAVCA I ZAVODA, PA OBAVEZA ZAVODA DA VRATI-REFUNDIRA ISPLAĆENU NAKNADU PLAĆE NE PREDSTAVLJA UPRAVNO-PRAVNO VEĆ GRAĐANSKO-PRAVNO UREĐENJE PREDMETNE PRAVNE STVARI.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Mostaru, broj: 07 0 U 023452 23 U od 06.12.2023. godine, odbijena je tužba tužitelja „V“ d.o.o. V. P., podnesena protiv osporenog rješenja direktora tuženog organa, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja ovlaštenog lica tuženog, broj: UP-I-0201-04-11-4-3-03948/23 od 12.06.2023. godine. Tim prvostepenim rješenjem je odbijen zahtjev tužitelja za refundiranje-povrat isplaćene naknade plaća za vrijeme privremene spriječenosti za rad-bolovanja preko 42 dana za M.D. za mjesec juni, juli, avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 2022. godine i mjesec januar i februar 2023. godine.

Prema obrazloženju pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud, postupajući po tužbi tužitelja, poprimio utvrđenim da su nadležni organi pravilno postupili kada su svojim rješenjima (prvostepenim i osporenim) negativno odlučili o zahtjevu tužitelja za refundaciju-povrat isplaćene naknade plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad-bolovanja preko 42 dana za M.D. za mjesec juni, juli, avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 2022. godine i mjesec januar i februar 2023. godine, u skladu sa odredbama člana 56. Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 100/14-odluka US. 36/18 i 61/22,) u vezi sa odredbama Pravilnika o refundiranju naknade plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja i Odluke Upravnog vijeća Zavoda, radi čega je, po ocjeni prvostepenog suda, tužbu tužitelja valjalo odbiti kao neosnovanu.

Međutim, prema odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju proizilazi da osigurana lica-osiguranici (lica koja su u radnom odnosu kod pravnog ili fizičkog lica) imaju pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene spriječenosti za rad-bolovanja (član 42. tačke 1. i 2.), da naknadu plaće osiguraniku obračunava i isplaćuje na teret svojih sredstava pravno ili fizičko lice (poslodavac) za prvih 42 dana bolovanja (član 56. stav 1.), da pravna i fizička lica obračunavaju i isplaćuju osiguraniku naknadu plaće i istekom 42 dana bolovanja na teret sredstava kantonalnog zavoda osiguranja (član 56. stav 3.), da je kantonalni zavod osiguranja obavezan vratiti isplaćenu naknadu plaće iz stava 3. navedenog člana u roku od 45 dana od dana

prijema zahtjeva za povrat (član 56. stav 4.), da se radi zaštite prava iz ovog zakona osiguranim licima (a ne poslodavcima) osigurava dvostepenost rješavanja u postupku koje je pokrenulo osigurano lice (član 62. stav 1.) i da se u postupku rješavanja o pravima iz zdravstvenog osiguranja primjenjuje Zakon o upravnom postupku ako ovim zakonom nije drugačije uređeno. Odredbama člana 8. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima je propisano da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt, u smislu ovog zakona jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. istog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari.

Prema citiranim zakonskim odredbama jasno se vidi da se u konkretnom slučaju nije rješavalo o izvjesnom pravu ili obavezi tužitelja u nekoj upravnoj stvari (što bi prema članu 62. citiranog zakona predstavljalo rješavanje tuženog o nekom pravu ili obavezi osiguranika u postupku pokrenutom po njegovom zahtjevu), već isključivo o zahtjevu tužitelja kao poslodavca za povrat-refundaciju isplaćene naknade plaće za bolovanje preko 42 dana, radi čega osporeno rješenje tuženog nema svojstvo upravnog akta, u smislu odredbi člana 8. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, te se protiv istog ne može tužbom pokrenuti i voditi upravni spor. Ovo iz razloga što se u ovoj stvari radilo isključivo o obligacionom odnosu tužitelja i tuženog, odnosno o obavezi tuženog zavoda da vrati-refundira isplaćenu naknadu plaće po zahtjevu poslodavca za povrat u skladu sa citiranim članom 56. Zakona o zdravstvenom osiguranju, što ni u kom slučaju ne može predstavljati upravno-pravno, već isključivo građansko-pravno uređenje konkretne pravne stvari. Pri tome treba istaći da citiranim, a ni ostalim odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju uopće nije propisan nikakav postupak niti način rješavanja po podnesenom zahtjevu za povrat.

Iz navedenih razloga prvostepeni sud nije mogao meritorno rješavati o tužbi (i istu odbiti kao neosnovanu) podnesenoj protiv rješenja koje nije upravni akt, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. navedenog zakona tužbu tužitelja odbacio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 07 0 U 023452 24 Uvp od 15.02.2024. godine)

156. Penzijsko i invalidsko osiguranje nezaposlene osobe

Član 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba

NEZAPOSLENOJ OSOBI KOJOJ NEDOSTAJU TRI GODINE ILI MANJE PENZIJSKOG STAŽA ZA STICANJE USLOVA ZA STAROSNU PENZIJU SE OSIGURAVA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, BEZ OBZIRA NA DUŽINU VREMENA PROVEDENOG NA EVIDENCIJI NEZAPOSLENIH.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Zenici, broj: 04 0 U 015388 24 U od 27.03.2024. godine, odbijena je kao neosnovana tužba tužitelja podnesena protiv osporenog rješenja tuženog Federalnog zavoda za zapošljavanje, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv rješenja JU „Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona“, Zenica, broj: UP-I-05-31-1-2457-6/22 od 07.11.2023.godine. Navedenim

prvostepenim rješenjem odbijen je kao neosnovan zahtjev tužitelja za priznavanje prava na uplatu penzijskog staža do sticanja uslova za starosnu penziju.

Prema podacima iz spisa predmeta i obrazloženja pobijane presude proizilazi da se tužitelj dana 05.07.2022. godine obratio prvostepenom organu sa zahtjevom za priznavanje prava za uplatu penzijskog staža do sticanja uslova za penziju, pa je u postupku nesporno utvrđeno da se tužitelj kao nezaposlena osoba vodi u službenoj evidenciji Biroa Maglaj od 05.07.2022. godine, da ima ukupno 12 godina, 10 mjeseci i 2 dana staža osiguranja, da mu za priznavanje prava na starosnu penziju nedostaje ukupno 2 godine, 1 mjesec i 28 dana staža osiguranja, te da je dana 08.09.2023. godine napunio 65 godina života, kada je sa tim datumom objavljen sa evidencije nezaposlenih, a čime mu je prestao status nezaposlene osobe. Prvostepeni je organ u svom rješenju od 07.11.2023. godine naveo da je tužitelj u statusu nezaposlene osobe proveo 1 godinu 2 mjeseca i 4 dana, za koje vrijeme su vršene uplate penzijskog i invalidskog osiguranja, a kako mu za priznavanje prava na starosnu penziju nedostaje ukupno 2 godine 1 mjesec i 28 dana staža osiguranja, to isti ne ispunjava uslove za priznavanje prava na uplatu penzijskog staža, a navodeći da prema Uputstvu o primjeni člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje nezaposlena osoba treba nedostajući staž provesti u osiguranju, odnosno kao osiguranik nadležne Službe za zapošljavanje u statusu nezaposlene osobe, te da stoga tužitelj ne ispunjava uslov iz člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, u vezi sa članom 40. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, jer isti nije osiguranik te Ustanove od dana 08.09.2023. godine, kada mu je prestao status nezaposlene osobe zbog navršenih 65 godina života. Odlučujući o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja, tuženi je donio osporeno rješenje od 16.01.2024. godine kojim je odbio žalbu, cijeneći da je prvostepeno rješenje pravilno i zakonito, obzirom da se nezaposlenoj osobi ne može priznati pravo na uplatu PIO doprinosa za period koji nije proveo u statusu nezaposlene osobe, u skladu sa Uputstvom za primjenu člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, kao i da je navršavanjem 65 godina života tužitelj izgubio status nezaposlene osobe i da ne može nakon navršenih 65 godina života ostvarivati prava po osnovu nezaposlenosti, te da stoga tužitelj nije ispunio uvjete propisane odredbama člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i člana 40. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, pozivajući se i na odredbu člana 44. stav 1. tačka c) Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, prema kojoj nezaposlenoj osobi prestaju prava utvrđena ovim Zakonom ako ispuni jedan od uslova iz člana 3b ovog Zakona, i odredbu člana 3b. Stav 1. tačka j) kojom je propisano da Služba za zapošljavanje prestaje voditi osobu kao nezaposlenu u osnovnoj evidenciji ako ta osoba napuni 65 godina života. Tužitelj je protiv osporenog rješenja pokrenuo upravni spor, pa je prvostepeni sud donio pobijanu presudu kojom je tužbu odbio, cijeneći da je osporeno rješenje tuženog pravilno i zakonito, iz istih razloga koji su navedeni u osporenom rješenju, a pozivajući se pri tome na odredbu člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i člana 40. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, odredbu člana 15., 28. i 40. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, te Uputstvo o primjeni člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Međutim, po ocjeni ovog Suda, pobijana presuda, kao i osporeno rješenje su doneseni uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Odredbom člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba (Službene novine Federacije BiH, broj: 41/01, 22/05 i 9/08) je propisano da se penzijsko i invalidsko osiguranje osigurava nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju tri godine penzijskog staža do sticanja uslova za starosnu penziju, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Kako je u provedenom postupku nesporno utvrđeno da tužitelju nedostaju 2 godine 1 mjesec i 28 dana staža osiguranja da bi u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju ispunio uslove za starosnu penziju, te kako je tužitelj svoj zahtjev podnio nadležnom organu kao osoba koja se vodi u evidenciji nezaposlenih osoba, to je po ocjeni ovoga suda tužitelj ispunio uslov iz naprijed citirane odredbe člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba da mu se prizna pravo na uplatu nedostajućeg penzijskog staža, jer navedenom odredbom nije predviđen uslov da osoba mora biti evidentirana kao nezaposlena osoba onoliko vremena koliko mu nedostaje staža osiguranja za ispunjavanje uslova za priznavanje prava na penziju. Naime, dio odredbe koji se odnosi na „sukladnost sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranje“ se odnosi na sticanje uslova za penziju u skladu sa tim propisima, prema kojima će organ moći utvrditi da li podnosiocu zahtjeva nedostaje manje ili više od tri godine staža osiguranja.

Ovaj Sud pri tome cijeni da je neosnovano pozivanje prvostepenog suda i upravnih organa na Uputstvo o primjeni člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje broj: FZ3/2-49-8-3-1/18 od 26.04.2018.godine jer se, prije svega, Uputstvom Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao podzakonskim aktom ne može mijenjati zakonska odredba, niti se istim mogu propisivati dodatni uslovi za ostvarenje nekog prava utvrđenog zakonom, nego uputstvo mora biti u skladu sa zakonom. Pored toga, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje nije ovlašten da tumači odredbe Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, nego je za to nadležno zakonodavno tijelo koje je donijelo taj zakon, te takvo tumačenje nije obavezujuće za organe koji odlučuju o pravima stranaka u postupku, te stoga ni prvostepeni sud, a ni tuženi nisu mogli prilikom odlučivanja o tužbi, odnosno žalbi tužitelja tumačiti odredbu člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba u skladu sa navedenim Uputstvom. Osim toga ovaj Sud takođe napominje da je tužitelj podnio svoj zahtjev dana 05.07.2022.godine, kada je bio prijavljen u evidenciji nezaposlenih osoba, pa je nejasno i pogrešno obrazlaganje tuženog da je tužitelj izgubio prava sa danom kada je skinut sa evidencije zbog navršenih 65 godina života, a pogotovo je nelogično obrazloženje da je tužitelju uskraćeno pravo zbog činjenice da odluku po zahtjevu tužitelja prvostepeni organ nije mogao na vrijeme donijeti jer je podatke koje pribavljaju od FZ PIO/MIO KAS Zenica o ukupnom penzijskom stažu primio tek dana 31.10.2023.godine. Naime, ovakvo obrazloženje bi bilo ispravno jedino u situaciji da je tužitelj svoj zahtjev podnio nakon što je brisan sa evidencije nezaposlenih, dok nedostavljanje potrebnih dokaza od strane drugog organa u određenom vremenu ne može biti razlog da se uskrati pravo tužitelju.

Zbog svega navedenog je ovaj Sud, na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeno i prvostepeno rješenje poništio, te predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak, u kome će prvostepeni organ vodeći računa o razlozima ove presude donijeti pravilno i zakonito rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 04 0 U 015388 24 Uvp od 08.05.2024. godine)

157. Prestanak (gubitak) svojstva javnog dobra

Član 7. stav 1, 2, 3. i 4. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH

PRESTANAK (GUBITAK) SVOJSTVA JAVNOG DOBRA SE UREĐUJE POSEBNIM ZAKONOM, PA U NADOSTATKU TAKVOG ZAKONA ZAHTJEV STRANKE TREBA ODBACITI KAO PREURANJEN.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 7. stav 1. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 66/13 i 100/13), koji se primjenjuje počev od 05.03.2014. godine, kao važećeg materijalnog propisa koji reguliše konkretnu upravnu oblast, propisano je da nisu sposobni biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava oni dijelovi prirode koji po svojim osobinama ne mogu biti u vlasti niti jedne fizičke ili pravne osobe pojedinačno, nego su na upotrebi svih, kao što su to atmosferski zrak, voda u rijekama, jezerima i moru, te morska obala (opća dobra), dok je stavom 2. propisano da su javna dobra stvari koje su po zakonu namijenjene da služe svima pod jednakim uvjetima, kao što su: javni putevi, ulice, trgovi i sl. Na javna dobra se primjenjuju pravila koja važe za opće dobra, ako zakonom nije šta drugo određeno. Stavom 3. je propisano da o općim i javnim dobrima vodi brigu i njima upravlja i za to odgovara određeni subjekt javnog prava (Federacija, kanton, grad ili općina), što se određuje posebnim zakonom, dok je stavom 4. propisano da se posebnim zakonom uređuje stjecanje svojstva općeg ili javnog dobra kao i prestanak tog svojstva, te način upisa ovih dobara u zemljišne knjige.

Odredbama člana 123. stav 2. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98, 48/99 i 61/22) propisano je da ako nadležni organ, povodom stavljenog zahtjeva stranke nađe da po važećim propisima nema uvjeta za pokretanje postupka, donijet će o tome zaključak, kojim će se podneseni zahtjev odbaciti kao preuranjen. Protiv tog zaključka dopuštena je posebna žalba.

Cijeneći konkretnu situaciju prema citiranim propisima, proizilazi da su tuženi organ, a i prvostepeni sud u obrazloženju svojih odluka, pravilno cijenili predmetni zahtjev tužitelja, kao preuranjen, budući da i po ocjeni ovog suda, a suprotno prigovaranju tužitelja F.S., u konkretnoj upravnoj stvari nema uvjeta za pokretanje postupka po navedenom zahtjevu. Ovo iz razloga što iz citiranih dokaza, kao i nalaza i mišljenja vještaka geodetske struke Č. N. (kojeg i ovaj sud cijeni kao stručan i objektivan, jer je dat u skladu s pravilima struke i njegova tačnost nije dovedena u pitanje paušalnim prigovaranjem tužitelja), jasno proizilazi da kategorizacija „javnog dobra“ za predmetnu parcelu označenu kao k.č.br. 566/1 K.O. ... nije definisana u zemljišnim knjigama, nego je ista samo upisana kao iskaz I nekretnina koje leže u području gornje općine, a broje se u „Javno dobro“. Pri tome je utvrđeno nespornim da je predmetna parcela (k.č.br. 566/1 K.O. ...) bila u posjedu pravnog prednika tužitelja, te da je prije predmetne harmonizacije podataka zemljišne knjige i katastra zemljišta bila označena kao k.č. br. 749/8, koja je nastala cijepanjem od parcele k.č.br. 749/1, kao i da je bila upisana u zemljišne knjige I katastarski operat kao „Javno dobro“, a po kulturi se vodila kao „kuća i dvorište“, te da je po prvom upisu u zemljišne knjige od 1894. godine bila upisana u zk. Ul. Br. 3099 K.O. ... kao „Mjesni prostor“.

Imajući u vidu navedeno, pravilna je ocjena tuženog, a i prvostepenog suda, da u konkretnoj upravnoj stvari, shodno citiranim propisima, nisu ispunjeni neophodni uvjeti za pokretanje postupka po predmetnom zahtjevu za gubitak statusa javnog dobra u općoj upotrebi za predmetnu parcelu, jer nije izvršena kategorizacija istog, a niti je važećim propisima predviđen postupak gubitka svojstva takvog javnog dobra, u smislu citirane odredbe član 7. stav 4. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH, zbog čega je primjenom navedenih zakonskih odredbi predmetni zahtjev pravilno odbačen, kao preuranjen.

Zbog svega navedenog, ovaj sud je našao da su pobijana presuda i osporeni akt tuženog organa doneseni uz pravilnu primjenu materijalnog prava, pri čemu nisu povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje ove upravne stvari, zbog čega je ovaj sud i ostale navode zahtjeva, koji se odnose na razloge za podnošenje predmetnog zahtjeva, ocijenio irelevantnim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 04 0 U 014284 23 Uvp od 22.02.2024. godine)

158. Status roditelja njegovatelja

Član 3. stav 1. i 2. u vezi sa članom 2. stav 1. Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine, član 2, 3. i 5. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom

U POSTUPKU RJEŠAVANJA O PRAVIMA IZ ZAKONA O RODITELJIMA NJGOVATELJIMA NADLEŽNI ORGANI SU DUŽNI OSIGURATI RAVNOPRAVNOST U PRISTUPU I KORIŠTENJU TIH PRAVA, TE SPRIJEČITI SVAKI OBLIK DISKRIMINACIJE PO BILO KOJEM OSNOVU.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj: 01 0 U 018957 23 U od 29.08.2023. godine odbijena je tužiteljčina tužba podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je u postupku revizije donesenog prvostepenog rješenja u tački 1. dispozitiva poništeno rješenje JU Centar za socijalni rad Bihać, broj: 04-31-574-4-UP1-XII/22 od 12.08.2022. godine, te u tački 2. dispozitiva odbijen njen zahtjev za priznavanje statusa roditelja njegovatelja zbog neispunjavanja zakonom propisanih uslova. Navedenim rješenjem prvostepenog organa od 12.08.2022. godine tužiteljici M. A. priznat je status roditelja njegovatelja (tačka 1. dispozitiva); po osnovu ovog statusa utvrđeno pravo na mjesečnu naknadu i pravo na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti (tačka 2. dispozitiva); utvrđeno da se prava iz tačke 2. dispozitiva priznaju od 01.04.2022. godine i traju dok postoje zakonom propisani uslovi za korištenje tog prava (tačka 3. dispozitiva); da danom priznavanja ovog prava prestaje pravo M. H. na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica utvrđeno rješenjem JU „Centar za socijalni rad“ Bihać, broj: 09-35-85-4-UP1-VII/07/R od 12.01.2010. godine (tačka 4. dispozitiva); konstatovano da ovo rješenje podliježe reviziji koju po službenoj dužnosti vrši Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i koja odlaže izvršenje rješenja (tačka 5. dispozitiva); da je korisnik prava dužan prijaviti svaku promjenu koja utiče na korištenje, obim i prestanak predmetnog prava (tačka 6. dispozitiva); da tužiteljici pripada pravo na refundaciju troškova

medicinskog vještačenja (tačka 7. dispozitiva), te da se sredstva za finansiranje pripadajuće naknade i refundaciju troškova medicinskog vještačenja osiguravaju iz budžeta Federacije BiH, a da će isplatu istih izvršiti centar za socijalni rad, odnosno općinska služba socijalne zaštite (tačka 8 dispozitiva).

Iz stanja upravnog spisa i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud poprimio utvrđenim da je osporenim rješenjem tuženog organa donesenim u postupku revizije (u smislu člana 16. stav 4. Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH) rješenja prvostepenog organa od 12.08.2022. godine (kojim je tužiteljici M. A. priznat status roditelja njegovatelja), odbijen zahtjev tužiteljice za priznavanje statusa roditelja njegovatelja zbog neispunjavanja zakonom propisanih uslova za priznavanje navedenog statusa iz razloga što tužiteljčinom sinu M. H. invalidnost nije uzrokovana bolešću ili poremećajem u razvoju već povredom u saobraćajnoj nezgodi, što je Kantonalni sud u Bihaću cijenio pravilnim i zakonitim, uz pozivanje na odredbe člana 2. Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH u vezi sa članom 3. j) Uputstva o dokumentaciji kojom se dokazuje status roditelja njegovatelja u Federaciji BiH.

Međutim, ovakav pravni stav prvostepenog suda, a ni tuženog organa, ne može se prihvatiti kao pravilan iz sljedećih razloga :

Odredbom člana 2. Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/21) definisan je pojam roditelja njegovatelja i u stavu 1. ovog člana i Zakona propisano je da je roditelj njegovatelj u smislu ovog Zakona roditelj lica sa 100% invaliditetom uzrokovanog bolešću ili poremećajem u razvoju, kao i slijepog lica čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 s korekcijom, odnosno roditelj lica koje se, prema nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, ne može osposobiti za samostalan život niti može samostalno zadovoljavati barem jednu od sljedećih osnovnih životnih potreba: kretanje u stanu i izvan stana, uzimanje hrane, oblačenje i svlačenje, održavanje lične higijene ili obavljanje drugih fizioloških potreba.

Imajući u vidu citiranu odredbu navedenog Zakona u vezi sa navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke proizilazi da je navedena odredba restriktivno tumačena od strane tuženog i prvostepenog suda, bez dovođenja u vezu sa ostalim odredbama Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine, a time i nepravilno primijenjena.

Naime, tumačeći naprijed citiranu odredbu člana 2. stav 1. navedenog Zakona na način kako je to učinjeno u osporenom rješenju tuženog organa i pobijanoj presudi prvostepenog suda potpuno je zanemareno da je status roditelja njegovatelja u zakonskom tekstu priznat roditelju lica sa 100% invaliditetom uzrokovanog bolešću ili poremećajem u razvoju, kao i slijepog lica čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 s korekcijom, odnosno roditelju lica koje se, prema nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, ne može osposobiti za samostalan život niti može samostalno zadovoljavati barem jednu od sljedećih osnovnih životnih potreba. Prilikom donošenja osporenog rješenja i pobijane presude i tuženi organ i prvostepeni sud propustili su ovako formulisani zakonski tekst dovesti u vezu sa odredbom člana 6. stav 1. istog Zakona kojom je propisano da se status roditelja njegovatelja pod uslovima utvrđenim ovim zakonom priznaje jednom od roditelja lica s invaliditetom sa 100% oštećenjem organizma i pravom na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica prve grupe, utvrđenim u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (što je kod tužiteljčinog sina nesporno utvrđeno), te odredbom člana 3. istog Zakona kojom je propisano načelo dostupnosti i zabrane diskriminacije. Naime u stavu 1. ovog člana i

Zakona propisano je da prava iz ovog Zakona pripadaju licima koja ispunjavaju propisane uslove bez obzira na razlike po bilo kojem drugom statusu, gdje je, pored ostalog, izričito navedeno, bez obzira na razlike u invalidnosti, dok je stavom 2. propisana obaveza nadležnih organa koji realizuju prava iz ovog Zakona da osiguraju ravnopravnost u pristupu i korištenju prava iz ovog Zakona i u svom radu spriječavaju svaki oblik diskriminacije, direktne ili indirektne, po bilo kojem osnovu, a ova zakonska odredba u skladu je sa osnovnim načelima Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom propisanim u članu 3. iste, gdje je pod tačkom (b) kao jedno od osnovnih načela propisana upravo nediskriminacija, detaljno razrađena u članu 5. navedene Konvencije, dok je u članu 2. Konvencije data definicija “diskriminacije na osnovu invaliditeta”, koja predstavlja svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovu invaliditeta, čija su svrha ili posljedica umanjivanje ili poništavanje priznanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, ravnopravno s drugim osobama, na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području.

Imajući u vidu naprijed navedeno proizilazi da je tuženi organ uslijed pogrešno zauzetog pravnog stava, odnosno pogrešnog tumačenja odredbi Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine povrijedio zakon na štetu tužiteljice, a ovu nepravilnost nije otklonio prvostepeni sud pobijanom presudom zbog čega se osporeno rješenje, a i pobijana presuda ne mogu ocijeniti pravilnim, pa je ovaj Sud zahtjev za vanredno preispitivanje uvažio i pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio i osporeno rješenje poništio, te predmet vratio nadležnom tuženom organu na ponovno rješavanje u postupku revizije i donošenje odluke u skladu sa primjedbama i uputama ovog Suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 01 0 U 018957 23 Uvp od 01.02.2024. godine)

159. Vlasništvo (suvlasništvo) na vatrenom oružju

Član 6. stav 1. tačka o) i p), član 12. stav 4. i član 22. stav 1, 2. i 3. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju vatrenog oružja i municije ZDK

BEZ OBZIRA NA ZAKLJUČENI UGOVOR O SUVLASNIŠTVU NA VATRENOM ORUŽJU, TUŽITELJICA SE NE MOŽE SMATRATI SUVLASNIKOM TOG ORUŽJA, OBZIROM DA RELEVANTNI ZAKONSKI PROPIS NE POZNAJE VLASNIŠTVO VIŠE LICA (SUVLASNIŠTVO) NA ISTOM VATRENOM ORUŽJU.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Zenici broj: 04 0 U 014452 23 U 2 od 01.11.2023. godine odbijena je kao neosnovana tužba tužiteljice podnesena protiv rješenja tuženog broj 08-02-06/1-03-3-14-1/23 od 05.06.2023. godine kojim je odbijena kao neosnovana njena žalba izjavljena protiv rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova ZDK, Uprava policije, Policijska uprava III, Policijska stanica Maglaj broj: 08-02-10/2-03-3-338/22 od 03.05.2023. godine. Tim prvostepenim rješenjem donesenim u ponovnom postupku postupajući po presudi Kantonalnog suda u Zenici broj: 04 0 U 014452 23 U od 14.03.2023. godine odbijen je zahtjev tužiteljice za vraćanje u posjed oružja i to: kombinovane lovačke puške, Fair combi wlight de luxe“, fabričkog broja 294471, u kalibru 12-76/7 x 65R i lovačke puške „Baikal MP27EM“, fabričkog broja 102769734, u kalibru 12-12/76.

Iz stanja spisa i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je predmetno oružje prethodno 17.07.2022. godine privremeno oduzeto od oca tužiteljice M.E. kao vlasnika tog oružja, do pravosnažnog okončanja prekršajnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u Zavidovićima-Odjeljenje u Maglaju, zbog postojanja osnova sumnje da je počinio prekršaj iz člana 24. i 27. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije („Službene novine ZDK“ broj: 9/13, 1/14 i 13/18); da je tužiteljica sa ocem M.E. 12.05.2022. godine zaključila Ugovor o suvlasništvu vatrenog oružja, ovjeren u Općini Maglaj 16.05.2022. godine i da je u članu 4. istog navedeno: „da su ugovarači saglasni da M.A. (tužiteljica) stekne pravo vlasništva na predmetnom oružju“, da je tužiteljica prvostepenom organu 14.10.2022. godine podnijela zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog vatrenog oružja za koje, kako tvrdi u zahtjevu, u skladu sa odredbama člana 12. stav 1. i 4. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju vatrenog oružja i municije ZDK, kao suvlasnik tog oružja, posjeduje od strane Policijske stanice Maglaj izdat oružni list za držanje i nošenje vatrenog oružja broj: 0060133 izdat 18.05.2022. godine; da je prvostepeni organ rješenjem od 03.05.2023. godine odbio zahtjev tužiteljice za vraćanje predmetnog oružja pozivajući se na odredbe člana 12. stav 1. i 4. navedenog Zakona; da je protiv ovog rješenja tužiteljica izjavila žalbu koja je rješenjem tuženog od 05.06.2023. godine odbijena kao neosnovana, pri čemu se tuženi pozvao na iste zakonske odredbe kao i prvostepeni organ, kao i na odredbe člana 22. istog Zakona; da je tužiteljica protiv ovog rješenja Kantonalnom sudu u Zenici podnijela tužbu koju je taj sud odbio, našavši da je osporeno rješenje pravilno i zakonito, jer je na pravilno i tačno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno materijalno pravo.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan.

Prema Zakonu o nabavljanju, držanju i nošenju vatrenog oružja i municije ZDK („Službene novine ZDK“, broj: 9/13, 1/14 i 13/18) vlasnik i korisnik oružja su dvije odvojene kategorije tako što je vlasnik oružja jedini nosilac vlasničkih prava i ovlaštenja na oružju koji korisniku daje ovlaštenje da isto koristi za lov. Naime, odredbom člana 6. stav 1. tačka o) navedenog Zakona propisano je da je vlasnik oružja fizičko ili pravno lice kome je izdato odobrenje za držanje oružja ili oružni list, a tačkom p) je propisano da su zajednički korisnici oružja lica koja koriste jedno isto lovačko ili sportsko oružje. Članom 12. stav 1. istog Zakona je propisano da za držanje i nošenje oružja kategorije B, nadležna policijska stanica fizičkom licu izdaje oružni list, a stavom 4. istog člana je propisano da se na isto lovačko ili sportsko oružje mogu izdati oružni listovi i potvrde o prijavi za najviše tri lica. Nadalje članom 22. stav 1. istog Zakona je propisano da fizičko i pravno lice može prenijeti pravo vlasništva na oružje drugom licu pod uslovima predviđenim ovim zakonom. Stavom 2. istog člana je propisano da se prenos prava vlasništva vrši na temelju pismeno zaključenog ugovora sa ovjerenim potpisima ugovornih strana kod nadležnog organa, dok je stavom 3. istog člana propisano da vlasnik oružja koji je prenio pravo vlasništva na oružju dužan najkasnije u roku od osam dana prijaviti i predati nadležnoj policijskoj stanici oružni list, odobrenje za držanje oružja, potvrdu o prijavi oružja, primjerak ugovora iz stava 2. ovog člana i primjerak odobrenja za nabavku oružja izdatog licu na koje se prenosi pravo vlasništva, ako je za nabavljanje takvog oružja potrebno odobrenje u skladu sa odredbama ovog zakona. Iz ovih zakonskih odredbi jasno proizilazi da se tužiteljica, koja sa ocem ima zaključen Ugovor na osnovu koga se smatra suvlasnikom predmetnog vatrenog oružja, nikako ne može smatrati suvlasnikom predmetnog oružja, jer joj to pravo citirane zakonske odredbe ne dozvoljavaju, niti to pravo proizilazi iz ovog Ugovora, prema kome je ona samo suvlasnik. Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, ovakva vrsta ugovora nije mogla biti ni zaključena, ali ovaj sud u ovom postupku ne može cijeniti pravnu

valjanost navedenog ugovora o suvlasništvu oružja. Stoga se i navodi tužiteljice da oružni list predstavlja dokaz o njenom vlasništvu ne mogu prihvatiti kao osnovani, odnosno za odlučivanje je nebitna konstatacija u oružnom listu, izdatom na njeno ime, da je ona vlasnik predmetnog oružja, jer je vlasnikom oružja mogla postati samo zaključenjem ugovora kojim se vrši prenos prava vlasništva na nju sa dosadašnjeg vlasnika (njenog oca), a nikako zaključenjem ugovora o suvlasništvu, jer joj taj ugovor omogućava samo da može koristiti predmetno oružje zajedno sa ocem (zajednički korisnici), pa se u tom smislu i oružni listovi izdaju licima koja su zajednički korisnici, a ne vlasnici, kao što tvrdi tužiteljica. Ovo proizilazi i iz naprijed citiranih odredbi člana 6. i 12. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja ZDK, jer je odredbom člana 6. tačka o) navedenog zakona propisano da vlasnik oružja može biti fizičko ili pravno lice kome je izdato odobrenje za držanje oružja ili oružni list, dok prema tački p) istog člana isto oružje mogu koristiti više lica kao zajednički korisnici, a prema odredbi člana 12. stav 4. istog Zakona, za isto oružje mogu se izdati oružni listovi i potvrde o prijavi za najviše tri lica i u tom slučaju se oružni listovi i potvrde o prijavi izdaju licima koja su zajednički korisnici, a ne vlasnici vatrenog oružja. Pri ovome treba naglasiti da ovaj Zakon ne propisuje vlasništvo više lica na istom vatrenom oružju, odnosno suvlasništvo.

Obzirom da je u konkretnom slučaju pravilno utvrđeno da tužiteljica nije, niti može biti vlasnik predmetnog oružja, što bi joj omogućilo da joj se oružje oduzeto od njenog oca vrati, ne može se prihvatiti kao osnovan ni navod iz zahtjeva za vanredno preispitivanje da je prilikom odlučivanja došlo i do povrede odredbe člana 9. Zakona o upravnom postupku koja se odnosi na ocjenu dokaza, jer su svi dokazi brižljivo i savjesno cijenjeni u skladu s navedenom odredbom.

Što se tiče navoda da su prilikom odlučivanja povrijeđene odredbe člana 17., 126. i 127. Zakona o stvarnim pravima i ti navodi su neosnovani, jer se navedene odredbe ne mogu primijeniti na konkretni slučaj.

Iz naprijed navedenih razloga ovaj sud je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 04 0 U 014452 23 Uvp od 28.02.2024. godine)

160. Starosna penzija policijskog službenika

Član 104a. Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine

PRAVO NA STAROSNU PENZIJU PO ZAKONU O POLICIJSKIM SLUŽBENICIMA FEDERACIJE BIH MOŽE OSTVARITI POLICIJSKI SLUŽBENIK SAMO AKO JE TAJ STATUS IMAO U VRIJEME PODNOŠENJA ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Livnu, broj: 10 0 U 005998 23 U od 30.09.2024. godine, odbijena je tužba tužitelja podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude (ispravljenim zaključkom MB/OB: ... od 08.02.2023. godine u pogledu imena tužitelja-umjesto I. treba da stoji M.), kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja direktora Kantonalne administrativne službe tuženog u Bihaću, broj:

FZ4/2/1-31-1-52168-11/22, MB: ... od 07.12.2022.godine. Tim prvostepenim rješenjem je odbijen zahtjev tužitelja za priznavanje prava na starosnu penziju policijskog službenika.

Odredbom člana 104a. Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine je propisano da je policijski službenik lice definirano u članu 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i pravo na penziju ostvaruje pod uslovima utvrđenim Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju i ovim Zakonom, pod uslovom da je: a) imao neprekidno najmanje 15 godina staža osiguranja u svojstvu policijskog službenika i b) u vrijeme sticanja prava na penziju imao svojstvo policijskog službenika.

Prema citiranoj zakonskoj odredbi jasno proizilazi da pravo na starosnu penziju (pod uslovima regulisanim tom odredbom) može ostvariti policijski službenik samo ako je taj status imao u vrijeme podnošenja zahtjeva. Kako prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da tužitelj na dan podnošenja zahtjeva (25.08.2022. godine) nije bio policijski službenik, jer mu je radni odnos u tom svojstvu prestao dana 31.05.2014. godine, to nije ni mogao ostvariti pravo na starosnu penziju iz citiranog člana 104a. navedenog zakona, pa je odlukama nadležnih organa i prvostepenog suda o njegovom zahtjevu pravilno negativno riješeno, a što se ni navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje ne dovodi u bilo kakvu sumnju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 10 0 U 005998 24 Uvp od 12.12.2024. godine)

161. Obustava isplate penzije

Član 115. stav 2. i 3. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

OBUSTAVA ISPLATE PENZIJE USLJED NEDOSTAVLJANJA POTVRDE O ŽIVOTU SE MOŽE UTVRDITI NAJRANIJE OD 01.03.2018. GODINE KADA JE STUPIO NA SNAGU NOVI ZAKON O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU, JER RANIJE VAŽEĆIM ZAKONOM TAKVA OBAVEZA NIJE BILA PROPISANA.

Iz obrazloženja:

Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 041278 24 U 2 od 08.10.2024. godine, odbijena je kao neosnovana tužba tužitelja (zakonskog nasljednika G.D.) podnesena protiv osporenog rješenja tuženog Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbijena njegova žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja direktora Kantonalne administrativne službe tuženog za Kanton Sarajevo, broj: FZ12/2/1-31-11-653-36/20, MB: 1265886724 od 22.02.2024. godine. Navedenim prvostepenim rješenjem je obustavljena isplata srazmjerne invalidske penzije od 31.12.2013. godine osiguranici G.D. sa mjestom stanovanja Njemačka, zbog nedostavljanja „potvrde o životu“.

Po ocjeni ovog Suda, pobijana presuda, kao i rješenja nadležnih organa su doneseni uz povredu pravila postupka kao i pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Naime, odredbom člana 115. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 13/18, 90/21, 19/22, 42/23 i 47/24) propisano je da je korisnik penzije kome se isplata vrši van Federacije obavezan da na kraju kalendarske godine, nosiocu osiguranja dostavi potvrdu o životu, dok je stavom 3. istog člana

propisano da se korisniku penzije koji ne postupi na način iz stava 2. ovog člana ili se ne odazove pozivu nosioca osiguranja za činjenice za koje je vezano korištenje prava, isplata penzije obustavlja.

Ovaj Zakon je stupio na snagu osmog dana od dana objave u Službenim novinama Federacije BiH, odnosno dana 01.03.2018. godine, kada je u skladu sa odredbom člana 152. tog zakona prestao da važi Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12). Kako tim ranijim Zakonom nije bila predviđena obaveza osiguranika koji žive van Federacije da dostavljaju potvrdu o životu, kao ni pravo nosioca osiguranja da u slučaju nedostavljanja iste obustave isplatu penzije, a o čemu je ovaj sud ranije donio više presuda, to je nepravilna odluka kako prvostepenog suda, tako i nadležnih organa da obustave isplatu penzija osiguranici počev od 31.12.2013. godine, dakle da odredbu člana 115. stav 2. i 3. primjene retroaktivno.

Osim toga, ovaj Sud nalazi da obustava penzije može biti privremenog ili trajnog karaktera, pa se u slučajevima kada se isplata penzije obustavlja zbog nedostavljanja potvrde o životu, radi o privremenoj obustavi, koja dakle traje dok se ne otkloni smetnja zbog koje je obustavljena isplata, odnosno u konkretnom slučaju do dostavljanja potvrde o životu, kada se zaostale penzije isplaćuju, jer nije došlo do gubitka prava na isplatu iste. Stoga je obaveza organa da neisplaćene penzije deponuje na odgovarajući način, kako bi bili u mogućnosti iste isplatiti nakon prestanka razloga obustave osiguraniku ili zakonskom nasljedniku osiguranika.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 09 0 U 041278 24 Uvp od 20.11.2024. godine)

PRAVNI STAVOVI USVOJENI NA SJEDNICI UPRAVNOG ODJELJENJA

162. NEDOSTAVLJANJE OSPORENOG UPRAVNOG AKTA UZ TUŽBU SPRIJEČAVA SUD DA PAZI NA SVOJU MJESNU NADLEŽNOST ZA POSTUPANJE PO TUŽBI. STOGA SE U TAKVOM SLUČAJU TUŽBA TREBA ODBACITI KAO NEUREDNA.

STAVLJA SE VAN SNAGE PRAVNO SHVATANJE OBJAVLJENO U BILTENU BROJ: 1 IZ 1998. GODINE, SENTENCA POD TAČKOM 59. STAV 2, KOJE GLASI: „NE MOŽE SE SMATRATI DA TUŽBA SADRŽI NEDOSTATAK KOJI SPREČAVA RAD SUDA, AKO JE U TUŽBI NAZNAČEN NAZIV ORGANA KOJI JE DONIO OSPORENI UPRAVNI AKT I DATUM I BROJ POD KOJIM JE DONIJET, BEZ OBZIRA ŠTO TAJ AKT NIJE PRILOŽEN UZ TUŽBU NI DOSTAVLJEN NAKNADNO PO NALOGU SUDA”

(Sjednica Upravnog odjeljenja od 19.01.2024. godine)

163. AKO NEMA DOKAZA O URUČENJU OSPORENOG RJEŠENJA IDE SE U KORIST STRANKE I OMOGUĆAVA SE SUDSKA ZAŠTITA.

STAVLJA SE VAN SNAGE TAČKA 65. BILTENA BR. 1 IZ 2000. GODINE KOJA JE GLASILA: „ROK OD 30 DANA ZA PODNOŠENJE TUŽBE KOJOM SE POKREĆE UPRAVNI SPOR, KADA NEMA DOKAZA DA JE KONAČNI UPRAVNI AKT LIČNO

DOSTAVLJEN STRANCI, POČINJE DA TEČE OD DANA KADA JE STRANKA OČIGLEDNO SAZNALA ZA DONESENI AKT I NJEGOVU SADRŽINU, ŠTO JE FAKTIČKO PITANJE KOJE TREBA U POSTUPKU UTVRDITI I TAKO UTVRĐENI DATUM IZJEDNAČITI SA DATUMOM LIČNO IZVRŠENE DOSTAVE”.

(Sjednica Upravnog odjeljenja od 28.02.2024. godine)

164. ZA OBLAST PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA POSTUPAK MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA POKREĆE NADLEŽNA SLUŽBA PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, PA SE TOJ SLUŽBI, KAO PODNOSIOCU ZAHTJEVA, DOSTAVLJA NALAZ, OCJENA I MIŠLJENJE NAKON OBAVLJENOG MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA.

ZA ODREĐENU OBLAST POSTUPAK MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA SE MOŽE POKRENUTI I NA LIČNI ZAHTJEV, PA SE SAMO U TOM SLUČAJU NALAZ, OCJENA I MIŠLJENJE (SA PRAVOM PRIGOVORA) DOSTAVLJA LICU ČIJE MEDICINSKO VJEŠTAČENJE SE VRŠI.

PRAVILNIK O JEDINSTVENIM KRITERIJIMA I PRAVILIMA POSTUPKA MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA ZDRAVSTVENOG STANJA („SLUŽBENE NOVINE FEDERACIJE BIH”, BROJ: 63/21) ĆE SE PRIMJENJIVATI NA ZAHTJEVE ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE PODNESENE NAKON NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU, DOK ĆE SE NA ZAHTJEVE ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE PODNESENE DO NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU PRIMJENJIVATI PRAVILNIK O KRITERIJIMA I POSTUPKU MEDICINSKOG VJEŠTAČENJA ZDRAVSTVENOG STANJA („SLUŽBENE NOVINE FEDERACIJE BIH”, BROJ 6/10).

(Sjednica Upravnog odjeljenja od 15.04.2024. godine)

KRIVIČNO PRAVO

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- Izreka presude nerazumljiva (23)
- Izreka rješenja nerazumljiva (28)
- Nedostatak razloga o odlučnim činjenicama (24)
- Nedostatak razloga o odlučnim činjenicama (25)
- Nedostatak razloga o odlučnim činjenicama (26)
- Nedostatak razloga o odlučnim činjenicama (29)
- Nepravilna primjena odredbe o dokazima na kojima se zasniva presuda (31)
- Nepravilna primjena odredbe o trajanju pritvora u istrazi (30)
- Optužba prekoračena (27)
- Povreda prava na odbranu (14)
- Povreda prava na odbranu (15)
- Povreda prava na odbranu (16)
- Povreda prava na odbranu (17)
- Povreda prava na odbranu (18)
- Sud presudom potpuno riješio predmet optužbe (19)
- Sud presudom potpuno riješio predmet optužbe (20)
- Zasnivanje presude na dokazu na kojem se prema odredbama zakona o krivičnom postupku ne može zasnovati presuda (21)
- Zasnivanje presude na dokazu na kojem se prema odredbama zakona o krivičnom postupku ne može zasnovati presuda (22)

Izricanje mjera zabrane

- Izricanje mjera zabrane umjesto pritvora (10)

Krivično djelo Krivotvorenje isprave

- Pojmovi lažne i preinačene isprave (3)

Krivično djelo Krivotvorenje službene isprave

- Svojstvo učinitelja (5)

Krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlašćenja

- Iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja kao radnja učinjenja (4)

Nadležnost za određivanje pritvora

- Sadržaj rješenja o pritvoru (11)

Nužna odbrana

- Istovremenost napada i odbrane (1)

Odbacivanje žalbe kao nedopuštene

- Žalba braniteljice optuženog nije izjavljena u korist optuženog (33)

Odgovornost pravnih osoba za krivična djela

- Osnovi odgovornosti pravne osobe (2)

Pravo na odbranu

- Pravo osumnjičenog odnosno optuženog na branitelja kojega sam izabere (6)

Presuda kojom se otpužba odbija

- Okolnost koja isključuje krivično gonjenje (12)
- Okolnost koja isključuje krivično gonjenje (13)

Pretres vozila

- Razlika između radnje dokazivanja pretresa vozila i radnje pregleda prijevoznih sredstava, putnika i prtljaga koju poduzima ovlaštena službena osoba (8)

Rješenje o produžavanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- Pravo osumnjičenog, optuženog te povezane osobe da se u razumnom intervalu, na ročištu pred sudom, izjasne o svim činjenicama i dokazima relevantnim za odluku suda o daljem trajanju privremenih mjera osiguranja (35)

Ukidanje prvostepene presude

- Nemogućnost djelimičnog ukidanja prvostepene presude u odnosu na produženo krivično djelo (34)

Zabrana reformatio in peius

- Izmjena presude na štetu optuženog na ponovljenom suđenju (32)

Zakonitost dokaza

- Propust da se prilikom preuzimanja dokumentacije sačini zapisnik o preduzetoj radnji i potvrda o predatoj odnosno preuzetoj dokumentaciji (7)
- Uvjeti za izdavanje naredbe o pretresanju na osnovu usmenog zahtjeva (9)

GRAĐANSKO PRAVO

Diskriminacija

- akt diskriminacije (110)
- diskriminatorna radnja (109)
- komparator (111)
- mobing (110, 111)
- otklanjanje posljedica diskriminacije (112)
- zaštićeni osnov (111)

Izvršni postupak

- namirenje potraživanja prodajom nekretnine (133)

Nasljedno pravo

- aleatornost ugovora (108)
- građanska sukcesija (106)
- nužni nasljedni dio (107)
- procesna sukcesija (106)

Obligaciono pravo

- afekcijska cijena (64)
- fiktivni ugovor (48)
- isključenje obaveze osiguravatelja (81)
- ispunjenje ugovorne obaveze (50)
- kleveta (89)
- naknada štete (62, 63, 69)
- naknada za duševne bolove zbog smrti bliskog srodnika (68)
- odgovornost za štetu po osnovu krivice (56)
- osigurana suma (82)
- osigurani rizik (82)
- osigurani slučaj (83)
- pobijanje dužnikovih pravnih radnji (74)
- posrednička naknada (78)
- prekid zastarijevanja (60)
- raskid ugovora zbog neispunjenja (75)
- raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti (53)
- redoslijed ispunjenja obaveza (50)
- redovito pomaganje (65)
- rok (52)
- solidarna odgovornost za štetu (66,86)
- totalna šteta (61)
- ugovor o kreditu (76)
- ugovor o najmu (71)
- ugovor o osiguranju (80)
- umanjenje životne aktivnosti (67)

- upotreba tuđe stvari (71,72)
- vinkulirana polica (79)
- zastarjelost potraživanja (59, 70, 72, 75, 76, 85)
- zaštitni fond (84, 87, 88)
- zatezna procesna kamata (73)

Parnični postupak

- dozvoljenost revizije (128, 129)
- izvođenje dokaza (113)
- javna isprava (119)
- nadležnost suda (118)
- nalaz i mišljenje vještaka (120, 121)
- pasivna stvarna legitimacija (117)
- pravila o teretu dokazivanja (114)
- pravni interes (116)
- presuđena stvar (123)
- promjena pravnog stava (127)
- suparničari (131, 132)
- vrijednost predmeta spora (130)
- zabrana dvostrukog ukidanja (125)

Porodično pravo

- bračna stečevina (93, 96, 97)
- bračna zajednica (94)
- bračni partneri (97)
- bračni spor (95)

Pravna shvatanja

- državna imovina (138, 139)
- gradsko građevinsko zemljište (138)
- odgovornost lovačkog društva za štetu (143)
- poljoprivredno zemljište (139)
- postupak finansijske konsolidacije (142)
- vrijednost predmeta spora (140)
- zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja (141)

Radno pravo

- kolektivni ugovor (105)
- otkaz ugovora o radu (98, 101, 103)
- prestanak radnog odnosa po sili zakona (99)
- zaštita prava iz radnog odnosa (102, 104)

Stečaj

- finansijska konsolidacija (134)
- povjerilac stečajne mase (135)
- razlučni povjerilac (137)
- stečajni povjerilac (135)
- sudska hipoteka (136)

UPRAVNO PRAVO

Upravni spor

- Odbacaj tužbe (144 i 145)
- Rješavanje spora (146)

Upravni postupak

- Rješavanje drugostepenog organa po žalbi (147)
- Procesna sposobnost (148)
- Izvršenje rješenja (149)
- Šutnja uprave (150)
- Upravni akt (151)

Boračko-invalidska zaštita

- Novčani dodatak člana porodice poginulog dobitnika ratnog priznanja (152)
- Porodična invalidnina djeteta poginulog branitelja (153)

Eksproprijacija/Deeksproprijacija

- Eksproprijacija preostalog dijela nekretnine (154)

Zdravstveno osiguranje

- Refundacija isplaćene naknade plaće za vrijeme bolovanja preko 42 dana (155)

Socijalna sigurnost nezaposlenih osoba

- Uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje nezaposlenoj osobi (156)

Javna dobra

- Prestanak (gubitak) svojstva javnog dobra (157)

Roditelji njegovatelji

- Priznavanje statusa roditelja njegovatelja (158)

Vlasništvo (suvlasništvo) na vatrenom oružju

- Vraćanje oružja u posjed suvlasniku (159)

Penzijsko/invalidsko osiguranje

- Starosna penzija policijskog službenika **(160)**
- Obustava isplate penzije **(161)**

Pravni stavovi

- Nedostavljanje osporenog upravnog akta uz tužbu **(162)**
- Ocjena blagovremenosti tužbe u situaciji kad nema dokaza o uručanju osporenog akta stranci koja tužbu podnosi **(163)**
- Dostavljanje nalaza, ocjene i mišljenja nakon obavljenog medicinskog vještačenja u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja **(164)**

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99),
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17, 31/23),
- Pravilnik o obavljanju kontrole izvršenja obaveza iz kupoprodajnih ugovora u postupku privatizacije u Federaciji BiH (Službene novine FBiH“, br. 12/05 i 17/06)
- Zakon o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 49/04),
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine
- (“Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20),
- Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom („Službene novine FBH”, br. 71/14),
- Zakon o oružju i municiji („Službene novine Unsko-sanskog kantona“, br. 15/21),
- Zakon o privatizaciji preduzeća (“Službene novine FBiH”, br. 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02, 33/02, 28/04, 44/04).

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o uknjiženju nekretnina u društvenoj svojini („Službeni list SR BiH“ br. 28/77 i „Službeni list R BiH“ broj: 13/94)
- Zakon o pretvorbi društvene svojine („Službeni list R BiH“ broj: 33/94)
- Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 90/07, 58/08 i 22/22)
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima („Službene novine FBiH“ broj: 6/98 i 29/03)
- Zakon o stvarnim pravima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 66/13 i 100/13)
- Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 6/80)
- Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Službeni list R BiH“ broj: 2/92 i 13/93 i „Službene novine F BiH“ broj: 29/03 i 42/11)
- Zakon o cestama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 12/10, 16/10 i 66/23)
- Zakon o vodama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 70/06)
- Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti („Službene novine FBiH“ broj: 24/05)
- Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju („Službene novine FBiH“ broj: 24/05, 36/10)
- Zakon o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 59/02, 19/03 i 73/05)
- Zakon o mjenici Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ br. 32/00 i 28/03)
- Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/05, 41/05 i 31/14)
- Zakon o radu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 43/99, 32/00, 29/03)

- Zakon o radu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 26/16, 89/18, 23/20-Odluka Ustavnog suda FBiH i 49/21)
- Zakon o vijeću zaposlenika Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 38/04)
- Kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine
- („Službene novine F BiH“ broj: 23/00 i 50/00)
- Zakon o nasljeđivanju („Službene novine Federacije BiH“ br. 80/14)
- Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09 i 66/16)
- Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15)
- Zakon o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine „Službeni glasnik BiH“ broj: 49/06, 76/11 i 89/11-isp.)
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH“ broj: 6/99)
- Zakon o izvršnom postupku („Službene novine F BiH“ broj: 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 35/12, 46/16 i „Službeni glasnik BiH“ broj: 42/18-Odluka Ustavnog suda BiH broj: U-20/16)
- Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 52/14, 36/18, 54/19, 48/21 i 94/23)
- Zakon o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 29/03, 32/04, 4/17-Odluka US i 52/18)

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

UPRAVNO PRAVO

- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 9/05)
- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98, 48/99 i 61/22)
- Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, br. 13/18, 90/21 i 19/22)
- Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 100/14-odluka US. 36/18 i 61/22)
- Zakon o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", br. 41/04, 29/11, 63/15 i 22/16)
- Zakon o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica ("Službene novine FBiH", broj: 70/05, 61/06, 09/10, 90/17 i 29/22)
- Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13/18)
- Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine Federacije BiH", br. 70/07, 36/10 i 25/12 8/15)
- Zakon o premjeru i katastru nekretnina ("Službeni list SRBiH" br. 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90 i "Službeni list RBiH" br. 4/93, 13/94 i 20/95 i "Službene novine Federacije BiH", broj: 61/22)
- Zakon o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH“ br. 66/13 i 100/13)
- Porodični zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH"), br. 35/05, 41/05 i 31/14)
- Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08)
- Zakon o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 19/17 i 52/22)

- Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH", broj 75/21)
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/04)
- Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju vatrenog oružja i municije Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine ZDK", br. 9/13, 1/14 i 13/18)